

แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

นายนฤดล จิตสกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

GUIDELINES FOR ORGANIZING ART INSTRUCTION IN LOCAL CURRICULUM
“PHANOM-PHRA BOATS”

Mr. Narudon Jitsakoon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art, Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะ

ในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

โดย

นายณฤศณ จิตสกุล

สาขาวิชา

ศิลปศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.วัชรินทร์ จิตติอดิศัย

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.วัชรินทร์ จิตติอดิศัย)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

นฤดล จิตสกุล: แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ
(GUIDELINES FOR ORGANIZING ART INSTRUCTION IN LOCAL CURRICULUM

"PHANOM-PHRA BOATS") อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.วัชรินทร์ ลือตือดิศัย, 251 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ในด้านจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการสอน แหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 15 คน ครูศิลปะ 23 คน และศึกษานิเทศก์ 2 คน และ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเรือพนมพระ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติ คุณค่า และเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ($\bar{x} = 4.43$) ด้านเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับประวัติ ความสำคัญ เอกลักษณ์ ขั้นตอนการสร้างและวิธีการอนุรักษ์เรือพนมพระ ($\bar{x} = 4.35$) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ฝึกปฏิบัติสร้างเรือพนมพระ ($\bar{x} = 4.56$) ด้านครูผู้สอน เกิดจากการสอนร่วมกันของครูศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นและช่างเรือพนมพระ ($\bar{x} = 4.64$) ด้านสื่อการสอน คือ การใช้เรือพนมพระเป็นสื่อการสอน ($\bar{x} = 4.55$) ด้านแหล่งการเรียนรู้ ใช้แหล่งการเรียนรู้จากท้องถิ่นที่สร้างเรือพนมพระ ($\bar{x} = 4.63$) ด้านการประเมินผล ผู้เรียนสามารถอธิบายเอกลักษณ์ของเรือพนมพระและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ($\bar{x} = 4.50$)

2) เรือพนมพระเกิดจากพระพุทธศาสนา สร้างเพื่อเป็นพุทธานุชาแต่พระพุทธรูปเจ้า แสดงออกถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบหลัก คือ เป็นเรือรูปพญานาค มีเอกลักษณ์ คือ เป็นเรือพนมพระไม่แกะสลักทั้งลำ นิยมใช้สีสิ่งถึงสิ่งของมีค่า ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะบรรจุไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น ใช้การสอนแบบฝึกปฏิบัติ โดยเหมาะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย คือ 1) ควรมีการศึกษาสภาพทั่วไป สภาพปัญหาของท้องถิ่น และสำรวจความต้องการของคนในชุมชน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเรือพนมพระ ต่อไป 2) ควรศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง เรือพนมพระ ในเขตพื้นที่ในจังหวัดอื่นๆ เพื่อนำความรู้มารวบรวมและบูรณาการร่วมกัน ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเรือพนมพระ ในส่วนภูมิภาคต่อไป 3) ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของชุมชน

ภาควิชา..... ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา..... ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา..... ศิลปศึกษา..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา..... 2554.....

538 33420 27: MAJOR ART EDUCATION.

KEYWORDS: GUIDELINES FOR ORGANIZING ART INSTRUCTION / LOCAL CURRICULUM / PHANOM-PHRA BOATS

NARUDON JITSAKOON: GUIDELINES FOR ORGANIZING ART INSTRUCTION IN LOCAL CURRICULUM "PHANOM-PHRA BOATS". ADVISOR: WATCHARIN THITIADISAI, Ph.D., 251 pp.

The purposes of this research were to explore the guidelines for organizing art instruction in local curriculum "Phanom-Phra boats" through their 1) objectives, 2) contents, 3) learning activities, 4) teachers, 5) instruction media, 6) learning resources, and 7) evaluation. Population of this research consisted of 15 school administrators, 23 art teachers, 2 teacher supervisors and 10 local wisdom teachers. Percentage, mean scores, standard deviations were applied to analyze questionnaire data whereas the interview data were using content analysis

The results of the study were as follows;

1) The objectives of the history, value, and identity of Phanom-Phra boats ($\bar{X} = 4.43$), the contents based on the history, importance, values, and identity of Phanom-Phra boats ($\bar{X} = 4.35$), the learning activities emphasizing on building Phanom-Phra boats ($\bar{X} = 4.56$), the teachers collaborated from the art teachers, Phanom-Phra expert artisans, and local wisdoms ($\bar{X} = 4.64$), the instruction media based on Phanom-Phra boats ($\bar{X} = 4.55$), the learning resources from the original sources of Phanom-Phra boats ($\bar{X} = 4.63$), the evaluation of the identity explainable and participation in conserving Phanom-Phra boats ($\bar{X} = 4.50$).

2) Phanom-Phra boat was built from Buddhism, Phanom-Phra boat was dedicated to the Lord Buddha, reflecting of local wisdom, The Great Naga was the main figure, The identity of Phanom-Phra boat was entirely crafted from wood, The color referred to valuable things, suitable for including in local curriculum, teaching by practicing, and suitable for secondary-level high school students.

Several recommendations based on findings for further studies were 1) General conditions, local problem conditions, and surveying the needs of the local communities should be intensively studied in addition to initiate the guidelines of local art curriculum of Phanom-Phra boats 2) Phanom-Phra boats should be studied in other provincial knowledge in addition to further the guidelines of local art curriculum of Phanom-Phra boats regionally 3) Other related contexts based on art curriculum should be studied to conform and fulfill the needs of local community.

Department: Art, Music and Dance Education Student's Signature _____

Field of Study: Art Education Advisor's Signature _____

Academic Year: 2011 _____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก อาจารย์ ดร.วัชรินทร์ วุฑฒิตตย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ แนวแนวทาง ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและ สนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณด้วยความ ซาบซึ้งและเคารพเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ในความกรุณา ตรวจสอบ ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนการแก้ไข ข้อบกพร่องจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์สุชุมล เล็กสวัสดิ์ และรองศาสตราจารย์วรวิฑูร์ สุทธิวีระขจร อาจารย์สาขานฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับความเมตตาใน ด้านต่างๆ ทั้งกำลังใจในการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนขอบคุณโอกาสที่มากด้วย คุณค่า ที่อาจารย์ทั้งสองท่านกรุณามอบให้ผู้วิจัยด้วยความอบอุ่นเสมอมา

ขอขอบคุณนายสมพงษ์ จิตสกุล และนางนาตยา จิตสกุล ซึ่งเป็นบิดาและมารดา ผู้เป็น ที่รักเคารพยิ่งของผู้วิจัย ซึ่งคอยให้ความรัก ความอบอุ่น กำลังใจ ตลอดจนสนับสนุน มอบโอกาส และสิ่งที่ดีให้ผู้วิจัยตลอดมา จนได้ประสบความสำเร็จมาจนถึงในปัจจุบันนี้

ขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านสำหรับการความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ ความเหมาะสมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนทำให้สามารถทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงในที่สุด

ขอขอบคุณอาจารย์สาขาศิลปศึกษาและคณาจารย์ในคณะครุศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้กรุณา อบรม สั่งสอนและให้วิชาความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านผู้อำนวยการสมจริง อินทร์เดช โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง คุณปภัส มาคำจันทร์ คุณรชฎา จันทุม คุณบัญญัติ รักษาจันทร์ คุณสุมลทิพย์ เยาวกุล คุณสุนทร จิตสกุล คุณจิราพร มณีโชติ ตลอดจนกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ซึ่งมีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบผลสำเร็จ

คุณประโยชน์อันพึงมีจากการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ขอมอบแต่ทุกท่านที่ได้กล่าวมาใน ข้างต้นด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
3. ขอบเขตของการวิจัย.....	5
4. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. นโยบายทางการศึกษา.....	6
1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.....	6
1.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559)	7
2. หลักสูตรท้องถิ่น.....	7
2.1 ความหมายของหลักสูตร.....	8
2.2 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น.....	9
2.3 ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น.....	10
2.4 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	12
2.5 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.....	15
2.6 ตัวอย่างหลักสูตรท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมในประเทศ และต่างประเทศ.....	22

	หน้า
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ.....	29
3.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ.....	29
3.2 องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ.....	31
3.3 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ.....	33
3.4 หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	37
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	37
4.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	38
4.2 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	40
4.3 ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	41
4.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	42
4.5 คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	44
4.6 ศิลปะไทย.....	44
5. เรือพนมพระในจังหวัดตรัง.....	46
5.1 ประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดตรัง.....	46
5.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านศิลปะที่ปรากฏในพื้นที่จังหวัดตรัง.....	47
5.3 ความหมายของเรือพนมพระ.....	49
5.4 ประวัติและที่มาของเรือพนมพระ.....	51
5.5 พิธีกรรมในประเพณีชักพระ.....	52
5.6 ประเภทของการชักพระ.....	54
5.7 เอกลักษณะเรือพนมพระในจังหวัดตรัง.....	54
5.8 สภาพปัญหาเกี่ยวกับเรือพนมพระของจังหวัดตรัง.....	55
5.9 ประเภทของเรือพนมพระ.....	56
5.10 องค์ประกอบและเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ.....	56
5.11 ลวดลายที่ปรากฏบนเรือพนมพระ.....	58
5.12 วัสดุอุปกรณ์ในการทำเรือพนมพระ.....	58
5.13 เทคนิค กรรมวิธีในการทำเรือพนมพระ.....	59
5.14 คุณค่าและความสำคัญของเรือพนมพระ.....	60
5.15 การถ่ายทอดและการอนุรักษ์การสร้างเรือพนมพระ.....	60

	หน้า
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
7.1 งานวิจัยในประเทศ.....	61
7.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	71
8. กรอบแนวคิดการวิจัย.....	75
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	76
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	77
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
7. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	81
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	168
รายการอ้างอิง.....	209
ภาคผนวก.....	220
ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	221
ภาคผนวก ข. รายชื่อประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	223
ภาคผนวก ค. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	230
- แบบสอบถาม.....	231
- แบบสัมภาษณ์.....	240
ภาคผนวก ง. ภาพประกอบ.....	246
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	251

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรท้องถิ่น.....	18
2	การวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ในหลักสูตรท้องถิ่น ในประเทศไทยและต่างประเทศ.....	27
3	การวิเคราะห์-สังเคราะห์การจัดการเรียนการสอนใน หลักสูตรท้องถิ่น.....	28
4	ข้อมูลทั่วไปของผู้อำนวยการโรงเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม.....	83
5	ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน ของผู้อำนวยการโรงเรียน.....	85
6	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านจุดประสงค์.....	87
7	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านเนื้อหาสาระ.....	89
8	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	91
9	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านครูผู้สอน.....	93

ตารางที่	หน้า
10	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านสื่อการเรียนการสอน..... 94
11	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านแหล่งการเรียนรู้..... 95
12	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านการประเมินผล..... 96
13	ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับแนวทาง การจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ตามลำดับความถี่..... 98
14	ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ผู้ตอบแบบสอบถาม..... 99
15	ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ..... 102
16	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านจุดประสงค์..... 105
17	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านเนื้อหาสาระ..... 107

ตารางที่	หน้า	
18	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	108
19	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านครูผู้สอน.....	110
20	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านสื่อการสอน.....	111
21	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านแหล่งการเรียนรู้.....	112
22	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านการประเมินผล.....	113
23	ความคิดเห็นเพิ่มเติมของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ.....	115
24	ข้อมูลทั่วไปของศึกษานิเทศก์ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	117
25	ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนของศึกษานิเทศก์.....	119

ตารางที่	หน้า
26	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านจุดประสงค์..... 121
27	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านเนื้อหาสาระ..... 123
28	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน..... 124
29	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านครูผู้สอน..... 126
30	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านสื่อการสอน..... 127
31	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านแหล่งการเรียนรู้..... 128
32	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับ ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัด การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านการประเมินผล..... 129

ตารางที่	หน้า
33	ความคิดเห็นเพิ่มเติมของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับแนวทาง การจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเรือพนมพระ..... 131
34	ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์..... 154
35	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่..... 158
36	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวคิด ในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ จัดลำดับตามความถี่..... 159
37	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับประโยชน์ และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่..... 160
38	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับ องค์ประกอบของเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่..... 160
39	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับ การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่..... 161
40	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับกระบวนการ ขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่..... 162
41	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับ เอกลักษณะเฉพาะในการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่..... 163
42	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับความหมาย และที่มาของรูปทรงในการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่..... 164
43	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับการเลือกใช้สี ในการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่..... 164
44	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับการเก็บบันทึก ลวดลายต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่..... 165

ตารางที่	หน้า
45	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่..... 165
46	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับ ความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระในหลักสูตรท้องถิ่น จัดลำดับตามความถี่..... 166
47	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระในหลักสูตรท้องถิ่น จัดลำดับตามความถี่..... 167
48	ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับระดับ ช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ จัดลำดับ ตามความถี่..... 167
49	รายชื่อผู้อำนวยการโรงเรียน..... 224
50	รายชื่อครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ..... 224
51	รายชื่อศึกษานิเทศก์ทางด้านศิลปะ..... 225
52	รายชื่อผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านเรือพนมพระ..... 226

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	เรือพนมพระ วัดท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง.....	51
2	เรือพนมพระ วัดแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง.....	247
3	ส่วนหัวเรือ สร้างเป็นหัวพญานาค เรือพนมพระ วัดท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง.....	247
4	บุษบก สร้างไว้กลางลำเรือ สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป เรือพนมพระ วัดท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง.....	248
5	หัวพญานาคไม้แกะสลัก.....	248
6 - 9	ตาเสนอ ศรีเรือง สาริตการฉลุวดลายกระดาศ.....	249
10-11	กระดาศเงินฉลุวดลายสำเร็จ.....	249
12	มีดขุด สำหรับใช้สำหรับฉลุวดลายกระดาศ.....	250
13	สิ่วรูปตัว V สำหรับใช้แกะสลักไม้.....	250
14-15	สิ่วปลายตัด สำหรับใช้แกะสลักไม้.....	250
16	สิ่วปลายโค้ง สำหรับใช้แกะสลักไม้.....	250
17	เครื่องมือแกะสลักไม้.....	250

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาไทยค่อนข้างมาก ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมให้นำศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา ตามที่ปรากฏในมาตราต่างๆ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ มาตรา 7 ภาระบวณการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์วรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และมาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546)

ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้ให้ความสำคัญกับศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดไว้ในสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ สาระที่ 1 ทักษะศิลป์ ไว้ว่า มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และมาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างาน ทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังได้กำหนดจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนในด้านคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ชั้น 7 เรื่อง รักความเป็นไทย ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น มีสำคัญในด้านของศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และอาชีพของแต่ละท้องถิ่น การให้การศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ช่วยให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ช่วยแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศได้ เพราะหลักสูตรจากส่วนกลางไม่ยืดหยุ่นตามสภาพ เป็นการสอนในสิ่งที่ไกลตัว มีโอกาสที่จะศึกษาสิ่งรอบตัวน้อยมาก ไม่เกิดความภูมิใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชน (บุญมี เถรยอด, 2550) ซึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับภูมิปัญญาสากลมากกว่าภูมิปัญญาไทย ส่งผลให้การถ่ายทอดในเรื่องของภูมิปัญญาไทยในระบบโรงเรียนลดน้อยลง คนไทยเริ่มสนใจภูมิปัญญาไทย มีความภาคภูมิใจน้อยลง ทำให้สังคมไทยเผชิญปัญหา คือ การพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาไม่ได้ (ช่อ สันธนิพัฒน์, 2546) การขาดความสมดุลแห่งการเรียนรู้ มีผลทำให้ภูมิปัญญาไทยหายไปจากสังคม เพราะถูกรอบงำจากภูมิปัญญาสากล ทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในและนอกระบบโรงเรียนน้อยลง คนไทยจึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญในการศึกษาภูมิปัญญาไทย เป็นผลให้สังคมไทยภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งเปรียบเสมือนรากฐานชีวิตขาดการยอมรับภูมิปัญญาไทย (เครือวัลย์ มีเกียรติ, 2547)

การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น มีสำคัญในด้านของศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณี และอาชีพของแต่ละท้องถิ่น การให้การศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ช่วยให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ช่วยแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศได้ เพราะหลักสูตรจากส่วนกลางไม่ยืดหยุ่นตามสภาพ เป็นการสอนในสิ่งที่ไกลตัว มีโอกาสที่จะศึกษาสิ่งรอบตัวน้อยมาก ไม่เกิดความภูมิใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชน (Steve Johnson, 2003) องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน ศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น จะประกอบด้วย 1) จุดประสงค์ เน้นในเรื่องการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ที่เรียนทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญา สามารถเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติ สามารถสืบทอดบอกต่อได้ 2) เนื้อหา จะเกี่ยวกับเรื่องความหมายของภูมิปัญญาหรือสิ่งต่างๆ ของหลักสูตร ที่มา ความสำคัญ ประเภท วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทำ ขั้นตอนกระบวนการและวิธีทำ 3) กิจกรรม เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากความรู้ที่เป็นเชิงทฤษฎีควบคู่กับการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ในเชิงประจักษ์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียน ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ลงมือปฏิบัติจริง 4) สื่อการเรียนการสอน สื่อการสอนจะเป็นใบความรู้ และใบงานเพื่อการฝึกปฏิบัติ การนำตัวอย่างภูมิปัญญาต่างๆ มาให้ผู้เรียนได้ดูเป็น

ตัวอย่าง การศึกษาในสถานที่จริงตามแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของภูมิปัญญา 5) แหล่งการเรียนรู้ จะเรียนรู้จากสถานที่จริง แหล่งภูมิปัญญา 6) ครูผู้สอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสถานที่จริง ลงมือปฏิบัติจริงกับผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ชาวบ้านด้านภูมิปัญญาของหลักสูตรต่างๆ 7) การ ประเมินผล ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การปฏิบัติงาน การใช้เครื่องมือ ความถูกต้องในกระบวนการ และการประเมินจากผลงานที่เป็นผลสำเร็จ (นริศรา กรพิพัฒน์, 2552)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาควรจะนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ ผู้เรียนได้มีความตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยในภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญา ชาวบ้านที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีต แต่อยู่ในปัจจุบันภูมิปัญญาท้องถิ่น ของไทยได้ถูกละเลยลงไปมาก ซึ่งจะเห็นได้จากสถานศึกษายังไม่สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไป ใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจัง (รุ่ง แก้วแดง, 2540)

เรือพนมพระ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของภาคใต้ เป็นขบวนรถหรือเรือที่ตกแต่งอย่างวิจิตร สวยงาม ใช้สำหรับประกอบประเพณีชักพระของชาวภาคใต้ของประเทศไทยในบางจังหวัดเท่านั้น เช่น สงขลา ตรัง พัทลุง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช เป็นต้น (สถาพร แดงขุนทด, 2536) ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่น่าเสียดายที่ประเพณีชักพระ และการสร้างเรือพนมพระในหลายจังหวัด เริ่มมี การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ไปสู่เชิงธุรกิจ เช่น มีการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งรางวัลในการประกวด ความสวยงามของเรือพนมพระ โดยการจ้างช่างจากภายนอกท้องถิ่นมาเป็นผู้ช่วยในการทำงาน ของผู้รู้หรือผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งความเบี่ยงเบนเหล่านี้หากไม่มีการฟื้นฟูแก้ไข จะทำให้ เกิดความเสียหายต่อศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของท้องถิ่นและประเทศชาติส่วนรวม ซึ่งใน อนาคตอาจส่งผลให้ศิลปะเรือพนมพระสูญหายไปเป็นที่สุด (สมมาตร ศรีสุวรรณโน, 2551)

ในปัจจุบันเรือพนมพระกำลังจะสูญหายไปกับกาลเวลาและคนรุ่นเก่า สามารถสังเกตได้จากคนที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ เรือพนมพระ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่และพระภิกษุ สามเณร ที่มีความรู้ มีฝีมือเชิงช่าง เป็นผู้สืบทอดศิลปะในพิธีดังกล่าว ถือเป็นกลุ่มคนเพียงไม่กี่คน ที่มีความรู้ ในเรื่องลวดลาย วัสดุ ขั้นตอนกระบวนการในการทำเรือพนมพระ ผนวกกับการถ่ายทอดความรู้จะ ถ่ายทอดความรู้กันในวงแคบเฉพาะแค่กลุ่มลูกหลาน หรือคนสนิทเพียงเท่านั้น ซึ่งหาก ในอนาคต ลูกหลานไม่เห็นคุณค่าและไม่ถ่ายทอดสืบต่อ อาจส่งผลทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการสร้าง เรือพนมพระสูญหายไปเป็นที่สุด (อรุณ วีระพัฒนกุล, 2550)

เรือพนมพระของจังหวัดตรังในยุคสมัยปัจจุบัน เริ่มมีแนวโน้มของความเปลี่ยนแปลงทาง

ในด้านของจุดประสงค์ในการสร้างเรือพนมพระมากขึ้น คือ การสร้างเรือพนมพระสำหรับการส่งเข้าประกวดแข่งขันเพื่อให้ได้เงินรางวัล ดังนั้นกระบวนการสร้างเรือพนมพระจึงเปลี่ยนไปจากกระบวนการเดิม มีการนำวัสดุสมัยใหม่ และนำเอาวัฒนธรรมใหม่ๆ จากต่างท้องถิ่นมาผสมผสาน จึงทำให้คุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดตรังเริ่มเปลี่ยนไป ซึ่งหากไม่มีการเข้าไปฟื้นฟู หรือเร่งเข้าไปดูแล อาจส่งผลให้เรือพนมพระของจังหวัดตรังเกิดความเปลี่ยนแปลงไปและสูญหายในที่สุด (สมหวัง เลิศชาญกิจ, 2550) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตรังเริ่มมีการเร่งฟื้นฟูเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อป้องกันการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายๆ แขนง โดยเฉพาะเรื่อง ภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ เพราะจังหวัดตรังเป็นเพียงหนึ่งในไม่กี่จังหวัดของทางภาคใต้ที่ยังคงหลงเหลือศิลปะพื้นบ้านเกี่ยวกับเรือพนมพระอันเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดเป็นเอกลักษณ์มาช้านาน โดยเริ่มตั้งแต่ในช่วงปี พ.ศ.2550 เป็นต้นมา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตรังจึงได้ร่วมมือกับองค์การบริหารองค์การส่วนจังหวัดตรัง เร่งสนับสนุนให้คนในชุมชนและพื้นที่ในจังหวัดตรัง ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้การทำเรือพนมพระจากผู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ชาวบ้านในวัด ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างสรรค์เรือพนมพระที่สำคัญที่สุด อีกทั้งยังร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนตระหนักในคุณค่า หวงแหน ร่วมมือกันอนุรักษ์และสืบทอดศิลปะ และวัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาที่มีความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นของบักชีใต้ให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตรัง, 2553)

จากการศึกษาสภาพและปัญหาของการสร้างเรือพนมพระ เพื่อใช้ในประเพณีชักพระ ของชาวภาคใต้ ประเทศไทย ซึ่งเป็นศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันมากด้วยคุณค่า แต่ในปัจจุบันนี้เริ่มมีแนวโน้มว่าจะสูญหายไปเนื่องด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและวัตถุประสงค์การสร้างที่เปลี่ยนไปจากเดิม แนวทางที่จะช่วยอนุรักษ์สืบทอดศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องเรือพนมพระ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการทำวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ใน 7 ด้านดังต่อไปนี้ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน ครูผู้สอน แหล่งการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) ครูผู้สอน 5) สื่อการสอน 6) แหล่งการเรียนรู้ 7) การประเมินผล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านเรือพนมพระ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนในกลุ่มสาระศิลปะ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดตรัง และศึกษานิเทศก์ ในเขตอำเภอที่ยังมีการสร้างเรือพนมพระ 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอห้วยยอด และอำเภอปะเหลียนเท่านั้น (ณ วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2555)

2. เรือพนมพระที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เรือพนมพระที่ใช้ประกอบพิธีในประเพณีชักพระบก ของจังหวัดตรังเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนศิลปะ หมายถึง การวางแผนในการจัดการเรียนการสอน สำหรับการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเรือพนมพระ ซึ่งครอบคลุมประเด็นด้านต่างๆ ต่อไปนี้ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) ครูผู้สอน 5) สื่อการสอน 6) แหล่งการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผล

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชาติ บ้านเมืองเรือพนมพระ หมายถึง เรือพนมพระบกของจังหวัดตรัง ที่ตกแต่งเป็นขบวนรถอย่างวิจิตรสวยงาม ใช้สำหรับประกอบประเพณีชักพระในช่วงวันออกพรรษา (ดูภาพประกอบหน้า 52)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ใน 7 ด้าน ดังนี้ 1.1) จุดประสงค์ 1.2) เนื้อหาสาระ 1.3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 1.4) ครูผู้สอน 1.5) สื่อการสอน 1.6) แหล่งการเรียนรู้ และ 1.7) การประเมินผล

2. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. นโยบายทางการศึกษา
2. หลักสูตรท้องถิ่น
3. การจัดการเรียนการสอนศิลปะ
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. เรือพนมพระในจังหวัดตรัง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบายทางการศึกษา

ในปัจจุบัน เรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในด้านการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งสามารถเห็นได้จากนโยบายทางการศึกษาหลายนโยบายที่ได้ระบุถึงเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ดังนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์วรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

1.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559)

การพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการแสวงหา สร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และแพร่หลาย ดังที่ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 - 2559) ได้กล่าวไว้ในแนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 7 ด้าน คือ การสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์สังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ดังนั้น เป้าหมาย กรอบการดำเนินการ และยุทธศาสตร์การดำเนินงานในแนวนโยบายเกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม และ ภูมิปัญญา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านเป้าหมาย 1) มีการพัฒนาความรู้และการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย 2) มีการใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย 3) มีการใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาในทุกภาคการผลิต

ด้านกรอบการดำเนินงาน 1) ส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ๆ ทั้งจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม และจากฐานความรู้ในด้านนวัตกรรมต่างๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนและประยุกต์ความรู้ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ด้านยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 1) รัฐบาลจะต้องส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์ความรู้ทั้งที่เป็นความรู้พื้นฐาน ความรู้ที่สามารถใช้ร่วมกันได้อย่างเหมาะสมกับสภาพและเงื่อนไขของประเทศ และความรู้ในท้องถิ่น 2) รัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา สร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ให้เกิดลักษณะของสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ขึ้นในประเทศ

2. หลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตร ถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมได้ ดังนั้น การจัดการศึกษาที่ดีจึงควรมีความเหมาะสม

สอดคล้องกับสภาพชีวิตและสังคมของผู้เรียน จึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสม
ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมอยู่เสมอ

2.1 ความหมายของหลักสูตร

ในทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน ได้มองว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้
ตลอดเวลา ตามสภาวะของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม นักวิชาการหลายท่านจึง
เล็งเห็นว่าหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญต่อระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดผลสำเร็จในการเรียนรู้
ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการกำหนดนิยามของหลักสูตรในความหมายต่างๆ ดังนี้

Crow (1980) กล่าวไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการ การจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียน
ให้มีความรู้ความสามารถ คุณลักษณะที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

Cuban (1992) กล่าวไว้ว่า หลักสูตร คือ สิ่งที่เป็นแบบแผนสำหรับให้สถานศึกษา ได้ใช้
เป็นแนวในการจัดการเรียนรู้ โดยความหมายของหลักสูตร ขึ้นอยู่กับมุมมองของชนิดของหลักสูตร
ที่อ้างถึง ซึ่งมีอยู่ 3 ชนิด คือ หลักสูตรที่พึงปรารถนา หลักสูตรที่ได้สอน และหลักสูตรที่ได้เรียน

Good (1973) กล่าวถึงความหมายของคำว่า หลักสูตร ไว้ในพจนานุกรมทางการศึกษา
(Dictionary of Education) ว่า หลักสูตร (Curriculum) คือ กลุ่มรายวิชาที่มีการจัดไว้เป็นระบบ
หรือลำดับรายวิชาที่บังคับให้เรียนเพื่อการจบการศึกษา หรือเพื่อการรับประกาศนียบัตรใน
สาขาวิชาต่างๆ

Hass (1980) กล่าวไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ความรู้ ซึ่งโรงเรียนหรือ
สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งอาจเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือนอกระบบโรงเรียน

Saylor and Alexander (1974) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตร ว่าเป็นแผนสำหรับการจัด
โอกาสในการเรียนรู้ให้กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มุ่งเน้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่
วางไว้โดยมีโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

Saylor and Lewis (1981) กล่าวไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง กลุ่มของความคิดตั้งใจเกี่ยวกับ
โอกาสในการจัดให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาร่วมกับผู้อื่นและสิ่งอื่น ๆ ในระยะเวลาและเนื้อหาที่จัดไว้

Wheeler (1974) ได้ให้ความหมายของคำว่า หลักสูตร ว่าเป็นมวลประสบการณ์การ
เรียนรู้ที่จัดขึ้นสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษา อันมีแบบแผนปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

จากความหมายที่กล่าวมาในข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แบบแผน
ข้อกำหนด หรือมวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน ทั้งใน

ด้านของจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน รวมไปถึงการประเมินผล เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในเชิงทฤษฎีและการลงมือปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งในด้านสติปัญญา จิตใจ สภาวะอารมณ์ รวมไปถึงพัฒนาการทางทักษะ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่เกิดขึ้นไปใช้ดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมอย่างมีความสุข

2.2 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาระดับท้องถิ่นในปัจจุบัน เพราะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สามารถทำได้ง่ายในพื้นที่และชุมชนของตน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมในเรื่องของการอนุรักษ์สมบัติอันมากด้วยคุณค่าทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในแต่ละชุมชน

ธนกร วัฒนรักษา (2550) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ เป็นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองกับวิถีชีวิตของตนเอง ปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้เรียนจะเรียนรู้ตามสภาพจริงของตนเอง สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้

กรมวิชาการ (2545) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชาติบ้านเมือง

ชนัท ธาตุทอง (2550) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2535) ได้ให้ความหมายของ หลักสูตรท้องถิ่น ไว้ว่า การนำหลักสูตรแกนกลางทั้งเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่พัฒนามาจากส่วนกลาง มาปรับ ขยาย หรือเพิ่มเติม หรือสร้างเป็นหลักสูตรใหม่ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

พลชาติ ตันติกรกุล (2552) กล่าวว่า iva หลักสูตรระดับท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น คือ การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ และการกำหนดเนื้อหาเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงทางสังคม วัฒนธรรมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นนั้น

2.3 ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดระบบการศึกษาของผู้เรียนในชุมชน เพราะเป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่เป็พื้นฐานการดำรงชีวิต ทำให้มีการกล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังต่อไปนี้

นริศรา หวังนิทัศน์ (2549) กล่าวว่า iva หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียนชุมชนและครูร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนจากชีวิต เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข การเรียนการสอนจะสอนตามความต้องการของผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น หลักสูตรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนเฉพาะเนื้อหาสาระของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่เป็นจริง
2. ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้
3. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของตนเองในวันข้างหน้า รวมทั้งวิธีวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของตนเอง
4. ชุมชนและภูมิปัญญาในชุมชน มีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชน

พลชาติ ตันติกรกุล (2552) กล่าวว่า iva หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียนชุมชนและครูร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนจากชีวิต เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข การเรียนการสอน

สอนจะสอนตามความต้องการของผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ และผู้เรียนจะเป็นผู้ที่จะต้องค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้หรือประสบการณ์ต่างๆ ในท้องถิ่นของตน

อำพร เรืองศรี (2551) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น มีความสำคัญดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทได้กำหนดจุดหมายเนื้อหาสาระ และกิจกรรมอย่างกว้างๆ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่วๆ ไปไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้ทั้งหมด จึงต้องพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผลกระทบต่อธรรมชาติและชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ดังกล่าวโดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิลำเนาท้องถิ่นของตน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ไปพัฒนาตน ครอบครัว และท้องถิ่นตลอดจนดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนอย่างมีความสุข

3. การเรียนรู้ที่ดีควรจะเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัวเพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้รวดเร็วกว่า ดังนั้นจึงควรมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่นตน แทนที่จะเรียนรู้เรื่องไกลตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจและไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวตนเอง นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

4. ทรัพยากรท้องถิ่นโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านในชนบทของไทยมีอยู่มากมายและมีค่าบ่งบอกถึงความเจริญมาเป็นเวลานาน หลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางไม่สามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ แต่หลักสูตรท้องถิ่นสามารถบูรณาการเอาทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลายมาใช้ในการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ หัตถกรรม เกษตรกรรม ดนตรี การแสดงวรรณกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตน เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตน และสามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพได้

ธนกร วัฒนรักษา (2550) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น ว่ามีดังต่อไปนี้

1. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความหลากหลายของปัญหามุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้

เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม

2. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริง และการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการช่วยส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

3. เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง และมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ไม่แยกส่วนของกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษา และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อันจะนำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้

4. เป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น คือ เป็นหลักสูตรที่มีความหลากหลาย โดยตอบสนองการแก้ปัญหาต่างๆ ในชุมชน หรือเพื่อเสริมสร้างวิถีชีวิตให้คนในชุมชนดีขึ้นหรือมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสม นำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ส่งเสริมให้รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้สำหรับการจัดการศึกษาของคนในชุมชน อีกทั้งยังช่วยให้คนในชุมชนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น นำความรู้ความสามารถไปสร้างประโยชน์และพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น

2.4 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

จากที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีการประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ ซึ่งได้กำหนดจุดมุ่งหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อเป็นเป้าหมายและกรอบในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในระดับโลก ซึ่งในปัจจุบันมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความทันสมัยทันสถานการณ์ที่ก้าวไปข้างหน้าไม่เคยหยุดนิ่ง การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และ

บุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กล่าวถึง วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ดังนี้

2.4.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2.4.2 หลักการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.4.3 จุดหมาย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข

2.4.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในการพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มี วัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและ สังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับ ข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มี ประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

1.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิด สังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูล สารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหา ความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

1.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ

2.4.5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ศิลปะ การศึกษาขั้นพื้นฐานได้ระบุไว้เป็นสาระทัศนศิลป์ ไว้ 2 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

2.5 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ในการเรียนวิชาศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ถือเป็นวิชาที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามารถเฉพาะด้านของนักเรียนที่มีความสนใจและมีความสามารถทางศิลปะ และใช้เป็นวิชาที่จะช่วยสร้างเสริมคุณลักษณะต่างๆ ทั้งในเรื่องการแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก และความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงเกิดเป็นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับวิชาทางศิลปะขึ้นสำหรับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนในปัจจุบัน

กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ไว้ว่า เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ซึ่งชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์

เกริก ชัยวรวิสุทธิ (2549) กล่าวว่า หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งเน้นคุณภาพทางบุคลิกภาพ สมรรถภาพทางศิลปะ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางศิลปะในการนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น มีความรู้สามารถประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่สังคม ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

สิริวรรณ ศรีพหล (2525) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ของระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความประณีต ละเอียดอ่อน สร้างค่านิยมและรสนิยมทางศิลปะที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน ให้ใช้ศิลปะเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยฝึกฝนงานศิลปะตามความสนใจและความถนัด ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และช่วยฝึกให้นักเรียนได้แสดงออกในการสร้างสรรค์งานศิลปะอันมีคุณค่าต่อชีวิตและสังคม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539) ได้กล่าวถึง ศิลปศึกษาสำหรับมัธยมศึกษาตอนปลายไว้ว่า ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มศิลปกรรม ได้กำหนดจุดประสงค์ในการเรียนศิลปะไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดการแสดงออกอย่างเสรี ทั้งในด้านความรู้สึกรู้สึกและความคิด โดยอาศัยกิจกรรมทางศิลปะ เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตนเพื่อนการพัฒนาต่อไป
2. เพื่อให้รู้คุณค่าของศิลปะ อันจะเกิดความนิยมชมชอบในศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะอันเป็นเอกลักษณ์ของไทย
3. เพื่อให้รู้จักใช้ความรู้และประสบการณ์ทางศิลปะให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
4. เพื่อให้ได้หาความรู้ ฝึกฝนความชำนาญทางด้านศิลปะ และเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานด้วยตนเอง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น
5. เพื่อให้ความรู้ ความสามารถ และความถนัดทางศิลปะ ในการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ และช่วยส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพท้องถิ่น
6. เพื่อให้สำนึกในคุณค่า ความงามของธรรมชาติ และการสร้างสรรค์ผลงานอย่างเหมาะสม

วุฒิ วัฒนสิน (2541) ได้กล่าวไว้ว่า จุดประสงค์ของรายวิชาศิลปะ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านศิลปะ
2. เพื่อให้มีทักษะในการแสดงออกอย่างเสรี โดยอาศัยศิลปะเป็นสื่อ
3. เพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปะ ชื่นชมในศิลปะและวัฒนธรรมไทยและสากล
4. เพื่อนำความรู้และความถนัดทางศิลปะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ มีส่วนร่วมในการ

อนุรักษ์และพัฒนาศิลปะ

ในด้านของเนื้อหาสาระของวิชาศิลปะ จะต้องมีความเกี่ยวกับความงาม อารมณ์สะท้อนใจ และมีสาระสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม ศิลปะจะต้องแสดงออกจากความคิดที่เป็นนามธรรม ถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติผ่านวัสดุต่างๆ ออกมาเป็นผลงานศิลปะที่เป็นรูปธรรม การถ่ายทอดจะต้องอาศัยทักษะและความคิดจินตนาการ ในการจัดกิจกรรมต้องคำนึงวุฒิภาวะ ความพร้อมและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมต่อบริบทของเรื่องต่างๆ ที่นำมาสอน เช่น ใช้การสาธิต การบรรยาย และการปฏิบัติ เป็นต้น ด้านสื่อการสอน เป็นสิ่งสำคัญในการนำมาใช้จัดการเรียนการสอน ซึ่งทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพชัดเจนขึ้น เข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้ ในเรื่องของการวัดและประเมินผลในการเรียนวิชาศิลปะ ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในทักษะและองค์ความรู้ทางศิลปะอย่างชัดเจน จะต้องมีการประเมินผลก่อนการเรียน ระหว่างเรียน และหลังจากการเรียนเพื่อสำรวจผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนวิชาศิลปะ สามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การทดสอบ การสังเกต และการสัมภาษณ์ เป็นต้น

อุทาน สิริกุลพัฒนา (2548) กล่าวถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไว้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ทัศนศิลป์ แบ่งออกเป็น 2 มาตรฐาน คือ

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างาน ทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สามารถนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบได้ดังใน ตารางที่

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักสูตรแกนกลางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กับหลักสูตรท้องถิ่น

ประเด็น	หลักสูตรแกนกลางฯ	หลักสูตรท้องถิ่น
ลักษณะ	<p>เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards – based Curriculum) คือ มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะตามที่มาตรฐานกำหนด</p>	<p>หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจากปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ปัญหาในท้องถิ่น จะเป็นทางด้านอาชีพหรือสามัญก็ได้ หรือปรับจากหลักสูตรที่มีอยู่ก็ได้ แต่ต้องเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน มีความทันสมัย และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอและเป็นหลักสูตรที่ปรับให้เข้ากับชีวิตของผู้เรียน ซึ่งครูและผู้เรียนจะเป็นผู้ร่วมกันพัฒนาหรือสร้างหลักสูตรสำหรับตนเองขึ้นมาตามสภาพของเหตุการณ์หรือปัญหาในขณะเวลานั้น ดังนั้นหลักสูตรท้องถิ่น จึงมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองชีวิตจริงของผู้เรียนที่เป็นปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การเตรียมอนาคต รวมทั้งมีความเข้าใจในเรื่องของความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ นำไปสู่การพัฒนาความสามารถและศักยภาพของตน 2. เป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากความต้องการหรือสิ่งที่เป็นปัญหาที่สอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา 3. เป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบัน

ตารางที่ 1 (ต่อ) การวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักสูตรแกนกลางหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กับหลักสูตรท้องถิ่น

ประเด็น	หลักสูตรแกนกลางฯ	หลักสูตรท้องถิ่น
		<p>4. เป็นหลักสูตรที่บูรณาการกับวิชาต่างๆ และบูรณาการกับการใช้ชีวิตจริงได้</p> <p>5. เป็นหลักสูตรที่ได้มาจากสภาพปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง</p> <p>6. เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามระดับความสามารถและตรงกับสภาพปัญหาของตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้ร่วมวางแผนให้คำแนะนำชี้แนะและอำนวยความสะดวกเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างสูงสุด</p>
เนื้อหาสาระ	เนื้อหาสาระจะเป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตร เป็นกลาง เพื่อใช้ทั่วประเทศ	เนื้อหาสาระเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในชุมชนนั้นๆ เช่น ภูมิปัญญา วิถีชีวิต เป็นต้น
กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	<p>1. เป็นกิจกรรมที่พัฒนานักเรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้</p> <p>2. นำไปสู่การสร้างชิ้นงานหรือภาระงานที่แสดงถึงการบรรลุมาตรฐานของนักเรียน</p> <p>3. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์</p>	<p>1. มีความหลากหลาย / เหมาะสมกับนักเรียนและเนื้อหาสาระ</p> <p>2. ช่วยให้นักเรียนเข้าสู่แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลาย</p> <p>3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง</p> <p>4. เสริมด้วยคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์</p>
สื่อการสอน	แบบเรียน ตำรา เทคโนโลยีทางการศึกษา	เน้นวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น ตัวอย่างผลงานจริงในสถานที่จริง
แหล่งการเรียนรู้	ในโรงเรียนเป็นหลัก และมีการจัดการศึกษา นอกสถานที่ตามความเหมาะสม	วัด ชุมชน ห้องสมุดท้องถิ่น บ้าน ปราชญ์หรือผู้รู้ในด้านต่างๆ ที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน

ตารางที่ 1 (ต่อ) การวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักสูตรแกนกลางหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กับหลักสูตรท้องถิ่น

ประเด็น	หลักสูตรแกนกลางฯ	หลักสูตรท้องถิ่น
การ ประเมินผล	<p>1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม</p> <p>2. การประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร จัดให้มีการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน</p> <p>3. การประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ</p> <p>4. การประเมินผลการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความคิด กระบวนการพฤติกรรมและเจตคติ เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติวิชาและระดับชั้นของผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเที่ยงตรง ยุติธรรม และเชื่อถือได้</p> <p>5. การประเมินผลการเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการจัดการเรียนและตัดสินผลการเรียน</p> <p>6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>7. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ</p>	<p>เน้นการประเมินผลออกมาเป็นการผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในเรื่องนั้นๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญา หรือองค์ความรู้ที่อยู่ในหลักสูตร</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) การวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักสูตรแกนกลางหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กับหลักสูตรท้องถิ่น

ประเด็น	หลักสูตรแกนกลางฯ	หลักสูตรท้องถิ่น
	8. ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักสูตรการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผล การเรียน รายงานผลการเรียน แสดงวุฒิ การศึกษาและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน	เน้นการประเมินผลออกมาเป็นการ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในเรื่องนั้นๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญา หรือองค์ความรู้ที่อยู่ในหลักสูตร
ผู้สอน	ครู อาจารย์ในระบบการศึกษาและ ผู้เกี่ยวข้อง	ปราชญ์ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิในชุมชน
องค์ประกอบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย 2. โครงสร้างหลักสูตร ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มสาระการเรียนรู้ - ขอบข่ายสาระหลัก - เวลาเรียน (ชั่วโมง / หน่วยกิต) - กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน - เกณฑ์การจบหลักสูตรหรือ การผ่านช่วงชั้น 3. คำอธิบายรายวิชา 4. หน่วยการเรียนรู้ <ul style="list-style-type: none"> - หัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้ - มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น - สาระสำคัญของหน่วย การเรียนรู้ - กิจกรรมการเรียนรู้ - ชิ้นงานหรือภาระงานที่ นักเรียนปฏิบัติ - การประเมินผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสำคัญ 2. จุดมุ่งหมาย 3. วัตถุประสงค์ 4. เนื้อหาหลักสูตร 5. เวลาเรียน <ul style="list-style-type: none"> - เวลาภาคทฤษฎี - เวลาภาคปฏิบัติ 6. แหล่งการเรียนรู้และสื่อ ประกอบการเรียนรู้ 7. กิจกรรมการเรียนรู้ 8. การวัดผลประเมินผล 9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 10. โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร <ul style="list-style-type: none"> - เรื่อง - ระยะเวลา
จุดเด่น	เป็นระบบ มีความชัดเจน มีมาตรฐานการ เรียนรู้รองรับตามหลักสูตรการศึกษาแกนกลาง	มีการนำความรู้ในท้องถิ่นในแต่ละ พื้นที่มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เกิด ความหลากหลาย
จุดด้อย	เนื่องจากถูกกำหนดด้วยมาตรฐานการ เรียนรู้ ทำให้เนื้อหา หรือความรู้ถูกจำกัดให้ เหมาะสมกับมาตรฐานต่างๆ	ไม่ค่อยมีระบบ ทำให้ไม่มีมาตรฐาน หรือระเบียบแบบแผนที่แน่ชัดและเป็น สากล ซึ่งปัจจัยขึ้นอยู่กับชุมชนนั้นๆ

2.6 ตัวอย่างหลักสูตรท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมในประเทศและต่างประเทศ

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนหรือเสริมหลักสูตร ส่งเสริมการสร้างรายได้ การส่งเสริมการอนุรักษ์เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม ตัวอย่างหลักสูตรท้องถิ่นทั้งในและต่างประเทศมีดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่นในประเทศ

ประเทศไทยมากด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และในปัจจุบันมีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมการเผยแพร่ สืบทอดศิลปวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงมีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นหลายหลักสูตร ดังที่มีการกล่าวสรุปเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. หลักสูตรการทำอิฐบล็อกรูปตัวหนอน จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหลักสูตรระยะสั้น โดยจัดการเรียนการสอนในระยะเวลา 50 ชม. โดยเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดการเรียนการสอนอยู่นอกระบบการศึกษาในโรงเรียน เป็นหลักสูตรที่สอนการทำอิฐบล็อกรูปตัวหนอนจากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้ามาเรียนรู้จากการเรียนในพื้นที่ซึ่งเป็นบ้านของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ การทำอิฐบล็อกรูปตัวหนอน วัตถุประสงค์เพื่อให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วัสดุอุปกรณ์ และขั้นตอนกระบวนการทำ ส่งเสริมการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชน

2. หลักสูตรการทอผ้ามุก บ้านดัว จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นการเรียนรู้จากการ ลงมือปฏิบัติจริง ครูผู้สอนเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทอผ้า ซึ่งการทอผ้ามุก บ้านดัว เป็นภูมิปัญญาที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ คนในชุมชนบ้านดัว โดยเฉพาะผู้หญิงจะมีอาชีพหลักเป็นช่างทอผ้าเป็นส่วนใหญ่ การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในความเป็นมา และคุณค่าของการทอผ้ามุก บ้านดัว เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นนอกระบบการศึกษาของโรงเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นการพานักเรียนมาศึกษาหาความรู้ในหมู่บ้าน และเรียนรู้การทอผ้าจากช่างทอผ้าโดยตรง กิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการฝึกปฏิบัติการทอผ้าลวดลายต่างๆ

3. หลักสูตรการสานตะกร้าหวาย จังหวัดสตูล เป็นหลักสูตรที่จัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน เพราะหวายสามารถหาได้ในท้องถิ่น และมีผู้รู้ ผู้ทรงภูมิที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ดังนั้นจึงเกิดเป็นหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการสานตะกร้าหวาย เนื้อหาของหลักสูตรเน้นการฝึกสานตะกร้าจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรง

4. หลักสูตรการทำดอกไม้ประดิษฐ์จากใยบัว จังหวัดตรัง เป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน วัสดุเป็นสิ่งที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น หลักสูตรการทำดอกไม้ประดิษฐ์เป็นหลักสูตรระยะสั้นที่ครูผู้สอนวิชาศิลปะในโรงเรียนสภาราชนิ จังหวัดตรัง สร้างขึ้นเพื่อนำมาเป็นกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนวิชาศิลปะ สำหรับนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการประดิษฐ์ดอกไม้จากใยบัว ซึ่งมีการสอนตั้งแต่กระบวนการผลิตวัตถุดิบคือ การเตรียมใยบัว กระบวนการย้อมสี และขั้นตอนการประดิษฐ์จนเป็นผลงานสำเร็จ เมื่อได้ผลงาน นักเรียนสามารถนำไปใช้ในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

5. หลักสูตรการทำผ้าบาติก จังหวัดสงขลา เป็นหลักสูตรที่ได้ศึกษาความรู้ทักษะทางด้านศิลปะ ประดิษฐ์งานฝีมือ โดยเน้นความสวยงาม ถ่ายทอดเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพ สร้างรายได้และเป็นสินค้าของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนฝึกสมาธิ ฝึกพัฒนาการทางด้านอารมณ์จากงานศิลปะ เพื่อเป็นสินค้าของท้องถิ่น สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ และเพื่อพัฒนาสู่การเป็นกลุ่มพัฒนาอาชีพ เป็นหลักสูตรระยะสั้น ใช้ระยะเวลา 60 ชม. / 30 วันในการเรียนการทำผ้าบาติก

6. หลักสูตรตุ๊กตาจากยางพารา จังหวัดตรัง เป็นหลักสูตรที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน เนื่องจากจังหวัดตรังเป็นจังหวัดที่มีการปลูกยางพาราจำนวนมาก จึงได้มีการส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาโดยการนำวัสดุท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เป็นหลักสูตรระยะสั้น มีการจัดการเรียนการสอนโดยครูศิลปะ ซึ่งจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้โดยการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำ มีการนำนักเรียนไปทัศนศึกษาในพื้นที่การปลูกยางพารา ไปดูวิธีการกรีดยางพารา การแปรรูปยางพารา และชมตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากยางพารา

7. หลักสูตรผีตาโขนจำลอง จังหวัดขอนแก่น เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา ความหมายและคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน ให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำผีตาโขน วัสดุอุปกรณ์ และความรู้องค์รวมทั้งหมดของผีตาโขน ความเชื่อต่างๆ ฝึกทำผีตาโขนจำลอง ตั้งแต่การทำโครงสร้าง การเลือกวัสดุที่จะนำมาใช้ในการทำผีตาโขน และเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ผีตาโขนประกอบพิธีกรรม การสืบสานประเพณีและวัฒนธรรม

8. หลักสูตรเสื้อกระจุต จังหวัดพัทลุง เป็นหลักสูตร 50 ชั่วโมง เนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ การออกแบบ การผลิตเสื้อ กระเป๋า และหมวกจากกระจุต กระบวนการเตรียมกระจุต การรีด การย้อมสี การตั้งรูปทรง การสาน การเพิ่มเติมลวดลาย และวิธีในการทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากเสื้อกระจุต หลักสูตรนี้เปิดสำหรับบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในการสร้างสรรค์ผลงานจากกระจุต

9. หลักสูตรเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกีริด จังหวัดนนทบุรี เป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปะการปั้นเครื่องปั้นดินเผาของเกาะเกีริด เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีปั้นเครื่องปั้นดินเผาอย่างถูกวิธีจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านกรปั้น เรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบซึ่งเป็นดินแต่ละชนิด การผสมเนื้อดินปั้น กรรมวิธีการขึ้นรูปภาชนะ รวมถึงกรรมวิธีในการขึ้นรูป จากขั้นพื้นฐาน

ไปสู่การขึ้นรูปอย่างมืออาชีพ หลักสูตรเปิดสำหรับการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนและมีการสอนสำหรับบุคคลทั่วไป

10. หลักสูตรผ้าทอนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง เป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่เปิดสำหรับบุคคลทั่วไป ส่งเสริมการเผยแพร่ อนุรักษ์ศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดสอนโดยการเรียนรู้จากสถานที่การทอผ้าจริง คือในเขต ตำบลบ้านนาหมื่นศรี อำเภอนาโยงจังหวัดตรัง มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา คุณค่าความสำคัญ ส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชน มีการจัดการเรียนการสอนเชิงสาธิต พร้อมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ (ชัยวัฒน์ ไพบูลย์วัชร, 2550)

11. หลักสูตรผ้าทอลายตาจ๊ก จังหวัดกาญจนบุรี เป็นหลักสูตรที่เน้นในเรื่องการอนุรักษ์เผยแพร่ศิลปะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการทอผ้าลายตาจ๊ก สอนให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญคุณค่า ประโยชน์และหน้าที่ใช้สอยของผ้าทอลายตาจ๊ก ที่มีต่อชุมชนในอดีตจนถึงปัจจุบัน เรียนรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ รู้จักประเภทของก๊ในการทอผ้า และวิธีการทอผ้าจากปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นช่างทอผ้าลายตาจ๊กในท้องถิ่น

12. หลักสูตรเครื่องปั้นดินเผา (เซรามิกส์) จังหวัดลำปาง เปิดสอนเป็นหลักสูตรระยะสั้นในระบบโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับท้องถิ่นของเราสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดการเรียนรู้โดยครูศิลปะ ที่นำนักเรียนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งการผลิตเครื่องปั้นดินเผาในท้องถิ่นที่ตนอาศัย ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ และกรรมวิธีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาจังหวัดลำปาง เรียนรู้วิวัฒนาการการเติบโตของระบบธุรกิจการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของจังหวัดลำปาง คุณค่าและความสำคัญ ที่ส่งผลให้เครื่องปั้นดินเผาจังหวัดลำปางมีชื่อเสียงในระดับประเทศ

13. หลักสูตรกระบือดินเผา จังหวัดสงขลา เป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการจัดการเรียนการสอนแบบครัวเรือน คือสอนโดยปราชญ์หรือผู้มีความรู้ในชุมชน ถ่ายทอดให้กับญาติพี่น้องในครอบครัวเป็นหลัก ปัจจุบันกระบือดินเผาจังหวัดสงขลาใกล้จะสูญหาย ทางหน่วยงานในการส่งเสริมและอนุรักษ์จึงเข้าไปจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น เพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับผู้ที่สนใจ ปัจจุบันมีการนำนักเรียนในระบบโรงเรียนไปเรียนรู้การทำกระบือดินเผาในพื้นที่ โดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการได้ฝึกปฏิบัติจริง มีการแลกเปลี่ยนความรู้จากการเรียนกับปราชญ์ในท้องถิ่น รวมถึงเรียนรู้วิธีการอนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญา (นนทวัฒน์ นีรันดร์ตระกูล, 2549)

2. หลักสูตรท้องถิ่นต่างประเทศ

ในต่างประเทศ มีการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในต่างประเทศ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. หลักสูตรการทอผ้าพื้นเมือง ของประเทศอินโดนีเซีย เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าโดยฝีมือของช่างทอผ้าพื้นเมืองของอินโดนีเซีย ลักษณะหลักสูตรเป็นหลักสูตรทั่วไป ไม่มีการจัดการเรียนการสอนในระบบของโรงเรียน แต่มีการจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนเข้ามาเรียนรู้ในชุมชน มุ่งเน้นเพื่อการอนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาเป็นหลัก ส่วนเสริมคือการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เส้นไหมของผ้าทอพื้นเมืองของอินโดนีเซีย คือ การทอผ้าด้วยวิธีการแบบโบราณ และใช้เส้นใยผ้าจากวัสดุในท้องถิ่น ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ การย้อมสีผ้าด้วยพืชที่มีในท้องถิ่น โดยไม่มีการใช้ย้อมสีสังเคราะห์ ผู้สอนเป็นปราชญ์ หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในท้องถิ่น (Harvey , 2012)

2. หลักสูตรเครื่องเคลือบดินเผา (เซรามิกส์) ประเทศจีน เป็นหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นมาซึ่งจัดการเรียนการสอนสำหรับการทำเครื่องเคลือบดินเผาโดยเฉพาะ โดยเครื่องเคลือบดินเผาของประเทศจีน ค่อนข้างมีชื่อเสียงในระดับประเทศ ดังนั้นประเทศจีนจึงค่อนข้างให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาประเภทเครื่องเคลือบดินเผา จึงมีการเปิดเป็นหลักสูตรเฉพาะขึ้น สำหรับให้นักเรียนได้เรียน เนื้อหาสาระก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของเครื่องเคลือบดินเผา กรรมวิธีการทำ วิวัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของเครื่องเคลือบดินเผา ครูผู้สอนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องเคลือบดินเผาในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ (Chan, 2012)

3. หลักสูตรอิคะบาน่า (Ikebana Baskets) เป็นหลักสูตรของประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับตะกร้าสานสำหรับการจัดแจกันในลักษณะอิคะบาน่า ซึ่งเป็นศิลปะการจัดแจกันที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศญี่ปุ่น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสานตะกร้าจากหวาย ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคและกระบวนการในการสานตะกร้าอิคะบาน่า วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการสานตะกร้า เรียนรู้เกี่ยวกับที่มา ประวัติ และความสำคัญของภูมิปัญญาอิคะบาน่า ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มากด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเก่าแก่มากมาย ทำให้ในปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนเฉพาะในเรื่องต่างๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญา การเรียนรู้โดยหลักเน้นการฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้จากปราชญ์ในชุมชนหรือท้องถิ่น (Grayro, 2011)

4. หลักสูตรถ้วยชาเซรามิกส์พื้นเมือง ประเทศญี่ปุ่น เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นญี่ปุ่น ที่ค่อนข้างให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าเกี่ยวกับผลงานเซรามิกส์เป็นอย่างมาก โดยมีการก่อตั้งเป็นโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะเกี่ยวกับ

การปั้นเซรามิกส์ในของแต่ละชุมชนหรือท้องถิ่น การก่อตั้งโรงเรียนจะคัดสรรค้พื้นที่ตามแหล่ง วัตถุประสงค์สำคัญในการปั้นด้วยเซรามิกส์ นั่นก็คือ ดินที่ใช้สำหรับปั้น หากพื้นที่ใดดินดี และเป็น แหล่งชุมชนเก่าแก่ที่มีการปั้นเซรามิกส์ ทางการศึกษาปั้นก็จะให้การสนับสนุนส่งเสริมให้จัดตั้งโรงเรียน สอนเกี่ยวกับการปั้นเซรามิกส์ขึ้น การจัดการเรียนการสอนเป็นลักษณะครอบครัว คือ สอนกันแบบ เป็นกันเองอยู่ในแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นเขตชุมชน มีครูเป็นปราชญ์หรือผู้รู้ในพื้นที่ที่ได้สืบทอดการ ปั้นด้วยเซรามิกส์ สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ องค์ความรู้เลยเป็นลักษณะข้อมูลแบบปฐมภูมิ คือถ่ายทอดจากผู้รู้ หรือปราชญ์ท้องถิ่นโดยตรง เน้นการเรียนแบบลงมือฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะ และความชำนาญจนเป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง รวมถึงยังเป็นการสืบทอด ภูมิปัญญา และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ของประเทศญี่ปุ่น (Jones, 2012)

5. หลักสูตรตุ๊กตาไม้แกะสลัก ประเทศแอฟริกา เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนของชุมชน ในท้องถิ่น เริ่มแรกเปิดสอนให้กับคนในชุมชนเป็นหลักเพื่อสร้างรายได้ให้กับชาวพื้นเมืองของ แอฟริกา แต่ในระยะหลังภูมิปัญญาเกี่ยวกับตุ๊กตาไม้แกะสลักค่อนข้างถูกละเลย ดังนั้นจึงมีการจัด การศึกษาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นเพื่อขยายวงกว้างขึ้นให้บุคคลภายนอกที่มีความสนใจเข้ามา ศึกษาหาความรู้ การจัดการเรียนการสอนเน้นการสอนแบบสาธิตพร้อมการปฏิบัติ ครูผู้สอนเป็น ผู้เชี่ยวชาญและปราชญ์ในพื้นที่ ซึ่งเมื่อเปิดเป็นหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น ก็ทำให้เป็นที่สนใจและได้รับผล การตอบรับดีมาก ทำให้เป็นผลดีในการใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ได้เป็นอย่างดี

6. หลักสูตรการร้อยลูกปัด ประเทศแอฟริกา เป็นอีกหลักสูตรที่ได้รับความสนใจเป็นอย่าง มาก เพราะสามารถทำได้ง่าย และมีการเรียนรู้ที่ค่อนข้างเป็นระบบ การสอนเริ่มจากการฝึกร้อย ลูกปัดจากชั้นพื้นฐาน แล้วค่อยๆ มีการฝึกพัฒนาฝีมือในขั้นสูงขึ้นจนสามารถผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ ต่างๆ จากการร้อยลูกปัด หลักสูตรเริ่มต้นมีการสอนการผลิตลูกปัด ซึ่งมีลักษณะเป็นลูกปัด เครื่องปั้นดินเผา และมีการเคลือบสีซึ่งเป็นเทคนิคสืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ การเรียนการสอน ใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนจากโบราณ (Oliver, 2012)

จากตัวอย่างหลักสูตรท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมในประเทศและต่างประเทศ สามารถ นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น ดังปรากฏ ในตารางที่ 2

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ - สังเคราะห์การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น

องค์ประกอบหลักสูตร	ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์
จุดประสงค์	<p>จุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะเน้นในเรื่องให้ผู้เรียนเรียนรู้ประวัติความเป็นมา คุณค่า ความสำคัญ ขั้นตอนกระบวนการในการสร้างสรรค์ชิ้นงานภูมิปัญญา ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจ เข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>
เนื้อหาสาระ	<p>เนื้อหาสาระ เริ่มจากให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาตั้งแต่เรื่องประวัติความเป็นมา ความหมาย คุณค่าความสำคัญ ขั้นตอนกระบวนการ วัสดุอุปกรณ์ ในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และเผยแพร่ภูมิปัญญา</p>
กิจกรรมการเรียนการสอน	<p>กิจกรรมการเรียนการสอน จะเป็นวิธีการตามลำดับขั้นตอนตามความเหมาะสมของเนื้อหา เช่น การบรรยาย การสาธิต การอภิปราย การฝึกปฏิบัติ และการทัศนศึกษา เป็นต้น วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะขึ้นอยู่กับเนื้อหาของหลักสูตรและครูผู้สอนที่จะเลือกนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ</p>
สื่อการสอน	<p>สื่อการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่ จะใช้จากวัสดุอุปกรณ์หรือผลผลิตที่เป็นภูมิปัญญา เช่น ผลงานจริงที่เกิดจากภูมิปัญญา วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นต้น และนอกจากนั้นยังมีการใช้ใบความรู้ หรือใบงานประกอบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเอง</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ) การวิเคราะห์ - สังเคราะห์การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น

องค์ประกอบหลักสูตร	ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์
ครูผู้สอน	ครูผู้สอนจะเป็นผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น ที่มีความรู้ความสามารถในภูมิปัญญานั้นๆ จะใช้ความชำนาญและประสบการณ์ของตนเองในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน โดยใช้วิธีการสาธิต บรรยาย ควบคู่กับการฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติงานจริง
แหล่งการเรียนรู้	แหล่งการเรียนรู้จะเป็นพื้นที่ต้นกำเนิดของภูมิปัญญาเป็นหลัก โดยมีการเรียนรู้จากห้องเรียน หรือห้องสมุดหรือแหล่งความรู้อื่นๆ เป็นส่วนเสริม
การประเมินผล	หลักการวัดและประเมินผลเกิดจากการที่ผู้เรียนรู้ประวัติ ู้ความหมาย คุณค่าความสำคัญ สามารถสร้างผลงานหรือชิ้นงาน เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญา สามารถนำไปบอกต่อหรือเผยแพร่ให้ผู้อื่นรู้จักได้

3. การจัดการเรียนการสอนศิลปะ

การจัดการเรียนการสอนศิลปะ เป็นกระบวนการที่จะสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับผู้เรียนทำให้เกิดทักษะทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ครูผู้สอนเป็นผู้เลือกสรรกิจกรรม เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ รวมถึงวิธีการในการวัดและประเมินผล ดังนั้นจึงมีการกล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

3.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนศิลปะ

การจัดการเรียนการสอนศิลปะ เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะดำเนินไปให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จบรรลุตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยมีการให้ความหมายของ การจัดการเรียนการสอนศิลปะ ไว้ดังนี้

Chary (2005) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนศิลปะ คือ การวางกระบวนการเพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้สอนได้ดำเนินการเป็นแบบแผน โดยมีการกำหนดถึง วัตถุประสงค์ การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ ประสบการณ์การเรียนรู้ สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงขั้นตอนในการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดของรายวิชาศิลปะ

Daniel (1999) กล่าวไว้ว่า Art Activities คือ การจัดการเรียนการสอนทางศิลปะ โดยครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์หรือกิจกรรมสำหรับให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตาม หน่วยการเรียนรู้ของรายวิชาศิลปะ รวมถึงการประเมินผลว่าผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของการเรียนหรือไม่ อย่างไร ตัวอย่าง การจัดสรรกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การวางวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหา กิจกรรม และการเลือกประสบการณ์หรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เป็นต้น

เกษร ธิตะจารี (2543) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนศิลปะ ไว้ว่า เป็นการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ทางด้านการแสดงออกในการทำงานศิลปะ โดยส่วนใหญ่จะเน้นการฝึกปฏิบัติมากกว่าการเรียนภาคทฤษฎี เมื่อจัดการเรียนการสอนเสร็จแล้ว ผู้สอนก็จะจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อวัดความสามารถในกิจกรรมนั้นๆ ว่าได้สามารถทำได้มากน้อยเพียงไร และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนจะสะท้อนมายังตัวผู้สอนว่าได้ผลอย่างไร

ฉวีวรรณ วัฒนกิจ (2550) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนศิลปะ คือ การวางกระบวนการทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนในวิชาศิลปะ ให้เกิดผลบรรลุไปตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาทำให้การสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีแบบแผน นักเรียนได้รับความรู้ และมีผลสำเร็จที่ดี

วลัยพร คุโณทัย (2546) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนไว้ว่า สภาพของการจัดประสบการณ์และการกระทำทุกอย่างที่จัดขึ้นจากการร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างสำเร็จสวยงาม มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนศิลปะ หมายถึง การจัดรูปแบบในการเรียนการสอนทางศิลปะ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยมีการกำหนดกระบวนการขั้นตอนและประสบการณ์ต่างๆ ให้ผู้เรียนได้ทดลองใช้วัสดุอุปกรณ์ วัสดุการทำงานศิลปะ รวมถึงการประเมินผลจากการปฏิบัติงานของผู้เรียน

จากที่กล่าวมาในข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอนศิลปะ หมายถึง การจัดสรรประสบการณ์สำหรับผู้เรียนในการเรียนวิชาศิลปะ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการทางความคิดหรือทางพฤติกรรม ซึ่งมีครูผู้สอนเป็นผู้วางแนวทางในการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุไปตามจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ

3.2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนศิลปะ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนศิลปะ จะประกอบไปด้วย องค์ประกอบพื้นฐาน 3 ด้าน คือ

1. ผู้เรียน
2. เนื้อหาวิชา
3. ผู้สอน

อุทาน สิริกุลพัฒนา (2548) กล่าวถึง องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ว่า จะประกอบด้วย 5 องค์ประกอบใหญ่ๆ คือ

1. ด้านจุดประสงค์การจัดกิจกรรม หมายถึง การวางจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรมทางศิลปะ เพื่อดำเนินการสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
2. การเลือกเนื้อหาสาระของกิจกรรม หมายถึง การคัดสรรเนื้อหาสาระวิชา ที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ โดยจะต้องมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน รวมไปถึงการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะแบบต่างๆ ด้วย
3. ครูผู้สอน จะต้องมีความรู้ความสามารถทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติงานทางศิลปะ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างราบรื่น ครูผู้สอนต้องสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่สถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
4. ผู้เรียน จะต้องมีความรัก มีความสนใจที่จะเรียนรู้และทำงานศิลปะ มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่มีความถนัดในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ และทำงานศิลปะอย่างมีความสุข
5. การวัดและประเมินผล ถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญที่จะทำให้ทราบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ดังกล่าว ทำให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะมากน้อยเพียงใด มีความรู้และสามารถปฏิบัติได้หรือไม่ มีปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานหรือไม่ อย่างไร รวมถึงการคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวอีกด้วย

Bernard (1994) กล่าวสรุปเกี่ยวกับ องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ไว้ว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม คือ เป้าประสงค์ หรือความคาดหวังของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งในด้านความรู้ และทักษะต่างๆ ของการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นในการวางแผนการเรียนการสอนทั้งหมด เพื่อเป็น

แนวทางในการกำหนดสิ่งอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เนื้อหา กิจกรรม ผู้สอน แหล่งการเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียน และ การวัดผล เป็นต้น

2. เนื้อหาวิชา คือ สิ่งที่จะเป็นความรู้สำหรับผู้เรียน ที่ครูผู้สอนจะต้องคัดเลือกให้มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยจะครอบคลุมไปถึงเรื่องของการ เลือกครูผู้สอน วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ และสถานที่สำหรับการเรียนรู้ เป็นต้น

3. ผู้สอน คือ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ได้กำหนดขึ้น โดยจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางและ จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4. กิจกรรมการเรียนการสอน คือ ประสบการณ์ที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยมีหลาย ลักษณะ ซึ่งจะต้องมีการเลือกอย่างเหมาะสมกับผู้เรียนและจุดประสงค์ในการเรียนรู้ เช่น กิจกรรม สำหรับผู้เรียนให้ได้ฝึกทดลอง ฝึกปฏิบัติ กิจกรรมการทัศนศึกษาในสถานที่ต่างๆ และกิจกรรมการ สาธิต เป็นต้น

5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้ คือ สิ่งที่น่ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เช่น ตำรา หนังสือ แหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ อุทยานประวัติศาสตร์

6. การประเมินผล คือ ขั้นตอนสำหรับการตรวจสอบว่า จากการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่ดำเนินการขึ้นนั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนมากน้อยเพียงใด ระหว่างการจัดกิจกรรม มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ เป็นการสำรวจผลที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขหรือ พัฒนาปรับปรุงต่อไป

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนศิลปะ จะประกอบด้วย 7 ประการที่สำคัญดังนี้คือ 1) จุดประสงค์ เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนศิลปะทั้งในด้านเนื้อหาสาระ กิจกรรม ครูผู้สอน สื่อการเรียน แหล่งการเรียนรู้ และแนวทางในการวัดและประเมินผล เป็นความคาดหวังของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนเรียนรู้ และเกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งในด้านความรู้ ทักษะต่างๆ ของการ สร้างสรรค์ศิลปะ 2) เนื้อหาสาระ เป็นสิ่งที่กำหนดถัดจากจุดประสงค์ ซึ่งเป็นความรู้ที่ครอบคลุม เรื่องต่างๆ ของการจัดการเรียนการสอน โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดขึ้น 3) ครูผู้สอน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยครูผู้สอน จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ มีทักษะต่างๆ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม 4) กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งมี

หลากหลายวิธี โดยต้องเลือกตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เนื้อหาสาระในการเรียนรู้ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ การบรรยาย การทัศนศึกษา การทดลอง เป็นต้น 5) สื่อการสอน เป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้แก่ หนังสือ ตำรา ใบงาน เป็นต้น 6) แหล่งการเรียนรู้ เป็นศูนย์รวมของความรู้ต่างๆ สำหรับให้ผู้เรียนได้เลือกใช้ในการศึกษาหาความรู้ เช่น โบราณสถาน ห้องสมุด หอจดหมายเหตุ และพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น 7) การวัดและประเมินผล เป็นการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากผ่านการเรียนรู้จากกิจกรรม โดยถือเป็นกระบวนการขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุด ที่จะทำให้ทราบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือเกิดทักษะตามจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคตต่อไป

3.3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะ

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะ สามารถทำได้หลากหลายวิธี โดยการเลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้น จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของเนื้อหาสาระที่จะนำมาใช้ วัยของผู้เรียน รวมถึงผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการทำกิจกรรม ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ไว้ดังนี้

Blount (1968) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนศิลปะ ไว้อย่างสรุปว่า สามารถทำได้หลากหลายวิธี ตามความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา ดังนี้

1. การเรียนการสอนโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานนั้นจริงๆ ได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อรูปธรรมที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่การค้นพบหรือได้ข้อสรุป ในการใช้สื่อรูปธรรม ถ้าผู้สอนสอนด้วยตนเองจะให้การสาธิตประกอบคำถาม แต่ถ้าให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองจะให้การทดลอง โดยผู้เรียนดำเนินการทดลองตามกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดให้ ผู้เรียนที่ปฏิบัติการทดลองมีโอกาสฝึกใช้ทักษะ/กระบวนการต่าง ๆ เช่น สังเกต การคาดคะเน การประมาณค่า การใช้เครื่องมือ การบันทึกข้อมูล การอภิปราย การตั้งข้อคำถามหรือข้อสมมุติฐาน การสรุป

2. การเรียนรู้จากการใช้คำถามประกอบการอภิปรายและแสดงเหตุผล การเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้คำถามประกอบการอธิบายและแสดง เหตุผลมีความจำเป็นในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพราะธรรมชาติของวิชาคณิตศาสตร์ต้องอาศัยคำนิยาม บทนิยาม สัจพจน์ ทฤษฎีบทต่าง ๆ เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ บางเนื้อหาผู้สอนต้องสร้างพื้นฐานในเนื้อหานั้นก่อนด้วยการอธิบายและแสดงเหตุผลให้ข้อตกลงในรูปของบทนิยาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจเบื้องต้น แต่ในบางเนื้อหาผู้สอนอาจใช้คำถามก่อน ถ้านักเรียนไม่เข้าใจอาจอธิบายและแสดงเหตุผลเพิ่มเติม

3. การเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้า เป็นการเรียนรู้ที่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่สนใจจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ โดยอิสระ สามารถศึกษาได้จากสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ หรือจากการทำโครงการคณิตศาสตร์ โดยผู้สอนมีส่วนช่วยเหลือให้คำปรึกษา ให้ความสนใจงานที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้ามา ให้โอกาสผู้เรียนได้นำเสนอผลงานต่อผู้สอน เพื่อนผู้เรียนด้วยกัน ตลอดจนบุคคลทั่วไป

Bernard (1994) ได้อธิบายสรุปเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีสำหรับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการพร้อมๆ กับการได้ลงมือทำงานศิลปะจริงๆ โดยถือเป็นประสบการณ์ตรงที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะมากกว่าวิธีการท่องจำ

2. การอภิปราย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สร้างสรรค์ผลงาน ได้มีส่วนร่วมร่วมกันในการแสดงความคิดเห็นต่อผลงานตนเองหรือผู้อื่น เพื่อจำได้แลกเปลี่ยนมุมมอง และนำข้อเสนอแนะจากการแสดงความคิดเห็นไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงผลงานต่อไป

3. การบรรยายความรู้ เป็นวิธีการพื้นฐานที่สุดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น เป็นการทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในลักษณะที่ผู้สอนเป็นผู้บรรยาย ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดคือ ครู หรือวิทยากรในรายวิชาเนื้อหานั้นๆ

4. การทัศนศึกษา เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนสัมผัสกับประสบการณ์จริง และสภาพแวดล้อมจริงที่มีในชุมชน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากผู้ที่มีความรู้ในสาขาวิชานั้นๆ และเรียนรู้จากการได้ดู ได้สอบถาม รวมถึงการลงมือปฏิบัติร่วมกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

5. การสาธิต ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาท 2 ลักษณะ คือ เป็นผู้บรรยายพร้อมทั้งลงมือปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ดูเป็นตัวอย่าง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการอย่างละเอียด พร้อมๆ กับดูตัวอย่าง เมื่อมีข้อสงสัย ผู้เรียนก็สามารถสอบถามครูผู้สอนได้ทันที เป็นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในการสร้างสรรค์ผลงานที่เน้นในเรื่องของการปฏิบัติได้จริงของผู้เรียน

พิชัย วัฒนโชติ (2550) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ไว้ว่า เป็นการเลือกจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาของการจัดการเรียนการสอน โดยได้สรุปรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติการหรือทดลอง เป็นวิธีสอนที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติหรือทำการทดลองค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดประสบการณ์ตรง วิธีสอนแบบปฏิบัติการหรือการทดลองแตกต่างจากวิธีสอนแบบสาธิต คือ วิธีสอนแบบปฏิบัติการหรือการทดลอง

ผู้เรียนเป็นผู้กระทำเพื่อพิสูจน์หรือค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ส่วนวิธีสอนแบบสาธิตนั้นครูหรือนักเรียนเป็นผู้สาธิตกระบวนการและผลที่ได้รับจากการสาธิต เมื่อจบการสาธิตแล้วผู้เรียนต้องทำตามกระบวนการและวิธีการสาธิตนั้น

2. การจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนให้ความรู้ตามเนื้อหาสาระด้วยการเล่าอธิบายแสดงสาธิตโดยที่ผู้เรียนเป็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียว อาจเปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาได้บ้างในตอนท้ายของการบรรยาย

3. การจัดการเรียนการสอนแบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิชาด้วยตนเอง ได้แก่ การศึกษาจากหนังสือและการศึกษานอกสถานที่ การสอนวิธีนี้บางครั้งเรียกว่าวิธี Problem Solving หรือ Discovery Method

4. การจัดการเรียนการสอนแบบใช้กิจกรรม เป็นวิธีการสอนที่เน้นนำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาของการเรียนนั้นๆ เช่น การวาดภาพประกอบนิทาน การพันทาสีกำแพงตามสถานการณ์ต่างๆ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการลงมือปฏิบัติควบคู่กับการสร้างเรื่องราวประกอบกิจกรรม

5. การจัดการเรียนการสอนแบบสาธิต เป็นวิธีสอนที่ครูแสดงให้เห็นนักเรียนดูและให้ความรู้แก่นักเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม และผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง การสอนแบบสาธิตแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ ผู้สอนเป็นผู้สาธิต ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสาธิต ผู้เรียนสาธิตเป็นกลุ่ม ผู้เรียนสาธิตเป็นรายบุคคล วิทยากรเป็นผู้สาธิต และการสาธิตแบบเงียบโดยให้นักเรียนสังเกตเอง

6. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการสอนที่นำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเข้ามาผสมผสานกันเพื่อให้เกิดความรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน จุดเน้นของการบูรณาการ คือ การรวบรวมองค์รวมของวิชามากกว่ารายละเอียดของวิชา การบูรณาการจำแนกเป็นบูรณาการตามจำนวนผู้สอน ได้แก่ บูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว แบบคู่ขนาน แบบเป็นทีม บูรณาการตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และบูรณาการแบบสหวิทยาการและแบบพหุวิทยาการ

กรวิทย์ ศิริรัชการ (2549) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนศิลปะ ว่าสามารถทำได้หลากหลายวิธี โดยจะต้องเลือกกิจกรรมและวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ โดยสามารถใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ได้ดังนี้

1. วิธีการบรรยาย เป็นวิธีการที่สามารถทำได้ง่ายที่สุด ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้รอบ และรู้จริงเกี่ยวกับเรื่องที่จะบรรยาย

2. วิธีการจัดทัศนศึกษา เป็นการเรียนรู้เพื่อแสวงหาประสบการณ์ตรงจากแหล่งความรู้ที่มีอยู่จริงตามสถานที่ต่าง ๆ นอกห้องเรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา ตลอดจนทักษะทางสังคม อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างลึกซึ้ง เช่น การไปทัศนศึกษาชมการปั้นเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด เป็นต้น

3. วิธีการสาธิต เป็นการเรียนการสอนที่เน้นทำให้ดู แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ทำให้ผู้เรียนได้ดูตัวอย่างผลงาน และวิธีการปฏิบัติงานจากครูผู้สอน เมื่อเกิดข้อสงสัยระหว่างการสาธิต ผู้เรียนก็จะมีโอกาสสอบถามได้โดยตรง

4. วิธีการให้ลงมือปฏิบัติ เป็นการเรียนการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริง และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนจดจำได้ง่ายเพราะได้ลงมือทำ ได้สัมผัสกับกระบวนการขั้นตอนของการทำงานจริงๆ ทราบปัญหาและวิธีการแก้ไขที่ถูกต้องเหมาะสม

5. วิธีการแบบทดลอง เป็นวิธีการฝึกให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ด้วยวิธีการลงมือปฏิบัติ อาจจะเป็นการค้นหาเทคนิค หรือรูปแบบเฉพาะในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

ณัฐพร ตั้งสกุลทิพย์ (2548) กล่าวสรุปเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า สามารถใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดังนี้

1. การทดลอง เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านทักษะกระบวนการที่ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอด แต่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทดลองหรือทำงานศิลปะด้วยตนเอง เพื่อให้ได้คำตอบของการทำงานศิลปะ หรือผลลัพธ์ที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ เช่น การทดลองผสมสี การทดลองใช้วัสดุอุปกรณ์มาเป็นส่วนผสมลงในเนื้อดินปั้นเครื่องปั้นดินเผาเพื่อทดลองหาความแข็งแรงของเนื้อดินปั้น เป็นต้น

2. การบรรยาย เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง โดยครูผู้สอนจะมีบทบาทค่อนข้างสูงในการให้ความรู้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องมีสมาธิและสติในการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้

3. การปฏิบัติ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการและการลงมือทำจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะในการทำงานศิลปะ ทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึก เพราะผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดความรู้ที่ค่อนข้างชัดเจนและคงอยู่ในความทรงจำของผู้เรียนมากกว่าวิธีการอื่นๆ

4. การสาธิต เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผสมผสานการเรียนแบบบรรยาย กับการเรียนแบบปฏิบัติเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนได้ดูตัวอย่างการลงมือปฏิบัติงานพร้อมกับฟังคำอธิบายในกระบวนการขั้นตอน

5. การอภิปราย เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อฝึกการวิจารณ์ ผลงานศิลปะ ฝึกการพูดแสดงความคิดเห็นให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้า ความรู้ รวมถึงลงมือทำงานเพื่อหาข้อสรุปมาใช้ในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการ ลงมือทำงาน

3.4 หลักในการจัดการเรียนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนที่ดี จะต้องมีการวางแผนที่ดี และมีการศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหา ของสาระในวิชาดังกล่าวเป็นอย่างดี เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือกประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จะ นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

Blount (1968) ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับหลักในการจัดการเรียนการสอนที่ดี ควรมีหลักการ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
2. จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียน
3. บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริงให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอด ชีวิต
4. ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จินตนาการที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง
5. จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม
6. มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ของสถานศึกษา
7. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษา
8. ยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
9. มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลาย และสอดคล้องกับกิจกรรม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินของการผ่านช่วงชั้นเรียน

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในแหล่งชุมชน ผ่านระยะเวลาอันยาวนานในการใช้ชีวิต ทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งสร้างสรรค์เป็นวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีการสั่งสม ปรับเปลี่ยน แลกเปลี่ยน เรียนรู้วัฒนธรรมกัน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นภูมิปัญญาที่ได้สั่งสม สืบทอดเป็นมรดก เพื่อใช้ในการดำเนิน

ชีวิต ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้มีผู้กล่าวถึงเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ดังนี้

4.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

Brown (2008) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) คือ ลักษณะของความรู้ รอบ ความสามารถทางพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ ที่อาศัยประสบการณ์ชีวิต เป็นการใช้ สติปัญญาในการคิดค้น ค้นหากรรณวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต รวมไปถึงการ รวบรวม สังสมจนเป็นแหล่งความรู้เพื่อนำไปสู่การสั่งสอนและถ่ายทอดสู่ชนรุ่นหลัง

เมตต์ เมตต์การุญจิต (2547) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง ผลงานอันเกิดจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่ร่วมกันดำเนินงาน ซึ่งอาจเป็นการทำร่วมกันเป็น กลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป อันได้แก่ กลุ่มของสตรี กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มการ ทอผ้า กลุ่มหม่อนไหม กลุ่มจักสาน เป็นต้น โดยภูมิปัญญาดังกล่าว เกิดจากการสังสมการเรียน เรียนรู้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยการเชื่อมโยงวิทยาการต่างๆ เข้าด้วยกันผ่านประสบการณ์

สามารถ จันทรสุริย์ (2533) กล่าวว่า ภูมิปัญญา (Wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นเพ รากฐานของความรู้ ของชาวบ้าน หรือความรู้รอบตัวของชาวบ้านที่จะเรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมา ทั้งในทาง ตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเอง หรือทางอ้อม ซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือความรู้ที่สะสมสืบทอดกันมา

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นเพ รากฐานของความรู้ชาวบ้าน ความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็น องค์ความรู้และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจซึ่งได้รับการถ่ายทอดและ เชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือภูมิปัญญา ชาวบ้าน (Popular wisdom) คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคน ผ่านกระบวนการ ทางการศึกษา ผ่านการสังเกต และกระบวนการคิด วิเคราะห์จนเกิดเป็นปัญญา ตกผลึกออกมา กลายเป็นความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อย ออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขา วิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐาน ของความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดและการปรับตัวในการดำเนินชีวิต ของคนเราภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชน และในตัวของผู้นั้นเอง หากมี การสืบค้น เพื่อศึกษาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกัน เกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่น ใหม่อตามยุคสมัยได้

เครือข่าย มีเกียรติ (2547) กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ว่า เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของคนไทยในยุคสมัยหนึ่งที่ฉลาด สามารถคิดค้นสิ่งที่เป็นระเบียบแบบแผน มีรูปแบบ มีคุณค่างดงามแบบงานศิลปะ เป็นที่ยอมรับกันภายในสังคม มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม มีความสอดคล้องระหว่างศิลปวัฒนธรรม ประเพณี สภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิตของผู้คนแต่ละยุคสมัย

ภูมิปัญญาเป็นสินทรัพย์ของประชาชน และชุมชนที่มีการสั่งสมทุนทางปัญญาความรู้ วัฒนธรรม ทักษะฝีมือธรรมชาติของชุมชนความสงบ วิถีชีวิต วัสดุตามธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานหรือทุนทางสังคมของชุมชน เพราะเป็นสิ่งที่ได้รับการสร้างสมและสืบทอด ต่อ ๆ มาเป็นสมบัติของคนในชุมชน ซึ่งมีอยู่มาก สิ่งที่จะต้องเร่งทำในวันนี้ คือ การส่งเสริมภูมิปัญญา รักษาภูมิปัญญาเดิมแล้วต่อยอดภูมิปัญญาด้วยวิทยาการและความรู้สมัยใหม่ เพื่อให้พื้นฐานของไทยแข็งแกร่งอยู่ได้อย่างมั่นคง (สดุดี ศิริโรจนา, 2550)

กรมวิชาการ (2542) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายของชาวบ้านในท้องถิ่นที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือการดำเนินชีวิต โดยได้รับการถ่ายทอดสั่งสมกันมาผ่านกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับกาลสมัย

วัฒนศิษฐ์ พงษ์พิทักษ์ (2549) ได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่า ภูมิปัญญา มีความหมายว่า “พื้น ชัน พื้นเพ” ปัญญา หมายความว่า “ความรอบรู้ ความรู้ทั่ว ความฉลาดเกิดแต่การเรียนและคิด” ภูมิปัญญา หมายถึง “พื้นความรู้ ความสามารถ” และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงหมายถึง “ความสามารถในการใช้พื้นความรู้สร้างสรรค์งานเพื่อพัฒนาและดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น”

อุดม เขยกีวงศ์ และคณะ (2548) กล่าวว่า ภูมิปัญญาระดับท้องถิ่นหรือที่เราเรียกกันว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นเฉพาะท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้น เป็นพื้นความรู้ของชาวบ้านในการคิดแก้ปัญหาในชีวิตของตนเอง หรือสติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้ สั่งสม ถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่น ซึ่งได้ใช้ชีวิตถาวรกับป่าเขา น้ำปลา นก ดิน หญ้า สัตว์ป่า พืช แมลง และธรรมชาติรอบตัวเป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของพวกเขา

อลงกรณ์ คงแก้ว (2550) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สั่งสมมาแต่อดีต เป็นเรื่องของการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม การรู้จักปรับเปลี่ยนแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคลในท้องถิ่นให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทุกยุค ทุกสมัย

จากความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้กล่าวมาในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดในแหล่งชุมชน ผ่านการเรียนรู้ สั่งสม ปรับเปลี่ยน ผสมผสาน ระหว่างวัฒนธรรมมาเป็นเวลานาน และเป็นสิ่งที่ถือว่ามีค่าและเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยรวม ว่ามีความดีงาม ควรค่าแก่การถ่ายทอดสืบต่อสู่ชนรุ่นหลังต่อไป

4.2 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เครือข่าย มีเกียรติ (2547) ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านแท้ ๆ ที่คนไทย ยึดถือสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันแม้แต่ต่างชาติเมื่อได้มาสัมผัสพบเห็นจะชื่นชมยินดี บางคน ถึงกับลงทุนมาศึกษาเล่าเรียนนำไปเผยแพร่ในประเทศของตน ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยมี ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม เช่น การใช้วัสดุธรรมชาติแทนปุ๋ยเคมี การใช้วัสดุธรรมชาติ แทนยาฆ่าแมลงและปราบวัชพืช เป็นต้น
2. ภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรม หัตถกรรม เช่น การก่อสร้างโบราณสถาน โบราณวัตถุตาม เอกลักษณะณ์ความเป็นไทย การก่อสร้างบ้านทรงไทยที่ระบายความร้อนได้อย่างน่าอัศจรรย์ การทำ เครื่องเคลือบดินเผา การทำเครื่องเบญจรงค์ การจักสานย่านลิเภา การทำเครื่องเงิน เครื่อง ทองเหลือง การทอผ้าไหมและผ้าพื้นเมืองต่าง ๆ เป็นต้น
3. ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย เช่น การใช้พืชสมุนไพรมาใช้ในการรักษาโรคได้ อย่างเหมาะสม การนวดแผนโบราณซึ่งเป็นที่เลื่องลือว่าสามารถแก้อาการปวดเมื่อยได้อย่างทันตา เห็น เป็นต้น
4. ภูมิปัญญาด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พิธีบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การ บิดทบาตป่าเพื่ออนุรักษ์ เป็นต้น
5. ภูมิปัญญาด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ การก่อตั้งกลุ่มกิจกรรม หรือ กองทุนเพื่อ สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มฅมาปนกิจสังเคราะห์ เป็นต้น
6. ภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม เช่น ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์ วิหาร อันแสดงถึง เอกลักษณะณ์ และความเป็นอยู่ของคนไทยที่สัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น
7. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน อันเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัวของคนไทย รวมถึงสุภาษิต คำพังเพย โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน เป็นต้น
8. ภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น คำสอนของ

ผู้ใหญ่ที่แฝงด้วยข้อคิดในการประพฤติปฏิบัติตน วัฒนธรรมและธรรมเนียมประเพณีที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยที่งดงามควรแก่การอนุรักษ์ เช่นวัฒนธรรมการแต่งกาย การพูดจาด้วยการมีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ การต้อนรับแขกด้วยอัธยาศัยไมตรีอันอ่อนน้อม การกราบ การไหว้ วัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ การฟ้อนรำต่าง ๆ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแต่งงาน โกนจุก บวชนาค และประเพณีการทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนาในโอกาสต่าง ๆ รวมถึงศิลปะการต่อสู้มวยไทยที่สามารถใช้ทุกส่วนของร่างกายในการต่อสู้และป้องกันตนเอง เป็นต้น

9. ภูมิปัญญาด้านโภชนาการ เช่น การจัดปรุงแต่งอาหารให้สวยงาม และนำ

รับประทานการปรุงอาหารคาวหวานและรสชาติถูกปากคนไทยและต่างชาติ เช่น ต้มยำกุ้ง เป็นต้น กรมวิชาการ (2540) ได้จัดกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. เป็นเรื่องเกี่ยวกับคติ ความคิด ความเชื่อ และหลักการ ที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา

2. เป็นเรื่องของศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี

3. เป็นเรื่องของการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับกาลสมัย

4. เป็นเรื่องของแนวคิด หลักปฏิบัติ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชาวบ้านนำมาใช้ในชุมชน ซึ่งเป็นอิทธิพลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ภูมิปัญญาทั้ง 4 กลุ่ม ปรากฏให้เห็นในเรื่องของการประกอบอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดให้แก่เยาวชนรุ่นหลัง ๆ

4.3 ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรมวิชาการ (2542) ได้แบ่งลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ประสบการณ์ของชาวบ้านที่นำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต หมายถึง ความรู้ และประสบการณ์ที่ชาวบ้านค้นพบและนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ คติ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ เช่น คำสอนทางศาสนา ความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพร การไหว้ครู และการบวงสรวง เป็นต้น

2. ความรู้ ความคิดในการสร้างสรรค์แบบแผนของการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา หมายถึงสิ่งที่ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้หรือความคิดลงไปในวรรณกรรมต่าง ๆ เช่น เพลงพื้นบ้าน

เพลงกล่อมเด็ก ภาษิต การละเล่นต่างๆ นิทานพื้นบ้าน ตลอดจนศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ต่าง ๆ และโบราณอายุบาย

3. การประกอบอาชีพที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง หมายถึง ความรู้และประการณ์ที่ชาวบ้านใช้ในการประกอบอาชีพ โดยอาศัยหลักธรรมชาติ ไม่พึ่งพาปัจจัยภายนอก แต่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสมัย เช่น การปลูกแบบเกษตรธรรมชาติ การทอผ้า การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

4. การประกอบอาชีพที่เกิดจากการผสมผสานความรู้เดิมกับแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีใหม่ หมายถึง นำความรู้เดิมของชาวบ้านมาผสมผสานกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ใช้ในการแก้ปัญหาในหมู่บ้านหรือชุมชน เช่น เทคโนโลยีการหล่อโลหะ ทองเหลือง การนวดข้าว การก่อสร้าง

อารยา นูรณกาญจน์ (2553) กล่าวถึง ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยชาวบ้านในท้องถิ่น ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ประสบการณ์ ถ่ายทอดสืบต่อมาเป็นระยะเวลานาน อันได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ ศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นคุณค่าที่มีความดีงาม ควรค่าแก่การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

เครือวัลย์ มีเกียรติ (2547) กล่าวไว้ว่า ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น จะต้องเกิดจากกระบวนการคิดของคนในชุมชน จนตกผลึกเป็นสิ่งดีงามและมีคุณค่า มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากผลผลิตจากการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

วัฒนศิษย์ พงษ์พิทักษ์ (2549) กล่าวถึง ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ว่า เป็นสิ่งที่ตกผลึกจากกระบวนการทางสังคม ที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดให้คนรุ่นสู่รุ่น เป็นผลผลิตจากการใช้ชีวิตของคนในชุมชน โดยอาจเกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้ทำร่วมกัน เช่น การประกอบอาชีพ การสร้างสรรค์เครื่องมือเครื่องใช้ การประดิษฐ์ และการสร้างผลงานฝีมืออาชีพหารายได้ให้กับครอบครัว

4.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีงามของมนุษย์ ได้รับการสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีความเชื่อมโยงกัน จนเกิดเป็นกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีผู้ที่กล่าวถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ดังนี้

อารยา นูรณกาญจน์ (2553) ได้กล่าวถึงหลักการถ่ายทอดภูมิปัญญาว่าสามารถทำได้ 7 วิธี ดังนี้ คือ

1. การบอกเล่า บรรยาย ด้วยวาจา เป็นการถ่ายทอดที่สามารถทำได้ง่ายและสะดวกที่สุด แต่อาจทำให้เกิดความผิดพลาดได้หากผู้ถ่ายทอดไม่มีความชำนาญมากพอ
 2. การสาธิต เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาและความรู้ให้มีความชัดเจนมากขึ้น
 3. การปฏิบัติจริง เป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ทำให้ผู้เรียนรู้สามารถเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่สุด เพราะการลงมือปฏิบัติจริงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ความรู้จะคงทนนานกว่าวิธีอื่น ๆ และสามารถถ่ายทอดสู่ผู้อื่นต่อไปได้
 4. การถ่ายทอดโดยให้เรียนรู้จากสื่อด้วยตนเอง เป็นการนำสื่อเข้ามาเป็นตัวช่วยในการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา
 5. วิธีถ่ายทอดโดยจัดในรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ อาจมีการจำลองวัสดุ อุปกรณ์ หรือ จัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนรู้ได้ใช้ศึกษาหาความรู้
 6. การถ่ายทอดโดยใช้การแสดงพื้นบ้านเป็นสื่อ เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น แต่ผู้เรียนรู้มีความจำเป็นที่ต้องมีความรู้พื้นฐานมาก่อน
 7. การถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยบันทึกองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
- วรวิฑูรย์ ส่งเสริมสกุล (2546) กล่าวไว้ว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจจำแนก ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาไปสู่เด็ก มักกระทำด้วยวิธีง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนสามารถดึงดูดใจให้กระทำโดยไม่รู้สึกลำบาก ส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องจริยธรรม ค่านิยม โลกทัศน์ ปรัชญาชีวิตและ กฎเกณฑ์ การดำเนินชีวิตในสังคมทั่วไป
2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาไปสู่ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นบุคคลที่มีวุฒิและ ประสบการณ์มากและอยู่ในวัยทำงาน วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจึงกระทำโดยการผ่านการกระทำ

จากการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีผู้กล่าวไว้ในข้างต้น สามารถสรุปวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาได้กระทำกันขึ้น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ แบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และแบบเป็นลายลักษณ์อักษร แบบที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ คำบอกเล่าหรือการใช้คำพูดของปราชญ์ท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน ปริศนา คำทาย การเล่น และการแสดงในรูปแบบบันเทิงชนิดต่าง ๆ ส่วนกรณีที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้น ก็ได้แก่ ตำรา หนังสือ ซึ่งปราชญ์ท้องถิ่นหรือผู้ที่เข้าไปศึกษาหาความรู้เป็นผู้ได้เขียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นๆ พิมพ์เผยแพร่อย่างกว้างขวาง

4.5 คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์และสืบทอดภูมิปัญญามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้คนในชาติเกิดความรักและความภาคภูมิใจ ที่จะร่วมแรงร่วมใจสืบสานต่อไปในอนาคต เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุสถาปัตยกรรม ประเพณีไทย การมีน้ำใจ ศักยภาพในการประสานผลประโยชน์ เป็นต้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีคุณค่าและความสำคัญดังนี้

วัชระ ธงพัฒนา (2548) กล่าวถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า จะช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับคนในชุมชนนั้นๆ ในการร่วมมือกันที่จะดูแลรักษาชุมชนและท้องถิ่นของตนในด้านต่างๆ ทั้งในเรื่องภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีของความเป็นคนในท้องถิ่น อีกทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นยังสามารถนำมาประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

วรวิธ ส่งเสริมสกุล (2546) ได้กล่าวว่า คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งล้ำค่าสูงส่งคม และท้องถิ่นให้มีความสามัคคี มีความรักและห่วงหาแลสิ่งที่เป็นสมบัติของท้องถิ่น มีความตระหนักที่จะช่วยดูแลรักษา และเป็นเครื่องบ่งบอกถึงนวัตกรรมใหม่ๆ หรือสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นผลผลิตทางปัญญาของคนในท้องถิ่น

อารยา บุรณภาณูจน์ (2553) กล่าวว่า คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อคนในสังคมในการสร้างความรัก ความสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในท้องถิ่น สร้างความภาคภูมิใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้คนในท้องถิ่นร่วมกันดูแลและรักษาสิ่งที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นผลผลิตทางปัญญาอันดีงาม มีคุณค่า สืบทอดต่อไปยังคนรุ่นต่อไป

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น จะเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับคนในชุมชน เพื่อช่วยกันดูแล ทะนุถนอม ปกป้องท้องถิ่นของตน และอยู่ร่วมกันอย่างสมานสามัคคี นอกจากนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังสามารถนำมาประยุกต์หลักธรรมคำสอนของศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ

4.6 ศิลปะไทย

ศิลปะไทย เป็นการสร้างสรรค์ผลงานซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ซึ่งคนไทยทั้งชาติมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก ความวิจิตรงดงามได้ถูกถ่ายทอดมายาวนานตั้งแต่สมัยอดีต

มาจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์แล้ววัฒนธรรมที่เกิดขึ้น โดยมีพัฒนาการมาจากพื้นฐานของความเป็นไทย

ประภาส จันทร์หอม (2551) ได้กล่าวถึงประเภทของศิลปะไทย สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้ คือ

1. จิตรกรรมไทย
2. ประติมากรรมไทย
3. สถาปัตยกรรมไทย

กรินทร์ จิตเกื้อกุล (2549) กล่าวว่า ศิลปะไทย สามารถแบ่งประเภทออกเป็น 3 ประเภท คือ ผลงานศิลปะไทยที่เป็นจิตรกรรม งานประติมากรรม และ สถาปัตยกรรม ทั้ง 3 ประเภทล้วนเกิดมาจากรากฐานของความเป็นไทย โดยได้รับอิทธิพลมาจากทั้งในเรื่องของการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ศาสนา ขนบธรรมเนียม และประเพณี เป็นต้น

วลัยภรณ์ ขาดิพันธุ์ (2550) กล่าวว่า ศิลปะไทย สามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะใหญ่ คือ

1. จิตรกรรมไทย หมายถึง ภาพเขียนที่มีลักษณะแบบอย่างของไทย ที่แตกต่างจากชาติอื่น ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจน อาจมีการผสมผสานหรือได้รับอิทธิพลจากชาติอื่นอยู่บ้าง แต่ก็สามารถดัดแปลงตัดทอน คลี่คลาย หรือเพิ่มเติมให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไทยได้อย่างลงตัวสวยงาม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และเกิดการพัฒนารูปแบบและวิธีการใหม่ๆ สืบทอดมาจนถึงสมัยปัจจุบัน สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1. จิตรกรรมไทยแบบประเพณี และ 2. จิตรกรรมไทยแบบร่วมสมัย

2. ประติมากรรมไทย หมายถึง ผลงานศิลปะต่างๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้นในลักษณะของรูปทรง 3 มิติ แสดงออกโดยกรรมวิธีการปั้น แกะสลัก หรือการหล่อ วัสดุที่ใช้ในการสร้างมักจะเป็น ดิน ปูน หิน อิฐ โลหะ ไม้ งาช้าง เขาสัตว์ กระดูก ฯลฯ สามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ ประติมากรรมแบบนูนสูง ประติมากรรมแบบนูนต่ำ และประติมากรรมแบบลอยตัว

3. สถาปัตยกรรมไทย หมายถึง ศิลปะการก่อสร้างของไทยที่เป็นในลักษณะของสิ่งปลูกสร้าง ได้แก่ อาคาร บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย วัด โบสถ์ วิหาร วัง สถูป และสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ลักษณะจะมีความแตกต่างกันออกไปตามท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ คตินิยม ความเชื่อ ความศรัทธา พิธีกรรม และประเพณีในท้องถิ่นนั้นๆ สถาปัตยกรรมไทยสามารถจัดหมวดหมู่ตามลักษณะการใช้งานได้ 2 ประเภท คือ 1. สถาปัตยกรรมที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ได้แก่ บ้านเรือน ตำหนัก วังและพระราชวัง เป็นต้น 2. สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องศาสนา เช่น วัด โบสถ์ หอระฆัง เป็นต้น

5. เรือพนมพระในจังหวัดตรัง

ตรัง เป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ทางฝั่งทะเลด้านตะวันตกของประเทศไทย ตั้งอยู่เกือบกึ่งกลางของเขตคาบสมุทรมลายู มีสภาพพื้นที่เป็นเนินสูงๆ ต่ำๆ สลับด้วยเขาเล็กๆ กระจายอยู่ทั่วไป พื้นที่ค่อนข้างราบเรียบมีจำนวนน้อยซึ่งใช้เพาะปลูกข้าว ในทางทิศตะวันออกมีเทือกเขาบรรทัดยาวจากเหนือจดตอนใต้ และเป็นเส้นแบ่งเขตแดนจังหวัดตรังกับจังหวัดพัทลุง มีความอุดมสมบูรณ์ในด้านป่าไม้และแม่น้ำลำธาร ชายฝั่งด้านตะวันตก ติดชายฝั่งทะเลอันดามันยาวกว่า 119 กิโลเมตร ภูมิประเทศของตรังจึงเหมาะสมแก่การเป็นเมืองท่าและเป็นประตูแห่งการเปิดรับเอาอารยธรรมและความสัมพันธ์กับต่างแดน ในความเป็นเมืองท่าทำให้ตรังเป็นศูนย์รวมของคนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา และความเชื่อ ทำให้เกิดเป็นความหลากหลายทางประเพณีและวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, อาคม นิราศสุวรรณ, 2549)

5.1 ประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดตรัง

ตรัง เป็นจังหวัดที่มากด้วยวัฒนธรรม เพราะมีคนหลากหลายเชื้อชาติและศาสนา ทำให้เกิดประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ ดังนี้

1. ประเพณีชิงเปรต เป็นประเพณีของภาคใต้ที่กระทำกันในวันสารท เดือน 10 เป็นประเพณีสำคัญที่จัดขึ้นเพื่อทำบุญอุทิศแก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว อาหารที่ใช้ตั้งเปรตนี้ส่วนมากเป็นอาหารที่บรรพบุรุษที่เป็นเปรตชอบ ขนมที่สำคัญมากในการประกอบพิธี ได้แก่ ขนมลา ขนมพอง ขนมบ้า ขนมเบร้า (ดีซำ) นอกจากขนมดังกล่าวแล้ว ยังมีของแห้งที่ใช้เป็นเสบียงกรังก็จัดฝากไปด้วย เช่น ข้าวสาร หอม กระเทียม พริก เกลือ กะปิ น้ำตาล น้ำปลา กัลฉ่าย อ้อย มะพร้าว ด้าย เข็มเย็บผ้า และรูปเทียน เป็นต้น

2. ประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบ กำหนดทำ 2 ครั้ง คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และวันแรม 15 ค่ำเดือน 10 โดยเชื่อว่า วันแรม 1 ค่ำ เป็นวันที่ยมบาลปล่อยให้เปรต หรือเปรตชนขึ้นมาเยี่ยมลูกหลาน ดังนั้นลูกหลานก็จะทำบุญเลี้ยงต้อนรับ เมื่อถึงวันแรม ๑๕ ค่ำ ก็ถือว่าเป็นวันที่ปู่ย่าตายาย ต้องกลับยมโลก ลูกหลานก็ทำบุญเลี้ยงส่งอีกครั้งหนึ่ง

3. ประเพณีอาบน้ำคนแก่ เป็นวิธีการแสดงออกซึ่งความเคารพนับถือ แก่บิดามารดา และญาติคนแก่ (ผู้อาวุโส) ของตระกูล รวมทั้งผู้มีพระคุณและบุคคลที่ตนเคารพนับถือ จะจัดประเพณีในช่วงเวลาระหว่างวันที่ 13 - 15 เดือนเมษายน (เดือน 5) ของทุกปี พิธีจะประกอบไปด้วย 2 ส่วนย่อย คือ 1) การขอขมา และ 2) พิธีการอาบน้ำ แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นการรดน้ำที่มีคนแก่แทน ประเพณีอาบน้ำคนแก่ ถือเป็นภูมิปัญญาในการเชื่อมสายใยของครอบครัวของชาวภาคใต้ในหลายจังหวัด

4. ประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดตรัง (ถือศีลกินเจ) จัดขึ้นระหว่างวันขึ้น 1-9 ค่ำ เดือน 9

ตามปฏิทินจีน ก่อนวันพิธีหนึ่งวันในช่วงเช้า จะมีพิธีตั้งโต๊ะบวงสรวงอัญเชิญเทพเจ้าแห่งองค์ พระพุทธเจ้า 7 พระองค์ พระโพธิสัตว์ 2 พระองค์ มาเป็นสักขีพยานและแม่เมตตาต่อมนุษย์ ประเพณีถือศีลกินเจจังหวัดตรัง ถือเป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิม ในจังหวัดตรังที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อถึงหน้าเทศกาล ชาวไทยเชื้อสายจีนผู้นับถือ และศรัทธาในประเพณีถือศีลกินเจ จะรับประทานอาหารที่ปรุงจากเนื้อสัตว์ พืชผักที่มีกลิ่นฉุน ตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์ทุกชนิด และนุ่งขาวห่มขาวตลอดระยะเวลาของงานประเพณี 9 วัน 9 คืน ศาลเจ้าจีนแต่ละแห่งจะจัดขบวนแห่ "ร่างทรง" หรือ "ม้าทรง" ซึ่งเชื่อกันว่า "เจ้า" ลงประทับแล้วจากการแสดงอิทธิฤทธิ์ด้วยการทรมานร่างกายตนเองหลากหลายรูปแบบ ออกเยี่ยมเยียน ประชาชนผู้ศรัทธาที่ตั้งใจบูชาพร้อมกับจุดประทัดเพื่อเป็นการรับ "เจ้า"

5. ประเพณีชักพระ เป็นประเพณีบุญอย่างหนึ่งของชาวจังหวัดตรัง ที่กระทำสืบทอด ต่อเนื่องมาตั้งแต่โบราณกาลจนมาถึงสมัยปัจจุบันนี้ จัดขึ้นในช่วงวันออกพรรษา คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี ซึ่งเป็นวันที่พระสงฆ์ออกพรรษา หรือที่เรียกว่า วันปวารณา ชาวบ้านจะร่วมมือกันสร้างเรือพนมพระ โดยตกแต่งอย่างวิจิตรสวยงาม สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร บนบุษบกที่สร้างขึ้นด้วยความศรัทธาตามความเชื่อในพระพุทธรูปศาสนา ซึ่งเชื่อว่าเป็นการไปรับเสด็จองค์สมเด็จพระพุทธเจ้ากลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ สำหรับการชักพระนั้นจะเน้นใช้ความสามัคคีและความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในชุมชนเพื่อแสดงออกถึงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนา ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะการลากเรือพนมพระของตนมาไว้ที่จุดศูนย์รวมของจังหวัด (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2542, อาคม นิราศสุวรรณ, 2549, นิวัฒน์ รัตนไพศาล, 2548)

5.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านศิลปะที่ปรากฏในพื้นที่จังหวัดตรัง

จังหวัดตรังเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ของประเทศไทย ที่มากด้วยศิลปะและวัฒนธรรมอัน ทรงคุณค่า เนื่องด้วยจังหวัดตรังเคยเป็นเมืองท่าของการติดต่อค้าขายกับประเทศต่างๆ มากมาย ทั้งอินเดีย จีน และประเทศอื่นๆ ดังนั้นจึงทำให้เกิดการผสมผสานและก่อให้เกิดเป็นศิลปะและ วัฒนธรรมมากมายเกิดขึ้นที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดตรัง เช่น งานแกะสลักไม้ เทพธำโร การตกแต่งโลงศพ ผ้าทอนามิ้นศรี และเรือพนมพระ (สุนทร พรส่งเสริม, 2550)

นิคม ศรีตรัง (2547) และ กร รุ่งชาติ (2547) กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านศิลปะ ที่ปรากฏในพื้นที่จังหวัดตรัง มีดังนี้

1. ศิลปะงานแกะสลักไม้เทพธำโร จัดเป็นไม้ยืนต้นเนื้ออ่อน หรือที่ทางภาคเหนือ เรียกว่า ตะไคร้ตัน ภาคกลางเรียกว่า ไม้เทพธำโร ทางภาคใต้จะเรียกว่า ไม้จวงหอม ส่วนชาวไทยเชื้อสาย

มุสลิม จะเรียกว่า แตะยอ ส่วนใหญ่จะพบได้ตามป่าดงดิบ และมีมากในทางภาคใต้ของประเทศไทย จุดเด่นของผลิตภัณฑ์แกะสลักจากไม้เทพทาโร จะอยู่ที่เอกลักษณ์ของไม้ที่มีกลิ่นหอม เป็นไม้มงคล ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นไม้แกะสลักเป็นรูปพะยูน ซึ่งสัญลักษณ์ของจังหวัดตรัง รูปสัตว์ต่างๆ มีหลากหลายชนิดและหลายขนาด

2. ศิลปะหนังตะลุง เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นของหลายจังหวัดในภาคใต้ เป็นศิลปะการแกะลายจากหนังให้เป็นรูปตัวละครต่างๆ เพื่อใช้แสดงผ่านจอ ทำให้เป็นเงาตกทอด มีบทบาทพร้อมดนตรีประกอบเพื่อเพิ่มความสนุกสนานให้กับผู้ชม หนังตะลุง ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของทางภาคใต้ โดยจังหวัดตรังเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชื่อเสียงโด่งดังในการเล่นหนังตะลุง ในปัจจุบันมีคณะหนังตะลุงทั้งที่มีชื่อเสียงและไม่ค่อยมีชื่อเสียงจำนวนกว่า 100 คณะ หนังตะลุงอยู่กับคนปากษ์ได้มานานเป็นเวลากหลายร้อยปี สมัยก่อนถ้าหากมีการจัดงานประเพณีต่างๆ สิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือ หนังตะลุง และการแข่งขันหนังตะลุงก็เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนานและนี่ก็เป็นหนังตะลุงอีกคณะหนึ่งที่ได้เปิดทำการแสดงอยู่ในจังหวัดตรังและจังหวัดใกล้เคียง

3. ผ้าบาติก เป็นคำที่ใช้เรียกผ้าชนิดหนึ่งที่มีวิธีการทาลวดลายผ้าโดยการใช้เทียนปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้สีติด และระบายสีในส่วนที่ต้องการให้สีติด "บาติก" หรือ "ปาเต๊ะ" เป็นคำในภาษาชวามาจากคำว่า "ติติก" หรือ "ติก" มีความหมายว่า เล็กน้อยหรือจุดเล็กๆ โดยใช้การหลอมเหลวของแว๊ก (WAX) หยดหรือเขียนที่เรียกว่า "การเขียนน้ำเทียน" เป็นกรรมวิธีที่จะระบายเทียนที่หลอมเหลวให้เข้าไปในเนื้อผ้า จากนั้นนำไปย้อมตามขบวนการการทำสีผ้าบาติก คือ ย้อมในส่วนที่ไม่ปิดแว๊ก ให้ติดสีย้อมคือแต้มหรือระบายลงไปในส่วนที่ต้องการให้สีติด เมื่อเสร็จกรรมวิธีแล้วจึงลอกเทียนออกด้วยการนำไปต้มในน้ำเดือด

4. ผ้าทอนาหมื่นศรี เป็นผ้าทอพื้นเมือง จากตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง มีความละเอียดอ่อน และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของลวดลายผ้า ซึ่งประกอบด้วยลวดลายต่าง ๆ รวมกัน 13 ลาย ดังต่อไปนี้ 1) ลายลูกแก้ว 2) ลายลูกแก้วชิงดวง 3) ลายลูกแก้วไข่ง 4) ลายลูกแก้วสีเม็ดใน 5) ลายราชวัตร 6) ลายตาหมากรุก 7) ลายดอกจัน 8) ลายเกสร 9) ลายดอกกก 10) ลายดอกพิกุล 11) ลายหางกระรอก 12) ลายตัวอักษร 13) ลายรูปสัตว์ชนิดต่างๆ

5. ศิลปะเรือพนมพระ คือ ขบวนรถที่ตกแต่งเป็นรูปเรือ ลวดลายส่วนใหญ่เป็นการแกะสลัก ฉลุลวดลายไทยบนกระดานที่สะท้อนแสงระยิบระยับสวยงาม มีบุษบก เป็นส่วนสำคัญใช้ประดิษฐานพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร จังหวัดตรังเป็นอีกจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ ที่ยังคงมีประเพณีลากพระและการประกวดเรือพนมพระ ในอดีตพบว่าการลากเรือพระในจังหวัดตรัง มีเพียงวัดเดียว คือ วัดควนขัน ต.ทับเที่ยง อ.เมือง จ.ตรัง โดยชาวบ้าน พระภิกษุ จะจัดการลากพระหรือ

ลากเรือพระไปตามถนนสายต่างๆ ชุมชนต่างๆ และในเขตเทศบาลเมืองตรัง ปัจจุบันจึงเริ่มมีการฟื้นฟูศิลปะเรือพนมพระให้รู้จักกันอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

6. ศิลปะการตกแต่งโครงสร้าง เป็นการทำโครงสร้างแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเมื่อมีคนตาย ทางญาติของผู้เสียชีวิตจะนิยมจ้างช่างในการต่อโครงสร้าง และจะตกแต่งประดับโครงสร้างไปด้วยกระดาษเงินกระดาษทองฉลุด้วยลายไทยสวยงาม หากเป็นคนแก่ที่มีความอาวุโส จะมีการทำเป็นฉัตรประดับเหนือโครงสร้าง โดยโครงสร้างที่ตกแต่งขึ้นนั้นชาวตรังมีความเชื่อว่าเป็นการทำเพื่อผู้เสียชีวิตเป็นครั้งสุดท้าย โครงสร้างแต่ละโครงสร้างจะแตกต่างกันตามลักษณะรูปแบบของช่างต่อโครงสร้างและช่างศิลป์แต่ละคน ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่นอีกอย่างหนึ่งของจังหวัดตรัง

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดตรังที่เกี่ยวข้องกับด้านศิลปะ ได้แก่ ศิลปะงานแกะสลักไม้เทพธิดาโร ศิลปะหนังตะลุง ผ้าบาติก ผ้าทอนาหมื่นศรี ศิลปะเรือพนมพระ และศิลปะการตกแต่งโครงสร้าง ศิลปะทั้งหลายเหล่านี้ล้วนแต่สื่อถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่นที่แต่ละตำบลของจังหวัดตรัง ซึ่งเป็นคุณค่าและเป็นมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมที่ควรได้รับการส่งเสริม อนุรักษ์ รวมถึงการร่วมมือในการสืบทอดต่อไป

5.3 ความหมายของเรือพนมพระ

เรือพนมพระ เป็นขบวนรถหรือเรือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับในการประกอบและเพ็ญสักการะ ซึ่งถือเป็นพิธีกรรมทางพุทธศาสนาของประชาชนในเขตพื้นที่ภาคใต้ ของประเทศไทย เป็นผลผลิตที่สื่อให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองเฟื่องฟูวัฒนธรรมตั้งแต่สมัยยุคโบราณกาล ที่สืบทอดมาจนถึงสมัยปัจจุบัน โดยมีการให้ความหมายของเรือพนมพระ ไว้ ดังนี้

สุนทร พรสงเสริม (2550) ได้กล่าวไว้ว่า เรือพนมพระ คือ รถหรือล้อเลื่อนที่ประดับตกแต่งให้เป็นรูปเรือแล้ววางบุษบก ซึ่งภาษาพื้นเมืองของภาคใต้เรียกว่า นม หรือ นมพระ ยอดบุษบกเรียกว่า ยอดนม ใช้สำหรับอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานแล้วลากในวันออกพรรษา

บรรพต ศรีสุริโย (2549) อธิบายไว้ว่า เรือพนมพระ คือ รถหรือสิ่งที่มีล้อเลื่อน ตกแต่งสวยงามด้วยลวดลายไทย มีบุษบกไว้สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร

กร รุ่งชาติ (2547) กล่าวไว้ว่า เรือพนมพระ เรียกภาษาท้องถิ่นอีกชื่อสั้นๆ ว่า เรือพระ เป็นขบวนเรือที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชาองค์พระพุทธรูปเจ้า เนื่องจากท่านเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์หลังโปรดพุทธมารดา เสด็จกลับสู่โลกมนุษย์ ซึ่งตรงกับช่วงออกพรรษา โดย เรือพนมพระ จะเป็นเครื่องแสดงความศรัทธาของชาวบ้านในหมู่บ้าน ที่สร้างขึ้นเพื่อถวายการรับเสด็จของพระพุทธรูปเจ้า

เรือพนมพระ หรือ เรือพระ หมายถึง เรือหรือรถ หรือล้อเลื่อนที่ประดิษฐ์ตกแต่งเป็นรูปเรือ แล้ววางบุษบก ซึ่งเรียกว่า “นม” หรือ “ยอดนม” หรือ “นมพระ” สำหรับอาราธนาพระพุทธรูป ประดิษฐาน ใช้สำหรับชักลากในวันออกพรรษา (ธีรศักดิ์ ทองนุ้ยพราหมณ์, 2549)

ธนพล จาดใจดี (2538) กล่าวไว้ว่า การสร้างเรือพนมพระ หมายถึง การจัดทำขบวนรถหรือ เรือที่ประดับตกแต่ง ทำเป็นรูปพญานาค 2 หัวอยู่ข้างหน้า ส่วนข้างหลังก็ทำเป็นหางนาค โดยบน ตัวพญานาคจะปลูกเป็นร้านเพื่อใช้วางบุษบก หรือที่เรียกตามภาษาพื้นเมืองว่า พนมพระ

สมควร แก้วนิล (2549) กล่าวว่า เรือพระ คือ รถหรือล้อเลื่อนที่ประดับตกแต่งให้เป็นรูปเรือ แล้ววางบุษบก ซึ่งภาษาพื้นเมืองของภาคใต้เรียกว่า “นม” หรือ “นมพระ” ยอดบุษบก เรียกว่า “ยอดนม” ใช้สำหรับอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานแล้วลากในวันออกพรรษา

เรือพนมพระ หมายถึง เป็นพาหนะที่ใช้บรรทุกพระลาก สร้างเป็นร้านม้า มีไม้สองท่อน รองรับข้างล่าง ทำเป็นรูปพญานาคมีล้อ 4 ล้ออยู่ใต้ตัวพญานาค ร้านม้าใช้ไม้ไผ่สานทำฝาผนัง ตกแต่งลวดลายไทยสวยงาม รอบๆ ประดับด้วยผ้าแพรสี ธงวิว ธงสามชาย ธงราว ธงยืนห้อย ระยาง ประดับต้นกล้วย ต้นอ้อย ทางมะพร้าว ดอกไม้สดทำอุบะห้อยระย้า มีตุ้มห้อยด้วยใบพ้อ แขนงหน้านมพระ ตัวพญานาคประดับกระจกแวววาว ข้างๆ เรือนมพระแขวนโพน กลอง ระฆัง ส้อง ด้านหลังนมพระวางเก้าอี้ เป็นที่นั่งของพระสงฆ์ (ธนาวุฒิ ดอนประสงค์, 2540)

เรือพนมพระ คือ รถหรือล้อเลื่อนที่ประดับตกแต่งให้เป็นรูปเรือแล้ววางบุษบก ซึ่งภาษาพื้นเมืองของภาคใต้เรียกว่า “นม” หรือ “นมพระ” ยอดบุษบก เรียกว่า “ยอดนม” ใช้สำหรับอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานแล้วลากในวันออกพรรษา ลากพระทางน้ำ เรียกว่า “เรือพระน้ำ” ส่วน ลากพระทางบก เรียกว่า “เรือพระบก” สมัยก่อนจะทำเป็นรูปเรือ ให้คล้ายเรือจริง ๆ และต้องทำให้มี น้ำหนักน้อยที่สุด จึงใช้ไม้ไผ่สานมาตกแต่งส่วนที่เป็นแคมเรือและหัวท้ายเรือคงทำให้แน่นหนา ทางด้านหัวและท้ายทำงอนคล้ายหัวและท้ายเรือ แล้วตกแต่งเป็นรูปพญานาค ใช้กระดาษสีเงินสี ทองทำเป็นเกล็ดนาค ส่วนที่สำคัญที่สุด คือ บุษบก ซึ่งแต่ละที่จะมีเทคนิคการออกแบบบุษบก มีการประดิษฐ์ประดอยอย่างมาก หลังคาบุษบกนิยมทำเป็นรูปจัตุรมุข ตกแต่งด้วยหางหงส์ ซ้อฟ้า ใบระกา และทุกครอบคร้วต้องเตรียม “แหงตุ้ม” เตรียมหาในกระพ้อ และข้าวสารข้าวเหนียวเพื่อนำไปทำขนมตุ้ม “แขวนเรือพระ” (บรรพต ศรีสุริโย ,2549)

สามารถสรุปได้ว่า เรือพนมพระ คือ ขบวนรถที่ตกแต่งเป็นรูปเรือที่ตกแต่งอย่างวิจิตรสวยงามด้วยลวดลายไทยแบบต่างๆ ส่วนสำคัญที่สุดของเรือพนมพระ คือ บุษบก ใช้สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร ประกอบในประเพณีชักพระในช่วงวันออกพรรษาของบางจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทยเท่านั้น เช่น สงขลา นครศรีธรรมราช ตรัง และสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 1 เรือพนมพระวัดท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

5.4 ประวัติและที่มาของเรือพนมพระ

ลากพระหรือชักพระ หรือแห่พระ เป็นประเพณีของชาวภาคใต้ที่ปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยโบราณ ชาวบ้านในท้องถิ่นที่นับถือศาสนาพุทธจะพร้อมใจกันอัญเชิญพระพุทธรูปจากวัดขึ้นประดิษฐานบน “นมพระ” หรือบุษบกที่วางอยู่ตรงกลางร้านไม้ หรือใช้นมพระวางบนล้อเลื่อนรถ หรือเรือ และลากหรือชักแห่แห่นไปตามถนนหนทาง หรือตามลำคลอง แม่น้ำ และทะเล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศในแต่ละท้องถิ่น (สถาพร ดงขุนทด, 2536)

เรือพนมพระ เกิดจากประเพณีลากพระ ซึ่งเป็นประเพณีท้องถิ่นในทางภาคใต้ของประเทศไทย ประเพณีชักพระเป็นประเพณีโบราณที่สืบทอดมากันอย่างยาวนานมาตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ดังที่ปรากฏในหลักฐานในจดหมายเหตุของพระภิกษุชาวจีนชื่อ อี้จิง ในช่วง พ.ศ.1214 – 1238 ซึ่งได้เขียนถึงประเพณีชักพระและเรือพนมพระของชาวเมืองโฮลิ่ง เป็นชื่อเดิมของนครศรีธรรมราช โดยประเพณีชักพระจะจัดขึ้นในวันออกพรรษาของทุกปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ธนพล จาตใจดี (2538) กล่าวไว้ว่า ประเพณีลากพระ เป็นประเพณีที่เกิดขึ้นจาก พระพุทธศาสนา กระทำหลังจากวันมหาปวารณา หรือวันออกพรรษา 1 วัน การชักพระ ถ้าแปลตามตัวก็จะแปลว่า การดึงพระ และส่วนใหญ่จะจัดขึ้นในหลายจังหวัดของทางภาคใต้ เช่น นครศรีธรรมราช ปัตตานี พัทลุง สงขลา ตรัง และยะลา เป็นต้น มีการประดับตกแต่งขบวนเรือหรือรถโดยทำเป็นบุษบกไว้สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปเพื่อแห่แหนไปรอบๆ ตัวเมือง มีทั้งการชักพระบกและชักพระน้ำ

สมควร แก้วนิล (2549) กล่าวถึงที่มาของเรือพนมพระไว้ว่า เกิดจากประเพณีชักพระ ซึ่งเป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวลำใต้ เป็นประเพณีทำบุญวันออกพรรษา ตรงกับ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 เชื่อกันว่า เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้า เสด็จไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา เมื่อครบพรรษาจึงเสด็จมายังโลกมนุษย์ พุทธศาสนิกชนจึงมารอรับเสด็จ แล้วอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นประทับบน บุษบกแล้วแห่ไปรอบเมือง

ธนาวุฒิ ดอนประสงค์ (2540) กล่าวไว้ว่า เรือพนมพระเกิดขึ้นเพื่อใช้ประกอบในประเพณีชักพระ หรือแห่พระ สืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หลังจากเทศนาโปรดพุทธมารดา กลับมายังโลกมนุษย์ พุทธศาสนิกชนต่างไปเฝ้ารอดักบาตรรับเสด็จกันอย่างเนืองแน่น จนเกิดประเพณีตักบาตรเทโวขึ้น ควบคู่กับประเพณี ชักพระ ถือเป็นประเพณีปฏิบัติที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ที่ได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษนับร้อยปี เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของไทย

ดังนั้นจึงสามารถสรุปโดยรวมของประวัติและที่มาของเรือพนมพระ ได้ว่า เรือพนมพระ เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อประกอบในประเพณีชักพระ ซึ่งตรงกับช่วงวันออกพรรษาของชาวภาคใต้ โดยมีความเชื่อว่าเป็นการไปรับเสด็จพระพุทธเจ้าซึ่งเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เรือพนมพระจะถูกประดับตกแต่งอย่างสวยงามด้วยลวดลายไทยต่างๆ โดยมี บุษบก เป็นส่วนสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร

5.5 พิธีกรรมในประเพณีชักพระ

สุนทร พรส่งเสริม (2550) ได้กล่าวไว้ว่า การประกอบพิธีกรรมในการชักพระ จะประกอบ ด้วยพิธีกรรมหลักๆ 3 อย่างดังต่อไปนี้

1. การแต่งเรือพนมพระ หมายถึง พาหนะที่ใช้บรรทุกพระลาก นิยมทำ 2 แบบ คือ ลากพระทางบก เรียกว่า นมพระ ลากพระทางน้ำ เรียกว่า เรือพระ นมพระสร้างเป็นร้านม้า มีไม้สอง

ท่อนรองรับข้างล่าง ทำเป็นรูปพญานาค มีลื้อ 4 ลื้ออยู่ใต้ตัวพญานาค รันฆ่าใช้ไม้ไผ่สานทำฝาผนัง ตกแต่งลวดลายระบายสีสวย รอบ ๆ ประดับด้วยผ้าแพรสี ธงริ้ว ธงสามชาย ธงราว ธงยืนห้อยระยง ประดับต้นกล้วย ต้นอ้อย ทางมะพร้าว ดอกไม้สดทำอุบะห้อยระย้า มีด้อมห่อด้วยใบพ้อ แขนงหน้านมพระ ตัวพญานาคประดับกระจกแวววาวสีสวย ข้างๆ นมพระแขนงโพน กลอง ระฆัง ส้อง ด้านหลังนมพระวางเก้าอี้ เป็นที่นั่งของพระสงฆ์ ยอดนมอยู่บนสุดของนมพระ ได้รับการแต่งอย่างบรรจงดูแลเป็นพิเศษ เพราะความสง่าได้สัดส่วนของนมพระขึ้นอยู่กับยอดนม

2. การอัญเชิญพระลากขึ้นประดิษฐานบนนมพระ พระลาก คือ พระพุทธรูปยืน แต่ที่นิยมคือ พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร เมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 พุทธบริษัทจะสงฆ์นำพระลากเปลี่ยนจิวร แล้วอัญเชิญขึ้นประดิษฐานบนนมพระ แล้วพระสงฆ์จะเทศนาเรื่องการเสด็จไปดาวดึงส์ของพระพุทธเจ้า ตอนเช้ามีดในวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 ชาวบ้านจะมาตักบาตรหน้านมพระ เรียกว่า ตักบาตรหน้าลื้อ เสร็จแล้วจึงอัญเชิญพระลากขึ้นประดิษฐานบนนมพระ ในตอนนี้บางวัดจะทำพิธีทางไสยศาสตร์เพื่อให้การลากพระราบรื่น ปลอดภัย

3. การชักพระ ใช้เชือกแบ่งผูกเป็น 2 สาย เป็นสายผู้หญิงและสายผู้ชาย โดยใช้โพน (ปัด) ส้อง ระฆัง เป็นเครื่องตีให้จังหวะเร้าใจในการลากพระ คนลากจะเบียดเสียดกันสนุกสนานและประสานเสียงร้องบทลากพระเพื่อผ่อนแรง

บรรพต ศรีสุริโย (2549) กล่าวว่า เมื่อเดือน 9 ผ่านไป หลายวัดที่ตั้งใจแน่วแน่ว่าจะร่วมประเพณีลากพระในเดือน 11 ก็เริ่มเตรียมการห่มโพนเพื่อใช้ คุมโพน (ประโคนลวงหน้า) และใช้ประโคนในวันพิธี รวมทั้งให้ชาวบ้านนำไปประชันหรือแข่งขันกับวัดอื่น ๆ การห่มโพนมีกรรมวิธีที่ซับซ้อนทั้งในชุดและซึ่งหนังตีเต็มที่ โดยใช้เวลานานแรมเดือนบางวัดมีพิธีไสยศาสตร์ประกอบด้วย แต่ละวัดจะต้องมีโพน 2 ใบ ให้เสียงทุ้ม 1 ใบ เสียงแหลม 1 ใบ วัดไหนมีโพนเสียงดีแข่งขันชนะชาวบ้านก็พลอยได้หน้าชื่นชมยินดีกันไปนานแรมปี เมื่อใกล้วันลากพระ ประมาณ 7 หรือ 3 วัน ทุกวัดที่จะทำการลากพระก็จะเริ่มกุมโพน (ตีประโคน) เพื่อปลุกใจชาวบ้านให้กระตือรือร้นร่วมพิธีลากพระและอาจนำไปทำทายแข่งขันกับวัดใกล้เคียง พร้อมกันนั้นภิกษุสามเณรและอุบาสกที่มีฝีมือทางช่างก็ช่วยกันตกแต่งเรือพระและพนมพระ (บุษบก) ซึ่งต้องทำกันสุดฝีมือ ช่างก็ช่วยกันตกแต่งเรือพระและพนมพระ (บุษบก) ซึ่งต้องทำกันสุดฝีมือ สำหรับอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานกลางขบวนเรือพนมพระ

5.6 ประเภทของการชักพระ

วัชรีย์ นาคพรหม (2551) ได้กล่าวถึงประเภทของการชักพระไว้ว่า มีอยู่ 2 ประเภท คือ การชักพระบก และการชักพระน้ำ โดยอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. การชักพระบก ใช้เชือกแบ่งผูกเป็น 2 สาย เป็นสายผู้หญิงและสายผู้ชาย ใช้โพน ช้องระฆัง เป็นเครื่องตีให้จังหวะในการลากพระ คนลากจะเบียดเสียดกันสนุกสนานและประสานเสียงร้องบทลากพระเพื่อผ่อนคลาย ตัวอย่างบทร้องที่ใช้ลากพระ เช่น อีสาระพา เฮโล เฮโล ใ้ไทรกลมกลม หัวนมสาวสาว ใ้ไทรยาวยาว สาวสาวชอบใจ เป็นต้น

2. การชักพระน้ำการลากพระทางน้ำจะสนุกกว่าการลากพระทางบก เพราะสภาพการเอื้ออำนวยต่อกิจกรรมอื่น ๆ เช่น สะดวกในการลากพระ ง่ายแก่การรวมกลุ่มกันจัดเรือพาย

บรรพต ศรีสุริโย (2549) กล่าวถึง ประเภทของการชักพระ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. การชักพระเรือหรือลากพระทางน้ำ คือ การใช้บุษบกสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปในลำเรือเรียกกันว่า เรือพนมพระ เครื่องประโคมก็นำลงไปในเรือลำนั้น เมื่อตกแต่งบุษบกเสร็จแล้ว ใช้เชือกผูกที่หัวเรือไปต่อกับเรือลำอื่นๆ เพื่อทำการชักเรือพระต่อไป

2. การชักพระบก การประดับตกแต่งขบวนรถหรือเรือ สำหรับวางบุษบกเพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป สำหรับประกอบประเพณีชักพระในช่วงออกพรรษา

5.7 เอกลักษณะเรือพนมพระในจังหวัดตรัง

จังหวัดตรัง เป็นจังหวัดที่ยังคงมีการสืบทอดประเพณีชักพระ โดยเฉพาะที่วัดควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เป็นเพียงวัดเดียวที่ยังคงมีการสืบทอดและสร้างเรือพนมพระแบบโบราณ โดยเป็นแห่งเดียวในเขตภาคใต้ และเป็นแห่งเดียวของจังหวัดตรังที่ยังคงสร้างเรือพนมพระแบบโบราณ ลักษณะของเรือพนมพระแบบโบราณ จะมีลักษณะคล้ายๆ กับเรือพนมพระสมัยปัจจุบัน แต่มีความแตกต่างและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดังนี้ คือ

1. เรือพนมพระจะต้องไม่มีล้อ ในการใช้ประกอบประเพณีชักพระ ประชาชนต้องออกแรงด้วยความสามัคคีเพื่อชักหรือลากเรือพนมพระ

2. จะประดับตกแต่งด้วยลายไทย ธงฉัตรเพื่อให้มีความสวยงามพอประมาณ เพราะหากสร้างยิ่งใหญ่หรือมีความวิจิตรสวยงามมากจะทำให้เรือพนมพระมีน้ำหนักมาก ยากต่อการใช้ลากหรือชักในประเพณีชักพระ (วิเชียร โล่ประเสริฐ, 2547, จำรูญ พัฒนากุล, 2552, รวีวรรณ พันธุรักษ์, 2550)

จากการศึกษาข้อมูล จึงสามารถสรุปได้ว่า เรือพนมพระของจังหวัดตรัง ที่มีลักษณะโดดเด่นแตกต่างของจังหวัดอื่นๆ ก็คือ นอกจากจะมีเรือพนมพระแบบสมัยปัจจุบันแล้ว จังหวัดตรัง ยังคงหลงเหลือเรือพนมพระแบบโบราณ ที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ดังนี้ คือ

1. เรือพนมพระแบบโบราณจะต้องไม่มีล้อ คนในชุมชนนั้นๆ จะต้องออกแรงลากเพื่อประกอบประเพณีด้วยความศรัทธาและสามัคคี

2. จะตกแต่งด้วยลายไทยแบบต่างๆ พอประมาณ เพื่อให้มีน้ำหนักเบา ทำให้ง่ายต่อการลากหรือชักในประเพณีชักพระ ซึ่งรูปแบบของเรือพนมพระแบบโบราณนี้ ปัจจุบันยังคงมีการสร้างอยู่เพียงแห่งเดียวในเขตพื้นที่ภาคใต้ และแห่งเดียวในจังหวัดตรัง คือ ที่วัดควนขันเท่านั้น

5.8 สภาพปัญหาเกี่ยวกับเรือพนมพระของจังหวัดตรัง

สมหวัง เลิศชาญกิจ (2550) กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันเรือพนมพระของจังหวัดตรัง เริ่มมีแนวโน้มของความเปลี่ยนแปลงทางด้านของจุดประสงค์ในการสร้างเรือพนมพระมากขึ้น คือการสร้างเรือพนมพระเพื่อส่งเข้าประกวดเพื่อให้ได้เงินรางวัล ดังนั้นกระบวนการสร้างเรือพนมพระจึงเปลี่ยนไปจากกระบวนการเดิม มีการนำวัสดุสมัยใหม่ และนำเอาวัฒนธรรมใหม่ๆ จากต่างท้องถิ่นมาผสมผสาน จึงทำให้คุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดตรังเริ่มเปลี่ยนไป ซึ่งหากไม่มีการเข้าไปฟื้นฟู หรือเร่งเข้าไปดูแล อาจส่งผลให้เรือพนมพระของจังหวัดตรังเกิดความเปลี่ยนแปลงไปและสูญหายในที่สุด

จำริญ พัฒนากุล (2552) กล่าวว่า เรือพนมพระในจังหวัดตรัง ปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงในเชิงธุรกิจ เพื่อให้เกิดเป็นรายได้และจุดสนใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้น การสร้างเรือพนมพระจึงได้มีการจ้างช่างทางด้านศิลปะไทย ช่างแกะสลักจากต่างท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในการสร้างเรือพนมพระมากยิ่งขึ้น ทำให้คุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นในจังหวัดตรังเริ่มเปลี่ยนไป จากกรณีตัวอย่างที่วัดควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ในอดีตจะสร้างเรือพนมพระแบบโบราณ คือแบบที่ไม่มีล้อเพียงอย่างเดียวเพื่อใช้ในการประกอบประเพณี แต่ในปัจจุบันมีการสร้างเรือพนมพระแบบสมัยใหม่เพิ่มขึ้นมา เพื่อให้ง่ายในการใช้ประกอบพิธี เพราะเรือพนมพระสมัยปัจจุบันจะมีล้อเป็นส่วนประกอบเพิ่มเข้ามา เพื่อให้คนในชุมชนง่ายต่อการออกแรงชักหรือลาก ซึ่งในอนาคตต่อไป หากยังไม่มีการเข้าไปมีส่วนในการดูแลจากทางภาครัฐและคนในชุมชน รูปแบบเรือพนมพระแบบโบราณที่หลงเหลืออยู่เพียงที่เดียวในภาคใต้นี้ จะต้องสูญหายไป

5.9 ประเภทของเรือพนมพระ

นิม ภาษีสวรรณ (2549) ได้กล่าวถึงประเภทของเรือพนมพระไว้ว่า เรือพนมพระสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ คือ

1. เรือพนมพระบก คือ ขบวนรถหรือแท่นมีล้อลาก มีการตกแต่งอย่างสวยงามตามหลักการทำเรือพนมพระ โดยจะต้องประกอบด้วย ขุนบก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดของเรือพนมพระ ใช้สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร มีเชือก 2 เส้นผูกด้านหน้าสำหรับให้ชาวบ้านลากแห่พระพุทธรูปไปรอบๆ หมู่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

2. เรือพนมพระน้ำ คือ เรือพนมพระที่ตกแต่งขึ้นเพื่อประกอบพิธีชักพระน้ำ ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับเรือพนมพระบก ต่างกันตรงที่ไม่มีล้อและใช้ประกอบพิธีกรรมทางน้ำ

สิริชัย ศิริมงคล (2551) กล่าวไว้ว่า เรือพนมพระ สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ เรือพนมพระบก คือ จะใช้ประกอบพิธีทางบก และ เรือพนมพระน้ำ จะใช้ลากประกอบประเพณีชักพระน้ำ

รชานนท์ พลยั้ง (2550) กล่าวไว้ว่า เรือพนมพระ มี 2 ประเภท คือ เรือพนมพระบกและเรือพนมพระน้ำ โดยให้ความหมายของเรือพนมพระและรายละเอียด ดังนี้

1. เรือพนมพระบก เป็นขบวนรถที่สร้างขึ้นเป็นรูปเรือ โดยตกแต่งจนเกิดความวิจิตรสวยงาม ใช้ประกอบประเพณีทางบก ลากไปบนถนนในท้องถิ่นนั้นๆ

2. เรือพนมพระน้ำ สร้างเพื่อประกอบพิธีทางน้ำ โดยลักษณะทั่วไปเหมือนเรือพนมพระบกทุกประการ แต่ต่างกันแค่การนำไปใช้ประกอบพิธีการ

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า เรือพนมพระ มี 2 ประเภท คือ เรือพนมพระบก เป็นขบวนรถหรือหรือที่ตกแต่งขึ้นเป็นรูปเรือเพื่อใช้ประกอบพิธีประเพณีชักพระบก และ เรือพนมพระน้ำ จะเป็นเรือที่ตกแต่งเพื่อใช้ประกอบประเพณีชักพระทางน้ำ

5.10 องค์ประกอบและเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ

รชานนท์ พลยั้ง (2550) อธิบายไว้ว่า องค์ประกอบเป็นส่วนรวมของเรือพนมพระว่า มีความสมบูรณ์ลงตัวในลักษณะรูปแบบที่แตกต่างกัน ตามขนาดวัสดุที่สร้าง วัตถุประสงค์ในการสร้างโดยจะกล่าวรวมไม่เฉพาะเรือพนมพระลำใดลำหนึ่ง เพราะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันในลักษณะเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น

สมพงษ์ สาธุโณทัย (2543) กล่าวไว้ว่า เอกลักษณ์ของเรือพนมพระ จะต้องประกอบด้วย 6 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ต้องมีลักษณะเป็นรูปเรือเท่านั้น แม้จะใช้ประกอบพิธีทางบก ก็จะต้องทำเค้าโครงของ ขบวนรถให้เป็นรูปเรือเท่านั้น ในอดีตเรือพนมพระจะไม่มีล้อ แต่ในปัจจุบันในการสร้างเรือพนมพระ จะเพิ่มส่วนล้อเข้าไปเพื่อความสะดวกในการลากหรือชัก
2. หัวเรือจะต้องสร้างสรรค์เป็นรูปหัวพญานาค
3. ตกแต่งด้วยลายไทยแบบต่างๆ
4. มีบุษบกเป็นส่วนสำคัญที่สุดของเรือพนมพระสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป
5. พระพุทธรูปเป็นปางอุ้มบาตร
6. มีเชือกในส่วนหน้าของเรือพนมพระ เพื่อใช้สำหรับลากหรือชักในการประกอบพิธีกรรม ในประเพณีชักพระ

นิคม ศรีตรัง (2547) กล่าวถึง ลักษณะเอกลักษณ์เฉพาะของเรือพนมพระดั้งเดิมนั้น จะมี ลักษณะ ดังต่อไปนี้ คือ

1. หัวเรือเป็นหัวพญานาคในพุทธศาสนา ตลอดจนถึงลำตัวเรือไปจนถึงท้ายเรือตกแต่ง เป็นเกีร็ดพญานาค
2. มีบุษบก (ยอดพนมพระ) เป็นส่วนสำคัญที่สุด อยู่กลางลำเรือพนมพระ สำหรับ ประดิษฐานพระพุทธรูป
3. พระพุทธรูปที่นำมาประดิษฐานประจำเรือพระเรียกว่า "พระลาก" ซึ่งแต่ละวัดจะมีพระ ประจำวัด เป็นพระพุทธรูปปางคันธารราษฎร์ (ปางขอฝน) หรือปางอุ้มบาตรตามภาษาชาวบ้าน
4. จะต้องมีลักษณะเป็นลำเรือที่ไม่มีล้อลาก ชาวบ้านต้องแสดงพลังแห่งความศรัทธา สามัคคี ช่วยกันออกแรงลาก แต่ปัจจุบันมีการนำล้อมาใส่เพื่อให้สะดวกในการลากหรือชัก
5. มีเชือกสองสายสำหรับไว้ลากหรือชักประกอบประเพณี

จากในข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า เอกลักษณ์ความเป็นเรือพนมพระ จะประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบหลักตามรูปแบบที่สืบทอดต่อเนื่องกันมา คือ

1. หัวเรือจะต้องทำเป็นรูปเป็นหัวพญานาคในพุทธศาสนา ลำตัวเรือตลอดไปถึงท้ายเรือ นิยมทำเป็นเกีร็ดพญานาค
2. ส่วนสำคัญที่สุดของเรือพนมพระ คือ บุษบก จะมีการแกะสลักลวดลายไทยอย่างวิจิตร สวยงาม สำหรับเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป
3. มีลักษณะเป็นรูปเรือ

4. พระพุทธรูปจะต้องเป็นพระพุทธรูปปางคันธารราษฎร์ (ปางขอฝน) หรือปางกุ่มบาตรเท่านั้น

5. จะต้องมีเชือก 2 เส้นผูกด้านหน้าของเรือพนมพระ สำหรับใช้ในการลากประกอบพิธี

5.11 ลวดลายที่ปรากฏบนเรือพนมพระ

ธีรศักดิ์ ทองนุ้ยพราหมณ์ (2549) ได้กล่าวว่า จากผลการศึกษาลวดลายประดับบนเรือพนมพระในเทศกาลชักพระประจำปีของจังหวัดสุราษฎร์ธานีประจำปี 2549 ลวดลายที่ใช้ในการตกแต่งเรือพนมพระที่นิยมใช้มากที่สุด คือ ลวดลายที่ใช้ตกแต่งตามสถาปัตยกรรมต่างๆ เช่น ศาสนสถานที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น โบสถ์ วิหาร ซึ่งลวดลายที่พบในเรือพนมพระเป็นอันดับต้นๆ ได้แก่ ลายกระจัง ลายกนก ลายรักร้อย ลายประจำยาม ลายแข่งสิงห์ เป็นต้น ส่วนลายที่พบไม่มากนักซึ่งประดับอยู่ในลวดลาย บนเรือพนมพระบางลำ มีประดับและบางลำไม่มีประดับ ได้แก่ ลายหน้ากระดาน ลายหน้าขบ ลายนกคาบลายเปลวเถา ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ และลายที่ดัดแปลงมาจากลายไทย หรือลายที่คิดประดิษฐ์ขึ้นมาเอง เป็นต้น

รัตนะ แจ่มโพธิ์ทอง (2551) กล่าวถึงลวดลายที่ปรากฏบนเรือพนมพระไว้ว่า ส่วนมากจะใช้ลายไทยทั่วไป เช่น ตกแต่งด้วยหางหงส์ ซ่อฟ้า ไบระกา ตัวลายอง กระจัง ฐานพระ บัวปลายเสา คันทวย เป็นต้น เสาบุษบกมีลายแทงหยวก หรือ ใช้กระดาศสีหรือฉลุลวดลายปิดอย่างประณีตบรรจงงดงาม ประดับประดาด้วยความละเอียดและประณีต

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าลวดลายที่ปรากฏบนเรือพนมพระ โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นลวดลายไทยแบบต่างๆ เช่น หางหงส์ ซ่อฟ้า ไบระกา ตัวลายอง กระจัง ฐานพระ บัวปลายเสา คันทวย เป็นต้น อาจมีการนำศิลปะการแทงหยวกมาประกอบ หรือเป็นการนำลวดลายจากเรื่องราวตามพุทธประวัติมานำเสนอบนเรือพนมพระ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับการวางโครงเรื่องของการสร้างสรรค์

5.12 วัสดุอุปกรณ์ในการทำเรือพนมพระ

กรกนก พุฒินายนต์ (2539) อธิบายไว้ว่า วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำเรือพนมพระนั้นจะใช้ไม้ไผ่สานและเสื่อกระจูดสานมาทำเป็นหัวและท้ายเรือเหมือนในสมัยอดีต แต่เริ่มมีการนำโฟมและวัสดุสมัยใหม่เข้ามาใช้แกะสลักแทนการใช้ไม้ไผ่และเสื่อกระจูด มีการใช้รถมาทำเป็นโครงเรือเพื่อความสะดวกในการชักหรือลาก แต่ปัจจุบันจะใช้วัสดุจำพวกโฟม กระดาษเงินกระดาษทองที่

สะท้อนแสงระยิบระยับ ฟ้า ไครงเหล็ก ลวด ไม้ไผ่ ไม้ ผลไม้แกะสลัก และมีการนำแสงไฟจากหลอดไฟมาประดับเพื่อความสวยงามในการเข้าร่วมประกวดและจัดแสดงในเวลาากลางคืน

รัตน์ะ แจ่มโพธิ์ทอง (2551) กล่าวไว้ว่า วัสดุโดยทั่วไปในการทำเรือพนมพระ จะเป็นโครงเรือ และตกแต่งด้วยกระดาษเงินกระดาษทองส่งแสงระยิบระยับเมื่อสะท้อนแสงแดด มีการประดับด้วยดอกไม้สด บางโอกาสมีการประดับด้วยลวดลายแทงหยวก

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า วัสดุส่วนใหญ่ที่นำมาใช้ในการประดับตกแต่งเรือพนมพระ จะเป็นกระดาษเงินกระดาษทองที่สะท้อนแสงระยิบระยับ มีการนำโฟม ลวด ไม้ไผ่สาน หรือเสื่อกระจูดมาทำเป็นโครงเรือ ดอกไม้สด หยวกกล้วย ไม้ ผลไม้มาสลักตกแต่งอย่างสวยงาม

5.13 เทคนิค กรรมวิธีในการทำเรือพนมพระ

อนันต์ ไชยวิบูลย์ (2549) กล่าวถึง การทำเรือพระเริ่มจากการวางแผนเพื่อที่จะมอบหมายหน้าที่เป็นแผนกต่าง ๆ แล้วจึงออกแบบโครงสร้างภายในและภายนอก จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เช่น โฟม สีส ภาว ไครงรถ เป็นต้น แล้วจัดทำเรือพระโดยเริ่มจากการทำโครงสร้าง แกะลวดลาย พิมพ์ลวดลาย ระบายสีลวดลาย และประกอบตกแต่งจนเสร็จ

สุชีพ จงเดิม (2541) กล่าวไว้ว่า การสร้างเรือพนมพระไว้ว่า มีขั้นตอนการทำดังต่อไปนี้

1. เตรียมวัสดุและอุปกรณ์สำหรับการทำเรือพนมพระ โดยมีการวางแผนล่วงหน้าโดยรวมทั้งเรื่องของ วัสดุอุปกรณ์ บุคคลกร และระยะเวลาในการสร้าง
2. ทำโครงเรือพนมพระ ด้วยการใช้ไม้ไผ่สานและเสื่อกระจูด มาประกอบเป็นโครงเรือพนมพระบนรถหรือล้อเลื่อน
3. ตกแต่งลำเรือ จัดวางองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรือพนมพระในตำแหน่งที่ถูกต้องและเหมาะสม ดูองค์ประกอบโดยรวม
4. ตกแต่งลวดลายเรือ เริ่มตั้งแต่การวางโครงสร้างอย่างได้สัดส่วน จากฐานไล่ขึ้นไปถึงยอดสุด กระหนกลายไทยที่นำมาปิดต้องวาดและแกะอย่างประณีต การสอดสีต้องรู้จักเลือกใช้กระดาษที่ทำให้ลายกระหนกเกิดมิติ และรู้จักเลือกใช้กระดาษสีที่ดูเด่นทั้งในแสงแดดและแสงไฟกลางคืน และที่สำคัญลายจะต้องเหมาะสม

จากข้อมูลในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เทคนิค กรรมวิธีในการทำเรือพนมพระจะเริ่มต้นจากการเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในการทำเรือพนมพระ เช่น กระดาษสะท้อนแสง เครื่องมือต่างๆ ในการแกะสลัก วัสดุ เป็นต้น หลังจากนั้นก็เริ่มทำโครงเรือด้วยการใช้รถหรือโครงเรือด้วยการใช้ไม้ไผ่สาน เสื่อกระจูด หรือนำเรือจริงๆ มาทำเป็นโครง ต่อมาคือในด้านการจัดวาง

องค์ประกอบโดยรวมของเรือพนมพระ หลังจากนั้นก็ตกแต่งลวดลายด้วยการแกะสลักลวดลาย กระจาดเป็นรูปลายไทยแบบต่างๆ และขั้นตอนสุดท้ายคือการสำรวจความเรียบร้อยโดยรวมของ เรือพนมพระและเก็บรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ

5.14 คุณค่าและความสำคัญของเรือพนมพระ

สมเกียรติ ภูมิศิริไพบุลย์ (2541) อธิบายว่า เรือพระนอกจากเป็นผลงานทางด้านศิลปะของ ชาวบ้านแล้วยังมีคุณค่าด้านศาสนา ด้านอนุรักษ์ สืบทอดและพัฒนาภูมิปัญญาเชิงช่าง ปลูกฝัง จริยธรรม สร้างสังคมสัมพันธ์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจและส่งเสริมการท่องเที่ยว

ณัฐวุฒิ ภู่วัชรกุล (2550) กล่าวไว้ว่า คุณค่าและความสำคัญของเรือพนมพระ นอกจาก การสร้างเพื่อใช้ประกอบพิธีในประเพณีชักพระแล้ว เรือพนมพระยังแสดงออกถึงเอกลักษณ์เชิงช่าง ท้องถิ่นที่ปรากฏเป็นผลงานศิลปะท้องถิ่นเกิดเป็นลวดลายอันวิจิตรบรรจงบนเรือพนมพระ เป็นการ แสดงถึงความเฟื่องฟูของศิลปกรรมท้องถิ่นที่บ่งบอกถึงวิวัฒนาการของสังคมในแต่ละท้องถิ่น เป็น คุณค่าทางภูมิปัญญาที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากลวดลาย วัสดุ กรรมวิธีที่ปรากฏ ซึ่งจะบอกถึงคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ที่เป็นแบบเฉพาะตัวของช่าง นอกจากนี้ เรือพนมพระยังเป็นสื่อกลาง และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนให้เกิดความร่วมมือ แรงร่วมใจของคนในชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์เรือพนมพระ ส่งเสริมให้เกิด ความรักสามัคคีในหมู่คณะในการร่วมแรงร่วมใจในการประกอบพิธีในประเพณีลากพระของชุมชน

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า เรือพนมพระมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตทั้งในด้าน สังคม และในด้านจิตใจของคนในชุมชนด้านความสามัคคี รวมไปถึงคุณค่าด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระในแต่ละท้องถิ่น

5.15 การถ่ายทอดและการอนุรักษ์การสร้างเรือพนมพระ

วรพล วาทะโอบศิลป์ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า การถ่ายทอดศิลปะเรือพนมพระโดยส่วนใหญ่ จะนิยมถ่ายทอดกันในวงแคบ กล่าวคือ จะถ่ายทอดจากคนแก่คนแก่รุ่นสู่รุ่น โดยจะเน้นการ เรียนการสอนเชิงการปฏิบัติ ช่างหรือผู้รู้ส่วนใหญ่จะพาลูกหลานมาช่วยทำเรือพนมพระ ทำให้เกิด การเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติ การให้ทำตาม หรือการให้ทดลองทำโดยเริ่มต้นจากกระบวนการ พื้นฐานต่างๆ เช่น การหัดเขียนลวดลายไทยเบื้องต้น การหัดแกะสลักวัสดุธรรมชาติต่างๆ เป็นต้น

นิตา บุญอยู่ (2550) ได้กล่าวถึง กระบวนการเรียนการสอนของผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีความรู้ เชิงช่างในการทำเรือพนมพระเพื่อร่วมในประเพณีชักพระนั้น จะนิยมทำกันใหม่หมู่เครือญาติ เพื่อนสนิทเท่านั้น จะไม่ค่อยมีการเผยแพร่สู่สังคมภายนอกมากนัก ด้วยเหตุที่ว่าปัจจุบันมี

การแข่งขันและประกวดความงามของเรือพนมพระมากขึ้น ทำให้ช่าง ผู้รู้ หรือผู้ทรงภูมิเกี่ยวกับการทำเรือพนมพระในหลายๆ วัด ไม่ค่อยเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทำเรือพนมพระของตนมากนัก การถ่ายทอดส่วนใหญ่เน้นการให้ลูกหลานหรือคนในครอบครัว รวมไปถึงเพื่อนสนิทในหมู่บ้านเดียวกันมาร่วมมือร่วมใจช่วยกันทำ เน้นการให้ปฏิบัติให้ดูแล้วให้ปฏิบัติตาม หรือการนำตัวอย่างที่มีความสวยงาม สมบูรณ์พร้อมมาฝึกให้ลูกหลานหรือผู้ช่วยลงมือฝึกทำ

สามารถสรุปได้ว่า การถ่ายทอดและการอนุรักษ์การสร้างเรือพนมพระ จะถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยช่างหรือผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ชาวบ้านจะเลือกถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำเรือพนมพระให้ลูกหลานหรือในเครือญาติ การเรียนรู้จะเกิดจากการได้ลงมือปฏิบัติจริงไปพร้อมๆ กับการทำของช่าง เช่น การฝึกให้แกะสลักลวดลายไทยแบบต่างๆ ลงบนกระดาษเงินกระดาษทอง เป็นต้น ซึ่งการอนุรักษ์ที่ดีที่สุดคือการส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเรือพนมพระมากยิ่งขึ้น

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อัจฉรา หนูใหม่ (2553) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสาระทัศนศิลป์ตามแนวพุทธศิลป์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาและเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามแนวพุทธศิลป์ในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล และสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่พบบ่อยที่สุด คือ ครูผู้สอนไม่เข้าใจในวิธีการสอนศิลปะเนื่องจากไม่ได้จบมาทางด้านศิลปะมาโดยตรง รองลงมาคือเรื่องงบประมาณในการสนับสนุนอุปกรณ์ศิลปะที่มีราคาแพง สำหรับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมากที่สุดสรุปสั้นๆ ได้ดังนี้ 1) ในด้านวัตถุประสงค์ นักเรียนควรได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างเข้าใจผ่านงานพุทธศิลป์ โดยการปฏิบัติงานด้านศิลปะ หรือจัดนิทรรศการพุทธศิลป์ และเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องพุทธประวัติ เห็นคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจในงานพุทธศิลป์ 2) ด้านเนื้อหาสาระ ผู้เรียนควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนางานพุทธศิลป์ในท้องถิ่นตน รวมถึงวิธีการถ่ายทอด การสื่อความหมาย และการนำเสนองานพุทธศิลป์แบบประเพณีดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนควรได้ไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ได้ศึกษาเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของงานพุทธศิลป์ในท้องถิ่นและที่

สำคัญในประเทศไทย 4) ด้านการประเมินผล ผู้เรียนควรได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านงานพุทธศิลป์ โดยการปฏิบัติงานด้านศิลปะ หรือจัดนิทรรศการแสดงผลงานพุทธศิลป์ของตนเองได้ และ 5) ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากหนังสือเรียนพุทธศิลป์ ด้านทัศนศิลป์ ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ รวมถึงแหล่งเรียนรู้พุทธศิลป์ในชุมชนได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และพิพิธภัณฑ์ที่อยู่ภายในชุมชน

กนต์ สมสรวย (2551) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรออกแบบประยุกต์ศิลป์ ในระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรออกแบบประยุกต์ศิลป์ ในระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กลุ่มประชากรประกอบด้วย บัณฑิตจำนวน 37 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 8 คน ครูผู้สอนจำนวน 5 คน และผู้ประกอบการ จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอนออกแบบประยุกต์ศิลป์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ปราชญ์ท้องถิ่นและสถานประกอบการเข้ามาให้ข้อมูล เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย หลักสูตรควรสอดแทรกเอกลักษณ์ท้องถิ่น จังหวัดลำปาง และมีการนำผู้เรียนไปศึกษา ปฏิบัติงานนอกสถานที่ 2) ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เรียนว่าควรมีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจทฤษฎีทางการออกแบบ มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้ดี การเรียนการสอนควรให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 3) ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติผู้เรียนควรมีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ในทฤษฎี สามารถผสมผสานเนื้อหาด้วยเอกลักษณ์ของจังหวัดลำปาง ใช้อินเทอร์เน็ตในการสอน ผู้สำเร็จการศึกษาควรได้มีการพบปะกับผู้เรียนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ 4) ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่เลือกกลุ่มวิชาตามความสนใจ เช่น กลุ่มวิชาปฏิบัติการวิชาชีพ กลุ่มวิชาเลือกเรียน กลุ่มวิชาบังคับเรียน กลุ่มวิชาการจัดการ

วราภัย ใจมั่น (2553) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องการทอผ้าลายตาจัก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดกาญจนบุรี ผลวิจัยพบว่า สภาพปัญหาคือครูผู้สอนไม่มีประสบการณ์การทอผ้าลายตาจัก และโรงเรียนไม่มีงบประมาณสนับสนุนอุปกรณ์ในการทอผ้า ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเห็นด้วยมากเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การทอผ้าลายตาจัก สามารถสรุปผลได้ดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ ได้แก่ ศึกษาวิธีการทอผ้าลายตาจักจากปราชญ์ชาวบ้าน สามารถนำทักษะเทคนิค

ทางการออกแบบมาใช้ในการตกแต่งลวดลายผ้าทอลายตาจักรของตนพร้อมทั้งเสนอแนวคิดอย่างอิสระ 2) การกำหนดเนื้อหาสาระ ในเรื่องความสำคัญ คุณค่า ประโยชน์ และหน้าที่ใช้สอยของผ้าทอลายตาจักรที่มีต่อชุมชนในอดีตจนถึงปัจจุบัน 3) ในการกำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ ได้แก่ วิเคราะห์ตัวอย่างผ้าทอลายตาจักรทั่วไปและผ้าทอลายตาจักรที่คัดสรรแล้ว และ 4) การประเมินผล ผู้เรียนสามารถอธิบายประเภท คุณค่า ประโยชน์หน้าที่ใช้สอยของผ้าทอลายตาจักรได้

ณัฐฐาภรณ์ ตั้งคำ (2551) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอนาหมื่นศรี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่จังหวัดตรัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาท้องถิ่น เรื่องผ้าทอนาหมื่นศรี ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 71 คน ครูผู้สอนในกลุ่มสาระทัศนศิลป์จำนวน 28 คน ปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 10 คน ผู้ปกครองนักเรียนและตัวแทนชุมชนจำนวน 10 คน ด้วยการให้ตอบแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน ควรศึกษาครบทุกด้าน ควรให้ชุมชนเป็นผู้รวบรวมข้อมูลเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมมากที่สุด 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ควรกำหนดจุดมุ่งหมายให้ครบ 3 ด้าน คือ พุทธพิสัย เจตคติ และทักษะพิสัย ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด และควรกำหนดหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน จะทำให้ได้หลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน 3) การกำหนดเนื้อหาสาระ ควรกำหนดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ควรให้กลุ่มคนที่หลากหลายในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสาระ 4) การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีการประเมินการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธพิสัย เจตคติ และทักษะพิสัย ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล โดยร่วมมือกับครูในการประเมินผลงานผู้เรียน ควรให้ปราชญ์เข้ามามีส่วนร่วมในผลการเรียนของนักเรียน 5) การนำหลักสูตรไปใช้จัดตารางสอนให้เหมาะสมกับชั่วโมงสอนของครู และการใช้อาคารสถานที่ ควรจัดผู้สอนอย่างเหมาะสมกับหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและมีการเตรียมการสอน ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมและเตรียมอุปกรณ์ในการสอน และควรเชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียน หรือพานักเรียนไปเรียนในสถานที่จริง 6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร ควรประเมินทั้งเอกสารหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ควรประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรกับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการแนะนำครูเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมิน

ธีรศักดิ์ ทองนุ้ยพราหมณ์ (2549) ได้ศึกษาลวดลายประดับที่ปรากฏบนเรือพนมพระ ในเทศกาลชักพระสุราษฎร์ธานี ปี 2549 โดยการวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลวดลายประดับที่ปรากฏบนเรือพนมพระในเทศกาลชักพระสุราษฎร์ธานี ประจำปี 2549 จำนวน 15 ลำ โดยเก็บรวบรวม คัดเลือกจากข้อมูลจริง และวิเคราะห์ ข้อมูลแบบพรรณนาการวิจัยในด้าน ลวดลาย วัสดุ เทคนิควิธีการ และฝีมือช่าง ผลการศึกษาพบว่า ลวดลายที่ปรากฏบนเรือพนมพระ ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจาก ลายไทยในศิลปะ เช่นลายกนก ลายกระจัง ลายหน้ากระดาน และลายอื่นๆ ที่ช่างไทยใช้ในการประดับตกแต่ง ศาสนสถาน สถาปัตยกรรมไทย โดยใช้เทคนิควิธีการทำด้วยการระบายสี เขียนลวดลาย แกะสลักไม้ ประกอบด้วยวัสดุอื่นที่หาได้ทั่วไปทั้งในท้องถิ่นและท้องตลาด มาผสมรวมกัน โดยช่างฝีมือในท้องถิ่นและจากท้องถิ่นอื่น โดยบุคคลเหล่านี้ล้วนมาจากการสร้างผลงานด้วยความรักความศรัทธา ในพุทธศาสนาทั้งสิ้น

อุษณีย์ เสือดี (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นของการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาเกิดจาก ช่างพื้นบ้านมีความใกล้ชิดกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ช่างมีความต้องการสืบทอดมรดกอันดีงามของท้องถิ่น และครอบครัวมีความภูมิใจในวิชาชีพของบรรพบุรุษ 2) กระบวนการถ่ายทอด มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติจริง และรู้คุณค่าของงาน การเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติจริง การฝึกฝนจนเกิดเป็นความชำนาญ 3) ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด คือ ช่างมีความรู้ ความชำนาญ มีความภาคภูมิใจ และมีความผูกพันกับชุมชนและครอบครัว สามารถสืบทอดการทำงานต่อบรรพบุรุษ ชุมชนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น สังคมภายนอกให้การยอมรับและยกย่อง 4) ปัญหาอุปสรรคในการถ่ายทอด คือ ผู้ถ่ายทอดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ผู้รับการถ่ายทอดขาดความสนใจและไม่เห็นคุณค่า เนื่องจากมีความเจริญทางเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น วัตถุดิบในการผลิตขาดแคลนและมีราคาแพง และการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ต่อเนื่องและไม่มีความจริงจัง

จิรวัดน์ เมืองแป้น (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง รายงานผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ที่เรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาธ) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาธ) จำนวน 47 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา ประกอบด้วย เอกสารประกอบการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) จำนวน 9 เล่ม แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนการสอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t-test (t-test for Dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1) เอกสารประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.70/83.50 แสดงว่า เอกสารประกอบการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ที่เรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 มีความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนการสอนในภาพรวมและรายเล่ม อยู่ในระดับมากที่สุด

ลัดดาวลย์ มีทอง (2547) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วนมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เจตคติของนักเรียนต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช หลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณริศรา พุกษะวัน (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง เครื่องปั้นดินเผา โดยใช้ DISCIPLINE-BASED ART EDUCATION เป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุโขทัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง เครื่องปั้นดินเผา โดยใช้ DISCIPLINE-BASED ART EDUCATION เป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุโขทัย ในด้านการกำหนด

วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล สื่อการสอน และแหล่งการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา 171 คน และช่างผู้ผลิตงานเครื่องปั้นดินเผาจำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตประกอบการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรัก ภูมิใจ และเห็นความสำคัญของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ อันนำไปสู่การพัฒนาและสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านสุโขทัย 2) ผู้เรียนควรรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านในอดีต และในปัจจุบัน 3) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนควรไปทัศนศึกษาในแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาของชุมชน 4) ผู้เรียนสามารถอธิบายประวัติความเป็นมาของชุมชน เครื่องปั้นดินเผาของตนเองและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการผลิตงานเครื่องปั้นดินเผา 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากโบราณวัตถุ โบราณสถานในชุมชน เช่น แหล่งเตาเผาโบราณ พิพิธภัณฑสถาน โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ของเครื่องปั้นดินเผาเป็นแกนนำสู่องค์ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์ ศิลปะปฏิบัติ ศิลปวิจารณ์และชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

สุนทร ดอนอินทร์ทรัพย์ (2546) ได้ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น "การแทงหยวก" ในจังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาการแทงหยวกในด้าน

- 1) ความสำคัญ และคุณค่าการถ่ายทอด 2) การถ่ายทอด การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสาร การศึกษาภาคสนาม เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1. ความสำคัญ และคุณค่าของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น "การแทงหยวก" คือ 1) มีความสำคัญที่เป็นการเรียนรู้จากความใกล้ชิด และการติดตามผู้ใหญ่ไปแทงหยวกเป็นประจำ ซึ่งทำให้ครูช่างและผู้เรียนเกิดความใกล้ชิดผูกพันกันอย่างแนบแน่น 2) มีคุณค่าในด้านการเลือกสรรวัสดุธรรมชาติที่ด้อยค่ามาสร้างสรรคเป็นงานศิลปะที่งดงาม เป็นสื่อแทนความระลึกถึง กตัญญูต่อบุพการี และแผ่ไปด้วยความเชื่อของช่างคือ เป็นงานศิลปะที่ใช้เฉพาะในงานพิธีอวมงคล การเคารพบูชาต่อครูอาจารย์ พระวิษณุ และวัสดุ อุปกรณ์ 2. การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น "การแทงหยวก" พบว่า 1) เกิดจากความสนใจชื่นชมเห็นคุณค่าในศิลปะ การสนับสนุนของคนใกล้ชิด ที่เป็นแรงผลักดันให้รู้สึกอยากถ่ายทอด เรียนรู้ให้คงอยู่ต่อไป 2) กระบวนการถ่ายทอด ผู้เรียนและผู้สอนต้องมีความรักในศิลปะ มีความพร้อมทั้งด้านจิตใจ มีสภาพอารมณ์ที่เอื้อต่อการทำงานศิลปะ วัตถุประสงค์การถ่ายทอดมุ่งเน้นที่การรู้จักจริง ปฏิบัติได้จริง รัก และรู้ค่าในศิลปะ วิธีการถ่ายทอดเป็นการให้ความรู้ควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติโดยตรง และ

การพาผู้เรียนไปแทงหยวกเพื่อให้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง การประเมินผลดูจากผลงานที่มีคุณภาพ และสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะปฏิบัติงาน 3) ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด คือ เกิดช่างแทงหยวกที่มีความรู้ มีทักษะในเชิงช่างที่สามารถสร้างงานแทงหยวกโดยการทำตามแบบแผนของบรรพบุรุษ แต่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของช่าง และสามารถปรับตัวให้คงอยู่ได้ตามการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

สมพร วงษ์วรรณ (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร คือ การประยุกต์แนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Hilda Taba ประเมินหลักสูตรโดยวิธี Puissance Measure (P. M.) เพื่อหาคูณค่าของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ จากนั้นนำไปทดลองใช้โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองและใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่คุณภาพอยู่ในระดับดีมาก หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วนมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ 2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คิด ทองได้คล้าย (2544) ได้ศึกษาเปรียบเทียบหนังตะลุงทางภาคใต้ฝั่งตะวันออกกับภาคใต้ฝั่งตะวันตก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบหนังตะลุงทางภาคใต้ฝั่งตะวันออกกับภาคใต้ฝั่งตะวันตก โดยกำหนดประเด็นศึกษาไว้ดังต่อไปนี้ 1. องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง 2) ขนบประเพณีนิยมในการแสดงหนังตะลุง 3) ความเชื่อในการแสดงหนังตะลุง ผลการวิจัยพบว่า ตะวันตกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนิยมแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ในขณะที่เรื่องที่ใช้แสดงหนังตะลุงทางภาคใต้ฝั่งตะวันออกมีหลายแนว เช่น เรื่องแบบจักรๆ วงศ์ๆ และเรื่องแบบนิยายสมัยใหม่ สำหรับในด้านขนบประเพณีนิยมในการแสดง หนังตะลุงทางภาคใต้ทั้งสองฝั่งมีขนบประเพณีนิยมหลายอย่างตรงกัน ส่วนที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดคือ หนังตะลุงภาคใต้ฝั่งตะวันตกมีการออกรูปหน้าน้ำหน้าไฟ และออกรูปลิงดำ ลิงขาว มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่ทางภาคใต้ฝั่งตะวันออกไม่ปรากฏว่ามีการออกรูปหน้าน้ำ หน้าไฟ ส่วนการออกรูปลิงดำ ลิงขาว นั้นเคยมีการแสดงในอดีต แต่ปัจจุบันไม่ปรากฏให้เห็นแล้ว ส่วนในด้านความเชื่อในการแสดงปรากฏว่าหนังตะลุงทางภาคใต้ทั้ง

สองฝั่งมีความเชื่อคล้ายคลึงกันมาก แต่การปฏิบัติตามความเชื่ออาจจะแตกต่างกันบ้างตามที่นาย
 หนึ่งตระกูลแต่ละคนจะยึดถือปฏิบัติ ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบทำให้เห็นได้ชัดว่าหนึ่งตระกูลทาง
 ภาคใต้ฝั่งตะวันตกมีการพัฒนาไปช้ากว่าทางภาคใต้ฝั่งตะวันออก

เสาวนีย์ เยาวโรจน์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการพัฒนา
 หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการ
 ดำเนินงานและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตัวอย่าง
 ประชากรเป็นหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาจำนวน 208 คนสำหรับการสอบถามแบบสอบถาม และ
 สัมภาษณ์ครูสังคม 3 คนที่ได้จัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ
 แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ว่า 1) การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร
 ท้องถิ่นกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ทั้ง 5 ลักษณะ 1.1) ด้านโครงสร้างหลักสูตรสังคมศึกษา ด้าน
 ทรัพยากรบุคคล และด้านการศึกษาข้อมูลท้องถิ่น ปรากฏว่า ครูสังคมส่วนใหญ่มีการดำเนินงานที่
 เหมือนกัน โดยพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาในรายวิชาท้องถิ่นของเรา นำทรัพยากรครูสังคมศึกษา
 มาร่วมดำเนินงาน และได้ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น วิธีที่จะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 ได้มากที่สุด คือ การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม และการดำเนินการที่น้อย
 ที่สุด คือ การจัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม 1.2) การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มวิชา
 สังคมศึกษามีรายละเอียดแต่ละลักษณะ คือ (ก) การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนเสริม ต้องทำ
 ให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น กำหนดวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดความรักผูกพันในท้องถิ่น จัด
 กระบวนการการเรียนรู้แบบบูรณาการ และจัดกิจกรรมหารศึกษาดูงานในแหล่งวิทยาการใน
 ท้องถิ่น (ข) การปรับรายละเอียดเนื้อหาสาระ กำหนดวัตถุประสงค์ให้เห็นความสำคัญของหลักสูตร
 ท้องถิ่น ปรับรายละเอียดของเนื้อหาในเรื่องศิลปะพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น (ค) การปรับปรุง
 หรือการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม มีการสำรวจรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องและ
 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ปรับสื่อในรูปของใบงานเรื่องที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น (ง) จัดทำสื่อการ
 สอนขึ้นใหม่ โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเกณฑ์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และได้จัดทำสื่อการ
 สอนในรูปของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับเรื่องท้องถิ่น (จ) จัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม
 ใหม่ มีการจัดทำรายวิชาใหม่ คือ รายวิชาวัฒนธรรมท้องถิ่นเมืองเชียงใหม่และรายวิชาอิสลาม
 ศึกษา 6 วิชา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตระหนักเห็นความสำคัญ และสอดคล้องเหมาะสมกับความ
 ต้องการของท้องถิ่น 2) ปัญหาของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ครูสังคม
 ศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง การขาดความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตร

ท้องถิ่น ขาดงบประมาณ ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร และครูสังคมศึกษาไม่มีเวลาดำเนินงานเพราะมีภาระงานสอนจำนวนมาก

ณัฐยา ทิพรัตน์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น “หนังตะลุง” ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น “หนังตะลุง” ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การเตรียมการสอน 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การเลือกวิธีการสอนและเทคนิคการสอน 4) การใช้สื่อการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผล และ 6) การสอนซ่อมเสริม ในส่วนของปราชญ์ชาวบ้านเห็นด้วยมากในการนำศิลปะพื้นบ้านทางด้านหนังตะลุง และการแกะรูปหนังตะลุง สถานที่ในการจัดการเรียนการสอนเน้นการสอนในโรงเรียนด้วยวิธีการสอนแบบสาธิต วัดและประเมินผลด้วยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติเองได้ ครูผู้สอนควรเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน และการเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียนโดยตรง ควรมีการส่งเสริมการใช้ศิลปะพื้นบ้านทางด้านหนังตะลุงเข้าไปใช้ในกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนต่างๆ อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยให้มีการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การตระหนักเห็นถึงคุณค่าและการอนุรักษ์สืบทอดต่อไปสู่คนรุ่นหลัง

พจนา เทียนธาดา (2543) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ประชากร คือ ผู้บริหาร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอน และคณะกรรมการโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามลักษณะแบบเลือกตอบ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับหรือสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ลักษณะที่ชุมชนมีส่วนร่วมคือ เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานร่วมวิเคราะห์สภาพ ปัญหาและความต้องการของชุมชน และเป็นผู้ให้ความรู้หรือถ่ายทอดประสบการณ์ ในการนำหลักสูตรไปใช้ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมครู การจัดการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่น ชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วม คือ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ลักษณะการมีส่วนร่วม

ของชุมชน คือ เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากนโยบายของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยให้ชุมชนมีส่วนร่วม และคนในชุมชนก็เห็นว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียน

ฉวีวรรณ เก่งแก้ว (2540) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดตรัง จากรายการเทปโทรทัศน์รูปแบบสารคดี โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบเรื่อง "ท้องถิ่นของเรา" กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสภาวาชีนี จังหวัดตรัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 50 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเรียนด้วยบทเรียนรายการเทปโทรทัศน์รูปแบบสารคดี โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบเรื่อง "ท้องถิ่นของเรา" แล้วทำแบบฝึกหัดทำบทเรียนแต่ละบทและประเมินผลการเรียนรู้ ด้วยการที่ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียน จากรายการเทปโทรทัศน์รูปแบบสารคดีโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบเรื่อง "ท้องถิ่นของเรา" มาวิเคราะห์ความแตกต่างทางสถิติโดยใช้ t-test ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) รายการเทปโทรทัศน์รูปแบบสารคดีโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบเรื่อง "ท้องถิ่นของเรา" มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.06/81.23 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการดูรายการเทปโทรทัศน์รูปแบบสารคดีโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบเรื่อง "ท้องถิ่นของเรา" สูงกว่าก่อนดูรายการเทปโทรทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วุฒิ วัฒนสิน (2540) ได้ศึกษาเรื่อง เรือกอและ: การศึกษาลวดลายจิตรกรรม ผลของการวิจัยพบว่า เรือกอและเกิดขึ้นก่อนสมัยสุโขทัย เดิมใช้เพื่อทำการศึกสงครามและใช้เป็นพาหนะในการเดินทางระหว่างเมือง โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ ลำเรือ จะประกอบด้วยกระดูกงู กงกราบเรือ และอุปกรณ์ประจำเรือ ในด้านของลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและ เมื่อในช่วงไม่เกิน 1 ศตวรรษที่ผ่านมา เริ่มจากการแกะสลัก การฉลุและระบายสีตามลำดับส่วนประกอบที่มีลวดลายจิตรกรรมประดับตกแต่ง ได้แก่ กราบเรือด้านบนและด้านล่าง ดาวะปาลอ (ใบหัวเรือ) บานา จาปิง แบนางเดะ (ส่วนประกอบปิดช่วงหัวเรือกับส่วนของลำเรือ) ทำยเรือภายใน ทำยเรือภายนอก และรอยแยะ (ส่วนประกอบใช้ผูกหางเสือ) อุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ แปรงทาสี พู่กันแบน ดินสอ ภาชนะใส่สี น้ำมันก๊าด ผ้าเช็ดสี จานสี และน้ำมันกระป๋อง โดยมีขั้นตอนเริ่มจากการรองสีพื้น ร่างภาพ และการระบายสี สำหรับจิตรกรรมที่ตกแต่งบนเรือกอและ ประเภทปาตาก็อระ เป็นวัฒนธรรมสัมพันธ์ระหว่างศิลปะไทย ศิลปะอิสลาม และศิลปะจีน ลวดลายส่วนใหญ่ คือ ลวดลายพรรณไม้แบบเถาเลื้อยและลายหน้ากระดาน จิตรกรรมส่วนใหญ่ คือ ภาพของสัตว์ในจินตนาการ

งานวิจัยต่างประเทศ

Wang (2004) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจผลผลิตทางวัฒนธรรม: ศิลปะพื้นบ้านในหลักสูตร K-12 โดยได้ศึกษาบทบาทของศิลปะพื้นบ้านในหลักสูตรทางวัฒนธรรมระดับ K-12 จุดประสงค์ของการศึกษาค้างนี้ เพื่อสำรวจประวัติ ความเป็นมา ประวัติศาสตร์และพื้นหลังของศิลปะพื้นบ้าน สำนวญทัศนคติและความคิดเห็นของนักเรียนนักศึกษาเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน และเพื่อกำหนดแนวทางในการนำศิลปะพื้นบ้านมาใช้ในการจัดการศึกษาของวิชาศิลปศึกษา ประชากร คือ ครูจำนวน 27 คน ครูฝึกสอนจำนวน 19 คน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาในด้านประวัติศาสตร์และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศิลปะพื้นบ้าน จะช่วยขยายผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาวัฒนธรรม ศิลปะพื้นบ้านและมุมมองของตนเองให้กว้างไกลมากยิ่งขึ้น ช่วยให้ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน

Renken (1986) ได้ศึกษาเรื่อง “Symbolic ethnicity in the rag rug weaving craft of finish Americans” เพื่อวิเคราะห์การเรียนการสอนเพื่อสืบทอดงานฝีมือของคนรุ่นแรกๆ ที่เข้ามาในอเมริกาถึงสี่ช่วงอายุคนมาแล้ว ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งในการเรียนการสอนแบบไม่มีแบบแผน อันเป็นการถ่ายทอดตามความเกี่ยวข้อง สืบทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม และเป็นการสืบเนื่องมาจากศิลปะแบบประเพณีอันเป็นหลักฐานทางชาติพันธุ์ และข้อมูลที่ได้จะได้เป็นประโยชน์ต่อวงการศิลปศึกษาต่อไป ผลการวิจัยพบว่า 1) การทอพรมด้วยเศษผ้า (Rag rug) คือสัญลักษณ์ของวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ในยามขาดแคลน เป็นหนทางเพื่อการอยู่รอด และคิดค้นสิ่งใหม่ๆ ทำขึ้นมาทันที 2) คุณค่าที่เกิดขึ้นเป็นในรูปแบบของการสืบทอดวัฒนธรรมอันรับช่วงต่อกันมา 3) การทอพรมด้วยเศษผ้า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการร่วมมือกันของคนในครอบครัว เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน 4) การเรียนรู้ของแต่ละคนขึ้นอยู่กับเวลาว่างและการค้นหาวัสดุที่ใช้ได้ รวมถึงความสนใจส่วนตัวของแต่ละบุคคล 5) การทอพรมด้วยเศษผ้า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพทางกายและจิตใจ 6) สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อการทำงานด้วยเศษผ้า แต่ถึงอย่างไรก็ยังคงมีการสืบทอดการทำงานด้วยเศษผ้าอยู่

Chung (2004) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการฟื้นฟูคุณค่าและวัฒนธรรมในศิลปศึกษา: ศิลปะ วิธีการสอนศิลปวิจารณ์และการให้อำนาจในการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูคุณค่าและวัฒนธรรมในศิลปศึกษา ซึ่งต้องการให้หน่วยงานต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องให้เข้าใจและเข้าไปมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ไม่มีความยุติธรรมโดยผ่านประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ที่ว่าด้วยแนวคิดเกี่ยวกับ

การศึกษาที่เกิดจากทฤษฎีส่งเสริมและฟื้นฟูคุณค่าวัฒนธรรมในศิลปศึกษาที่เป็นไปได้และมีความสัมพันธ์กับการสอนสอนของครูศิลปะในชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูคุณค่าวัฒนธรรมในศิลปศึกษานำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทำให้สังคมดีขึ้น ครูศิลปะนักเรียน และชุมชนเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับความคิดทางสุนทรียศาสตร์

Fair (1994) ได้ศึกษาเรื่อง “ Native Art In The Public Eye, The Affirmation of Tradition(Alaska)” ผลการวิจัยพบว่า ทรรศนะของชุมชนเห็นว่าศิลปะพื้นบ้านของ อลาสก้า นั้นมาจากความหลากหลายของกลุ่มที่มีรูปแบบประเพณี ทำให้ผลผลิตทางศิลปะเป็นการแสดงออกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวตามพื้นฐานของการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ การสร้างผลงานศิลปะเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ ประวัติศาสตร์ และประเพณี การถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาที่มีทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือในบางครั้งก็มีทั้ง 2 รูปแบบผสมผสานกันซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนในครอบครัว มีการฝึกฝนเกิดขึ้นภายในครอบครัว มีการถ่ายทอดกันอย่างใกล้ชิด การผลิตผลงานศิลปะผลิตตามความต้องการของลูกค้าในท้องตลาดที่ขาดสินค้าประเภทศิลปะพื้นบ้าน

Cuncha (1997) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาหลักสูตรด้านการศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยให้บุคลากรในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร พบว่าการให้ชุมชนมีอำนาจในการกำหนดนโยบายกระบวนการและการวางแผน ทำให้สามารถส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกันของประชาชนสามารถพัฒนาแนวทางสู่ความสำเร็จ และทำให้ประชาชนมีความเสียสละมอบเครื่องมือที่ส่งเสริมหลักสูตร พร้อมทั้งให้ประชาชน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรสามารถออกแบบหลักสูตรร่วมกันได้

Bintz (1996) ได้ศึกษาการใช้กรอบความคิดของหลักสูตร เป็นเครื่องมือในการจัดองค์กร เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนให้เกิดความเข้าใจร่วมในการอ่าน การเขียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนให้ครูมีเครื่องมือที่มีศักยภาพในการประเมินผลการสอน ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์แบบใหม่ 4 ประการ คือ 1) ระหว่างหลักสูตรกับประเมิน ซึ่งทั้ง 2 อย่างถือว่ามีศักยภาพในการทำให้เกิดการสืบเสาะต่อไป 2) ระหว่างหลักสูตรในฐานะเป็นการ

สืบเสาะกับนิเวศวิทยาเชิงวัฒนธรรมของโรงเรียน ซึ่งส่วนหลังถือว่าเป็นระบบค่านิยมที่คงที่ทั้งใน ภายในโครงสร้างหลักสูตรวิชาชีพและการประเมิน 3) ระหว่างหลักสูตรในฐานะเป็นการสืบเสาะกับ บริบทเชิงสังคมประวัติศาสตร์ของโรงเรียน ซึ่งส่วนหลังถือว่าเป็นแบบค่านิยม ที่สะท้อนให้เห็นถึง โลกของหลักสูตรในปัจจุบันของครูและนักเรียน และ 4) ระหว่างหลักสูตรในฐานะการเป็นสืบเสาะ กับกระบวนการเรียนรู้ซึ่งส่วนหลังนี้ถือว่าเป็นวิธีการที่หลากหลายในการทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ เหมาะสมได้

Butler (1996) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการออกแบบ กราฟิกที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ควรรวบรวมแนวคิดและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบ กราฟิกที่จำเป็นทางการศึกษาให้มากที่สุด ก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นแต่งตั้ง คณะกรรมการขึ้นมา ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญการออกแบบกราฟิกและการศึกษา รวมถึงผู้ที่มี ความเกี่ยวข้องทั้งหมด เมื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตร แล้วควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ เป็นการทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้ หน่วยงานจากต้นสังกัดควรสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการ พัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมด้วย

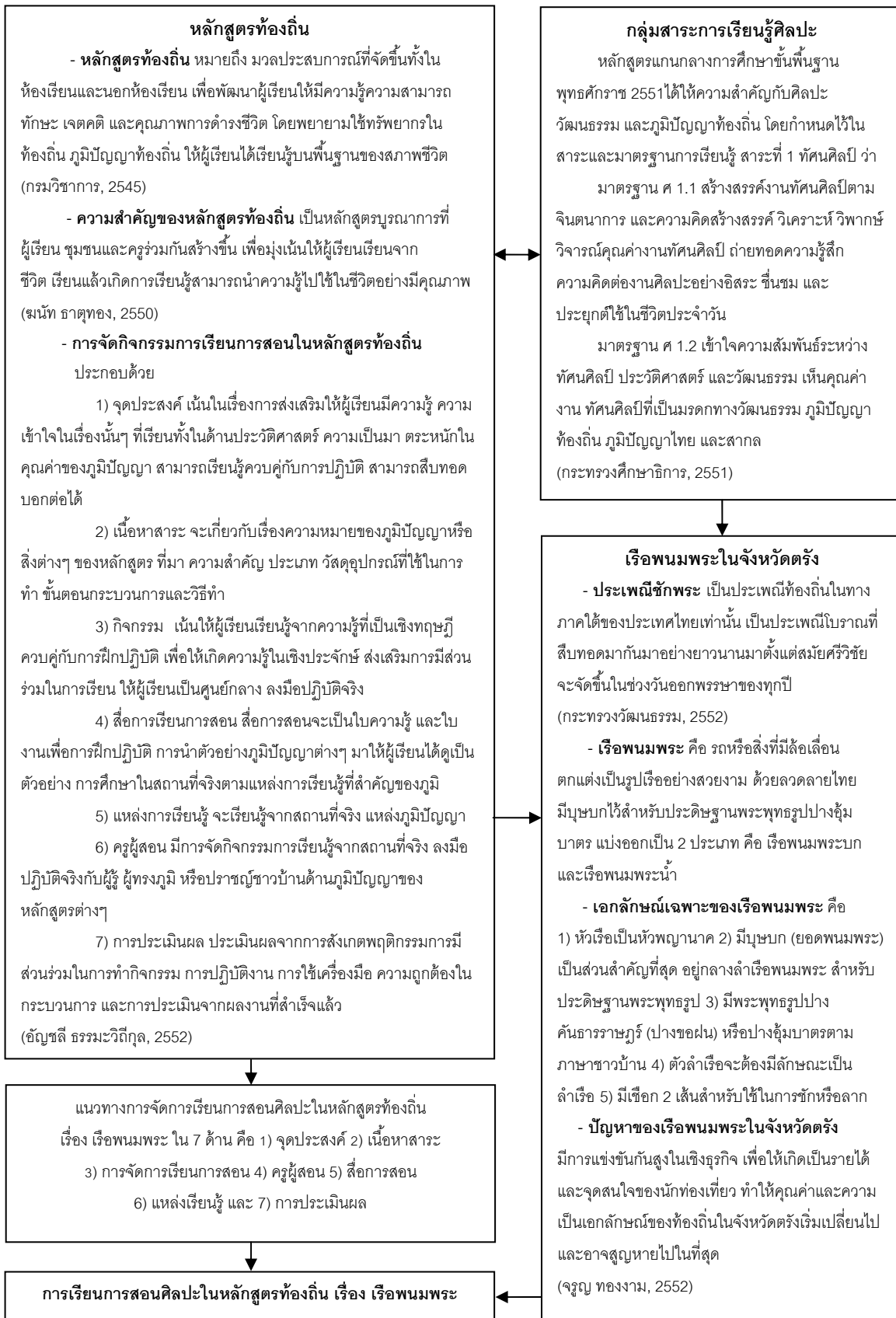
Battison (1991) ได้ศึกษาเรื่อง “The Context of Deliberation Case Studies in Local Curriculum Development” “บริบทในการพิจารณากรณีศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น” โดยศึกษาโครงการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประจำท้องถิ่น 3 แห่ง ในรัฐโอไฮโอ เพื่อหา ลักษณะของรูปแบบในการตัดสินใจโดยใช้แนวปฏิบัติของสเว็ป (Schwab) ร่วมกับการใช้แนวคิด ตามวิธีการของวอล์คเกอร์ (Walker) ผลการศึกษาวิจัย พบว่า โรงเรียนประจำท้องถิ่นทั้ง 3 แห่งที่ เลือกศึกษาจะมีครูผู้สอนและผู้บริหารเป็นคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร ช่างครูผู้สอนจัดว่าเป็น ตัวแทนที่สำคัญ เพราะครูผู้สอนจะต้องเกี่ยวข้องกับการประชุม พิจารณาปรับปรุงหลักสูตรของ โรงเรียนในแต่ละครั้งอยู่แล้วตามหลักการปฏิบัติของหน่วยงานการศึกษา ส่วนรูปแบบการเป็นผู้นำ ของผู้บริหารจะมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งเป็นส่วน สำคัญที่สุดที่จะชี้แนะแนวทางการทำงานของคณะกรรมการประจำท้องถิ่น

Mooradian (1986) ได้ศึกษาเรื่อง “Curriculum planning in a selected schools district that lacks of curriculum staff works” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดเลือกบุคคลในการ พัฒนาหลักสูตรที่ดี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามปลายเปิด มีกลุ่มตัวอย่างประชากร

เป็น ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 202 คน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษา จำนวน 7 คน ผู้บริหารโรงเรียน 3 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 40 คน และเก็บข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและศึกษานิเทศก์ที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตรจำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า บุคคลที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรท้องถิ่น ควรจะมีคุณสมบัติ ดังนี้ คือ ต้องมีวุฒิการศึกษา โดยสำเร็จการศึกษาระดับปริญญา เป็นผู้บริหารการศึกษา และมีหน้าที่ภาระงานเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ในการดำเนินการสร้างหลักสูตรหรือจัดหลักสูตร จะต้องดำเนินการร่วมกับบุคคลทุกฝ่าย จัดหลักสูตรให้ครอบคลุมทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในด้านทรัพยากรที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษา ต้องพิจารณาในการจัดหลักสูตรได้จากองค์การการศึกษาในท้องถิ่น โครงการจัดการศึกษา ครอบคลุมไว้ และสิ่งที่ท้องถิ่นมีความต้องการและมีความสนใจ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น และเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่น จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบในหลายๆ ด้าน ทั้งในเรื่องการวางวัตถุประสงค์ การเลือกเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม การคัดสรรคบุคคลากรหรือครูผู้สอน แหล่งการเรียนรู้ รวมไปถึงการวัดและประเมินผล ซึ่งต้องใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์และผลสัมฤทธิ์ที่ดี และมีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับผู้เรียนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนมากเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นในชุมชน ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา คุณค่า ความสำคัญ นำผลผลิตภูมิปัญญามาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียน การสอน ส่งเสริมให้ชุมชนและทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่น เน้นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาในท้องถิ่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมและนำไปใช้ในการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

กรอบแนวคิดการวิจัย
เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ใน 7 ด้าน คือ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) ครูผู้สอน 5) สื่อการสอน 6) แหล่งการเรียนรู้ 7) การประเมินผล

การวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ส่วน คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชากร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ศึกษานิเทศก์ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดตรัง ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นทางด้านเรือพนมพระ ในเขตอำเภอที่ยังมีการสร้างเรือพนมพระ โดยผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง นโยบายทางการศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนศิลปะ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรือพนมพระในจังหวัดตรัง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดตรัง และศึกษานิเทศก์ ในเขตพื้นที่ที่มีการทำเรือพนมพระ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอห้วยยอด และอำเภอปะเหลียน จำนวน 15 โรงเรียน โดยจะต้องจบการศึกษาขั้นต้นในระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการทำงานหรืออายุราชการไม่น้อยกว่า 5 ปี ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 อำเภอของจังหวัดตรัง รวมจำนวน 15 คน ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมาโรงเรียนละ 2 คน รวม 23 คน และศึกษานิเทศก์ 2 คน

2. ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ชาวบ้านทางด้านเรือพนมพระ ในเขตอำเภอที่ยังมีการสร้างเรือพนมพระ 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอห้วยยอด และอำเภอปะเหลียน ที่มีความรู้ในเรื่องการทำเรือพนมพระ เพื่อใช้ประกอบในประเพณีชักพระ ต้องเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและมีประสบการณ์ในด้านการทำเรือพนมพระไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยใช้ในการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และศึกษานิเทศก์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ใช้คำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และเติมคำ (Questionnaire)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ใน 7 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) ครูผู้สอน 5) สื่อการสอน 6) แหล่งการเรียนรู้ 7) การประเมินผล

โดยแบบสอบถามในตอนที่ 2 นั้นจะเป็นคำถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) จะมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ค่าเป็น	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ค่าเป็น	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ค่าเป็น	3	คะแนน

เห็นด้วยน้อย	ให้ค่าเป็น	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ค่าเป็น	1	คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended)

2. แบบสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) สำหรับผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ชาวบ้านทางด้านศิลปะเรือพนมพระ เรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-ended) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 13 ข้อ และในตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ จำนวน 18 ข้อ

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมองค์ความรู้มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดให้มีความครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง นำเสนอแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและทำการแก้ไข เพื่อให้มีความถูกต้องตามเนื้อหาสาระรวมถึงการใช้สำนวนภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม

3. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องตรวจสอบพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องและเหมาะสมครอบคลุมตรงตามเนื้อหาและการใช้สำนวนภาษา โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติดังนี้ (ดูจากภาคผนวก ก)

3.1 อาจารย์ผู้สอนมีประสบการณ์ด้านการสอนศิลปะ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการทางด้านการสอนศิลปะ

3.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะไทย มีประสบการณ์การทำงานด้านศิลปะไทย ไม่น้อยกว่า 5 ปี

3.3 คีษานินเทศก์เชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ตรัง ระยะเวลา มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 5 ปี

3.4 ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิทางด้านเรือพนมพระ และเป็นครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เคยมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องเรือพนมพระ

3.5 ช่างเรือพนมพระ ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระไม่น้อยกว่า 5 ปี

4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้เครื่องมือวิจัยมีความสมบูรณ์เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และศึกษานิเทศก์ เพื่อทดสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+

6. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ได้จากการทดลองใช้ (Try out) ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อจัดทำเป็นเครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์

7. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สมบูรณ์ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย ในการออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดตรัง และศึกษานิเทศก์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำส่งแบบสอบถาม และเก็บกลับคืนด้วยตนเอง

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือ ประชาชนชาวบ้านด้วยตัวของผู้วิจัยเอง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ในหลักสูตร ท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระในครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ โดยแบ่งการวิเคราะห์ตาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ นำมา จำแนกลำดับความถี่และหาค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ } (\bar{X}) = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบ}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในส่วนสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบ สัมภาษณ์มานำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) นำมาหาค่าเฉลี่ย เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ค่าเป็น	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ค่าเป็น	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ค่าเป็น	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้ค่าเป็น	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ค่าเป็น	1	คะแนน

เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้ว นำค่าเฉลี่ยนั้นมาแปลความหมายโดยถือเกณฑ์ ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความเห็นด้วยมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความเห็นด้วยมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความเห็นด้วยปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความเห็นด้วยน้อย
0.50 – 1.49	หมายถึง	มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

สูตรที่ใช้ในการคำนวณหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ดังนี้

$$(\bar{X}) = \frac{\sum fx}{n}$$

(\bar{X}) = ค่าเฉลี่ยหรือค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean)

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนคุณความดี

n = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณได้จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{n} - \left[\frac{\sum fx}{n}\right]^2}$$

S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มประชากร

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนคุณความดี

$\sum fx^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนนคุณความดี

n = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

จากนั้นนำค่าเฉลี่ยเลขคณิตที่ได้มาแปลความหมายและวิเคราะห์ โดยถือเกณฑ์ข้อมูลทางสถิติที่ได้ นำเสนอเป็นความเรียง

3. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ รวบรวมวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจากแบบสัมภาษณ์ นำเสนอผลของการวิจัยในรูปของความเรียง และตารางแจกแจงความถี่ประกอบคำอธิบาย และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตามค่าสถิติที่กำหนดเป็นตารางพร้อมคำอธิบาย พร้อมทั้งสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของ ตารางประกอบความเรียง โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ โดยการใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

1.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ 7 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) ครูผู้สอน 5) สื่อการสอน 6) แหล่งการเรียนรู้ 7) การประเมินผล

1.3 ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ 7 ด้าน

2. การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ โดยการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในตารางประกอบความเรียงดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2.1 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

2.2 ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้าง

เรือพนมพระ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัด

การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้อำนวยการโรงเรียน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้อำนวยการโรงเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	(N = 15)	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ			
1.1 ชาย		13	86.67
1.2 หญิง		2	13.33
2. อายุ			
2.1 21 – 30 ปี		-	-
2.2 31 – 40 ปี		-	-
2.3 41 – 50 ปี		3	20
2.4 51 – 60 ปี		12	80
2.5 สูงกว่า 60 ปีขึ้นไป		-	-
3. วุฒิการศึกษา			
3.1ปริญญาเอก		1	6.67
3.2ปริญญาโท		14	93.33
4. สาขาที่สำเร็จการศึกษา			
4.1 บริหารการศึกษา		13	86.67
4.2 ภาษาไทย		1	6.67
4.3 รัฐประศาสนศาสตร์		1	6.67
5. ประสบการณ์การทำงาน			
5.1 1 - 5 ปี		-	-
5.2 6 - 10 ปี		-	-
5.3 11- 15 ปี		-	-
5.4 16 - 20 ปี		-	-
5.5 21 - 25 ปี		4	26.67
5.6 มากกว่า 25 ปี		11	73.33

จากตารางที่ 4 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ว่า

เพศ

จากประชากรที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 15 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (12 คน) คิดเป็นร้อยละ 86.67 และเป็นเพศหญิง (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

อายุ

ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 20 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี (12 คน) คิดเป็นร้อยละ 80 ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา

ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท (14 คน) คิดเป็นร้อยละ 93.33 รองลงมาคือ ระดับปริญญาเอก (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

สาขาที่สำเร็จการศึกษา

ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาบริหารการศึกษามากที่สุด (13 คน) คิดเป็นร้อยละ 86.67 รองลงมาคือ สาขาวิชาภาษาไทย (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 6.67 และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

ประสบการณ์การทำงาน

ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 25 ปี (11 คน) คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาคือ มีประสบการณ์การทำงานช่วงระหว่าง 21 - 25 ปี (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 26.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนของผู้อำนวยการโรงเรียน

ข้อมูลทั่วไป	(N = 15)	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน			
1.1 ไม่มี		8	53.33
1.2 มี ได้แก่		7	46.67
1.2.1 เรื่อง มโนราห์		4	26.67
1.2.2 เรื่อง หนังตะลุง		3	20
1.2.3 เรื่อง ประเพณีไหว้พระจันทร์		1	6.67
1.2.4 เรื่อง บาดิก		1	6.67
2. การจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ			
2.1 ไม่มี		10	66.67
2.2 มี ในลักษณะ		5	33.33
2.2.1 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ท้องถิ่นของเรา		5	33.33
2.2.2 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ศิลปะลายไทย		3	20
2.2.3 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา สังคมศึกษา		2	13.33
2.2.4 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ดนตรีและนาฏศิลป์		2	13.33
2.2.5 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา คหกรรม		1	6.67
3. การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ			
3.1 ไม่มีการสนับสนุน เพราะ		7	46.67
3.1.1 ขาดงบประมาณสนับสนุน		3	20
3.1.2 เป็นชุมชนมุสลิม		4	26.67
3.1.3 ขาดผู้สอนที่มีความชำนาญในเรื่อง เรือพนมพระ		5	33.33
3.2 สนับสนุน ในลักษณะ		8	53.33
3.2.1 ให้นักเรียนเป็นผู้ช่วยช่างในการสร้างเรือพนมพระ		3	20
3.2.2 ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมในประเพณีชักพระ		5	33.33

จากตารางที่ 5 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น
ในโรงเรียน ของผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ว่า

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน

ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า ไม่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร
ท้องถิ่นในโรงเรียน (8 คน) คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมา ให้ความเห็นว่า มีการจัดการเรียน
การสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน (7 คน) คิดเป็นร้อยละ 46.67 ได้แก่ เรื่อง มโนราห์ (4 คน)
คิดเป็นร้อยละ 26.67 เรื่อง หนังตะลุง (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 20 เรื่อง ประเพณีไหว้พระจันทร์
(1 คน) คิดเป็นร้อยละ 6.67 และเรื่อง บาติก (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

การจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ

ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า ไม่มีการสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณี
ชักพระ และเรือพนมพระ (10 คน) คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมา ให้ความเห็นว่า มีการจัดการ
เรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ (5 คน) คิดเป็นร้อยละ 33.33 โดย
จัดในลักษณะที่สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ท้องถิ่นของเรา (5 คน) คิดเป็นร้อยละ 33.33 สอดแทรก
อยู่ในรายวิชา ศิลปะลายไทย (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 20 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ดนตรีและ
นาฏศิลป์ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.33 และสอดแทรกอยู่ในรายวิชา คหกรรม (1 คน) คิดเป็น
ร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ

ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า สนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง
การสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ (8 คน) คิดเป็นร้อยละ
53.33 โดยสนับสนุนในลักษณะให้นักเรียนร่วมกิจกรรมในประเพณีชักพระ (5 คน) คิดเป็นร้อยละ
33.33 และให้นักเรียนเป็นผู้ช่วยช่างในการสร้างเรือพนมพระ (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 20 ตามลำดับ
รองลงมา ให้ความเห็นว่า ไม่มีการสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ
มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ เพราะขาดผู้สอนที่มีความชำนาญในเรื่อง
เรือพนมพระ (5 คน) คิดเป็นร้อยละ 33.33 เป็นชุมชนมุสลิม (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 26.67 และ
ขาดงบประมาณสนับสนุน (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 20 ตามลำดับ

ตอนที่ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ใน 7 ด้าน ดังนี้
1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) สื่อการสอน 5) แหล่งการเรียนรู้ 6) ครูผู้สอน และ 7) การประเมินผล

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านจุดประสงค์

ข้อ	รายการ (N = 15)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านจุดประสงค์				
1.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการสร้างเรือพนมพระ	4.33	.62	เห็นด้วยมาก
2.	เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระ	4.47	.64	เห็นด้วยมาก
3.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ	4.53	.52	เห็นด้วยมากที่สุด
4.	เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ	4.67	.74	เห็นด้วยมากที่สุด
5.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ	4.27	.70	เห็นด้วยมาก
6.	เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาขั้นตอนกระบวนการในการสร้างเรือพนมพระจากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน หรือท้องถิ่น	4.33	.72	เห็นด้วยมาก
7.	เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ	4.33	.82	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อ	รายการ (N = 15)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
8.	เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความ สำคัญของการสร้างเรือพนมพระใน ชุมชน	4.67	.74	เห็นด้วยมากที่สุด
9.	เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอด ภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ในท้องถิ่น	4.33	.90	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย		4.44	.71	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านจุดประสงค์ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.44$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.67$) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมาคือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.53$) และมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาคือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.33$) เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน หรือท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.33$) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิหรือปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.33$) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.33$) และเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.27$) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านเนื้อหาสาระ

ข้อ	รายการ (N = 15)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านเนื้อหาสาระ				
1.	ประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ	4.47	.52	เห็นด้วยมาก
2.	ความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในภาคใต้	4.47	.52	เห็นด้วยมาก
3.	ความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ	4.40	.74	เห็นด้วยมาก
4.	ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ	4.67	.62	เห็นด้วยมากที่สุด
5.	วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ	4.10	.64	เห็นด้วยมาก
6.	ขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ	4.27	.70	เห็นด้วยมาก
7.	การฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระจากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น	4.33	.82	เห็นด้วยมาก
8.	วิธีการสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง	4.13	.92	เห็นด้วยมาก
9.	วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น	4.27	.88	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย		4.35	.71	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านเนื้อหาสาระ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.35$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.67$) และมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.47$) ความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในภาคใต้ ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมา ความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.40$) การฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.33$) ขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.27$) วิธีการอนุรักษ์พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.27$) วิธีการสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง ($\bar{X} = 4.13$) และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตร
ท้องถิ่นเรือพนมพระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อ	รายการ (N = 15)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
1.	การบรรยายประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ ความสำคัญ คุณค่า ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ เอกลักษณ์ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอน กระบวนการ การถ่ายทอด ภูมิปัญญา วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือ พนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือ ปราชญ์ในท้องถิ่น	4.27	.70	เห็นด้วยมาก
2.	การค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับ เรือพนมพระ ภายในชุมชน ท้องถิ่น และแหล่งข้อมูลอื่นๆ	4.33	.49	เห็นด้วยมาก
3.	ทัศนศึกษาในแหล่งเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์วัฒนธรรม หอจดหมายเหตุ เกี่ยวกับการสร้าง เรือพนมพระ เป็นต้น	4.00	1.07	เห็นด้วยมาก
4.	ทัศนศึกษาแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับ การสร้างเรือพนมพระในชุมชนและ ท้องถิ่น	4.13	.99	เห็นด้วยมาก
5.	การสาธิตการสร้างเรือพนมพระ จาก ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น	4.27	.88	เห็นด้วยมาก
6.	ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จาก ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น	4.20	.94	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อ	รายการ (N = 15)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
7.	การสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง	3.87	.99	เห็นด้วยมาก
8.	อภิปรายเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	3.87	.99	เห็นด้วยมาก
9.	การจัดนิทรรศการเรื่องเรือพนมพระในโรงเรียน ชุมชนหรือท้องถิ่น	3.80	.94	เห็นด้วยมาก
10.	การเข้าร่วมงานประเพณีชักพระเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในเรื่องขั้นตอนกระบวนการสร้างเรือพนมพระ	4.27	.80	เห็นด้วยมาก
11.	รวบรวมข้อมูลทำรายงานสรุปองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	4.00	.76	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย		4.09	.87	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.09$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ การค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระภายในชุมชน ท้องถิ่นและแหล่งข้อมูลอื่นๆ ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมา คือ การบรรยายประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ ความสำคัญ คุณค่า ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ เอกลักษณะ วัสดุ อุปกรณ์ ขั้นตอน กระบวนการ การถ่ายทอดภูมิปัญญา วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.27$) การสาธิตการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.27$) การเข้าร่วมงานประเพณีชักพระเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ในเรื่องขั้นตอนกระบวนการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.27$) ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.20$) ทักษะศึกษาแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.13$) ทักษะศึกษาในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑสถาน อนุสรณ์วัฒนธรรม หอจดหมายเหตุ เกี่ยวกับการ

สร้างเรือพนมพระ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.00$) รวบรวมข้อมูลทำรายงานสรุปองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.00$) การสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง ($\bar{X} = 3.87$) อภิปรายเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ ($\bar{X} = 3.87$) และการจัดนิทรรศการเรื่องเรือพนมพระในโรงเรียนชุมชน หรือท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านครูผู้สอน

ข้อ	รายการ ($N = 15$)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านครูผู้สอน				
1.	ครูศิลปะ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	4.27	.70	เห็นด้วยมาก
2.	ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์เรื่องเรือพนมพระในท้องถิ่น	4.40	.63	เห็นด้วยมาก
3.	ช่างสร้างเรือพนมพระ	4.27	.70	เห็นด้วยมาก
4.	การสอนร่วมกันของครูศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นและช่างสร้างเรือพนมพระ	4.40	.63	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย		4.34	.67	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านครูผู้สอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.34$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ครูผู้สอนควรเป็นผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์เรื่อง เรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.40$) การสอนร่วมกันของครูศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นและช่างสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา คือ ครูศิลปะ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ($\bar{X} = 4.27$) และ ช่างสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.27$) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านสื่อการเรียนการสอน

ข้อ	รายการ (N = 15)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านสื่อการเรียนการสอน				
1.	หนังสือ ตำรา วารสารเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	4.20	.94	เห็นด้วยมาก
2.	เอกสารใบความรู้ แผ่นพับเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	4.27	.70	เห็นด้วยมาก
3.	ใบงาน ใบกิจกรรมองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	4.07	.96	เห็นด้วยมาก
4.	วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ	4.13	.83	เห็นด้วยมาก
5.	เรือพนมพระที่ใช้ประกอบประเพณีชักพระ	4.33	.72	เห็นด้วยมาก
6.	สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ เช่น สไลด์ วีดิทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น	4.27	.80	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย		4.21	.83	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.21$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ เรือพนมพระที่ใช้ประกอบประเพณีชักพระ ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมา คือ เอกสารใบความรู้ แผ่นพับเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.27$) สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ เช่น สไลด์ วีดิทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ($\bar{X} = 4.27$) หนังสือ ตำรา วารสารเกี่ยวกับองค์ความรู้

เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.20$) วัดคุณูปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.13$) โบราณ ไบกิจกรรม องค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.07$) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะใน หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านแหล่งการเรียนรู้

ข้อ	รายการ (N = 15)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านแหล่งการเรียนรู้				
1.	ห้องเรียน ห้องสมุดภายในโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน หรือห้องสมุดใน ชุมชน/ท้องถิ่น	4.33	.82	เห็นด้วยมาก
2.	แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม และ หอจดหมายเหตุ เป็นต้น	4.27	.80	เห็นด้วยมาก
3.	แหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชน และท้องถิ่น เช่น วัด บ้านของช่าง เรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือ ปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น	4.40	.91	เห็นด้วยมาก
4.	แหล่งการสร้างเรือพนมพระใน จังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้	4.27	.88	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย		4.32	.85	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 11 พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านแหล่งการเรียนรู้ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.32$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ แหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชน และท้องถิ่น เช่น วัด บ้านของช่างเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา คือ ห้องเรียน ห้องสมุดภายในโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน หรือห้องสมุดในชุมชน/ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.33$) แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม และหอจดหมายเหตุ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.27$) และแหล่งการสร้างเรือพนมพระในจังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้ ($\bar{X} = 4.27$) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านการประเมินผล

ข้อ	รายการ (N = 15)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการวัดและประเมินผล				
1.	ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของการสร้างเรือพนมพระได้	4.40	.74	เห็นด้วยมาก
2.	ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้	4.13	.74	เห็นด้วยมาก
3.	ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้	4.33	.72	เห็นด้วยมาก
4.	ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการสร้างเรือพนมพระได้	4.00	.85	เห็นด้วยมาก
5.	ผู้เรียนอธิบายขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระได้	4.13	.83	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	รายการ (N = 15)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการประเมินผล				
6.	ผู้เรียนสามารถสร้างเรือพนมพระ โดยใช้ทักษะทางศิลปะด้านต่างๆ ได้	3.73	1.22	เห็นด้วยมาก
7.	ผู้เรียนสามารถประยุกต์การสร้างเรือ พนมพระมาสร้างสรรค์ เรือพนมพระ จำลองได้	3.67	1.18	เห็นด้วยมาก
8.	ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความ ภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญ ของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน โดยการอธิบายถึงคุณค่าและ ความสำคัญของการสร้างเรือ พนมพระให้ผู้อื่นรับรู้ได้	4.20	.77	เห็นด้วยมาก
9.	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการ สร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระ ในชุมชนและท้องถิ่นได้	4.33	.72	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย		4.10	.86	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านการประเมินผล โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.10$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของการสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา คือ ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 4.33$) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 4.33$) ผู้เรียนเกิดความตระหนัก

ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน โดยการอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระให้ผู้อื่นรับรู้ได้ ($\bar{X} = 4.20$) ผู้เรียนอธิบายขั้นตอนกระบวนการในการสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 4.13$) ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 4.13$) ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 4.00$) ผู้เรียนสามารถสร้างเรือพนมพระ โดยใช้ทักษะทางศิลปะด้านต่างๆ ได้ ($\bar{X} = 3.73$) และผู้เรียนสามารถประยุกต์การสร้างเรือพนมพระมาสร้างสรรค์ เรือพนมพระจำลองได้ ($\bar{X} = 3.67$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ตามลำดับความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 15)	ความถี่
1.	ควรมีการทดลองจัดเป็นกิจกรรมย่อย ก่อนการทำให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นจริงในอนาคต	11
2.	ควรเรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องที่มีความยากขึ้น	8
3.	ควรมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา เช่น ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ อย่างมีประสิทธิภาพ	7
4.	ควรมีงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่อง เรือพนมพระ และประเพณีชักพระ ที่มีความชัดเจนมากขึ้น	4

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรมีการทดลองจัดเป็นกิจกรรมย่อย ก่อนการทำให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นจริงในอนาคต (11 คน) ควรเรียงลำดับการเรียนการสอนจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องที่มีความยากขึ้น (8 คน) ควรมีการจัด

ฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา เช่น ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ อย่างมีประสิทธิภาพ (7 คน) และควรมุ่งสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่อง เรือพนมพระและประเพณีชักพระที่มีความชัดเจนมากขึ้น ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 14 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	(N = 23)	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ			
1.1 ชาย		16	69.57
1.2 หญิง		7	30.43
2. อายุ			
2.1 21 – 30 ปี		2	8.69
2.2 31 – 40 ปี		8	34.78
2.3 41 – 50 ปี		8	34.78
2.4 51 – 60 ปี		5	21.74
2.5 สูงกว่า 60 ปีขึ้นไป		-	-
3. วุฒิการศึกษา			
3.1ปริญญาโท		2	8.69
3.2ปริญญาตรี		21	91.31
4. สาขาที่สำเร็จการศึกษา			
4.1 ศิลปศึกษา		21	91.31
4.2 บริหารการศึกษา		2	8.69

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	(N = 23)	จำนวน	ร้อยละ
5. ประสบการณ์การทำงาน			
5.1	1 - 5 ปี	3	13.04
5.2	6 - 10 ปี	4	17.39
5.3	11- 15 ปี	-	-
5.4	16 - 20 ปี	9	39.13
5.5	21 - 25 ปี	1	4.35
5.6	มากกว่า 25 ปี	6	26.09
6. ระดับที่ปฏิบัติงานสอน			
6.1	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1	23	100
6.2	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2	19	82.60
6.3	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3	15	65.21
6.4	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4	17	73.91
6.5	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5	15	65.21
6.6	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6	20	86.95

จากตารางที่ 14 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ว่า

เพศ

จากประชากรที่เป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 23 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (16 คน) คิดเป็นร้อยละ 69.57 และเป็นเพศหญิง (7 คน) คิดเป็นร้อยละ 30.43

อายุ

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี (8 คน) คิดเป็นร้อยละ 34.78 ระหว่าง 41 – 50 ปี (8 คน) คิดเป็นร้อยละ 34.78 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี (5 คน) คิดเป็นร้อยละ 21.74 และมีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 8.69 ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี (21 คน) คิดเป็นร้อยละ 91.31 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 8.69 ตามลำดับ

สาขาที่สำเร็จการศึกษา

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในสาขาศิลปศึกษามากที่สุด (21 คน) คิดเป็นร้อยละ 91.31 รองลงมาคือ สาขาบริหารการศึกษา (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 8.69 ตามลำดับ

ประสบการณ์การทำงาน

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 21 - 25 ปี (9 คน) คิดเป็นร้อยละ 39.31 รองลงมาคือ มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 25 ปี (6 คน) คิดเป็นร้อยละ 26.09 มีประสบการณ์การทำงานช่วงระหว่าง 6 - 10 ปี (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 17.39 และมีประสบการณ์การทำงานช่วงระหว่าง 1 - 5 ปี (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.04 ตามลำดับ

ระดับที่ปฏิบัติงานสอน

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 (23 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (20 คน) คิดเป็นร้อยละ 86.95 สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 (19 คน) คิดเป็นร้อยละ 82.60 สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 (17 คน) คิดเป็นร้อยละ 73.91 สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (15 คน) คิดเป็นร้อยละ 65.21 และ สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 (15 คน) คิดเป็นร้อยละ 65.21 ตามลำดับ

ตารางที่ 15 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ข้อมูลทั่วไป (N = 23)	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน		
1.1 ไม่มี	11	47.83
1.2 มี ได้แก่	12	52.17
1.2.1 เรื่อง มโนราห์	7	30.43
1.2.2 เรื่อง หนังตะลุง	7	30.43
1.2.3 เรื่อง จิตรกรรมไทย	5	21.73
1.1.4 เรื่อง นาฏศิลป์ไทย	5	21.73
1.1.5 เรื่อง การละเล่นไทย	4	17.39
1.2.6 เรื่อง ประเพณีไหว้พระจันทร์	3	13.04
1.2.7 เรื่อง บาดิก	3	13.04
1.2.8 เรื่อง งานแกะสลัก	3	13.04
1.2.9 เรื่อง กลองยาว	3	13.04
1.2.10 เรื่อง ท้องถิ่นของเรา	2	8.69
1.2.11 เรื่อง รongเงิง	2	8.69
1.1.12 เรื่อง ลิเกฮูลู	1	4.35
2. การจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ		
2.1 ไม่มี	17	73.91
2.2 มี ในลักษณะ	6	26.09
2.2.1 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ท้องถิ่นของเรา	5	21.73
2.2.2 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา จิตรกรรมไทย	3	13.04
2.2.3 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา สังคมศึกษา	3	13.04
2.2.4 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ดนตรีและนาฏศิลป์	2	8.69
2.2.5 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ประเพณีท้องถิ่น	1	4.35

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	(N = 23)	จำนวน	ร้อยละ
3. การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ			
3.1	ไม่มีการสนับสนุน เพราะ	6	26.09
3.1.1	ขาดงบประมาณสนับสนุน	4	17.39
3.1.2	เป็นชุมชนมุสลิม	4	17.39
3.1.3	ขาดผู้สอนที่มีความชำนาญในเรื่อง เรือพนมพระ	3	13.04
3.1.4	หลักสูตรสถานศึกษาไม่เอื้ออำนวย	1	4.35
3.2	สนับสนุน ในลักษณะ	17	73.91
3.2.1	ให้นักเรียนเป็นผู้ช่วยช่างในการสร้างเรือพนมพระ	13	56.52
3.2.2	ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมในประเพณีชักพระ	7	30.43
3.2.3	นำภาพเรือพนมพระ มาเป็นต้นแบบในการเรียนเขียน ลายไทย วิชาจิตรกรรมไทย	3	13.04
3.2.4	จัดบอร์ดนิทรรศการเกี่ยวกับเรือพนมพระ และ ประเพณีชักพระ	3	13.04

จากตารางที่ 15 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น
ในโรงเรียนของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ว่า

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า มีการจัดการเรียน
การสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน (12 คน) คิดเป็นร้อยละ 52.17 ได้แก่ เรื่อง มโนราห์ (7 คน)
คิดเป็นร้อยละ 30.43 เรื่อง หนังตะลุง (7 คน) คิดเป็นร้อยละ 30.43 เรื่อง จิตรกรรมไทย (5 คน)
คิดเป็นร้อยละ 21.73 เรื่อง นาฏศิลป์ไทย (5 คน) คิดเป็นร้อยละ 21.73 เรื่อง การละเล่นไทย
(4 คน) คิดเป็นร้อยละ 17.39 เรื่อง ประเพณีไหว้พระจันทร์ (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.04
เรื่อง บาดิก (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.04 เรื่อง งานแกะสลัก (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.04
เรื่อง กลองยาว (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.04 เรื่อง ท้องถิ่นของเรา (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 8.69
เรื่อง รongเงิง (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 8.69 และเรื่อง ลิเกฮูลู (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 4.35 ตามลำดับ

รองลงมาให้ความเห็นว่า ไม่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน (11 คน) คิดเป็นร้อยละ 47.83 ตามลำดับ

การจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า ไม่มีการสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ (17 คน) คิดเป็นร้อยละ 73.91 รองลงมาให้ความเห็นว่า มีการจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ (6 คน) คิดเป็นร้อยละ 26.09 โดยจัดในลักษณะที่สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ท้องถิ่นของเรา (5 คน) คิดเป็นร้อยละ 21.73 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา จิตรกรรมไทย (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.04 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา สังคมศึกษา (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.04 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ดนตรีและนาฏศิลป์ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 8.69 และสอดแทรกอยู่ในรายวิชา ประเพณีท้องถิ่น (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 4.35 ตามลำดับ

การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า สนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ (17 คน) คิดเป็นร้อยละ 73.91 โดยสนับสนุนในลักษณะให้นักเรียนเป็นผู้ช่วยช่างในการสร้างเรือพนมพระ (13 คน) คิดเป็นร้อยละ 56.52 ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมในประเพณีชักพระ (7 คน) คิดเป็นร้อยละ 30.43 นำภาพเรือพนมพระ มาเป็นต้นแบบในการเรียนเขียนลายไทย วิชาจิตรกรรมไทย (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.04 และจัดบอร์ดนิทรรศการเกี่ยวกับเรือพนมพระ และประเพณีชักพระ (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.04 รองลงมาให้ความเห็นว่า ไม่มีการสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ เพราะขาดผู้สอนที่มีความชำนาญในเรื่อง เรือพนมพระ (6 คน) คิดเป็นร้อยละ 26.09 เพราะขาดงบประมาณสนับสนุน (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 17.39 เป็นชุมชนมุสลิม (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 17.39 และขาดผู้สอนที่มีความชำนาญในเรื่อง เรือพนมพระ (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.04 และหลักสูตรสถานศึกษาไม่เอื้ออำนวย (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 4.35 ตามลำดับ

- ตอนที่ 2** ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มีต่อ
แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ
ใน 7 ด้าน ดังนี้ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน
4) สื่อการสอน 5) แหล่งการเรียนรู้ 6) ครูผู้สอน และ 7) การประเมินผล
- ตารางที่ 16** ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอน
ศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านจุดประสงค์

ข้อ	รายการ (N = 23)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านจุดประสงค์				
1.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการสร้างเรือพนมพระ	4.43	.79	เห็นด้วยมาก
2.	เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระ	4.57	.59	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ	4.30	.70	เห็นด้วยมาก
4.	เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ	4.48	.59	เห็นด้วยมาก
5.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ	4.43	.72	เห็นด้วยมาก
6.	เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาขั้นตอนกระบวนการในการสร้างเรือพนมพระจากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	4.48	.67	เห็นด้วยมาก
7.	เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิหรือปราชญ์ท้องถิ่น	4.22	1.04	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ข้อ	รายการ (N = 23)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
8.	เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความ สำคัญของการสร้างเรือพนมพระใน ชุมชน	4.52	.73	เห็นด้วยมากที่สุด
9.	เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอด ภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระใน ท้องถิ่น	4.74	.54	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.46	.71	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 16 พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านจุดประสงค์
โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.46$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมใน
การอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.74$) รองลงมา
คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.54$) เพื่อให้
ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระ
ในชุมชน ($\bar{X} = 4.52$) และมีความคิดเห็นในระดับ เห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย
ดังนี้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.48$)
เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
หรือท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมา คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติ
ความเป็นมาของการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.43$) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้
ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.43$) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย
ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.30$) และเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการสร้าง
เรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิหรือปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.22$) ตามลำดับ

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอน
ศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านเนื้อหาสาระ

ข้อ	รายการ (N = 23)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านเนื้อหาสาระ				
1.	ประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของ การสร้างเรือพนมพระ	4.70	.47	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	ความสำคัญและคุณค่าของ เรือพนมพระในภาคใต้	4.70	.47	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	ความหมาย ประเภทและ องค์ประกอบของเรือพนมพระ	4.39	.58	เห็นด้วยมาก
4.	ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของ เรือพนมพระ	4.43	.59	เห็นด้วยมาก
5.	วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือ พนมพระ	4.30	.76	เห็นด้วยมาก
6.	ขั้นตอน กระบวนการในการสร้าง เรือพนมพระ	4.17	.98	เห็นด้วยมาก
7.	การฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ใน ท้องถิ่น	4.22	1.04	เห็นด้วยมาก
8.	วิธีการสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง	4.09	1.08	เห็นด้วยมาก
9.	วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอด ภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ในท้องถิ่น	4.43	.73	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย		4.38	.74	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 17 พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านเนื้อหาสาระ
โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.38$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.70$) ความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระ ในภาคใต้ ($\bar{X} = 4.70$) และมีความคิดเห็นในระดับ เห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.43$) วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมา คือ ความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.39$) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.30$) การฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.22$) ขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.17$) และวิธีการสร้างสรรค์เรือพนมพระ จำลอง ($\bar{X} = 4.09$) ตามลำดับ

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอน ศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อ	รายการ ($N = 23$)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
1.	การบรรยายประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ ความสำคัญ คุณค่า ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ เอกลักษณ์ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอน กระบวนการ การถ่ายทอด ภูมิปัญญา วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น	4.35	.78	เห็นด้วยมาก
2.	การค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ ภายในชุมชน ท้องถิ่น และแหล่งข้อมูลอื่นๆ	4.26	.69	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ข้อ	รายการ (N = 23)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
3.	ทัศนศึกษาในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม หอจดหมายเหตุ เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ เป็นต้น	4.26	.86	เห็นด้วยมาก
4.	ทัศนศึกษาแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น	4.39	.78	เห็นด้วยมาก
5.	การสาธิตการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น	4.17	1.11	เห็นด้วยมาก
6.	ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น	4.17	1.11	เห็นด้วยมาก
7.	การสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง	4.17	.98	เห็นด้วยมาก
8.	อภิปรายเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	4.09	.67	เห็นด้วยมาก
9.	การจัดนิทรรศการเรื่องเรือพนมพระในโรงเรียน ชุมชนหรือท้องถิ่น	4.22	.95	เห็นด้วยมาก
10.	การเข้าร่วมงานประเพณีชักพระ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในเรื่องขั้นตอนกระบวนการสร้างเรือพนมพระ	4.61	.66	เห็นด้วยมากที่สุด
11.	รวบรวมข้อมูลทำรายงานสรุปองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	4.35	.57	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย		4.28	.83	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 18 พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.28$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ การเข้าร่วมงานประเพณีชักพระเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ($\bar{X} = 4.61$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ทักษะศึกษาแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้าง เรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมา คือ การบรรยายประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ ความสำคัญ คุณค่า ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ เอกลักษณะ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอน กระบวนการ การถ่ายทอดภูมิปัญญา วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้าง เรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.35$) รวบรวมข้อมูลทำรายงานสรุป องค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.35$) การค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ ภายใน ชุมชน ท้องถิ่นและแหล่งข้อมูลอื่นๆ ($\bar{X} = 4.26$) ทักษะศึกษาในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ใน ท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม หอจดหมายเหตุ เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.26$) การจัดนิทรรศการเรื่องเรือพนมพระในโรงเรียน ชุมชน หรือท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.22$) การสาธิตการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.17$) ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.17$) การสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง ($\bar{X} = 4.17$) และอภิปรายเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.09$) ตามลำดับ

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอน ศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านครูผู้สอน

ข้อ	รายการ (N = 23)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	ครูศิลปะ	4.70	.56	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์เรื่อง เรือพนมพระในท้องถิ่น	4.65	.65	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	ช่างสร้างเรือพนมพระ	4.48	.99	เห็นด้วยมาก
4.	การสอนร่วมกันของทั้ง 3 กลุ่ม	4.57	.95	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.60	.79	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 19 พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านครูผู้สอนโดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.60$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ครูศิลปะ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมา คือ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์เรื่อง เรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.65$) การสอนร่วมกันของครูศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นและช่างสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.57$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ช่างสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.48$)

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านสื่อการเรียนการสอน

ข้อ	รายการ (N = 23)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านสื่อการเรียนการสอน				
1.	หนังสือ ตำรา วารสารเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	4.65	.49	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	เอกสารใบความรู้ แผ่นพับเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	4.57	.90	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	ใบงาน ใบกิจกรรมองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	4.52	.73	เห็นด้วยมากที่สุด
4.	วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ	4.35	.93	เห็นด้วยมาก
5.	เรือพนมพระที่ใช้ประกอบประเพณีชักพระ	4.35	.83	เห็นด้วยมาก
6.	สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ เช่น สไลด์ วิดีทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น	4.78	.42	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.54	.72	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 20 พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.54$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ เช่น สไลด์ วิดิทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ($\bar{X} = 4.78$) รองลงมา คือ หนังสือ ตำรา วารสารเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.65$) เอกสารใบความรู้ แผ่นพับเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.57$) ใบงาน ใบกิจกรรม องค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.52$) วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.35$) และเรือพนมพระ ที่ใช้ประกอบประเพณีชักพระ ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านแหล่งการเรียนรู้

ข้อ	รายการ (N = 23)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	ห้องเรียน ห้องสมุดภายในโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน หรือห้องสมุดใน ชุมชน/ท้องถิ่น	4.61	.66	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม เป็นต้น	4.65	.65	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	แหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชน และท้องถิ่น เช่น วัด บ้านของช่าง เรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือ ปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น	4.65	.57	เห็นด้วยมากที่สุด
4.	แหล่งการสร้างเรือพนมพระใน จังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้	4.39	.94	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย		4.58	.71	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 21 พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านแหล่งการเรียนรู้ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.58$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์วัฒนธรรม และหอจดหมายเหตุ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.65$) แหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น เช่น วัด บ้านของช่างเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมา คือ ห้องเรียน ห้องสมุดภายในโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน หรือห้องสมุดในชุมชน/ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.61$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ แหล่งการสร้างเรือพนมพระ ในจังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้ ($\bar{X} = 4.39$) ตามลำดับ

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านการประเมินผล

ข้อ	รายการ (N = 23)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของการสร้างเรือพนมพระได้	4.57	.59	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้	4.48	.59	เห็นด้วยมาก
3.	ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้	4.39	.66	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ข้อ	รายการ (N = 23)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
4.	ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการสร้างเรือพนมพระได้	4.17	.98	เห็นด้วยมาก
5.	ผู้เรียนอธิบายขั้นตอน กระบวนการ ในการสร้างเรือพนมพระได้	4.22	.95	เห็นด้วยมาก
6.	ผู้เรียนสามารถสร้างเรือพนมพระ โดยใช้ทักษะทางศิลปะด้านต่างๆ ได้	4.17	1.15	เห็นด้วยมาก
7.	ผู้เรียนสามารถประยุกต์การสร้างเรือพนมพระมาสร้างสรรค์ เรือพนมพระจำลองได้	4.35	.98	เห็นด้วยมาก
8.	ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน โดยการอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระให้ผู้อื่นรับรู้ได้	4.61	.66	เห็นด้วยมากที่สุด
9.	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระ ในชุมชนและท้องถิ่นได้	4.70	.56	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.41	.79	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 22 พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านการประเมินผล โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.41$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมา คือ ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความ สำคัญ

ของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน โดยการอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระให้ผู้อื่นรับรู้ได้ ($\bar{X} = 4.61$) ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา ความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของการสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 4.57$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมา คือ ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 4.39$) ผู้เรียนสามารถประยุกต์การสร้างเรือพนมพระมาสร้างสรรค์ เรือพนมพระจำลองได้ ($\bar{X} = 4.35$) ผู้เรียนอธิบายขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 4.22$) ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 4.17$) และผู้เรียนสามารถสร้างเรือพนมพระ โดยใช้ทักษะทางศิลปะด้านต่างๆ ได้ ($\bar{X} = 4.17$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

ตารางที่ 23 ความคิดเห็นเพิ่มเติมของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

ข้อ	ข้อความ (N = 23)	ความถี่
1.	การเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระควรมีการบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกับวิชาอื่นๆ	15
2.	การเรียนการสอน ควรเน้นให้เกิดการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้	11
3.	ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ที่ชัดเจน รู้จริง รู้ลึกเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ ทั้งในเชิงทฤษฎี และในภาคปฏิบัติ	11
4.	ควรมีหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับครูผู้สอนเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ที่ครบถ้วน ถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องตามหลักและกระบวนการ	10
5.	การประเมินผลควรมีการกำหนดเกณฑ์ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย	7
6.	ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรมีบทบาทสนับสนุนที่ชัดเจน	7

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ (N = 23)	ความถี่
7.	สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ ควรระบุให้ชัดเจน และเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ	7
8.	ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการทัศนศึกษาแหล่งการสร้างเรือพนมพระ	7
9.	ส่งเสริมการจัดทำสื่อการสอนประเภทหนังสือ หรือแบบเรียนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอน	6
10.	ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ เพื่อความเหมาะสมของระยะเวลา เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน	5
11.	ควรมีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ จากส่วนกลาง	4

จากตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติมของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง เรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระ ควรมีการ บูรณาการการเรียนรู้ออกไปร่วมกับวิชาอื่นๆ (15 คน) รองลงมา คือ การเรียนการสอน ควรเน้นให้เกิดการปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ (11 คน) ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ที่ชัดเจน รู้จริง รู้ลึกเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ ทั้งในเชิงทฤษฎี และในภาคปฏิบัติ (11 คน) ควรมีหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับครูผู้สอนเกี่ยวกับเรื่อง เรือพนมพระ เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ที่ครบถ้วน ถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องตามหลักและกระบวนการ (10 คน) การประเมินผลควรมีการกำหนดเกณฑ์ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย (7 คน) ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรมีบทบาทสนับสนุนที่ชัดเจน (7 คน) สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ ควรระบุให้ชัดเจนและเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ (7 คน) ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการทัศนศึกษาแหล่งการสร้างเรือพนมพระ (7 คน) ส่งเสริมการจัดทำสื่อการสอนประเภทหนังสือ หรือแบบเรียนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอน (6 คน) ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการจัดต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ เพื่อความเหมาะสมของระยะเวลา เนื้อหาและการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน (5 คน)

และควรมีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ จาก ส่วนกลาง (4 คน) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของศึกษานิเทศก์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 24 ข้อมูลทั่วไปของศึกษานิเทศก์ผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	(N = 2)	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ			
1.1 ชาย		1	50
1.2 หญิง		1	50
2. อายุ			
2.1 21 – 30 ปี		-	-
2.2 31 – 40 ปี		1	50
2.3 41 – 50 ปี		1	50
2.4 51 – 60 ปี		-	-
2.5 สูงกว่า 60 ปีขึ้นไป		-	-
3. วุฒิการศึกษา			
3.1ปริญญาโท		1	50
3.2ปริญญาตรี		1	50
4. ประสบการณ์การทำงาน			
4.1 6 - 10 ปี		1	50
4.2 11- 15 ปี		1	50

จากตารางที่ 24 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของศึกษานิเทศก์ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ว่า

เพศ

จากประชากรที่เป็นศึกษานิเทศก์ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 2 คน เป็นเพศชาย (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 50 และเป็นเพศหญิง (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 50

อายุ

ศึกษานิเทศก์ มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 50 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 50 ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา

ศึกษานิเทศก์สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 50 และระดับปริญญาโท (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 50 ตามลำดับ

ประสบการณ์การทำงาน

ศึกษานิเทศก์มีประสบการณ์การทำงาน 6 - 10 ปี (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 50 และมีประสบการณ์การทำงาน 11- 15 ปี (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 50 ตามลำดับ

ตารางที่ 25 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นของศึกษานิเทศก์

ข้อมูลทั่วไป	(N = 2)	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน			
1.1 ไม่มี		-	-
1.2 มี		2	100
1.2.1 เรื่อง มโนราห์		2	100
1.2.2 เรื่อง หนังตะลุง		2	100
1.2.3 เรื่อง บาดิก		2	100
1.2.4 เรื่อง จิตรกรรมไทย		2	100
1.2.5 เรื่อง กลองยาว		2	100
1.2.6 เรื่อง การละเล่นไทย		1	50
2. การสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ			
2.1 ไม่มี		-	-
2.2 มี ในลักษณะ		2	100
2.2.1 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ท้องถิ่นของเรา		2	100
2.2.2 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา จิตรกรรมไทย		2	100
2.2.3 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา สังคมศึกษา		2	100
3. การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ			
3.1 ไม่มีการสนับสนุน เพราะ		-	-
3.2 สนับสนุน ในลักษณะ		2	100
3.2.1 ส่งเสริมการให้นักเรียนร่วมประเพณีชักพระ		2	100
3.2.2 ให้นักเรียนทัศนศึกษาแหล่งการสร้างเรือพนมพระ ในชุมชน		2	100

จากตารางที่ 25 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น
ในโรงเรียนของศึกษานิเทศก์ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ว่า

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน

ศึกษานิเทศก์ให้ความเห็นว่า มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 ได้แก่ เรื่อง มโนราห์ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 เรื่อง หนึ่งตะลุง (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 30.43 เรื่อง บาดิก (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 เรื่อง จิตรกรรมไทย (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 เรื่อง กลองยาว (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 และเรื่อง การละเล่นไทย (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 50 ตามลำดับ

การจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ

ศึกษานิเทศก์ให้ความเห็นว่า มีการจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 โดยจัดในลักษณะที่สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ท้องถิ่นของเรา (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 สอดแทรกอยู่ในรายวิชา จิตรกรรมไทย (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 และสอดแทรกอยู่ในรายวิชา สังคมศึกษา (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 ตามลำดับ

การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ

ศึกษานิเทศก์ให้ความเห็นว่า สนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 โดยสนับสนุนในลักษณะส่งเสริมการให้นักเรียนร่วมประเพณีชักพระ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 และให้นักเรียนทัศนศึกษาแหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชน (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 ตามลำดับ

- ตอนที่ 2** ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องพนมพระ ใน 7 ด้าน ดังนี้
- 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) สื่อการสอน
 - 5) แหล่งการเรียนรู้ 6) ครูผู้สอน และ 7) การประเมินผล

ตารางที่ 26 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรื่องพนมพระ ด้านจุดประสงค์

ข้อ	รายการ (N = 2)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านจุดประสงค์				
1.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการสร้างเรื่องพนมพระ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความสำคัญและคุณค่าของเรื่องพนมพระ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรื่องพนมพระ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
4.	เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรื่องพนมพระ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
5.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรื่องพนมพระ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
6.	เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาขั้นตอนกระบวนการในการสร้างเรื่องพนมพระจากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	4.00	0	เห็นด้วยมาก
7.	เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการสร้างเรื่องพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิหรือ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ข้อ	รายการ (N = 2)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
8.	เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความ สำคัญของการสร้างเรือพนมพระใน ชุมชน	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
9.	เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอด ภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระใน ท้องถิ่น	4.00	0	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย		4.39	.55	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 26 พบว่า คีษานีเทศก์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียน การสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านจุดประสงค์ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็น อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.39$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คีษานีเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด ดังนี้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึก ปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิหรือปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนเกิด ความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน ($\bar{X} = 4.50$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก ดังนี้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน หรือท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.00$) และ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระใน ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

ตารางที่ 27 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านเนื้อหาสาระ

ข้อ	รายการ (N = 2)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านเนื้อหาสาระ				
1.	ประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	ความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในภาคใต้	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	ความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ	4.00	0	เห็นด้วยมาก
4.	ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
5.	วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
6.	ขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ	4.00	0	เห็นด้วยมาก
7.	การฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระจากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
8.	วิธีการสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง	4.00	0	เห็นด้วยมาก
9.	วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.33	.47	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 27 พบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านเนื้อหาสาระ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.33$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คีษานิเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด ดังนี้ คือ ประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) ความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในภาคใต้ ($\bar{X} = 4.50$) ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) การฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก ดังนี้ คือ ความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.00$) ขั้นตอนกระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.00$) และวิธีการสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

ตารางที่ 28 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ คีษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อ	รายการ (N = 2)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน				
1.	การบรรยายประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ ความสำคัญ คุณค่า ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ เอกลักษณ์ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอน กระบวนการ การถ่ายทอด ภูมิปัญญา วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	การค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ ภายในชุมชน ท้องถิ่น และแหล่งข้อมูลอื่นๆ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	ทัศนศึกษาในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ข้อ	รายการ (N = 2)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
4.	ทัศนศึกษาแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
5.	การสาธิตการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
6.	ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
7.	การสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
8.	อภิปรายเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
9.	การจัดนิทรรศการเรื่องเรือพนมพระ ในโรงเรียน ชุมชนหรือท้องถิ่น	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
10.	การเข้าร่วมงานประเพณีชักพระ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในเรื่องขั้นตอนกระบวนการสร้างเรือพนมพระ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
11.	รวบรวมข้อมูลทำรายงานสรุปองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.73	.39	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 28 พบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.73$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด ดังนี้ คือ ทัศนศึกษาแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้าง ($\bar{X} = 5.00$) เรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 5.00$) การสาธิตการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น

($\bar{X} = 5.00$) การสร้างสรรค์เรื่องพนมพระจำลอง ($\bar{X} = 5.00$) อภิปรายเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรื่องพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$) รวบรวมข้อมูลทำรายงานสรุปองค์ความรู้เรื่องเรื่องพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก ดังนี้ คือ การบรรยายประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ ความสำคัญ คุณค่า ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ เอกลักษณะ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนกระบวนการ การถ่ายทอดภูมิปัญญา วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรื่องพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) การค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องพนมพระ ภายในชุมชน ท้องถิ่นและแหล่งข้อมูลอื่นๆ ($\bar{X} = 4.50$) ทักษะศึกษาในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม หอจดหมายเหตุ เกี่ยวกับการสร้างเรื่องพนมพระ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.50$) ฝึกปฏิบัติการสร้างเรื่องพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) การจัดนิทรรศการเรื่องเรื่องพนมพระในโรงเรียน ชุมชน หรือท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) และการเข้าร่วมงานประเพณีชักพระ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ในเรื่องขั้นตอนกระบวนการสร้างเรื่องพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) ตามลำดับ

ตารางที่ 29 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง เรื่องพนมพระ ด้านครูผู้สอน

ข้อ	รายการ (N = 2)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านครูผู้สอน				
1.	ครูศิลปะ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์เรื่องเรื่องพนมพระในท้องถิ่น	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	ช่างสร้างเรื่องพนมพระ	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
4.	การสอนร่วมกันของครูศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นและช่างสร้างเรื่องพนมพระ	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 29 พบว่า คีษานิเทศก์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียน การสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านครูผู้สอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 5.00$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คีษานิเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด ดังนี้ คือ ครูศิลปะ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ($\bar{X} = 5.00$) เป็นผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์เรื่อง เรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 5.00$) ช่างสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$) และการสอนร่วมกันของครู ศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นและช่างสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$) ตามลำดับ

ตารางที่ 30 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ คีษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านสื่อการสอน

ข้อ	รายการ (N = 2)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านสื่อการเรียนการสอน				
1.	หนังสือ ตำรา วารสารเกี่ยวกับ องค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	เอกสารใบความรู้ แผ่นพับเกี่ยวกับ องค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ	4.50	.71	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	ใบงาน ใบกิจกรรมองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
4.	วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
5.	เรือพนมพระที่ใช้ประกอบประเพณี ชักพระ	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
6.	สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ เช่น สไลด์ วิดิทัศน์ และ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.92	.12	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 30 พบว่า คีษานีเทศก์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านสื่อการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.92$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คีษานีเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ หนังสือ ตำรา วารสารเกี่ยวกับองค์ความรู้ เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$) ใบงาน ใบกิจกรรมองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$) วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$) เรือพนมพระที่ใช้ประกอบประเพณีชักพระ ($\bar{X} = 5.00$) สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ เช่น สไลด์ วิดิทัศน์ และ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา คือ เอกสารใบความรู้ แผ่นพับเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) ตามลำดับ

ตารางที่ 31 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านแหล่งการเรียนรู้

ข้อ	รายการ (N = 2)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	ห้องเรียน ห้องสมุดภายในชุมชน/ท้องถิ่น	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม และ หอจดหมายเหตุ เป็นต้น	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	แหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
4.	แหล่งการสร้างเรือพนมพระในจังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 31 พบว่า ศิษยานิเทศก์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียน การสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านแหล่งการเรียนรู้ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็น อยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 5.00$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ศิษยานิเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด ดังนี้ ห้องเรียน ห้องสมุดภายในโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน หรือห้องสมุดในชุมชน/ท้องถิ่น ($\bar{X} = 5.00$) แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์วัฒนธรรม และหอจดหมายเหตุ เป็นต้น ($\bar{X} = 5.00$) แหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น เช่น วัด บ้านของช่างเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น ($\bar{X} = 5.00$) และแหล่งการสร้าง เรือพนมพระ ในจังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้ ($\bar{X} = 5.00$) ตามลำดับ

ตารางที่ 32 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ ศิษยานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านการประเมินผล

ข้อ	รายการ (N = 2)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการวัดและประเมินผล				
1.	ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา ความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของการสร้าง เรือพนมพระได้	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	ผู้เรียนอธิบายและแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญ และคุณค่าของเรือพนมพระในชุมชน และท้องถิ่นได้	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระใน ชุมชนและท้องถิ่นได้	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
4.	ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ เหมาะสมในการสร้างเรือพนมพระได้	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ข้อ	รายการ (N = 2)	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
5.	ผู้เรียนอธิบายขั้นตอน กระบวนการ ในการสร้างเรือพนมพระได้	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
6.	ผู้เรียนสามารถสร้างเรือพนมพระ โดยใช้ทักษะทางศิลปะด้านต่างๆ ได้	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
7.	ผู้เรียนสามารถประยุกต์การสร้างเรือพนมพระมาสร้างสรรค์ เรือพนมพระ จำลองได้	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
8.	ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน โดยการอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระให้ผู้อื่นรับรู้ได้	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
9.	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระ ในชุมชนและท้องถิ่นได้	5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		5.00	0	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 32 พบว่า คีษานิเทศก์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียน การสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านการประเมินผล โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็น อยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 5.00$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คีษานิเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด ดังนี้ ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา ความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของการ สร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าของเรือพนมพระ ในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่ เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนอธิบายขั้นตอน กระบวนการใน

การสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนสามารถสร้างเรือพนมพระ โดยใช้ทักษะทางศิลปะ ด้านต่างๆ ได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญ ของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน โดยการอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของการสร้าง เรือพนมพระให้ผู้อื่นรับรู้ได้ ($\bar{X} = 5.00$) และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอด ภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 5.00$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทาง การจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

ตารางที่ 33 ความคิดเห็นเพิ่มเติมของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอน ศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

ข้อ	ข้อความ (N = 2)	ความถี่
1.	ครูผู้สอนควรมีความรู้ในเชิงลึกเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ ทั้งในเชิงทฤษฎี และในภาคปฏิบัติ	2
2.	ควรเน้นการฝึกปฏิบัติจริง ในสถานที่สร้างเรือพนมพระ โดยคัดเลือกผู้ถ่ายทอดความรู้แต่ละด้านตามกระบวนการ ของการสร้างเรือพนมพระ	2
3.	ควรมีหนังสือ ตำรา หรือแบบเรียนสำหรับใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระอย่างชัดเจน เพื่อเป็น แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐาน เดียวกัน	2
4.	ควรมีการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ เพื่อนำมาใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง เรือพนมพระ อย่างชัดเจน และเป็นระบบ	1

จากตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติมของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็น ว่า ครูผู้สอนควรมีความรู้ในเชิงลึกเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระทั้งในเชิงทฤษฎี และในภาคปฏิบัติ (2 คน) รองลงมา คือ ควรเน้นการฝึกปฏิบัติจริง ในสถานที่สร้างเรือพนมพระ โดยคัดเลือก ผู้ถ่ายทอดความรู้แต่ละด้านตามกระบวนการของการสร้างเรือพนมพระ (2 คน) ควรมีหนังสือ ตำรา

หรือแบบเรียนสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องพนมพระอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน (2 คน) และควรมีการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง เรื่องพนมพระ อย่างชัดเจน และเป็นระบบ (1 คน) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น

2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1. บทสัมภาษณ์นายเสนอ ศรีเรือง (ช่างเรื่องพนมพระวัดแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง)

สัมภาษณ์ ณ วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2555 เวลา 15.30 น. ถึง 17.05 น.

รวมระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมง 35 นาที สถานที่สัมภาษณ์ บ้านของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ข้อมูลทั่วไป

นายเสนอ ศรีเรือง อายุ 69 ปี ภูมิลำเนา ตำบลบางรัก อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ปัจจุบัน 79/1 หมู่ 5 ตำบลบางรัก อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โทรศัพท์ 083 - 1754711 มีประสบการณ์การทำงานทางด้านศิลปะทางด้าน จิตรกรรม ประสบการณ์ในการสร้างเรื่องพนมพระ คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการบรรยายให้ความรู้และส่งเสริมการอนุรักษ์สืบทอดเรื่องพนมพระ และเป็นช่างสร้างเรื่องพนมพระ รวมระยะเวลา 11 ปี ทำหน้าที่ในการร่างแบบลดลอย ลงสีลดลอย และแกะสลักลดลอย แสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรื่องพนมพระด้วยตนเอง คือ ค้นจากหนังสือ ตำรา และดูตัวอย่างจากรูปแบบของเรื่องพนมพระจากแหล่งต่างๆ ผนวกกับการเรียนรู้จากการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ คือ คุณพ่อที่เคยสร้างเรื่องพนมพระมาก่อน อีกทั้งยังมีประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องพนมพระ โดย ทำหน้าที่เป็นวิทยากรบรรยายในโรงเรียนของชุมชน

1.2 จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของเรื่องพนมพระ การสร้างเรื่องพนมพระเกิดจากการสร้างบุญร่วมกันในช่วงเทศกาลวันออกพรรษา ตามความเชื่อของพุทธศาสนิกชน โดยเชื่อว่าพระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์และเมื่อเสด็จกลับสู่โลกมนุษย์ ประชาชนจึงแห่กันไปรับเสด็จด้วยการสร้างเป็นเรือพระ หรือเรียกกันง่าย ๆ ว่า นมพระ นั่นเอง ถือเป็นปฏิบัติจนเป็นประเพณีของชาวภาคใต้

2. วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรื่องพนมพระ ตามความเชื่อการสร้างเรื่องพนมพระถือเป็นกลอุบายเพื่อให้เกิดความรักสามัคคีกันในหมู่คณะของคนในชุมชน ทั้งในเรื่องการร่วมมือ

ร่วมแรงในการหาทุนในการสร้าง การสร้าง และการลากพระในวันงานเทศกาลวันออกพรรษา และเพื่อเป็นการถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้าในการไปรับเสด็จพระพุทธเจ้ากลับมาจากสวรรค์ชั้นฟ้า ตรงนี้ถือได้ว่าเป็นการสร้างบุญร่วมกันของคนในท้องถิ่นและชุมชนได้อีกด้วย

3. แนวคิดในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ ตามความเชื่อแต่เดิมสร้างเรือพนมพระเพื่อถวายการรับเสด็จพระพุทธเจ้า และเป็นการทำบุญในช่วงวันออกพรรษาที่ชาวใต้ถือปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน โดยส่วนตัวคิดว่านอกจากการลากพระจะเป็นประเพณีที่ดึงดูดใจของท้องถิ่นแล้ว ถือว่ายังเป็นการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านของเราไว้ให้ลูกหลานได้ดูได้ชม เป็นหนทางที่จะช่วยในการเผยแพร่คุณค่าความงามของศิลปวัฒนธรรมผ่านเรือพนมพระที่สร้างขึ้น

4. ประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ หากต้องการจะเปรียบเทียบกับเงินทองแล้ว สามารถประเมินค่าได้ยากมาก เพราะเรือพนมพระแต่ละลำใช้ระยะเวลาอันยาวนานกว่าจะเสร็จนั้นจึงแสดงออกให้เห็นถึงภูมิปัญญาที่สั่งสมกันมาอย่างช้านาน ค่อยๆ สะสมทีละเล็กทีละน้อย จนกว่าจะเสร็จเป็นเรือพนมพระที่สวยงามวิจิตรอย่างเห็น ช่วยเป็นแนวทางในการอนุรักษ์สิ่งมีค่าทางวัฒนธรรมสืบทอดแก่ลูกหลาน เผยแพร่และสร้างความภูมิใจในท้องถิ่นให้แก่คนในชุมชน เกิดความรักความสามัคคีกันในหมู่คณะ

5. องค์ประกอบหลักของเรือพนมพระ หลักๆ จะต้องสร้างเป็นรูปเรือ โดยมีบุษบกเป็นองค์ประกอบหลักวางอยู่กลางลำเรือ คนส่วนใหญ่มีความเชื่อเกี่ยวกับพญานาคมุจลินทร์ว่ามาคอยปกป้องภัยถวายแด่องค์พระพุทธรเจ้า จึงทำให้การสร้างเรือพนมพระส่วนใหญ่แล้วจะปรากฏเป็นพญานาคตามความเชื่อ และองค์ประกอบอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญ คือ พระพุทธรูป หรือพระลากปางอุ้มบาตร ที่นำมาประดิษฐานบนบุษบก ซึ่งเปรียบเสมือนกับเป็นที่ประทับของพระพุทธรเจ้า

6. การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ เริ่มจากการเตรียมอุปกรณ์ทั้งหมดที่จะใช้สร้างเรือพนมพระ เช่น โครงเรือขนาดใหญ่ ไม้สำหรับแกะสลัก โครงไม้ไผ่สำหรับทำบุษบก อุปกรณ์สำหรับแกะไม้ หรือแกะกระดาษในการตกแต่งลวดลาย เป็นต้น

7. กระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ ขั้นตอนในการเรือพนมพระนั้น จะต้องมีการออกแบบเรือพนมพระขนาดจำลองก่อนการสร้างเสมอ เพราะจะได้ดูองค์ประกอบโดยรวมและการวางลวดลายที่จะใช้ประดับตกแต่งก่อนเสมอ พอร่างแบบจำลองแล้ว จะต้องเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม เมื่อทุกอย่างพร้อมก็เริ่มจากการสร้างโครงสร้างโดยรวมของเรือพนมพระ จากนั้นก็เริ่มร่างแบบลวดลาย วางตำแหน่งลวดลาย และแกะสลักลวดลายต่างๆ นำกระดาษเงิน กระดาษทองมาแกะลวดลาย ประดับตกแต่งเพิ่มเติมด้วยกระดาษสีต่างๆ เพื่อให้เกิดความระยิบระยับสวยงาม เมื่อตกแต่งส่วนประกอบโดยรวมเรียบร้อยแล้ว ก็ให้นำแต่ละส่วนมาประกอบเข้าด้วยกัน เก็บรายละเอียด

ต่างๆ สำรวจความเรียบร้อย ขั้นตอนสุดท้ายคือการอัญเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนบุษบก

8. เอกลักษณะเฉพาะในการสร้างเรือพนมพระ เดิมเอกลักษณะเรือพนมพระของจังหวัดตรังตามแบบโบราณนั้น จะต้องไม่มีล้อ สมัยก่อนจะเน้นการลากพระทางน้ำมากกว่าการลากพระทางบกเรือพนมพระจะต้องใช้ความอดทนและใช้ระยะเวลาในการสร้างค่อนข้างนาน เพราะเรือพนมพระเดิมนั้นต้องแกะสลักจากไม้ทั้งลำ ตกแต่งด้วยวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก และเสริมด้วยองค์ประกอบอื่นๆ ตามความเหมาะสม เอกลักษณะอีกประการหนึ่งก็คือ มักสร้างเป็นรูปพญานาคเสมอตามความเชื่อแต่โบราณ มีบุษบกเด่นสง่าที่สุด การตกแต่งลวดลายเน้นลายไทยทั้งลำเรือและใช้การแกะสลักจากระดาศด้วยฝีมือเท่านั้น

9. ความหมายและที่มาของรูปทรงที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ รูปทรงของเรือพนมพระที่สำคัญ คือ ต้องเป็นรูปเรือ และเป็นเรือพญานาคตลอดทั้งลำจากหัวจรดหางตามความเชื่อ และมีบุษบกวางกลางลำเรือเพื่อใช้เป็นประดิษฐานพระพุทธรูปซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า

10. การเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ สีหลักๆ ที่เน้น คือ สีที่สื่อถึงสิ่งของมีค่า เพราะถือว่าการสร้างสิ่งที่มีมากมายด้วยคุณค่าและดีที่สุดในเรือถวายแด่องค์พระพุทธเจ้า สีส่วนใหญ่จึงจะปรากฏเป็นสีเงิน สีทอง สีโลหะต่างๆ ที่มีความมันวาว สะท้อนแสงระยิบระยับ อาจมีการใช้สีตกแต่งเพิ่มเติมในบางส่วนด้วยสีที่ตัดกัน เช่น ใช้สีแดงตัดกับสีดำ เพื่อให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้น และเป็นการดึงดูดเด่นให้กับแต่ละองค์ประกอบของเรือพนมพระ

11. การเก็บบันทึกลวดลาย ต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรือพนมพระ สมัยนี้การเก็บบันทึกลวดลายเป็นเรื่องสะดวก เพราะมีกล้องถ่ายรูปที่ทันสมัย ถ่ายแล้วสามารถดูได้ทันที มีดีก็ถ่ายใหม่ ทำให้ช่างเรือพนมพระหลายๆ คนจึงชอบถ่ายภาพรูปแบบ ลวดลายไว้เป็นตัวอย่างในการสร้างหรือใช้ปรับปรุงเรือพนมพระในปีต่อไป หรือบางคนอาจจะยังใช้วิธีการร่างหรือวาดลวดลายเส้นดินสอไว้เป็นต้นแบบแล้วเก็บรวบรวมทำเป็นหนังสือสำหรับไว้ใช้ในปีถัดไป แต่ในปัจจุบันสิ่งที่เกิดขึ้นที่ไม่ค่อยเห็นด้วยเท่าไรนัก คือการใช้แม่พิมพ์ลวดลายเรซิน ซึ่งทำให้คุณค่าและความประณีตของลวดลายลดลง

12. การพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระ การพัฒนารูปแบบหรือลวดลายที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระส่วนใหญ่แล้วนั้นจะไม่ค่อยพัฒนาเปลี่ยนแปลงมากนัก เพราะการสร้างเรือพนมพระแต่ละลำนั้นค่อนข้างใช้งบประมาณสูง อีกอย่างช่างสร้างเรือพนมพระส่วนใหญ่แล้วนั้นเข้ามาสร้างด้วยแรงใจศรัทธาจริง ซึ่งไม่คิดค่าจ้าง ดังนั้นการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบจะ

เกิดขึ้นนานๆ ครั้ง ไม่ค่อยสร้างหรือพัฒนาบ่อยเพราะปัญหาเรื่องงบประมาณในการนำมาสร้างเรือพนมพระ

13. ความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น มีความเห็นด้วยที่จะบรรจุเรื่องเรือพนมพระในหลักสูตรท้องถิ่น เพราะทำให้นักเรียนได้รู้จักและเห็นคุณค่าของเรือพนมพระมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการไปร่วมงานประเพณีชักพระที่สนุกสนานเพียงอย่างเดียว เป็นการสนับสนุนให้นักเรียน เยาวชนและประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมมือกันในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานการสร้างเรือพนมพระต่อไป

14. ระดับช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ระดับช่วงชั้นที่เหมาะสมที่จะเข้ามาเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระมากที่สุด คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะว่า การสร้างเรือพนมพระนั้นค่อนข้างเป็นงานที่หนัก ใช้ความละเอียดและความอดทนสูง ต้องมีใจรักเท่านั้นถึงจะทำได้

2. บทสัมภาษณ์ทีมช่างเรือพนมพระของวัดแจ้ง อ.เมือง จ.ตรัง

สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2555 เวลา 18.00 น. ถึง 19.15 น.

รวมระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมง 15 นาที สถานที่สัมภาษณ์ บ้านของผู้ให้สัมภาษณ์

ช่างเรือพนมพระของวัดแจ้ง ประกอบด้วยช่างเรือพนมพระ จำนวน 3 คน ซึ่งทำงานร่วมกันเป็นทีมในการสร้างเรือพนมพระ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไป

1. นายบัญญัติ อนันตรัตน์ อายุ 51 ปี ภูมิลำเนา ตำบลบางรัก อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่อยู่ปัจจุบัน 201 หมู่ 5 ตำบลบางรัก อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โทรศัพท์ 081 - 7466970 มีประสบการณ์การทำงานทางด้านศิลปะทางด้านการแกะสลักไม้ ประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ รวมระยะเวลา 15 ปี โดยทำในทุกกระบวนการตั้งแต่การร่างแบบจำลอง จนกระทั่งขั้นตอนสุดท้ายคือประกอบองค์ประกอบต่างๆ ของเรือพนมพระเข้าเป็นลำเรือ แสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระด้วยตนเอง คือ การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระบวนการทำ ลวดลายไทยต่างๆ ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ เรียนรู้จากการไปศึกษาดูอย่างเรือพนมพระในท้องถิ่นอื่นๆ แล้วนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างเรือพนมพระของชุมชนตนเอง รวมถึงการเริ่มต้นฝึกการสร้างเรือพนมพระด้วยการเป็นผู้ช่วยช่างเรือพนมพระในช่วงแรก และความรู้บางส่วนได้รับจากการ

ถ่ายทอดมาจากตา ซึ่งเคยเป็นช่างเรือพนมพระในอดีต ทำให้เกิดความสนใจที่จะสร้างเรือพนมพระ

2. นายสมรัตน์ เรืองขำ อายุ 51 ปี ภูมิลำเนา ตำบลบางรัก อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่อยู่ปัจจุบัน 102 หมู่ 5 ตำบลบางรัก อำเภอเมือง จังหวัดตรัง มีประสบการณ์การทำงานทางด้านศิลปะทางด้านการแกะสลักไม้ ประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ คือ เป็นช่างสร้างเรือพนมพระ รวมระยะเวลา 10 ปี มีหน้าที่หลักในเรื่องของการแกะสลักไม้และลงสีลวดลายแกะสลัก สามารถทำได้ทุกกระบวนการตั้งแต่เริ่มการเตรียมอุปกรณ์ ไปถึงขั้นตอนสุดท้ายของการสร้างเรือพนมพระ การหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ จะเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก คือ หาตำราหรือหนังสือที่เกี่ยวข้องมาอ่านเอง และฝึกทำเอง และการไปดูเรือพนมพระของจังหวัดอื่นๆ บ้างในบางโอกาส แล้วนำมาปรับใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ความรู้บางอย่างก็ได้เรียนรู้มาจากพ่อ และลุง ที่เคยสร้างเรือพนมพระในสมัยที่ตนเองยังเป็นเด็ก

3. นายมานิต เรืองขำ อายุ 51 ปี ภูมิลำเนา ตำบลบางรัก อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่อยู่ปัจจุบัน 101 หมู่ 5 ตำบลบางรัก อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ไม่มีประสบการณ์ทางด้านการทำงานศิลปะมาก่อน แต่มีประสบการณ์ทางด้านการทำเรือพนมพระ รวมระยะเวลา 10 ปี โดยทำหน้าที่เป็นช่างเรือพนมพระทำในทุกกระบวนการ ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระจากการศึกษาจากหนังสือ และการเป็นผู้ช่วยสร้างเรือพนมพระในช่วง 1-2 ปีแรก หลังจากนั้นจึงเข้ามามีบทบาทในการสร้างเรือพนมพระอย่างเต็มตัว ปัจจุบันจึงสามารถทำได้ในทุกกระบวนการ กระบวนการที่มีความถนัดมากที่สุด คือ การร่างลวดลาย การลงสีลวดลาย และการติดกระจกสีประดับตกแต่ง ลวดลายประดับต่างๆ ของเรือพนมพระ ความรู้บางส่วนได้รับการถ่ายทอดมาจากพี่ชาย คือ นายสมรัตน์ เรืองขำ ซึ่งปัจจุบันเป็นช่างเรือพนมพระในที่ทำงานเดียวกัน

2.2 จากการสัมภาษณ์ช่างสร้างเรือพนมพระของวัดแจ้งทั้ง 3 คน สามารถสรุปเนื้อหาในการสัมภาษณ์ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของเรือพนมพระ ตามความเชื่อของชาวท้องถิ่นภาคใต้ ถือว่าการสร้างเรือพนมพระเกิดจากการร่วมแรงร่วมใจในการสร้างบุญร่วมกันของคนในแต่ละชุมชน สร้างเรือพนมพระเนื่องจากมีความเชื่อว่าจะต้องไปรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่เสด็จลงมาจากสวรรค์ ซึ่งตรงกับวันออกพรรษาของทุกปี ซึ่งเป็นวันทำบุญใหญ่ของชาวภาคใต้ในช่วงออกพรรษา

2. วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระ เพื่อส่งเสริมความสามัคคีของคนใน

หมู่บ้านหรือตำบล โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมของจิตใจในการให้พุทธศาสนิกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเรือพนมพระเพื่อสร้างบุญ สร้างบุญกุศลร่วมกัน และเปรียบเสมือนการสร้างเครื่องบูชาสักการะองค์พระพุทธรูปเจ้าร่วมกัน

3. แนวคิดในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ เกิดจากการถูกปลุกฝังมาตั้งแต่เด็กว่า การเข้าร่วมประเพณีชักพระ หรือลากพระนั้น เป็นการแสดงความเคารพแด่องค์พระพุทธรูปเจ้า ซึ่งถือเป็นสิ่งที่พึงทักใจของชาวพุทธ ดังนั้นการสร้างเรือพนมพระก็เหมือนกับการสร้างสิ่งของเพื่อถวายแด่องค์พระพุทธรูปเจ้าในช่วงวันออกพรรษา เป็นการสร้างบุญร่วมกัน ใครได้มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการสร้างเรือพนมพระหรือมีโอกาสได้ลากพระ ถือเป็นบุญอย่างสูงสุด นอกเหนือจากสิ่งที่พูดมาแล้ว การสร้างเรือพนมพระก็เปรียบเสมือนการรวมเอาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นมารวมเอาไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็นการร่วมมือในการอนุรักษ์ เผยแพร่ สืบสานศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจของช่างและคนในท้องถิ่นได้อีกด้วย สร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่น

4. ประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดออกมาเห็นชัดเป็นวัตถุ ซึ่งแสดงออกถึงวัฒนธรรมที่มากด้วยคุณค่า เป็นสื่อกลางในการใช้ในการสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนในการร่วมประเพณีชักพระ และยังช่วยในเรื่องการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ วัฒนธรรมให้คนต่างท้องถิ่นได้รู้จัก ชาวพุทธจะถือว่าเป็นบุญที่ยิ่งใหญ่หากได้มาร่วมงานประเพณีชักพระ เพราะเหมือนได้มารับเสด็จองค์พระพุทธรูปเจ้า

5. องค์ประกอบของเรือพนมพระ จะประกอบด้วย บุซบก ซึ่งจะเป็นส่วนประธานของเรือพนมพระทั้งหมด เป็นที่สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปปางยืน หรืออาจเป็นปางขอฝน โดยลำเรือจะมีลักษณะเป็นรูปพญานาคโอบเป็นรูปเรือ เหมือนกับเป็นยานพาหนะพญานาคตามความเชื่อ จะมีเชือก 2 สายไว้สำหรับลากหรือจูงประกอบจังหวะกลองโพน ซึ่งจะสร้างความสนุกสนานให้กับผู้ที่มาช่วยลากเรือพนมพระ ส่วนองค์ประกอบปลีกย่อยตกแต่งเพิ่มเติม ได้แก่ ฉัตร และธงสีต่างๆ แล้วแต่ความเหมาะสมและความสวยงามของเรือพนมพระแต่ละลำ

6. การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ เริ่มจากการหาโครงสร้างของเรือพนมพระให้ได้ก่อน ซึ่งอาจจะเป็นโครงของรถบัสขนาดใหญ่ เพื่อเอามาทำเป็นแกนและโครงสร้างหลักของเรือพนมพระ เตรียมวัสดุจำพวกไม้ เพื่อนำมาใช้สำหรับแกะสลักส่วนต่างๆ เช่น บุซบก หัวพญานาค ลำเรือที่แกะเป็นพญานาค เป็นต้น เตรียมวัสดุประเภทผิวมันหรือสะท้อนแสง ได้แก่ กระดาษสะท้อนแสง กระดาษทองเกียบ กระดาษเงินกระดาษทอง รวมถึงกระจกสี ฯลฯ และ

จัดเตรียมเครื่องมือเครื่องไม้ อุปกรณ์ช่างต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น มีชุดสำหรับแกะกระดาษ ลิว ค้อน และอุปกรณ์ช่างไม้

7. กระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ เริ่มจากการร่างแบบจำลอง พร้อมทั้งกำหนดสัดส่วนต่างๆ โดยรวมของเรือพนมพระ หลังจากนั้นก็จะจัดแจงเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ได้แก่ เครื่องมือช่างไม้จำพวก เลื่อย ลิว ค้อน ตะปู และวัสดุสำหรับการสร้างเรือพนมพระ เช่น กระดาษเงินกระดาษทอง ไม้สำหรับแกะสลัก โครงสร้างลำเรือ เป็นต้น เมื่อทุกอย่างพร้อม ช่างเรือพนมพระจะเริ่มจากการสร้างโครงสร้างหลักก่อน นั่นคือ โครงเรือพนมพระที่สร้างจากเรือจริงๆ หรือเป็นการนำเอาโครงรถที่มีขนาดใหญ่มาสร้างเป็นโครงสร้างให้เป็นรูปเรือ เมื่อได้โครงสร้างหลักโดยของเรือพนมพระแล้ว จากนั้นจะเป็นกระบวนการแกะสลักลวดลายและการตกแต่งองค์ประกอบแต่ละส่วน ลวดลายทั้งหมดจะเป็นลายไทยที่เกิดจากการแกะสลักกระดาษ และตกแต่งเพิ่มเติมด้วยกระจกสี เมื่อทำในแต่ละส่วนเสร็จสมบูรณ์ก็จะเป็นขั้นตอนการนำมาต่อประกอบเข้าด้วยกันเป็นเรือพนมพระที่สมบูรณ์ในทุกองค์ประกอบ และอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบก พร้อมสำหรับการนำเรือพนมพระไปประกอบประเพณีชักพระของคนในชุมชน

8. เอกลักษณะเฉพาะในการสร้างเรือพนมพระ จะต้องเป็นเรือพนมพระไม้แกะสลักทั้งลำ ซึ่งปัจจุบันค่อนข้างหาได้ยาก เพราะทำยากและใช้ระยะเวลาเนิ่นนาน เน้นการตกแต่งจากวัสดุจำพวกไม้กระดาษ กระจก หรือวัสดุที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น ลวดลายการตกแต่งต้องเป็นลายไทยซึ่งเกิดจากลวดลายพื้นฐานหรือลายไทยประยุกต์จากช่างแกะลายไทยแต่ละคน เช่น อาจจะมีการซ้อนทับกันของลวดลาย การตัวดปลายกนก ตัวดปลายของลายหางหงส์หรือใบระกาให้มีความอ่อนไหวพลิ้วไหวมากยิ่งขึ้น ซึ่งเทคนิคเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับช่างเรือพนมพระแต่ละคน ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ส่วนสำคัญที่สุดซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระก็คือ บุษบกตามรูปแบบโครงสร้างของศิลปะไทย โดยอาจจะมีการประดับลายแทงหยวกบริเวณเสาของบุษบกเพื่อความสวยงาม การตกแต่งโดยรวมจะเป็นเรือรูปพญานาค ตามคติความเชื่อของชาวพุทธ ซึ่งจะประกอบด้วย 5 เศียร หรือ 7 เศียร นั่นก็ขึ้นอยู่กับการออกแบบของช่างเรือพนมพระ

9. ความหมายและที่มาของรูปทรงที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ รูปทรงของเรือพนมพระส่วนใหญ่เกิดจากคติความเชื่อ คือ จะต้องเป็นพาหนะรูปเรือพญานาค ตกแต่งลำเรือตลอดไปถึงหางเรือด้วยเก็ดนาคซึ่งทำจากกระจกสีหรือกระดาษสะท้อนแสงสีต่างๆ มีบุษบกตามรูปแบบของศิลปะไทยอันเป็นส่วนประกอบหลักและสำคัญที่สุดสำหรับไว้ประดิษฐานพระพุทธรูป

10. การเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ สีที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระจะเป็นสีคัลลิก

กันน้ำ โดยจะใช้สีทอง สีเงินเป็นหลักแทรกด้วยคู่สีตรงข้าม หรือสีที่มีการตัดกัน เพื่อให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้น เช่น สีเขียวกับสีแดง สีแดงกับสีดำ เป็นต้น ส่วนสีเงินและสีทองเป็นการสื่อถึงสิ่งของมีค่าที่ตามความเชื่อจะถวายเป็นพุทธบูชาของคหบดีหรือพระพุทธรูป

11. การเก็บบันทึกลวดลาย ต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรือพนมพระ การบันทึกลวดลายขึ้นอยู่กับความพร้อมของช่างแต่ละคน โดยส่วนตัวแล้วมีกล้องถ่ายภาพดิจิทัล ก็จะถ่ายภาพเก็บต้นแบบของลวดลายไว้ทุกปี ซึ่งจะทำเป็นอัลบั้มภาพ เพื่อใช้สำหรับในการพัฒนาปรับปรุงลวดลายต่อไป บางครั้งใช้การวาดลายเส้นเก็บไว้ส่วนตัว หรือหาหนังสือลวดลายที่เป็นลายไทยมาเป็นตำราในการศึกษาและฝึกพัฒนาการเขียนลวดลายไทย สำหรับลวดลายที่ทำจากกระดาษเงินกระดาษทอง หรือกระดาษสะท้อนแสงชนิดต่างๆ จะทำเป็นแม่แบบกระดาษแข็งเก็บไว้ เมื่อต้องการใช้ก็เพียงนำแผ่นต้นแบบกระดาษนั้นมาทาบลงบนกระดาษแล้วแกะสลักลวดลายได้ทันที วิธีนี้จะทำให้ได้ลวดลายจำนวนมากและประหยัดเวลาในการแกะสลักได้เป็นอย่างดี

12. การพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระ ปัจจุบันที่ทำอยู่นั้นไม่ค่อยได้พัฒนารูปแบบการสร้างมากนัก ส่วนใหญ่จะปรับเปลี่ยนลวดลายเล็กน้อยเพื่อใช้ประกอบประเพณีในปีต่อไป เนื่องจากขาดงบประมาณในการสร้างหรือพัฒนาปรับปรุง อีกทั้งระยะเวลาในการสร้างเรือพนมพระในแต่ละปีค่อนข้างมีระยะเวลาจำกัด ช่างที่สร้างเรือพนมพระแต่ละคนก็จะมีอาชีพหลักในการทำมาหากิน พอเสร็จจากงานก็จะมาช่วยกันสร้างเรือพนมพระ

13. ความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น การที่จะนำเรื่องเกี่ยวกับเรือพนมพระ เข้าไปบรรจุในหลักสูตรท้องถิ่น ถือว่าเป็นเรื่องดีมากๆ เห็นด้วยมากที่สุด เพราะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนในท้องถิ่นรู้จักเรือพนมพระมากยิ่งขึ้น รู้จักองค์ประกอบ รู้จักวัสดุ รู้จักศิลปะท้องถิ่นของตนเอง เกิดคุณค่า และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาเรือพนมพระ

14. ระดับช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ มีความเหมาะสมกับเด็กมัธยมปลาย เพราะโตและมีความรับผิดชอบมากพอที่จะเข้ามาสร้างเรือพนมพระกับช่างเรือพนมพระ และที่สำคัญต้องมีความชอบในงานฝีมือ

3. บทสัมภาษณ์นายก อบจ. (ผู้รู้เกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ)

สัมภาษณ์ ณ วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2555 เวลา 13.00 น. ถึง 14.25 น. รวมระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมง 25 นาที สถานที่สัมภาษณ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง (อบจ.ตรัง)

3.1 ข้อมูลทั่วไป

นายก อบจ. ตรัง อายุ 76 ปี ภูมิลำเนา ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ประกอบ

อาชีพ ราชการ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี โทรศัพท์ 081 – 4763443 สถานที่ทำงาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง มีประสบการณ์การทำงาน ทางด้านศิลปะทางด้านจิตรกรรม ไม่มีประสบการณ์ในด้านการสร้างเรือพนมพระ แต่มี ประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ คือ การเป็นวิทยากรบรรยาย เกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระในโรงเรียนของชุมชน

1.3 จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของเรือพนมพระ เรือพนมพระ หรือ เรือพระ เกิดสืบเนื่องมาจาก ประเพณีชักพระ - ลากพระของประชาชนในเขตภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งตรงกับช่วงวันออกพรรษาของทุกปี ผู้เฒ่าผู้แก่มักจะเล่าให้ฟังว่า ในช่วงวันออกพรรษา คนในชุมชนโดยเฉพาะผู้นำ หมู่บ้านและพระภิกษุสงฆ์ จะร่วมแรงร่วมใจกันตกแต่งขบวนรถหรือเรืออย่างสวยงาม เพื่อนำ ออกมารับเสด็จพระพุทธเจ้า หลังจากที่เสด็จกลับมาจากสวรรค์ตอนไปโปรดแสดงธรรมเทศนาพุทธ มารดาตามคติความเชื่อ ทำให้เกิดการสร้างเรือพนมพระในทุกปีในช่วงออกพรรษา และยึดถือ ปฏิบัติต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้

2. วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระ วัตถุประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ นั้น เป็นการแสดงตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีเป็นการสร้างเครื่องสักการะเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่ องค์พระพุทธรูป โดยได้สอดแทรกเกี่ยวกับเรื่องความสามัคคีของคนในชุมชนด้วยวิธีการจูงใจให้ คนในชุมชนร่วมแรงร่วมใจกันชักหรือลาก เรือพนมพระ ซึ่งคนในชุมชนเชื่อว่าเป็นการไปรับเสด็จ พระพุทธรูป ครั้งที่เสด็จกลับสู่โลกมนุษย์ หลังจากที่ได้ไปแสดงธรรมเทศนาโปรดพุทธมารดา ทั้งนี้ยัง เชื่อกันอีกว่า เป็นการร่วมกันทำบุญครั้งใหญ่ของคนในชุมชน เพื่อสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับ ตนเองและครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุข ได้ร่วมพิธีพุทธศาสนา

3. แนวคิดในการสร้างเรือพนมพระนั้นก็เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์พระพุทธรูป ซึ่งคน ในชุมชนส่วนใหญ่เชื่อว่าเป็นการทำบุญร่วมกันในช่วงออกพรรษา ดังเช่นในภาคอีสานก็จะมี ประเพณีแห่เทียนพรรษา ส่วนภาคใต้ก็จะเป็นประเพณีชักพระ เรือพนมพระส่วนใหญ่จะเกิดจาก ความร่วมมือของช่างเรือพนมพระ พระภิกษุและคนในชุมชน ทำให้สิ่งที่ตกผลึกออกมาปรากฏให้ เห็นเป็นผลงานศิลปกรรมในเรือพนมพระซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอันทรงคุณค่า ดังนั้นการ สร้างเรือพนมพระจึงเป็นเหมือนอีกวิธีในการส่งเสริมการอนุรักษ์ เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ และสืบทอดต่อไป เป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับช่างเรือพนมพระและคนในท้องถิ่น นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ปัจจุบันยังมีการสร้างเรือพนมพระเพื่อส่งเข้าประกวดชิงเงินรางวัล ทำให้เกิดชื่อเสียงให้กับชุมชนและทำให้เป็นที่รู้จักไปทั่วทั้งจังหวัด

4. ประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ เรือพนมพระแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาที่ตกผลึกเป็นวัตถุถ่ายทอดผ่านฝีมือช่างสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น ทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์ การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสามัคคี ความภาคภูมิใจ และเป็นการสร้างบุญกุศลร่วมกันของคนในชุมชนและท้องถิ่น

5. องค์ประกอบของเรือพนมพระเดิมจะมีข้อกำหนดมากมาย เพื่อให้ตรงตามประเพณีและวัตถุประสงค์ในการสร้าง แต่ในปัจจุบันวัสดุและระยะเวลาไม่เอื้ออำนวยในการสร้างตามรูปแบบในสมัยโบราณมากนัก จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง ทั้งในเรื่องของวัสดุกรรมวิธี อุปกรณ์หรือในบางครั้งองค์ประกอบบางอย่างก็มีการเพิ่มเติมเพื่อให้ทันยุคทันสมัยและทำให้ง่ายต่อการนำไปใช้ประกอบประเพณี ยกตัวอย่าง เช่น ในสมัยอดีต เรือพนมพระจะนิยมใช้ประกอบพิธีกรรมทางน้ำ เพราะมีแม่น้ำลำคลองมากมาย ชุมชนของคนส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับแม่น้ำลำคลอง แต่เมื่อเวลาผ่านไปแม่น้ำลำคลองเริ่มน้อยลง ทำให้การลากพระหรือการชักพระเปลี่ยนเป็นมาประกอบพิธีกรรมบนพื้นดิน จึงทำให้เกิดการลากพระบกขึ้น เรือพนมพระที่เคยไม่มีล้อสำหรับลากในน้ำ ก็เริ่มมีการปรับเปลี่ยนโดยการใส่ล้อเข้าไป เพื่อให้สะดวกในการชักหรือลากมากยิ่งขึ้น แต่องค์ประกอบสำคัญที่ยังคงยึดถือไว้เป็นหลัก ว่าต้องมีและขาดไม่ได้ในการสร้างเรือพนมพระ คือ ลักษณะต้องเป็นเรือรูปพญานาค มีบุษบกตามรูปแบบของศิลปะแบบไทย มีพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรประดิษฐานกลางลำเรือ และที่สำคัญคือต้องมีเชือกไว้สำหรับให้คนในชุมชนช่วยกันออกแรงในการชักหรือลาก โดยในการประกอบพิธีกรรมอาจมีการตีกลองโพน สำหรับใช้ประกอบจังหวะเพื่อให้เกิดความครึกครื้นสนุกสนานให้กับคนที่ช่วยกันลากเรือพนมพระ

6. การเตรียมวัสดุและอุปกรณ์จะเตรียมล่วงหน้าประมาณ 4 - 5 เดือนก่อนการลากพระ เพราะวัสดุบางอย่างค่อนข้างหายากในปัจจุบัน เช่น โครงเรือขนาดใหญ่ ไม้เนื้ออ่อนขนาดใหญ่ สำหรับการแกะสลักหัวพญานาคหรือใช้สำหรับสร้างบุษบก เป็นต้น การเตรียมวัสดุตกแต่งต่างๆ ได้แก่ กระดาษสีที่มีความมันวาวสะท้อนแสง กระดาษสี ฯลฯ รวมถึงการเตรียมอุปกรณ์ช่างต่างๆ ที่จำเป็นในการสร้างเรือพนมพระ

7. กระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ เริ่มจากการวางโครงสร้างโดยรวมของเรือ ช่างเรือพนมพระจะทำการสเก็ตแบบร่างลายดินสอคร่าวๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ทราบว่าการสร้างเรือพนมพระในปีนี้จะทำเป็นรูปอะไร บางโอกาสอาจทำเป็นรูปเรือหงส์ ซึ่งตามหลักแล้วไม่ถูกต้องตามความเชื่อในพุทธศาสนา เพราะตามความเชื่อแล้วนั้นจะต้องเป็นเรือพญานาคมุจลินทร์เท่านั้น เมื่อได้แบบร่างของเรือพนมพระแล้ว ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ร่างแบบลวดลายที่จะใช้ประดับตกแต่ง เริ่มต้นการสร้างด้วยการสร้างโครงเรือก่อน หลังจากนั้นจึงวาง

องค์ประกอบหลักๆ ที่สำคัญและต้องมีในเรื่องพนมพระ เช่น หัวพญานาค บุษบก เป็นต้น เมื่อวางองค์ประกอบหลักแล้ว ก็จะเริ่มแกะสลักลวดลาย แกะสลักลายกระดาดช นำกระเจี๊ยบต่างๆ มาประดับตกแต่งเพิ่มเติมเพื่อความสวยงาม ขั้นตอนต่อไปคือการนำส่วนประกอบต่างๆ ที่เป็นส่วนเสริมมาประกอบเข้ากันให้มีความสมบูรณ์ หลังจากนั้นก็เชิญพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบก และขั้นตอนสุดท้ายคือการสำรวจเก็บรายละเอียดและดูความเรียบร้อยโดยรวมของเรื่องพนมพระ

8. เอกลักษณะเฉพาะในการสร้างเรื่องพนมพระ จะต้องเป็นเรื่องพญานาค และเป็นเรื่องที่แกะสลักด้วยไม้เนื้ออ่อนทั้งลำ ต้องมีบุษบก ใช้ลวดลายเป็นลายไทยแบบดั้งเดิม หรือเกิดจากการดัดแปลงของช่างเรื่องพนมพระแต่ละคนซึ่งจะมีความแตกต่างกัน มักจะใช้ลวดลายจากการแกะสลักลายกระดาดชี่ต่างๆ กระดาดชเงินกระดาดชทอง และกระดาดชทองเกียบ มีการตกแต่งเพิ่มเติมด้วยการติดกระเจี๊ยบเพื่อความระยิบระยับเมื่อโดนแสงแดดหรือแสงไฟ เรื่องพนมพระรูปแบบสมัยโบราณจะมีเอกลักษณ์ คือ ไม่มีล้อ ปัจจุบันมีแห่งเดียวที่ยังคงอนุรักษ์เรื่องพนมพระแบบไม่มีล้อ คือ ที่วัดควนขัน จังหวัดตรัง

9. ความหมายและที่มาของรูปทรงที่ใช้ในการสร้างเรื่องพนมพระ ความหมายและที่มาของรูปเกิดตามความเชื่อของพุทธประวัติ ทั้งรูปเรื่องพญานาค ตกแต่งเป็นพญานาคทั้งลำเรือ รวมถึงการสร้างบุษบกตามรูปแบบศิลปะไทยโบราณไว้กลางลำเรือเพื่อไว้ประดิษฐานพระพุทธรูป ดังความเชื่อว่าเป็นตัวแทนขององค์พระพุทธรูปเจ้า

10. การเลือกใช้สีในการสร้างเรื่องพนมพระ สีที่ใช้จะเน้นเป็นสีเงินและสีทอง กระเจี๊ยบอาจเป็นคู่สีตรงกันข้าม เพื่อสร้างความสวยงาม โดดเด่นสะดุดตาให้กับเรื่องพนมพระ

11. การเก็บบันทึกลวดลาย ต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรื่องพนมพระ สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้กล้องดิจิตอลในการบันทึกภาพ การวาดลายเส้นต้นแบบทำเป็นตำราสะสม รวมถึงการใช้ต้นแบบกระดาดชี่ทำจากกระดาดชี่แห้งมาทาบเป็นต้นแบบก็ได้ แล้วแต่ความชอบของช่างเรื่องพนมพระแต่ละคน โดยส่วนตัวชอบใช้กล้องดิจิตอลเพราะสะดวกและง่ายดี สามารถดูรูปได้ทันที หากไม่ได้ตั้งใจก็สามารถถ่ายใหม่ได้

12. การพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรื่องพนมพระ สามารถทำได้ค่อนข้างลำบาก เพราะมีอุปสรรคในเรื่องงบประมาณ เรื่องพนมพระบางลำมีมูลค่ากว่าหนึ่งล้านบาท หากจะให้สร้างใหม่ทั้งลำเรือก็ค่อนข้างยาก ส่วนใหญ่ใช้การดัดแปลงจากเรื่องพนมพระลำเดิมเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น

13. ความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรื่องพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น ยากให้มีการบรรจุเป็นหลักสูตรท้องถิ่นมากๆ เพราะลูกหลานจะได้รู้จักคุณค่าและได้เรียนรู้ศิลปะของท้องถิ่นที่มีมา

อย่างช้านาน กล่าวว่่าสักวันหากไม่มีใครสนใจ โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ภูมิปัญญาเหล่านี้คงสูญหายไป แน่ๆ การให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและคุณค่าของเรือพนมพระ จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเชิญชวนให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ ซึ่งคิดว่าน่า สนับสนุนมากๆ

14. ระดับช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ควรจะให้เด็กตั้งแต่ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้เริ่มเรียนจากขั้นตอนง่ายๆ ในการสร้างเรือพนมพระ แล้วค่อยพัฒนาฝีมือขึ้นไปเรื่อยๆ จะได้เกิดพัฒนาการและสะสมประสบการณ์

4. บทสัมภาษณ์พระอาจารย์ณรงค์ อติภทฺโท (ช่างเรือพนมพระวัดหนองช้างแล่น)

สัมภาษณ์ ณ วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2555 เวลา 17.00 น. ถึง 18.05 น.

รวมระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมง 5 นาที สถานที่สัมภาษณ์ วัดถ้ำอโศก จังหวัดตรัง

4.1 ข้อมูลทั่วไป

พระอาจารย์ณรงค์ อติภทฺโท อายุ 37 ปี ภูมิลำเนา ตำบลห้วยยอด อำเภอห้วยยอด จังหวัด ตรัง สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขารัฐศาสตร์ มีประสบการณ์การทำงานทางด้านศิลปะ ทางด้านจิตรกรรม และการวาดเส้น ประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ ได้แก่ การเป็น ผู้เชี่ยวชาญในการบรรยายเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระและวิธีการอนุรักษ์ และเป็นช่างในการสร้าง เรือพนมพระในทุกกระบวนการ ศึกษาหาความรู้จากการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เรียนจากครูอาจารย์ ที่เป็นช่างเรือพนมพระ เคยมีโอกาสในการถ่ายทอดเกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระในโรงเรียน เช่น การเป็นครูสอนศิลปะปลายไทย

4.2 จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของเรือพนมพระ เกิดจากพุทธศาสนา โดยเริ่มมีมาตั้งแต่สมัย โบราณ เดิมเกิดจากประเพณีชักพระลากพระทางน้ำ ภายหลังจึงเกิดเป็นประเพณีชักพระลากพระ ทางบก จึงทำให้เกิดเป็นเรือพนมพระขึ้น ตามความเชื่อในสมัยพุทธกาลเชื่อว่าองค์สัมมาสัมพุทธ เจ้า ที่ทรงเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์ หลังจากไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระ มารดา เมื่อครบพรรษาจึงเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์ พุทธศาสนิกชนจึงแห่แหนกันไปรับเสด็จ จน ถือปฏิบัติสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีพระพุทธรูปเปรียบเสมือนตัวแทนขององค์พระพุทธรูปเจ้า จนกลายเป็นประเพณีประจำท้องถิ่นในหลายจังหวัดของภาคใต้ในประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระ เพื่อเป็นการถวายเป็นกุศล และเพื่อเป็น พุทธบูชาแด่องค์พระพุทธรูป ซึ่งแฝงด้วยกลอุบายที่เน้นให้เกิดความสามัคคีกันในหมู่คณะ เพราะ การสร้างเรือพนมพระ ไม่สามารถสร้างคนเดียวได้ ต้องร่วมแรงร่วมใจกันในการสร้าง อีกทั้งในการ

ประกอบพิธีกรรม คนในหมู่บ้านก็ต้องมารวมพลังในการออกแรงชักหรือลากเรือพนมพระ จึงทำให้เกิดความรักใคร่สามัคคี และยังเชื่อกันอีกว่าเป็นการทำบุญร่วมกันครั้งยิ่งใหญ่ของคนในชุมชน

3. แนวคิดในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ การสร้างเรือพนมพระ มีแนวคิดหลักคือ การถวายเป็นเครื่องสักการะแด่พระพุทธเจ้า เป็นการสร้างบุญกุศลร่วมกันของพุทธศาสนิกชน ส่งเสริมการอนุรักษ์ เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น และก่อให้เกิดความซาบซึ้ง ความภาคภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิด

4. ประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ ประโยชน์ของเรือพนมพระ ได้แก่ เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ศิลปะ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น สร้างความสามัคคีในหมู่คณะให้กับคนในชุมชน เป็นแนวทางในการช่วยเผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น รวมถึงเป็นการสร้างบุญกุศลร่วมกันของพุทธศาสนิกชนที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา และเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับทุกคนในชุมชน

5. องค์ประกอบของเรือพนมพระ จะประกอบด้วย ตัวโครงเรือพนมพระจะสร้างจากโครงเรือจริงๆ หรือใช้โครงของรถมา มีบุษบก เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดของเรือพนมพระ สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร ส่วนหัวของเรือพนมพระทำเป็นพญานาค ลำตัวและหางเรือพนมพระตกแต่งเป็นเกร็ดพญานาคตลอดทั้งลำเรือ ตกแต่งเกร็ดด้วยกระจกสีเขียว เลียนแบบพญานาคจริงๆ มีเชือกสำหรับจูงหรือลากสำหรับประกอบพิธีกรรม และประดับด้วยธงสีต่างๆ เพื่อเพิ่มความสวยงาม

6. การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ เริ่มต้นจากเตรียมโครงเรือ หรือโครงรถที่มีขนาดใหญ่ เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำบุษบก เช่น โครงไม้ หรือโครงไม้ไผ่ ไม้สำหรับแกะสลักหัวพญานาค ลำตัว และหางสำหรับตกแต่งลำเรือ กระจกเงิน กระจกทอง กระจก สะท้อนแสง กระจกสี และสีอคริลิกสำหรับตกแต่งลวดลายและการแกะสลักลวดลาย และ เตรียมอุปกรณ์อื่นๆ เช่น มีดขุด (สำหรับแกะสลัก) สี กล้วย ค้อน และอุปกรณ์ช่างไม้ต่างๆ

7. กระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ เริ่มต้นด้วยการร่างแบบจำลองเรือพนมพระ จัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ วัสดุที่ใช้สร้าง เช่น ไม้ กระจกสี ไม้ไผ่ ต่อมาคือการร่างแบบลวดลายไทย สำหรับใช้ประดับตกแต่งเรือพนมพระ สร้างโครงสร้างลำเรือพนมพระ โดยการวางองค์ประกอบโดยรวมของเรือพนมพระ แกะสลักรายละเอียดลวดลายแต่ละส่วนประกอบ แกะสลักลวดลายไทย จากกระจกเงิน กระจกทอง เพื่อนำมาประดับตกแต่งเพิ่มเติม ประดับตกแต่งลวดลายเกร็ดพญานาคด้วยกระจกสีต่างๆ แต่จะเน้นสีเขียวเป็นหลัก เมื่อแต่ละส่วนประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำส่วนประกอบปลีกย่อยมาประกอบเข้ารวมกัน และอัญเชิญ

พระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนบุษบก พร้อมสำหรับการนำไปประกอบประเพณี ในวันลากพระจริงอาจมีการตกแต่งด้วยดอกไม้สวยงามเพิ่มเติม

8. เอกลักษณะเฉพาะในการสร้างเรือพนมพระจะต้องเป็นเรือพนมพระไม้แกะสลักทั้งลำ โดยแต่ละส่วนประกอบจะไม่ใช้พลาสติก หรือวัสดุสังเคราะห์อื่นๆ เข้ามาเจือปน ตกแต่งด้วยวัสดุที่มีในท้องถิ่น สร้างเป็นรูปพญานาค ตกแต่งเป็นเกร็ดพญานาคตลอดลำเรือ ปรางค์บุษบก สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรหรือปางขอฝน ตกแต่งด้วยกระจกสีต่างๆ ลวดลายต้องเป็นลายไทยแบบดั้งเดิม หรือลายไทยประยุกต์และแกะจากกระดาษโดยใช้ฝีมือช่างล้วนๆ เท่านั้น จะไม่ไปซื้อลายไทยสำเร็จรูปมาใช้เด็ดขาด

9. ความหมายและที่มาของรูปทรงที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ที่มาของรูปทรงส่วนใหญ่มาจากความเชื่อ ได้แก่ หัวเรือจะเป็นพญานาคตามดังที่ในพุทธประวัติเล่าสืบต่อกันมา ซึ่งในปัจจุบันมีการดัดแปลงเปลี่ยนไปเป็นหัวสุพรรณหงส์ ซึ่งถือว่าการสร้างเรือพนมพระที่ไม่ถูกต้องตามหลักความเชื่อ การตกแต่งจะตกแต่งเป็นเกร็ดพญานาคตลอดทั้งลำเรือ และมีการสร้างบุษบกตามรูปแบบศิลปะไทย ที่มีความวิจิตรสวยงามตั้งอยู่ตรงกลางลำเรือพนมพระ

10. การเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ โดยหลักแล้วไม่มีการกำหนดตายตัวขึ้นอยู่กับช่างเรือพนมพระ และการออกแบบ แต่ส่วนใหญ่นิยมใช้สีคัลลิกสีทอง และสีโลหะชนิดต่างๆ ที่ส่องประกายแสงระยิบระยับเมื่อโดนแสงแดด ตกแต่งเพิ่มด้วยคูสีที่ตัดกัน และใช้สีคู่ตรงข้าม เช่น สีเขียวกับสีแดง เป็นต้น

11. การเก็บบันทึกลวดลาย ต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรือพนมพระ มีหลายวิธีในการบันทึกต้นแบบของลวดลาย แต่ที่สามารถทำได้ง่ายที่สุดคือ การถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิทัล ร่องลงมาคือการวาดลายเส้นทำเป็นหนังสือไว้สำหรับเป็นแบบในการสร้างเรือพนมพระในปีถัดไป ช่างบางคนทำจนเกิดความชำนาญอาจไม่มีการบันทึกลวดลายไว้เลย

12. การพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระ ทางวัดหนองช้างแล่น ในช่วงปีหลังๆ จะไม่มีการสร้างเรือพนมพระลำใหม่ เนื่องจากใช้งบประมาณค่อนข้างสูง ใช้ระยะเวลาในการสร้าง และช่างเรือพนมพระของวัดก็นิยมไปรับจ้างสร้างเรือพนมพระให้วัดอื่น ดังนั้นในช่วงปีหลัง เรือพนมพระของวัดหนองช้างแล่นจะนำไปใช้ในการประกอบพิธีกรรมและจัดแสดงเรือพนมพระลำเดิม โดยไม่มีการสร้างขึ้นใหม่

13. ความเหมาะสมในการบรรจุเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น มีความเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง เพราะการบรรจุเรือการสร้างเรือพนมพระลงในหลักสูตรท้องถิ่น จะช่วยให้นักเรียนในท้องถิ่นได้รู้จักภูมิปัญญาของท้องถิ่นมากขึ้น ได้เกิดความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้ามา

ช่วยสร้างหรืออนุรักษ์เผยแพร่ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นภาคใต้

14. ระดับช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ในความคิดเห็นส่วนตัว คิดว่า วัยที่เหมาะสมที่สุดที่จะเข้ามาเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ คือ ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น เพราะคิดว่า การปลูกฝังค่านิยม และจิตสำนึกในเรื่องของการรักบ้านเกิด รักในภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรปลูกฝังตั้งแต่ยังเป็นเยาวชน ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันในการอนุรักษ์ สืบสานเกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระอย่างมั่นคงและถาวร

5. บทสัมภาษณ์ทีมช่างเรือพนมพระของวัดท่าพญา ต.ท่าพญา อ.ปะเหลียน จ.ตรัง

สัมภาษณ์ ณ วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2555 เวลา 15.30 น. ถึง 17.15 น.

รวมระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมง 45 นาที สถานที่สัมภาษณ์ วัดท่าพญา

ช่างเรือพนมพระของวัดท่าพญา ประกอบด้วยช่างเรือพนมพระ จำนวน 3 คน ซึ่งทำงานร่วมกันเป็นทีมในการสร้างเรือพนมพระ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไป

1. นายสุธรรม กังแฮ อายุ 51 ปี ภูมิลำเนา ตำบลท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ประกอบอาชีพ ทำสวนยางพารา สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ปัจจุบัน 117 หมู่ที่ 3 ตำบลท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง มีประสบการณ์การทำงานทางด้านศิลปะ ทางด้านการทำจาด (คานหาบสำหรับใช้ประกอบประเพณีงานบุญสารทเดือนสิบ) มีประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ คือ เป็นช่างเรือพนมพระ รวมระยะเวลามากกว่า 20 ปี สามารถทำทุกกระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ การแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการสร้างเรือพนมพระ เรียนรู้ด้วยตนเอง จากการดูจากตัวอย่างเรือพนมพระจากท้องถิ่นอื่นๆ เช่น จังหวัดสงขลา พัทลุง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช เป็นต้น รวมถึงการอ่านจากหนังสือเกี่ยวกับเรือพนมพระ และได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เพิ่มเติมบางส่วนเกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระมาจากบรรพบุรุษ คือ ตา ที่เคยเป็นช่างเรือพนมพระ ทางด้านประสบการณ์ในการถ่ายทอดองค์ความรู้เรือพนมพระ เคยมีโอกาสไปเป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ และเป็นครูสอนเกี่ยวกับลายไทยที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ

2. นายถวิล สร้างตัน อายุ 76 ปี ภูมิลำเนา ตำบลท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ประกอบอาชีพ ทำสวน สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่อยู่ปัจจุบัน 273 หมู่ 4 ตำบลท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง มีประสบการณ์การทำงานทางด้านศิลปะทางด้านการทำจาด (คานหาบสำหรับใช้ประกอบประเพณีงานบุญสารทเดือนสิบ) มีประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ รวมระยะเวลาประมาณ 20 ปี ทำในทุกกระบวนการของการสร้างเรือพนมพระ แต่จะ

มีหน้าที่รับผิดชอบหลัก คือ การแกะสลักลายไม้และการลงสีลวดลายต่างๆ แสวงหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ จากการดูแบบอย่างเรือพนมพระจากแหล่งพื้นที่ใกล้เคียง หาความรู้จากการดูภาพจากหนังสือ และฝึกทำตาม

3. นายพนม เดิมลิม อายุ 52 ปี ภูมิลำเนา ตำบลท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ประกอบอาชีพ ทำสวน สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่อยู่ปัจจุบัน 122/1 หมู่ 3 ตำบลท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง มีประสบการณ์การทำงานทางด้านศิลปะทางด้านการทำจาด (คานหาบสำหรับใช้ประกอบประเพณีงานบุญสารทเดือนสิบ) มีประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ รวมระยะเวลามากกว่า 20 ปี โดยทำทุกกระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ หน้าที่หลักในการสร้างเรือพนมพระ คือ การดูแลเรื่องโครงสร้างหลักของเรือพนมพระ

5.2 จากการสัมภาษณ์ช่างสร้างเรือพนมพระของวัดท่าพญาทั้ง 3 คน สามารถสรุปเนื้อหาการสัมภาษณ์ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของเรือพนมพระ ประวัติที่เคยได้รู้มา การสร้างเรือพนมพระสร้างขึ้นเพื่อไว้สำหรับรับเสด็จองค์พระพุทธรูปเจ้าที่กลับมาสู่โลก หลังจากที่ได้เสด็จไปยังสวรรค์เพื่อโปรดพุทธมารดา ประเพณีชักพระ ทำให้เกิดการสร้างเรือพนมพระ ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงออกพรรษาของทุกปี ถือเป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวภาคใต้มานานมากแล้ว แต่เดิมเริ่มต้นจากการชักพระทางน้ำ แต่ปัจจุบันในจังหวัดตรัง การชักพระทางน้ำได้สูญหายไปแล้ว

2. วัตถุประสงค์และความสำคัญในการสร้างเรือพนมพระ คือ เป็นการแสดงตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีในการทำบุญสร้างเรือพนมพระถวายแด่องค์พระพุทธรูปเจ้า นอกเหนือจากนั้นยังเป็นการส่งเสริมให้คนในหมู่บ้าน หรือตำบลใกล้เคียงเข้ามาร่วมมือร่วมใจในการสร้างเรือพนมพระ และร่วมประเพณีชักพระด้วยกัน ก่อให้เกิดความสามัคคี

3. แนวคิดในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ มีแนวคิดว่าเป็นการสร้างเพื่อถวายแด่องค์พระพุทธรูปเจ้า ซึ่งถือเป็นบุญกุศลที่ได้สร้างร่วมกันกับญาติพี่น้องและคนในชุมชน พ่อแม่ปลูกฝังเสมอว่าให้ทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน อะไรที่ช่วยได้ก็ควรช่วยอย่างเต็มที่ และมีแนวคิดอีกอย่างที่ว่า การสร้างเรือพนมพระ ทำให้ช่วยส่งเสริมให้คนภายนอกชุมชนหรือภูมิภาคอื่นๆ ได้รู้จักศิลปะของท้องถิ่น เหมือนเป็นการได้เผยแพร่สิ่งที่มีค่าในชุมชนไปสู่คนรุ่นใหม่ สร้างความภาคภูมิใจให้ตนเองและวงศ์ตระกูล และปัจจุบันนี้ยังมีการส่งประกวดเพื่อชิงเงินรางวัลอีกด้วย ซึ่งยิ่งทำให้เพิ่มความตื่นตัวในการประกวดเรือพนมพระในแต่ละปีมากยิ่งขึ้น

4. ประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ ประโยชน์ของการสร้างเรือพนมพระ คือ การแสดงออกถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน เป็นการอนุรักษ์มรดกของชุมชน ทำ

ให้เกิดการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นระหว่างคนในชุมชน หรือ หมู่บ้าน เกิดเป็นความภาคภูมิใจ และเป็นการทำบุญออกพรรษาพร้อมกันของญาติพี่น้องและคนในชุมชน

5. องค์ประกอบหลักประกอบด้วยส่วนสำคัญคือ โครงสร้างหลักจะเป็นรูปเรือพญานาค ตกแต่งทั้งลำ มีบุษบก มีองค์พระพุทธรูป และจะมีเชือกผูกบริเวณด้านหน้าของเรือพนมพระสำหรับใช้ในการชักหรือลาก มีการประดับตกแต่งด้วยฉัตร และธงสีมากมายเพื่อเพิ่มความสวยงามให้กับเรือพนมพระ ธงอาจจะเป็นธงฟ้าเหลืองเฉลิมพระเกียรติองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระราชินีของประชาชนคนไทย

6. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ จะแบ่งออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนที่เป็นลำเรือ ส่วนที่เป็นบุษบก ส่วนที่เป็นหัวเรือซึ่งทำเป็นพญานาคซึ่งจะทำจากไม้แกะสลัก และส่วนที่เป็นวัสดุที่ใช้ในการประดับตกแต่งลวดลาย ได้แก่ กระดาษเงินกระดาษทอง กระดาษสี แผ่นโลหะสีทอง เป็นต้น

7. กระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ ก่อนการสร้างเรือพนมพระ จะต้องมีการร่างรูปแบบของเรือพนมพระตามแนวความคิดของปีนั้นๆ ก่อนว่าจะมีแนวความคิดอย่างไร ซึ่งต้องมีการวางแผนล่วงหน้าก่อนการสร้าง รวมถึงการนำเสนอแบบร่างให้แก่เจ้าอาวาสวัดตรวจก่อนการสร้างจริง เพื่อปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและถูกต้องตามหลักของการสร้างเรือพนมพระ หลังจากนั้นก็เข้าสู่การจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ทั้งเครื่องมือ วัสดุจำพวกไม้เนื้ออ่อนในการใช้แกะสลัก กระดาษสีต่างๆ และกระดาษสีในการตกแต่งลวดลาย แกะสลักตกแต่งในแต่ละส่วนของเรือพนมพระตามหน้าที่และความถนัดของช่างแต่ละคน เมื่อเสร็จก็จะเป็นขั้นตอนการนำส่วนประกอบต่างๆ เข้ามาติดประกอบเข้าไว้รวมกันเป็นเรือพนมพระ สรรวจความเรียบร้อย เก็บลานละเอียดต่างๆ บริเวณข้อต่อของแต่ละส่วน และเชิญพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบก เพื่อนำไปประกอบพิธีกรรมตามประเพณี

8. เอกลักษณะเด่นของเรือพนมพระ คือ บุษบก จะต้องมีความวิจิตรสวยงาม เห็นชัดเจน เพราะเป็นส่วนที่เป็นเหมือนองค์ประกอบหลักที่ต้องมีในเรือพนมพระ ลวดลายในการตกแต่งส่วนใหญ่ต้องมาจากการแกะสลักลวดลายจากกระดาษเงินและกระดาษทอง หรือกระดาษทองเกี๋ยปที่มีลักษณะพื้นผิวมันวาว สะท้อนแสง ลวดลายเป็นลายไทยประยุกต์จากฝีมือและความถนัดของช่างเรือพนมพระแต่ละคนที่อาจจะดัดแปลงให้เกิดความวิจิตรสวยงามมากยิ่งขึ้น และองค์ประกอบโดยรวมของเรือพนมพระต้องเป็นไม้แกะสลักทั้งลำ ซึ่งปัจจุบันอาจจะหาชมได้ยากแล้ว เพราะค่อนข้างทำได้ยากและใช้ระยะเวลาเวลานาน

9. ความหมายและที่มาของรูปทรงที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ รูปทรงของเรือพนมพระ

จะเป็นรูปเรือ หรือเกิดจากการสร้างโครงรถให้เป็นลักษณะโค้งมนเหมือนกับเรือ ตกแต่งเป็นเรือ พญานาคตลอดทั้งลำเรือ ตามความเชื่อในสมัยพุทธกาล และต้องปรากฏบุษบกตามรูปแบบของ ศิลปะไทย

10. การเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ ใช้สีที่มีลักษณะตัดกันและคู่สีตรงข้าม เพื่อ ความสวยงามแปลกตา ทำให้เรือพนมพระดูไม่น่าเบื่อจนเกินไป หากใช้สีเพียงไม่กี่สี แต่ภาพรวม ส่วนใหญ่ช่างจะใช้เป็นสีเงิน และสีทองเป็นหลัก เพื่อสื่อถึงความสูงส่ง สง่างาม ล้ำค่า และความ ศักดิ์สิทธิ์

11. การเก็บบันทึกภาพถ่ายจะนิยมใช้การถ่ายภาพเก็บไว้ พอถึงระยะเวลาของการสร้าง เรือพนมพระก็จะนำมาดูเป็นต้นแบบ อาจจะมีการพัฒนาปรับปรุงบ้าง แต่บางครั้งก็ใช้ลวดลายเดิม ในการสร้าง ขึ้นอยู่กับงบประมาณ ระยะเวลา และจำนวนช่างในการสร้างเรือพนมพระด้วย ช่าง บางคนก็จะมีสมุดสำหรับร่างลายเส้นเก็บไว้เป็นคู่มือในการวาดลวดลายต่างๆ แต่ในปัจจุบันเพื่อ ความสะดวกในการตกแต่งลวดลาย ก็จะใช้เป็นแม่แบบหรือแม่พิมพ์ในลักษณะต่างๆ ได้แก่ ต้นแบบกระดาษ ต้นแบบยางพารา ต้นแบบแม่พิมพ์ปูน และต้นแบบแม่พิมพ์ไม้ ฯลฯ เมื่อได้ ลวดลายจากแม่พิมพ์ต่างๆ แล้ว ช่างที่มีฝีมือในการแกะสลักก็จะนำมาแกะลวดลายตกแต่งเพิ่มเติม เพื่อให้มีความละเอียดมากยิ่งขึ้น

12. การพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระ จะคิดค้นลวดลายและสร้าง เรือพนมพระใหม่ในบางปี แต่โดยหลักใช้โครงเรือพนมพระลำเดิม แต่ปรับเปลี่ยนตำแหน่ง องค์ประกอบและลวดลายใหม่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าด้วยระยะเวลาที่จำกัด และงบประมาณในการ สร้างเรือพนมพระค่อนข้างสูง เรือพนมพระลำที่สร้างนี้มีมูลค่ารวมแล้วกว่าล้านบาท หากจะต้อง สร้างลำใหม่ทุกปี ก็จะสามารถทำได้ยาก ปัญหาอุปสรรคอีกประการ คือ ช่างฝีมือในการสร้างเรือ พนมพระบางคนก็ได้ล้มหายตายจากไปแล้วหลายคน

13. ความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะอยากให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของเรือพนมพระที่สร้างขึ้นในท้องถิ่น ปลูกฝังให้เยาวชนคนรุ่น ใหม่เข้ามาช่วยกันอนุรักษ์สืบทอดประเพณี และศิลปะการสร้างเรือพนมพระ แต่ปัญหาในปัจจุบัน ก็คือ การขาดบุคคลากรที่มีความสามารถในการสร้างเรือพนมพระที่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ ถูกต้องและเหมาะสม

14. ระดับช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ควรจะปลูกฝังตั้งแต่ เด็กๆ โดยเริ่มจากชั้นประถมศึกษา เพราะจะได้เกิดใจรักตั้งแต่เด็กๆ พอโตขึ้น จะได้มีส่วนร่วมใน การส่งเสริมและชักชวนผู้อื่นให้มารู้จักและช่วยกันอนุรักษ์ สืบทอดการสร้างเรือพนมพระต่อไป แต่

ในความเป็นจริงแล้วนักเรียนทุกระดับชั้นควรเข้ามาเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ โดยอาจจะแบ่งเนื้อหาและกิจกรรมให้เรียนรู้ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถ แต่พื้นฐานแล้วผู้เรียนต้องรักและชื่นชอบในสิ่งที่จะทำก่อน ถึงจะทำให้การเรียนมีผลที่ดี

6. บทสัมภาษณ์นางสุนีย์ วิริยะไพศาลสกุล (ผู้รู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ)

สัมภาษณ์ ณ วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2555 เวลา 09.00 น. ถึง 09.50 น.

รวมระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 50 นาที สถานที่สัมภาษณ์ บ้านของผู้ให้สัมภาษณ์

6.1 ข้อมูลทั่วไป

นางสุนีย์ วิริยะไพศาลสกุล อายุ 63 ปี ภูมิลำเนา ตำบลห้วยยอด อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ประกอบอาชีพ รับราชการ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทางด้านศึกษาศาสตร์ ที่อยู่ปัจจุบัน 13 หมู่ 2 ตำบลห้วยยอด อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษสอน วิชาศิลปะไทย ณ โรงเรียนห้วยยอด อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ คือ การเป็นกรรมการตัดสินการประกวดเรือพนมพระ และการเป็นวิทยากรบรรยายเรื่องเรือพนมพระในโรงเรียนต่างๆ ของชุมชน

6.2 จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของเรือพนมพระ การลากพระนั้น จะเป็นประเพณีของชาวพุทธเท่านั้น เกิดขึ้นจากพุทธศาสนา จะจัดให้มีประเพณีนี้ขึ้นในช่วงของเทศกาลวันออกพรรษาของทุกปี ตั้งแต่จำความได้พ่อและแม่จะพาไปร่วมประเพณีชักพระเกือบทุกปี บางปีก็พาไปชมเรือพนมพระที่จัดแสดงที่สนามกีฬาากลางบ้าง พ่อเล่าว่า การลากพระ เป็นความเชื่อที่เล่ากันต่อๆ มาว่า เป็นการไปรับเสด็จพระพุทธเจ้า ครั้งที่ท่านลงมาจากสวรรค์ ซึ่งตรงกับช่วงออกพรรษา ทำกันเป็นประจำจนกลายเป็นประเพณีของคนในภาคใต้ไปเสียแล้ว ถือว่าได้นบุญยิ่งใหญ่ที่ได้ไปร่วมกันลากขบวนเรือพนมพระซึ่งเป็นที่ประทับใจขององค์พระพุทธเจ้า

2. วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระ เป็นการสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งนานๆ ที่จะมารวมพลังกัน 1 ครั้ง คือในช่วงออกพรรษาของทุกปี เป็นความเชื่อว่าการสร้างเรือพนมพระเป็นการสร้างยานพาหนะสำหรับไว้รับเสด็จพระพุทธเจ้าตอนเสด็จลงมาจกสวรรค์ เป็นเครื่องบูชาสักการะองค์พระพุทธรูปที่ชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจช่วยกันสร้างขึ้นที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างช้านาน

3. แนวคิดในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ สร้างเพื่อเป็นเครื่องสักการะแด่องค์พระพุทธรูป ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่ควรปฏิบัติ ส่วนตัวไม่ค่อยมีโอกาสได้เข้าร่วมฟังธรรมเท่าไรนัก จึงใช้โอกาสนี้สร้างเรือพนมพระ เพื่อเป็นการสร้างบุญ นอกจากนั้นแล้วยังมี

แนวคิดที่ว่า อายากจะช่วยอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่เป็นผลงานศิลปะของท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ไปยังคนรุ่นใหม่ และในปัจจุบันนี้อีกแรงบันดาลใจหนึ่งที่สำคัญ คือการส่งเรือพนมพระเข้าประกวดชิงเงินรางวัล ซึ่งถือเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้านหรือวัดของชุมชนเป็นอย่างมาก

4. ประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ เรือพนมพระเป็นมรดกทางความคิดถ่ายทอดผ่านฝีมือของช่างเรือพนมพระในท้องถิ่น ทำให้เกิดคุณค่าที่มากมาย ประโยชน์ของเรือพนมพระนั้นนอกจากจะช่วยส่งเสริมในด้านการอนุรักษ์ และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมแล้ว ยังทำให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น และเป็นการสร้างบุญกุศลและความศรัทธาแด่องค์พระพุทธรูปเจ้า ผู้เป็นศาสดาแห่งพุทธศาสนาของเราคคนไทย

5. องค์ประกอบของเรือพนมพระ ส่วนที่สำคัญที่สุดที่จะขาดไม่ได้ คือ บุษบก ซึ่งจะเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป พระพุทธรูปที่จะนำมาประดิษฐานนั้นจะเป็นพระพุทธรูปที่สำคัญของชุมชนหรือท้องถิ่น ส่วนมากจะเป็นปางยืน ปางห้ามญาติ หรือไม่กี่เป็นปางขอฝน แต่เดิมใช้พระพุทธรูปที่ทำจากไม้แกะสลัก เพื่อให้มีน้ำหนักเบา สะดวกในการออกแรงลากเรือพนมพระ นอกจากนั้นลักษณะของเรือพนมพระจะต้องสร้างเป็นรูปเรือเท่านั้นจะไม่มีการดัดแปลงหรือทำเป็นรูปขบวนรถหรืออย่างอื่น สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำให้เป็นไปตามประเพณี ความเชื่อ และความศรัทธา การตกแต่งภาพรวมต้องเป็นพญานาคตามพุทธประวัติ และมีเชือกไว้สำหรับลากจูง 2 เส้น โดยแบ่งเป็นผู้ชายและผู้หญิง ปัจจุบันมีการประดับเพิ่มเติมด้วยธง และฉัตรเพื่อเพิ่มความสวยงามให้กับเรือพนมพระ

6. การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ สิ่งที่ต้องเตรียมเป็นอย่างแรก คือ โครงเรือขนาดใหญ่ ที่จะต้องหาไว้ล่วงหน้าก่อนการสร้างเรือพนมพระ ไม้สำหรับแกะสลักส่วนต่างๆ กระดาษสีเส้นต่างๆ ที่สะท้อนแสงระยิบระยับเมื่อกระทบกับแสงแดด และการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ช่างไม้ เช่น สิ่ว เลื่อย เป็นต้น

7. กระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ เริ่มต้นจากการจัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระให้พร้อม ทั้งในส่วนโครงสร้างและวัสดุที่จะนำมาใช้ในการประดับตกแต่งก่อนการทำจะมีการประชุมช่างเรือพนมพระและผู้ช่วยช่างทุกคนเพื่อวางรูปแบบร่างจำลองของเรือพนมพระ การเริ่มต้นสร้างจะวางโครงเรือรวมถึงองค์ประกอบโดยรวมของเรือพนมพระก่อน หลังจากนั้นจึงจะเริ่มแกะสลักตกแต่งลวดลายหรือรายละเอียดปลีกย่อยของเรือพนมพระ เช่น การแกะสลักลวดลายกระดาษ แกะสลักไม้ นำกระจกสีมาติดเป็นเกร็ดพญานาค เมื่อตกแต่งแกะสลักลวดลายแต่ละส่วนเสร็จแล้วก็จะนำทุกส่วนมาประกอบรวมกันเป็นเรือพนมพระ พร้อมทั้งเชิญพระพุทธรูปมาประดิษฐานบนบุษบก เป็นอันเสร็จกระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ

8. เอกลักษณะเฉพาะในการสร้างเรือพนมพระ ในจังหวัดตรังเอกลักษณ์เดิมเลย เรือพนมพระบกจะต้องไม่มีล้อ ซึ่งปัจจุบันหาดูได้ยาก หลงเหลืออยู่เพียงแห่งเดียวคือ ที่วัดควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง แต่เดิมมีการใช้ลวดลายแทงหยวกมาประดับตกแต่ง แต่ปัจจุบันได้สูญหายไป แล้วเพราะช่างฝีมือในการแทงหยวกหลายท่าน ได้เสียชีวิตล่วงลับไปแล้ว โดยลูกหลานไม่ได้สืบทอด อีกประการหนึ่งที่ปัจจุบันทางจังหวัดได้เน้นให้อนุรักษ์ไว้ คือ การสร้างเรือพนมพระไม้แกะสลักทั้งลำ โดยห้ามใช้วัสดุสังเคราะห์อื่น ๆ เข้ามาใช้ เช่น ห้ามใช้พลาสติก ห้ามใช้เรซิน เป็นต้น ใช้การตกแต่งด้วยวัสดุที่มีในท้องถิ่นเป็นหลัก และการใช้ลวดลายไทยที่เกิดจากการแกะสลักด้วยมือเท่านั้น บุชนบกจะต้องมีความประณีต วิจิตรสวยงาม ใช้การประดับด้วยกระจกสีที่ให้แสงสะท้อนเมื่อโดนแสงแดด รูปแบบเรือจะต้องเป็นเรือพญานาคเท่านั้นตามความเชื่อในพุทธประวัติ

9. ความหมายและที่มาของรูปทรงที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ใช้รูปทรงของเรือ ตามความเชื่อที่ว่าพญานาคมุจลินทร์ได้ถวายการรับรับเสด็จครั้งที่องค์พระพุทธรูปเจ้าเสด็จกลับสู่โลกมนุษย์ ตกแต่เป็นเรือพญานาคตลอดทั้งลำ และมีบุชนบกตั้งอยู่กลางลำเรือพนมพระ

10. การเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ สีที่ใช้เป็นสีน้ำอคริลิกกันน้ำเพื่อความคงทน จะเน้นสีทอง สีเงิน หรือสีที่แสดงถึงโลหะเพื่อให้ดูมีมูลค่า เพราะเชื่อว่าการสร้างสิ่งของถวายแด่องค์พระพุทธรูปเจ้านั้นจะต้องสร้างจากสิ่งที่ดีที่สุด อันได้แก่ ทองคำ เงิน เป็นต้น ดังนั้นช่างส่วนใหญ่จึงเลือกใช้สีเงินและสีทองเป็นหลัก โดยอาจมีการใช้สีคู่ตรงข้าม หรือสีที่มีการตัดกันบ้างมาประดับตกแต่งเพิ่มเติมให้เรือพนมพระมีความวิจิตรสวยงาม

11. การเก็บบันทึกลวดลาย ต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรือพนมพระ โดยส่วนใหญ่จากการสังเกตเห็นช่างเรือพนมพระจะชอบใช้กล้องถ่ายภาพลวดลายและองค์ประกอบต่างๆ ของเรือพนมพระไว้ เพื่อไว้ดูเป็นตัวอย่างในการพัฒนาปรับปรุงลวดลายในครั้งต่อไป บางครั้งก็ใช้การร่างลวดลายด้วยเส้นดินสอไว้ในสมุดสะสมลวดลาย ใช้ต้นแบบที่ทำจากกระดาษ ต้นแบบยางพารา แม่พิมพ์ปูน และแม่พิมพ์ไม้บ้างในบางครั้งเพื่อความรวดเร็วและสะดวกในการทำงานในระยะเวลาที่ค่อนข้างจำกัด

12. การพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระ โดยส่วนใหญ่ทางวัด สนับสนุนให้คิดแบบการสร้างเรือพนมพระใหม่ทุกปี ซึ่งปกติแล้วท่านเจ้าอาวาสและพระภิกษุลูกวัดจะเป็นผู้ดำเนินการในการจัดหางบประมาณในการสร้าง ช่างเรือพนมพระแต่ละคนจึงจำเป็นต้องมีการคิดค้นรูปแบบและลวดลายที่จะนำมาใช้ในการสร้างเรือพนมพระอย่างสม่ำเสมอ ส่วนใหญ่พอเสร็จจากงานประเพณีลากพระแล้ว ก็จะมีการประชุมกันเพื่อสรุปผลการสร้างเรือพนมพระในปีที่ผ่านมา ว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไรบ้างในการสร้างเรือพนมพระในปีถัดไป

13. ความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น โดยความคิดเห็นส่วนตัวแล้ว คิดว่า ไม่ค่อยเห็นด้วยเท่าไร เพราะการทำเรือพนมพระ เป็นเรื่องยากที่จะสอนกัน เนื่องจาก ใช้ระยะเวลานาน กระบวนการขั้นตอนค่อนข้างสลับซับซ้อนวุ่นวาย อุปกรณ์บางอย่างอันตราย เช่น มีด อุปกรณ์ในการตัด แกะสลักไม้ เป็นต้น ปัจจุบันการถ่ายทอดส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนในครอบครัวหรือคนในชุมชนเท่านั้น อีกประการ คือ ขาดเงินงบประมาณในการสนับสนุนให้เกิดการจัดการศึกษาหรือให้ความรู้ให้กับนักเรียน หลักสูตรของโรงเรียนไม่ค่อยเอื้ออำนวยมากนักในการจัดการเรียนการสอน

14. ระดับช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ การส่งเสริมให้จัดการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ ส่วนตัวมีความเห็นว่า เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด เพราะเป็นวัยที่น่าจะมีความรับผิดชอบ และมีความอดทนสูง สามารถทำงานร่วมกับช่างเรือพนมพระได้ง่ายกว่าช่วงชั้นอื่นๆ แต่หากต้องมีการจัดการศึกษาจริงๆ ควรให้นักเรียนในทุกช่วงชั้นได้เรียนรู้กันอย่างทั่วถึงเพื่อเป็นการปูพื้นฐานองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ

2.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 34 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไป	(N = 10)	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ			
1.1 ชาย		9	90
1.2 หญิง		1	10
2. อายุ			
2.1 21 – 30 ปี		-	-
2.2 31 – 40 ปี		1	10
2.3 41 – 50 ปี		-	-
2.4 51 – 60 ปี		5	50
2.5 60 ปีขึ้นไป		4	40
3. ภูมิลำเนา			
3.1 คนในท้องถิ่นจังหวัดตรัง		10	100
3.2 คนต่างท้องถิ่น		-	-
4. อาชีพ			
4.1 รับราชการ		2	20
4.2 พระภิกษุ		1	10
4.3 รับจ้างทั่วไป		4	40
4.4 ทำสวน		3	30
5. วุฒิการศึกษา			
5.1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4		4	40
5.2 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3		1	10
5.3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6		2	20
5.4 ระดับปริญญาตรี		3	30

ตารางที่ 34 (ต่อ) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไป	(N = 10)	จำนวน	ร้อยละ
6. ประสบการณ์การทำงานทางด้านศิลปะ			
6.1 ไม่มี		2	20
6.2 มีได้แก่		8	80
6.2.1 แกะสลักไม้		3	30
6.2.2 ทำจาก (คานหาบสำหรับใช้ประกอบประเพณี บุญสารทเดือนสิบ)		3	30
6.2.3 จิตรกรรม		2	20
7. ประสบการณ์การสร้างเรือพนมพระ			
7.1 ไม่มี		2	20
7.2 มีได้แก่		8	80
7.2.1 เป็นกรรมการตัดสินการประกวดเรือพนมพระ		1	10
7.2.2 เป็นผู้เชี่ยวชาญในการบรรยายเกี่ยวกับเรือพนมพระ		3	30
7.2.3 เป็นช่างทำเรือพนมพระ		8	80
7.2.3.1 ร่างแบบจำลอง		3	30
7.2.3.2 จัดเตรียมอุปกรณ์		5	50
7.2.3.3 ร่างแบบลวดลาย		3	30
7.2.3.4 ลงสีลวดลาย		3	30
7.2.3.5 แกะสลักลวดลาย		4	40
7.2.3.6 ทำโครงเรือ		3	30
7.2.3.7 ทำทุกระบวนกร		6	60
8. การแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ			
8.1 เรียนรู้ด้วยตนเอง		10	100
8.1.1 หนังสือ ตำรา		10	100
8.1.2 ดูจากเรือพนมพระตัวอย่าง		10	100
8.1.3 เป็นผู้ช่วยช่างสร้างเรือพนมพระ		7	70

ตารางที่ 34 (ต่อ) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไป	(N = 10)	จำนวน	ร้อยละ
8.2 ได้รับการถ่ายทอด		7	70
8.2.1 บรรพบุรุษ		6	60
8.2.2 ครู อาจารย์		1	10
9. ประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ		6	60
9.1 ไม่มี		4	40
9.2 มี ได้แก่		4	40
9.2.1 เป็นวิทยากรบรรยายในโรงเรียนของชุมชน		2	20
9.2.2 เป็นครูสอนเกี่ยวกับลายไทยที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ			

จากตารางที่ 34 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ว่า

เพศ

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (9 คน) คิดเป็นร้อยละ 90 และเป็นเพศหญิง (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 10

อายุ

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี (5 คน) คิดเป็นร้อยละ 50 อายุ 60 ปีขึ้นไป (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 40 และอายุระหว่าง 31 - 40 ปี (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 10

อาชีพ

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 40 ทำสวน (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 30 รับราชการ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 20 และเป็นพระภิกษุ (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 10

วุฒิการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 40 ระดับปริญญาตรี (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 30 ระดับ

มัธยมศึกษาปีที่ 6 (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 20 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 10

ประสบการณ์การทำงานทางด้านศิลปะ

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานศิลปะทางด้านศิลปะ (8 คน) คิดเป็นร้อยละ 80 ได้แก่ ทางด้านแกะสลักไม้ (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 30 ทำจากสำหรับใช้ประกอบประเพณีบุญสารทเดือนสิบ (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 30 จิตรกรรม (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 20 และไม่มีประสบการณ์การทำงานศิลปะ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 20

ประสบการณ์การสร้างเรือพนมพระ

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสร้างเรือพนมพระ (8 คน) คิดเป็นร้อยละ 80 ได้แก่ เป็นช่างทำเรือพนมพระ (8 คน) คิดเป็นร้อยละ 80 โดยทำทุกกระบวนการ (6 คน) คิดเป็นร้อยละ 60 จัดเตรียมอุปกรณ์ (5 คน) คิดเป็นร้อยละ 50 แกะสลักลวดลาย (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 40 ร่างแบบจำลอง (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 30 ร่างแบบลวดลาย (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 30 ลงสีลวดลาย (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 30 ทำโครงเรือ (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 30 และไม่มีประสบการณ์การสร้างเรือพนมพระ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 20

การแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่แสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง (10 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 โดยเรียนรู้จากหนังสือ ตำรา (10 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 ดูจากเรือพนมพระตัวอย่าง (10 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นผู้ช่วยช่างสร้างเรือพนมพระ (7 คน) คิดเป็นร้อยละ 90 และแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระจากการได้รับการถ่ายทอด (7 คน) คิดเป็นร้อยละ 70 โดยได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ (6 คน) คิดเป็นร้อยละ 60 และได้รับการถ่ายทอดจากครู อาจารย์ (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 10

ประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ (6 คน) คิดเป็นร้อยละ 60 มีประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 40 ได้แก่ เป็นวิทยากร

บรรยายในโรงเรียนของชุมชน (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 40 และเป็นครูสอนเกี่ยวกับลายไทยที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 20

2.3 ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำเรือพนมพระ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

ตารางที่ 35 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
ประวัติความเป็นมาของเรือพนมพระ		
1.	เกิดขึ้นจากพระพุทธศาสนา ในวันออกพรรษา	9
2.	เป็นประเพณีทำบุญในวันออกพรรษา ปฏิบัติตามความเชื่อว่าเป็นการไปรับเสด็จองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์ หลังจากไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา เมื่อครบพรรษาจึงเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์	8
3.	เกิดจากประเพณีชักพระเป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวใต้ ซึ่งเป็นประเพณีทำบุญในวันออกพรรษา	7
วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระ		
1.	เพื่อเป็นการถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า	9
2.	เพื่อความรักสามัคคีกันในหมู่คณะของคนในชุมชน	9
3.	เพื่อรับเสด็จองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า หลังจากโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์	7
4.	เพื่อเป็นการสร้างบุญสร้างกุศลร่วมกันของคนในชุมชน	6

จากตารางที่ 35 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เกิดขึ้นจากพระพุทธศาสนาในวันออกพรรษา (9 คน) เป็นประเพณีทำบุญในวันออกพรรษา ปฏิบัติตามความเชื่อว่าเป็นการไปรับเสด็จองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์หลังจากไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา (8 คน) และเกิดจากประเพณีชักพระเป็น

ประเพณีท้องถิ่นของชาวใต้ ซึ่งเป็นประเพณีทำบุญในวันออกพรรษา (7 คน) ตามลำดับ

ในด้านวัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระ ส่วนใหญ่เห็นว่า เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า (9 คน) เพื่อความรักสามัคคีกันในหมู่คณะของคนในชุมชน (9 คน) เพื่อรับเสด็จองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า หลังจากโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ (7 คน) และเพื่อเป็นการสร้างบุญสร้างกุศลร่วมกันของคนในชุมชน (6 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 36 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวคิดในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
แนวคิดในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ		
1.	สร้างเพื่อเป็นพุทธบูชาแด่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า	10
2.	สร้างเพื่อเป็นบุญกุศลร่วมกัน	9
3.	สร้างเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	9
4.	สร้างเพื่อเผยแพร่ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดิงาม	9
5.	สร้างเพื่อความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น	8
6.	สร้างเพื่อส่งเข้าประกวดชิงเงินรางวัล	3
7.	สร้างเพื่อชื่อเสียงให้กับชุมชน	3

จากตารางที่ 36 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวคิดในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สร้างเพื่อเป็นพุทธบูชาแด่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า (10 คน) สร้างเพื่อเป็นบุญกุศลร่วมกัน (9 คน) สร้างเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (9 คน) สร้างเพื่อเผยแพร่ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดิงาม (9 คน) สร้างเพื่อความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น (8 คน) สร้างเพื่อส่งเข้าประกวดชิงเงินรางวัล (3 คน) และสร้างเพื่อชื่อเสียงให้กับชุมชน (3 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 37 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
ประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ		
1.	เรือพนมพระเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาและศิลปะอันทรงคุณค่าของท้องถิ่น	10
2.	เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ศิลปะ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น	10
3.	สร้างความสามัคคีในหมู่คณะให้กับคนในชุมชน	9
4.	เป็นการช่วยเผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น	9
5.	เป็นการสร้างบุญกุศลร่วมกัน	8
6.	สร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น	6

จากตารางที่ 37 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เรือพนมพระเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาและศิลปะอันทรงคุณค่าของท้องถิ่น (10 คน) เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ศิลปะ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น (10 คน) สร้างความสามัคคีในหมู่คณะให้กับคนในชุมชน (9 คน) เป็นการช่วยเผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น (9 คน) เป็นการสร้างบุญกุศลร่วมกัน (8 คน) และสร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น (6 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 38 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับองค์ประกอบของเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
องค์ประกอบของเรือพนมพระ		
1.	ตัวโครงเรือพนมพระจะสร้างจากโครงเรือจริงๆ หรือใช้โครงของรถมาสร้างเป็นรูปเรือตามความเชื่อ	10
2.	บุษบก เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดของเรือพนมพระ	10
3.	ส่วนหัวเรือพระทำเป็นพญานาค ลำตัวและหางเรือพนมพระตกแต่งเป็นเกี้ยวพญานาคตลอดทั้งลำเรือ	10
4.	พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร (ปางขอฝน)	9
5.	เชือกสำหรับจูงหรือลากสำหรับประกอบพิธีกรรม	8

ตารางที่ 38 (ต่อ) ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับองค์ประกอบของเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
องค์ประกอบของเรือพนมพระ		
6.	ธงสีต่างๆ	5
7.	ฉัตร	4
8.	กลองโพน สำหรับตีประกอบจังหวะการลากพระ	2

จากตารางที่ 38 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับองค์ประกอบของเรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ตัวโครงเรือพนมพระจะสร้างจากโครงเรือจริงๆ หรือใช้โครงของรถมาสร้างเป็นรูปเรือตามความเชื่อ (10 คน) บุซบก เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดของเรือพนมพระ (10 คน) ส่วนหัวเรือพระทำเป็นพญานาค ลำตัวและหางเรือพนมพระตกแต่งเป็นเกิร์ตพญานาคตลอดทั้งลำเรือ (10 คน) พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร (ปางขอฝน) (9 คน) เชือกสำหรับจูงหรือลากสำหรับประกอบพิธีกรรม (8 คน) ธงสีต่างๆ (5 คน) ฉัตร (4 คน) และกลองโพน สำหรับตีประกอบจังหวะการลากพระ (2 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 39 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ		
1.	เตรียมโครงเรือ หรือโครงรถที่มีขนาดใหญ่ โครงเหล็ก	9
2.	เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำบุซบก เช่น โครงไม้ หรือโครงไม้ไผ่	9
3.	เตรียมไม้สำหรับแกะสลักหัวพญานาค ลำตัว และหางสำหรับตกแต่งลำเรือ	9
4.	เตรียมกระดาษเงิน กระดาษทอง กระดาษสะท้อนแสง กระดาษสี และสีคัลลิก	8
5.	เตรียมอุปกรณ์อื่นๆ เช่น มีดชุด (สำหรับแกะสลัก) เลื่อย ค้อน อุปกรณ์ช่างไม้	6

จากตารางที่ 39 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เตรียมโครงเรือ หรือโครงรถที่มีขนาดใหญ่ โครงเหล็ก (9 คน) เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำบุซบก เช่น โครงไม้ หรือโครงไม้ไผ่ (9 คน) เตรียมไม้สำหรับแกะสลักหัวพญานาค ลำตัว และหางสำหรับตกแต่งลำเรือ

(9 คน) เตรียมกระดาดเงิน กระดาดทอง กระดาดสะท้อนแสง กระຈกสี และสื่อคลีติก (8 คน) และเตรียมอุปกรณ์อื่นๆ เช่น มีดชุด (สำหรับแกะสลัก) เลื่อย ค้อน อุปกรณ์ช่างไม้ (6 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 40 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
กระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ		
1.	ร่างแบบจำลองเรือพนมพระ	10
2.	จัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ	10
3.	ร่างแบบลวดลายไทย สำหรับใช้ประดับตกแต่งเรือพนมพระ	9
4.	สร้างโครงสร้างลำเรือพนมพระ	9
5.	วางองค์ประกอบโดยรวมของเรือพนมพระ	8
6.	แกะสลักตกแต่งรายละเอียดลวดลายแต่ละส่วนประกอบ	8
7.	แกะสลักลวดลายไทย จากกระดาดเงิน กระดาดทอง	8
8.	ประดับตกแต่งลวดลายด้วยกระຈกสีต่างๆ	7
9.	นำส่วนประกอบปลีกย่อยมาประกอบเข้ารวมกัน	7
10.	อัญเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนนุชบก	7
11.	เก็บรายละเอียดปลีกย่อย ดูความเรียบร้อยโดยรวมของเรือพนมพระ	3

จากตารางที่ 40 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิหรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ร่างแบบจำลองเรือพนมพระ (10 คน) จัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ (10 คน) ร่างแบบลวดลายไทย สำหรับใช้ประดับตกแต่งเรือพนมพระ (9 คน) สร้างโครงสร้างลำเรือพนมพระ (9 คน) วางองค์ประกอบโดยรวมของเรือพนมพระ (8 คน) แกะสลักตกแต่งรายละเอียดลวดลายแต่ละส่วนประกอบ (8 คน) แกะสลักลวดลายไทย จากกระดาดเงิน กระดาดทอง (8 คน) ประดับตกแต่งลวดลายด้วยกระຈกสีต่างๆ (7 คน) นำส่วนประกอบปลีกย่อยมาประกอบเข้ารวมกัน (7 คน) อัญเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนนุชบก (7 คน) และเก็บรายละเอียดปลีกย่อย ดูความเรียบร้อยโดยรวมของเรือพนมพระ (3 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 41 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับเอกลักษณ์เฉพาะในการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
เอกลักษณ์เฉพาะในการสร้างเรือพนมพระ		
1.	เป็นเรือพนมพระไม้แกะสลักทั้งลำเรือ	8
2.	ตกแต่งด้วยวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น กระจาดทองเกียบ กระจาดเงินและกระจาดทอง เป็นต้น	8
3.	จะต้องสร้างเป็นรูปพญานาค ตกแต่งเป็นพญานาคตลอดลำเรือ	8
4.	ต้องปรากฏบุษบก สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป	8
5.	ลวดลายต้องเป็นลายไทยแบบดั้งเดิม หรือลายไทยประยุกต์	7
6.	ลวดลายต้องแกะจากกระจาด	7
7.	ตกแต่งด้วยกระจาดสีต่างๆ	6
8.	ตกแต่งด้วยลายไทยประยุกต์ตามรูปแบบเฉพาะตัวของช่างแต่ละคน	4
9.	ใช้ลายแทงหยวกประดับตกแต่งเสริม	2
10.	เป็นเรือพนมพระแบบไม่มีลื้อ ตามแบบโบราณ	2

จากตารางที่ 41 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับเอกลักษณ์เฉพาะในการสร้างเรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เป็นเรือพนมพระไม้แกะสลักทั้งลำเรือ (8 คน) ตกแต่งด้วยวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น กระจาดทองเกียบ กระจาดเงินและกระจาดทอง เป็นต้น (8 คน) จะต้องสร้างเป็นรูปพญานาค ตกแต่งเป็นพญานาคตลอดลำเรือ (8 คน) ต้องปรากฏบุษบก สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป (8 คน) ลวดลายต้องเป็นลายไทยแบบดั้งเดิม หรือลายไทยประยุกต์ (7 คน) ลวดลายต้องแกะจากกระจาด (7 คน) ตกแต่งด้วยกระจาดสีต่างๆ (6 คน) ตกแต่งด้วยลายไทยประยุกต์ตามรูปแบบเฉพาะตัวของช่างแต่ละคน (4 คน) ใช้ลายแทงหยวกประดับตกแต่งเสริม (2 คน) และเป็นเรือพนมพระแบบไม่มีลื้อ ตามแบบโบราณ (2 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 42 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับความหมายและที่มาของรูปทรงในการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
ความหมายและที่มาของรูปทรงที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ		
1.	โครงเรือ ใช้รูปทรงตามความเชื่อคือ เป็นรูปเรือ	10
2.	หัวเรือเป็นพญานาคตามพุทธประวัติ	9
3.	ลำเรือตกแต่งเป็นเกิร์ตพญานาค	9
4.	ส่วนท้ายเรือเป็นหางพญานาค	8
5.	บุษบก ตามรูปแบบศิลปะไทย ตั้งอยู่ตรงกลางลำเรือพนมพระ เป็นจุดสำคัญที่สุด	8

จากตารางที่ 42 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับความหมายและที่มาของรูปทรงในการสร้างเรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า โครงเรือใช้รูปทรงตามความเชื่อคือ เป็นรูปเรือ (10 คน) หัวเรือเป็นพญานาคตามพุทธประวัติ (9 คน) ลำเรือตกแต่งเป็นเกิร์ตพญานาค (9 คน) ส่วนท้ายเรือเป็นหางพญานาค (9 คน) และบุษบกตามรูปแบบศิลปะไทย ตั้งอยู่ตรงกลางลำเรือพนมพระเป็นจุดสำคัญที่สุด (8 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 43 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับการเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
การเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ		
1.	ใช้สีที่สื่อถึงสิ่งของมีค่า เช่น สีทอง สีเงิน สีโลหะที่มีความมันวาว เป็นต้น	9
2.	ใช้สีที่ตัดกัน เช่น สีแดงกับสีดำ สีทองกับสีแดง สีแดงกับสีเขียว เป็นต้น	8
3.	ใช้สีคู่ตรงข้าม เช่น สีเขียวกับสีแดง สีส้มกับสีน้ำเงิน สีเหลืองกับสีม่วง เป็นต้น	5

จากตารางที่ 43 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับความหมายการเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ใช้สีที่สื่อถึงสิ่งของมีค่า เช่น สีทอง สีเงิน สีโลหะที่มีความมันวาว เป็นต้น (9 คน) ใช้สีที่ตัดกัน เช่น สีแดงกับสีดำ สีทองกับสีแดง สีแดงกับสีเขียว เป็นต้น (8 คน) และใช้สีคู่ตรงข้าม เช่น สีเขียวกับสีแดง สีส้มกับสีน้ำเงิน สีเหลืองกับสีม่วง เป็นต้น (5 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 44 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับการเก็บบันทึกลวดลาย
ต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
การเก็บบันทึกลวดลาย ต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรือพนมพระ		
1.	ถ่ายภาพลวดลาย ด้วยกล้องถ่ายภาพ	8
2.	วาดลายเส้นเก็บเป็นต้นแบบ	7
3.	ทำเป็นหนังสือสะสมลวดลายต้นแบบ	6
4.	ต้นแบบกระดาษ	4
5.	ต้นแบบยางพารา	3
6.	ต้นแบบแม่พิมพ์ปูน	2
7.	ต้นแบบแม่พิมพ์ไม้	2
8.	ต้นแบบแม่พิมพ์เรซิน	1

จากตารางที่ 44 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น
เกี่ยวกับการเก็บบันทึกลวดลายต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า
ถ่ายภาพลวดลาย ด้วยกล้องถ่ายภาพ (8 คน) วาดลายเส้นเก็บเป็นต้นแบบ (7 คน) ทำเป็นหนังสือ
สะสมลวดลายต้นแบบ (6 คน) ต้นแบบกระดาษ (4 คน) ต้นแบบยางพารา (3 คน) ต้นแบบแม่พิมพ์
ปูน (2 คน) ต้นแบบแม่พิมพ์ไม้ (2 คน) และต้นแบบแม่พิมพ์เรซิน (1 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 45 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ
ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
การพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระ		
1.	พัฒนาปรับปรุงจากเรือพนมพระลำเดิมเล็กน้อย เพื่อใช้ในประเพณีชักพระ ปีถัดไป	6
2.	คิดค้นลวดลายและสร้างรูปแบบเรือพนมพระใหม่ทุกปี เพื่อใช้ใน ประเพณีชักพระ	3
3.	ไม่มีการพัฒนา ใช้เรือพนมพระลำเดิมในการร่วมประเพณีชักพระทุกปี	1

จากตารางที่ 45 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า พัฒนาปรับปรุงจากเรือพนมพระลำเดิมเล็กน้อย เพื่อใช้ในประเพณีชักพระปีถัดไป (6 คน) คิดค้นลวดลาย และสร้างรูปแบบเรือพนมพระใหม่ทุกปี เพื่อใช้ในประเพณีชักพระ (3 คน) และไม่มีการพัฒนา ใช้เรือพนมพระลำเดิมในการร่วมประเพณีชักพระทุกปี (1 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 46 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระในหลักสูตรท้องถิ่น จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
ความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น		
1.	เห็นด้วย เพราะ	8
	1.1 ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของเรือพนมพระ	8
	1.2 เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์	7
	1.3 ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ และสืบทอดต่อไป	7
2.	ไม่เห็นด้วย เพราะ	2
	2.1 ขาดบุคคลกรที่มีความรู้ ความสามารถ	2
	2.2 ขาดทุนทรัพย์สนับสนุน	1

จากตารางที่ 46 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น เกี่ยวกับความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นด้วย (8 คน) เพราะผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของเรือพนมพระ (8 คน) เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ (7 คน) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ และสืบทอดต่อไป (7 คน) มีความเห็นว่า ไม่เห็นด้วย (2 คน) เพราะขาดบุคคลกรที่มีความรู้ ความสามารถ (2 คน) และขาดทุนทรัพย์สนับสนุน (2 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 47 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระในหลักสูตรท้องถิ่น จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระในหลักสูตรท้องถิ่น		
1.	ฝึกปฏิบัติกับช่างเรือพนมพระ	10
2.	สาธิตโดยช่างสร้างเรือพนมพระ	9
3.	ทัศนศึกษาสถานที่จริงในการสร้างเรือพนมพระ	8
4.	บรรยายโดยผู้มีความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ	6

จากตารางที่ 47 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระในหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ฝึกปฏิบัติกับช่างเรือพนมพระ (10 คน) สาธิตโดยช่างสร้างเรือพนมพระ (9 คน) ทัศนศึกษาสถานที่จริงในการสร้างเรือพนมพระ (8 คน) และบรรยายโดยผู้มีความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ (6 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 48 ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับระดับช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ จัดลำดับตามความถี่

ข้อ	ข้อความ (N = 10)	ความถี่
ระดับช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ		
1.	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	5
2.	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	2
3.	ระดับประถมศึกษาตอนปลาย	2
4.	ระดับประถมศึกษาตอนต้น	1

จากตารางที่ 48 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับระดับช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (5 คน) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (2 คน) ระดับประถมศึกษาตอนปลาย (2 คน) และระดับประถมศึกษาตอนต้น (1 คน) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ

1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดตรัง และศึกษานิเทศก์ ในเขตพื้นที่ที่มีการทำเรือพนมพระ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอห้วยยอด และอำเภอปะเหลียน จำนวน 15 โรงเรียน โดยจะต้องจบการศึกษาขั้นต่ำในระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการทำงานหรืออายุราชการไม่น้อยกว่า 5 ปี ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยกำหนดกลุ่มประชากรของผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 อำเภอของจังหวัดตรัง รวมจำนวน 15 คน ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมาโรงเรียนจำนวน 23 คน และศึกษานิเทศก์ 2 คน รวมจำนวน 40 คน

1.2 ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ชาวบ้านทางด้านเรือพนมพระ ในจังหวัดตรัง ที่มีความรู้ในเรื่องการทำเรือพนมพระ เพื่อใช้ประกอบในประเพณีชักพระ ต้องเป็นที่ยอมรับและมีประสบการณ์ในด้านการทำเรือพนมพระไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยใช้ในการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 แบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดตรัง และศึกษานิเทศก์ ในเขตพื้นที่ที่มีการทำเรือพนมพระ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอห้วยยอด และอำเภอปะเหลียน เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น ใช้คำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และเติมคำ (Questionnaire) จำนวน 10 ข้อ ในตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ 7 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) ครูผู้สอน 5) สื่อการสอน 6) แหล่งการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผล เป็นคำถามแบบประเมินค่า

(Rating Scale) จำนวน 52 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น: กรณีเรือพนมพระ 7 ด้าน เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended) จำนวน 8 ข้อ

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)

สำหรับผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ชาวบ้านทางด้านศิลปะเรือพนมพระ เรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-ended) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 13 ข้อ และในตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ จำนวน 18 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย ในการออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 15 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำส่งแบบสอบถาม และเก็บกลับคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 15 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แบบสอบถามผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดตรัง ในเขต 3 อำเภอที่มีการสร้างเรือพนมพระ คือ อำเภอเมือง อำเภอปะเหลียน และอำเภอห้วยยอด จำนวน 23 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำส่งแบบสอบถาม และเก็บกลับคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 23 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แบบสอบถามศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำส่งแบบสอบถาม และเก็บกลับคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 2 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 10 คน ด้วยตัวของผู้วิจัยเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ นำมาจำแนกลำดับความถี่และหาค่าร้อยละ นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในส่วนสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มานำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4.2 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ รวบรวมวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4.3 ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) นำมาหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ

คำบรรยาย จากนั้นนำค่าเฉลี่ยเลขคณิตที่ได้มาแปลความหมายและวิเคราะห์ โดยถือเกณฑ์ข้อมูลทางสถิติที่ได้ นำเสนอเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ” ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิจัยจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียน
2. ผลการวิจัยจากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
3. ผลการวิจัยจากการตอบแบบสอบถามของศึกษานิเทศก์
4. ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น ด้านเรือพนมพระ

1. ผลการวิจัยจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียน

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผู้บริหารโรงเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม 15 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 12 คน (คิดเป็นร้อยละ 86.67) และเป็นเพศหญิง 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.33) ผู้บริหารส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี 12 คน (คิดเป็นร้อยละ 80) ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท 14 คน (คิดเป็นร้อยละ 93.33) รองลงมาคือ ระดับปริญญาเอก 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 6.67) ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาบริหารการศึกษามากที่สุด 13 คน (คิดเป็นร้อยละ 86.67) รองลงมาคือ สาขาวิชาภาษาไทย 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 6.67) และสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 6.67) ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 25 ปี 11 คน (คิดเป็นร้อยละ 73.33) รองลงมาคือ มีประสบการณ์การทำงานช่วงระหว่าง 21 - 25 ปี 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.67) ตามลำดับ

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ไม่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 53.33) รองลงมาให้ความเห็นว่า มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 46.67) ได้แก่ เรื่อง มโนราห์ 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.67) เรื่อง หนังตะลุง 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) เรื่อง ประเพณีไหว้พระจันทร์ 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 6.67) และเรื่อง บาดิก 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 6.67) ตามลำดับ

การจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า ไม่มีการสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ 10 คน (คิดเป็นร้อยละ 66.67) รองลงมาให้ความเห็นว่า มีการจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 33.33) โดยจัดในลักษณะที่สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ท้องถิ่นของเรา 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 33.33) สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ศิลปะลายไทย 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ดนตรีและนาฏศิลป์ 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.33) และสอดแทรกอยู่ในรายวิชา คหกรรม 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 6.67) ตามลำดับ

การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า สนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 53.33) โดยสนับสนุนในลักษณะให้นักเรียนร่วมกิจกรรมในประเพณีชักพระ 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 33.33) และให้นักเรียนเป็นผู้ช่วยช่างในการสร้างเรือพนมพระ 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) รองลงมาให้ความเห็นว่า ไม่มีการสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ เพราะขาดผู้สอนที่มีความชำนาญในเรื่อง เรือพนมพระ 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 33.33) เป็นชุมชนมุสลิม 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.67) และขาดงบประมาณสนับสนุน 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) ตามลำดับ

1.2 ความคิดเห็นของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเรือพนมพระ ใน 7 ด้าน สามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1. ด้านจุดประสงค์ ผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านจุดประสงค์ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า จุดประสงค์ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.67$) และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและ ($\bar{X} = 4.67$) ความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน ($\bar{X} = 4.67$) ส่วนจุดประสงค์ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.27$) 2. ด้านเนื้อหาสาระ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เนื้อหาสาระเรื่องที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ เรื่องลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.67$) ส่วนเนื้อหาสาระเรื่องที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ เรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.10$)

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ กิจกรรมการค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ ภายในชุมชน ท้องถิ่นและแหล่งข้อมูลอื่นๆ ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ การจัดนิทรรศการเรื่องเรือพนมพระในโรงเรียน ชุมชน หรือท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.87$)

4. ด้านด้านครูผู้สอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ ครูผู้สอนควรเป็นผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์เรื่อง เรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.40$) ส่วนครูผู้สอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนที่เป็นช่างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.27$)

5. ด้านสื่อการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สื่อการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ สื่อการสอนที่เป็นเรือพนมพระ ที่ใช้ประกอบประเพณีชักพระ ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนสื่อการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ โบงาน โบกิจกรรมองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.07$)

6. ด้านแหล่งการเรียนรู้ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แหล่งการเรียนรู้ที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ แหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น เช่น วัด บ้านของช่างเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น ($\bar{X} = 4.40$) ส่วนแหล่งการเรียนรู้ที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์วัฒนธรรม และหอจดหมายเหตุ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.27$) และแหล่งการสร้างเรือพนมพระในจังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้ ($\bar{X} = 4.27$)

7. ด้านการประเมินผล โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การวัดและประเมินผลที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา ความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของการสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 3.40$) การวัดและประเมินผลที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ ผู้เรียนสามารถประยุกต์การสร้างเรือพนมพระมาสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลองได้ ($\bar{X} = 3.67$)

1.3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะของผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น: กรณีเรือพนมพระ ว่า ควรมีการทดลองจัดเป็นกิจกรรมย่อย ก่อนการทำให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นจริงในอนาคต (11 คน) ควรเรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องที่มีความยากขึ้น (8 คน) ควรมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา เช่น ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ อย่างมีประสิทธิภาพ (7 คน) และควรมีงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่อง เรือพนมพระและประเพณีชักพระ ที่มีความชัดเจนมากขึ้น ตามลำดับ

2. ผลการวิจัยจากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะผู้ตอบแบบสอบถาม 23 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 16 คน (คิดเป็นร้อยละ 69.57) และเป็นเพศหญิง 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 30.43) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 34.78) ระหว่าง 41 – 50 ปี 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 34.78) รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 21.74) และมีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 8.69) ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี 21 คน (คิดเป็นร้อยละ 91.31) รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 8.69) ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในสาขาศิลปศึกษามากที่สุด 21 คน (คิดเป็นร้อยละ 91.31) รองลงมาคือ สาขาบริหารการศึกษา 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 8.69) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 21 - 25 ปี 9 คน (คิดเป็นร้อยละ 39.31) รองลงมาคือ มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 25 ปี 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.09) มีประสบการณ์การทำงานช่วงระหว่าง 6 - 10 ปี 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 17.39) และมีประสบการณ์การทำงานช่วงระหว่าง 1 - 5 ปี 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.04) ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 23 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) รองลงมาคือ สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 20 คน (คิดเป็นร้อยละ 86.95) สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 19 คน (คิดเป็นร้อยละ 82.60) สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 17 คน (คิดเป็นร้อยละ 73.91) สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 15 คน (คิดเป็นร้อยละ 65.21) และสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 15 คน (คิดเป็นร้อยละ 65.21) ตามลำดับ

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ให้ความเห็นว่า มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน 12 คน

(คิดเป็นร้อยละ 52.17) ได้แก่ เรื่อง มโนราห์ 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 30.43) เรื่อง หนังตะลุง 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 30.43) เรื่อง จิตรกรรมไทย 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 21.73) เรื่อง นาฏศิลป์ไทย 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 21.73) เรื่อง การละเล่นไทย 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 17.39) เรื่อง ประเพณีไหว้พระจันทร์ 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.04) เรื่อง บาดิก 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.04) เรื่อง งานแกะสลัก 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.04) เรื่อง กลองยาว 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.04) เรื่อง ท้องถิ่นของเรา 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 8.69) เรื่อง รongเงิง 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 8.69) และเรื่อง ลิเกฮูลู 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 4.35) รองลงมาให้ความเห็นว่า ไม่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน 11 คน (คิดเป็นร้อยละ 47.83) ตามลำดับ

การจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ให้ความเห็นว่า ไม่มีการสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ 17 คน (คิดเป็นร้อยละ 73.91) รองลงมาให้ความเห็นว่า มีการจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.09) โดยจัดในลักษณะที่สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ท้องถิ่นของเรา 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 21.73) สอดแทรกอยู่ในรายวิชา จิตรกรรมไทย 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.04) สอดแทรกอยู่ในรายวิชา สังคมศึกษา 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.04) สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ดนตรีและนาฏศิลป์ 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 8.69) และสอดแทรกอยู่ในรายวิชา ประเพณีท้องถิ่น 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 4.35) ตามลำดับ

การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ พบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ให้ความเห็นว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า สนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ 17 คน (คิดเป็นร้อยละ 73.91) โดยสนับสนุนในลักษณะให้นักเรียนเป็นผู้ช่วยช่างในการสร้างเรือพนมพระ 13 คน (คิดเป็นร้อยละ 56.52) ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมในประเพณีชักพระ 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 30.43) นำภาพเรือพนมพระ มาเป็นต้นแบบในการเรียนเขียนลายไทย วิชาจิตรกรรมไทย 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.04) และจัดบอร์ดนิทรรศการเกี่ยวกับเรือพนมพระ และประเพณีชักพระ 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.04) รองลงมาให้ความเห็นว่า ไม่มีการสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ เพราะขาดผู้สอนที่มีความชำนาญในเรื่อง เรือพนมพระ 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.09) เพราะขาดงบประมาณสนับสนุน 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 17.39) เป็นชุมชนมุสลิม 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 17.39) และขาดผู้สอนที่มีความ

ชำนาญในเรื่อง เรือพนมพระ 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.04) และหลักสูตรสถานศึกษาไม่เอื้ออำนวย 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 4.35) ตามลำดับ

2.2 ความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ใน 7 ด้าน สามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1. ด้านจุดประสงค์ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น: กรณีเรือพนมพระ ด้านจุดประสงค์ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า จุดประสงค์ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.74$) ส่วนจุดประสงค์ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิหรือปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.22$)

2. ด้านเนื้อหาสาระ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เนื้อหาสาระเรื่องที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ เรื่องประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.70$) กับเรื่อง ความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในภาคใต้ ($\bar{X} = 4.70$) ส่วนเนื้อหาสาระเรื่องที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ วิธีการสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง ($\bar{X} = 4.09$)

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ การเข้าร่วมงานประเพณีชักพระ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในเรื่องขั้นตอนกระบวนการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.61$) ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ การอภิปรายเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.09$)

4. ด้านด้านครูผู้สอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ ครูศิลปะ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ($\bar{X} = 4.70$) ส่วนครูผู้สอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนที่เป็นช่างสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.48$)

5. ด้านสื่อการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สื่อการเรียนการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ เช่น สไลด์ วิดิทัศน์ และ

อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ($\bar{X} = 4.78$) ส่วนสื่อการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ วัสดุพิมพ์ที่ใช้ประกอบประเพณีชักพระ ($\bar{X} = 4.35$)

6. ด้านแหล่งการเรียนรู้ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แหล่งการเรียนรู้ที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม และ หอจดหมายเหตุ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.65$) ส่วนแหล่งการเรียนรู้ที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ แหล่งการสร้างเรือพนมพระในจังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้ ($\bar{X} = 4.39$)

7. ด้านการประเมินผล โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การประเมินผลที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 4.70$) ส่วนการประเมินผลที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ ผู้เรียนสามารถสร้างเรือพนมพระ โดยใช้ทักษะทางศิลปะด้านต่างๆ ได้ ($\bar{X} = 4.17$)

2.3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ว่า การเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระ ควรมีการ บูรณาการการเรียนรู้ร่วมกับวิชาอื่นๆ (15 คน) รองลงมา คือ การเรียนการสอนควรเน้นให้เกิดการปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ (11 คน) ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ที่ชัดเจน รู้จริง รู้ลึกเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ ทั้งในเชิงทฤษฎี และในภาคปฏิบัติ (11 คน) ควรมีหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับครูผู้สอนเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ที่ครบถ้วน ถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องตามหลักและกระบวนการ (10 คน) การประเมินผลควรมีการกำหนดเกณฑ์ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย (7 คน) ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรมีบทบาทสนับสนุนที่ชัดเจน (7 คน) สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ ควรระบุให้ชัดเจนและเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ (7 คน) ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการทัศนศึกษา แหล่งการสร้าง เรือพนมพระ (7 คน) ส่งเสริมการจัดทำสื่อการสอนประเภทหนังสือ หรือแบบเรียนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอน (6 คน) ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ เพื่อความเหมาะสมของระยะเวลา เนื้อหาและการ

เรียนการสอนสำหรับผู้เรียน (5 คน) และควรมีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ จากส่วนกลาง (4 คน) ตามลำดับ

3. ผลการวิจัยจากการตอบแบบสอบถามของศึกษานิเทศก์

3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากศึกษานิเทศก์ผู้ตอบแบบสอบถาม 2 คน เป็นเพศชาย 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) และเป็นเพศหญิง 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) และระดับปริญญาโท 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) มีประสบการณ์การทำงาน 6 - 10 ปี 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) และมีประสบการณ์การทำงาน 11- 15 ปี 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 50)

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน พบว่า ศึกษานิเทศก์ ให้ความเห็นว่ามีจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) ได้แก่ เรื่อง มโนราห์ 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) เรื่อง หนังตะลุง 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 30.43) เรื่อง บาดิก 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) เรื่อง จิตรกรรมไทย 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) เรื่อง กลองยาว 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) และเรื่อง การละเล่นไทย 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) ตามลำดับ

การจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ พบว่า ศึกษานิเทศก์ ให้ความเห็นว่ามีจัดการเรียนสอนวิชาที่บูรณาการเรื่องประเพณีชักพระ และเรือพนมพระ 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) โดยจัดในลักษณะที่สอดแทรกอยู่ในรายวิชา ท้องถิ่นของเรา 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) สอดแทรกอยู่ในรายวิชา จิตรกรรมไทย 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) และสอดแทรกอยู่ในรายวิชา สังคมศึกษา 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) ตามลำดับ

การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ พบว่า ศึกษานิเทศก์ ให้ความเห็นว่ามีสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องการสร้างเรือพนมพระ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะ 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) โดยสนับสนุนในลักษณะส่งเสริมการให้นักเรียนร่วมประเพณีชักพระ 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) และให้นักเรียนทัศนศึกษาแหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) ตามลำดับ

4.2 ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ใน 7 ด้าน สามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1. ด้านจุดประสงค์ ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอน

ศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ด้านจุดประสงค์ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า จุดประสงค์ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของการสร้าง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายประเภทและองค์ประกอบของ เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของ เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิหรือปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้าง เรือพนมพระในชุมชน ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนจุดประสงค์ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน หรือท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.00$) และเพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอด ภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.00$)

2. ด้านเนื้อหาสาระ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เนื้อหาสาระเรื่องที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ เรื่อง ประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) ความสำคัญและคุณค่าของ เรือพนมพระในภาคใต้ ($\bar{X} = 4.50$) ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$) การฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรง ภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และ ($\bar{X} = 4.50$) สืบทอดภูมิปัญญา การสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนเนื้อหาสาระเรื่องที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อย ที่สุด คือ เรื่องความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.00$) ขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.00$) และวิธีการสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง ($\bar{X} = 4.00$)

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก ที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ย เห็นด้วยที่มากที่สุด คือ ทักษะศึกษาแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและ ท้องถิ่น ($\bar{X} = 5.00$) การสาธิตการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 5.00$) การสร้างสรรคเรือพนมพระจำลอง ($\bar{X} = 5.00$) การอภิปรายเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ และการรวบรวมข้อมูลทำรายงานสรุปเกี่ยวกับองค์ความรู้ เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$) เมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ การบรรยายประวัติ ความเป็นมา จุดประสงค์ ความสำคัญ คุณค่า ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ เอกลักษณะ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอน กระบวนการ การถ่ายทอดภูมิปัญญา วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) การค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ ภายในชุมชน ท้องถิ่นและแหล่งข้อมูลอื่นๆ ($\bar{X} = 4.50$) ทักษะศึกษาในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม หอจดหมายเหตุ เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.50$) ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) การจัดนิทรรศการเรื่องเรือพนมพระในโรงเรียน ชุมชน หรือท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$) และการเข้าร่วมงานประเพณีชักพระ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ในเรื่องขั้นตอนกระบวนการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$)

4. ด้านด้านครูผู้สอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 5.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ การสอนร่วมกันของครูศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่น และช่างสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$)

5. ด้านสื่อการสอน โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สื่อการเรียนการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสารเกี่ยวกับองค์ความรู้ เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$) ใบงาน ใบกิจกรรมองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$) วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ ($\bar{X} = 5.00$) เรือพนมพระที่ใช้ประกอบประเพณีชักพระ ($\bar{X} = 5.00$) สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ เช่น สไลด์ วิดีทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ($\bar{X} = 5.00$) ส่วนสื่อการสอนที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่น้อยที่สุด คือ เอกสารใบความรู้ แผ่นพับเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ ($\bar{X} = 4.50$)

6. ด้านแหล่งการเรียนรู้ โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 5.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แหล่งการเรียนรู้ที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ ห้องสมุดภายในโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน หรือห้องสมุดในชุมชน/ท้องถิ่น ($\bar{X} = 5.00$) แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม และหอจดหมายเหตุ เป็นต้น ($\bar{X} = 5.00$) แหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น เช่น วัด บ้านช่างเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น ($\bar{X} = 5.00$) และแหล่งการสร้างเรือพนมพระ ในจังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้ ($\bar{X} = 5.00$)

7. ด้านการประเมินผล โดยเฉลี่ยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก คือ ($\bar{X} = 5.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 5.00$) ที่มีระดับค่าเฉลี่ยเห็นด้วยที่มากที่สุด คือ ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา ความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของการสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนอธิบายและ ($\bar{X} = 5.00$) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าของเรือพนมพระ ในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนอธิบายขั้นตอนกระบวนการในการสร้างเรือพนมพระได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนสามารถสร้างเรือพนมพระ โดยใช้ทักษะทางศิลปะด้านต่างๆ ได้ ($\bar{X} = 5.00$) ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน โดยการอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระให้ผู้อื่นรับรู้ได้ ($\bar{X} = 5.00$) และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ($\bar{X} = 5.00$)

4.3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ว่า ครูผู้สอนควรมีความรู้ในเชิงลึกเกี่ยวกับเรื่อง เรือพนมพระ ทั้งในเชิงทฤษฎี และในภาคปฏิบัติ (12 คน) รองลงมา คือ ควรเน้นการฝึกปฏิบัติจริง ในสถานที่สร้างเรือพนมพระ โดยคัดเลือกผู้ถ่ายทอดความรู้แต่ละด้านตามกระบวนการของการสร้างเรือพนมพระ (2 คน) ควรมีหนังสือ ตำรา หรือแบบเรียนสำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน (2 คน) และควรมีการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง เรือพนมพระ อย่างชัดเจนและเป็นระบบ (1 คน) ตามลำดับ

4. ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น

4.1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 10 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 9 คน (คิดเป็นร้อยละ 90) และเป็นเพศหญิง 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 10) มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 40) และอายุระหว่าง 31 - 40 ปี 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 10) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 40) ทำสวน

3 คน (คิดเป็นร้อยละ 30) รับราชการ 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) และเป็นพระภิกษุ 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 10) ส่วนใหญ่มีวุฒิมัธยมศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 40) ระดับปริญญาตรี 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 30) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 10)

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานศิลปะทางด้านศิลปะ 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 80) ได้แก่ งานศิลปะทางด้านแกะสลักไม้ 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 30) ทำจาดสำหรับใช้ประกอบประเพณีบุญสารทเดือนสิบ 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 30) งานจิตรกรรม 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) และไม่มีประสบการณ์การทำงานศิลปะ 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสร้างเรือพนมพระ 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 80) ได้แก่ เป็นช่างทำเรือพนมพระ 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 80) โดยทำทุกกระบวนการ 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 60) จัดเตรียมอุปกรณ์ 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) แกะสลักลวดลาย 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 40) ร่างแบบจำลอง 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 30) ร่างแบบลวดลาย 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 30) ลงสีลวดลาย 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 30) ทำโครงเรือ 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 30) และไม่มีประสบการณ์การสร้างเรือพนมพระ 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) ส่วนใหญ่แสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง 10 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) โดยเรียนรู้จากหนังสือ ตำรา 10 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) ดูจากเรือพนมพระตัวอย่าง 10 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) เป็นผู้ช่วยช่างสร้างเรือพนมพระ 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 70) และแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระจากการได้รับการถ่ายทอด 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 70) โดยได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 60) และได้รับการถ่ายทอดจากครู อาจารย์ 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 10) ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 60) มีประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 40) ได้แก่ เป็นวิทยากรบรรยายในโรงเรียนของชุมชน 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 40) และเป็นครูสอนเกี่ยวกับลายไทยที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) ตามลำดับ

1.2. ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำเรือพนมพระ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุดที่มากที่สุด คือ เกิดขึ้นจากพระพุทธศาสนาในวันออกพรรษา (9 คน) และความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ เพื่อเป็นการสร้างบุญสร้างกุศลร่วมกันของคนในชุมชน (6 คน)

2. แนวคิดในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด คือ สร้างเพื่อเป็นพุทธบูชาแด่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า (10 คน) และความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ สร้างเพื่อส่งเข้าประกวดชิงเงินรางวัล (3 คน) และความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ สร้างเพื่อชื่อเสียงให้กับชุมชน (3 คน)

3. ประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด คือ เรือพนมพระเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาและศิลปะอันทรงคุณค่าของท้องถิ่น (10 คน) เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ศิลปะ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น (10 คน) และความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ สร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น (6 คน)

4. องค์ประกอบของเรือพนมพระ สรุปได้ดังนี้ คือ ตัวโครงเรือพนมพระจะสร้างจากโครงเรือจริงๆ หรือใช้โครงของรถมาสร้างเป็นรูปเรือตามความเชื่อ (10 คน) บุษบก เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดของเรือพนมพระ (10 คน) ส่วนหัวเรือพระทำเป็นพญานาค ลำตัวและหางเรือพนมพระตกแต่งเป็นเกร็ดพญานาคตลอดทั้งลำเรือ (10 คน) พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร (ปางขอฝน) (9 คน) เชือกสำหรับจูงหรือลากสำหรับประกอบพิธีกรรม (8 คน) ธงสีต่างๆ (5 คน) ฉัตร (4 คน) และกลองโพน สำหรับตีประกอบจังหวะการลากพระ (2 คน) ตามลำดับ

5. การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ เริ่มจากการเตรียมโครงเรือ หรือโครงรถที่มีขนาดใหญ่ โครงเหล็ก (9 คน) เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำบุษบก เช่น โครงไม้ หรือโครงไม้ไผ่ (9 คน) เตรียมไม้สำหรับแกะสลักหัวพญานาค ลำตัว และหางสำหรับตกแต่งลำเรือ (9 คน) เตรียมกระดาษเงิน กระดาษทอง กระดาษสะท้อนแสง กระดาษสี และสีเคลือบ (8 คน) และเตรียมอุปกรณ์อื่นๆ เช่น มีดขุด (สำหรับแกะสลัก) เลื่อย ค้อน อุปกรณ์ช่างไม้ (6 คน) ตามลำดับ

6. กระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ เริ่มจากการร่างแบบจำลองเรือพนมพระ (10 คน) จัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ (10 คน) ร่างแบบลวดลายไทย สำหรับใช้ประดับตกแต่งเรือพนมพระ (9 คน) สร้างโครงสร้างลำเรือพนมพระ (9 คน) วางองค์ประกอบโดยรวมของเรือพนมพระ (8 คน) แกะสลักตกแต่งรายละเอียดลวดลายแต่ละส่วนประกอบ (8 คน) แกะสลักลวดลายไทย จากกระดาษเงิน กระดาษทอง (8 คน) ประดับตกแต่งลวดลายด้วยกระดาษสีต่างๆ (7 คน) นำส่วนประกอบปลีกย่อยมาประกอบเข้ารวมกัน (7 คน) อัญเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนบุษบก (7 คน) และเก็บรายละเอียดปลีกย่อย ดูความเรียบร้อยโดยรวมของเรือพนมพระ (3 คน) ตามลำดับ

7. เอกลักษณะเฉพาะในการสร้างเรือพนมพระ ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด คือ เป็นเรือ

พนมพระไม้แกะสลักทั้งลำเรือ (8 คน) ตกแต่งด้วยวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น กระดาษทองเย็บกระดาษเงินและกระดาษทอง เป็นต้น (8 คน) จะต้องสร้างเป็นรูปพญานาค ตกแต่งเป็นพญานาคตลอดลำเรือ (8 คน) ต้องปรากฏบุษบก สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป (8 คน) ใช้ลายแทงหยวกประดับตกแต่งเสริม (2 คน) และความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ เป็นเรือพนมพระแบบไม่มีล้อ ตามรูปแบบโบราณ (2 คน)

8. ความหมายและที่มาของรูปทรงที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด คือ โครงเรือ ใช้รูปทรงตามความเชื่อคือ เป็นรูปเรือ (10 คน และความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ บุษบก สร้างตามรูปแบบศิลปะไทย ตั้งอยู่ตรงกลางลำเรือพนมพระเป็นจุดสำคัญที่สุด (8 คน)

9. การเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด คือ ใช้สีที่สื่อถึงสิ่งของมีค่า เช่น สีทอง สีเงิน สีโลหะที่มีความมันวาว เป็นต้น (9 คน) และความคิดเห็นที่น้อยที่สุดคือ ใช้สีคู่ตรงข้าม เช่น สีเขียวกับสีแดง สีส้มกับสีน้ำเงิน สีเหลืองกับสีม่วง เป็นต้น (5 คน)

10. การเก็บบันทึกภาพถ่าย ต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรือพนมพระ ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด คือ ถ่ายภาพวาดลาย ด้วยกล้องถ่ายภาพ (8 คน) และความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ การบันทึกภาพถ่ายโดยทำเป็นต้นแบบแม่พิมพ์เรซิน (1 คน) ตามลำดับ

11. การพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระ ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด คือ พัฒนาปรับปรุงจากเรือพนมพระลำเดิมเล็กน้อย เพื่อใช้ในประเพณีชักพระปีถัดไป (6 คน) และและความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ ไม่มีการพัฒนา ใช้เรือพนมพระลำเดิมในการร่วมประเพณีชักพระทุกปี (1 คน)

12. ความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่นว่า เห็นด้วย (8 คน) เพราะผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของเรือพนมพระ (8 คน) เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ (7 คน) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่และสืบทอดต่อไป (7 คน) มีความเห็นว่า ไม่เห็นด้วย (2 คน) เพราะขาดบุคคลกรที่มีความรู้ความสามารถ (2 คน) และขาดทุนทรัพย์สนับสนุน (2 คน)

13. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด คือ ฝึกปฏิบัติกับช่างเรือพนมพระ (10 คน) และความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ บรรยายโดยผู้มีความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ (6 คน)

14. ระดับช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ระดับความคิดเห็น

ที่มากที่สุด คือ ควรเป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (5 คน) และความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ ระดับประถมศึกษาตอนต้น (1 คน)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และศึกษานิเทศก์ ประกอบด้วย ความคิดเห็นที่มีต่อแนวทาง การจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระใน 7 ด้าน

1.1 ด้านจุดประสงค์

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ” ในด้านจุดประสงค์ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับจุดประสงค์ที่ว่า เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การที่ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระได้นั้น จะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยในการอนุรักษ์เรือพนมพระตามรูปแบบเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ เนื่องจากในปัจจุบันเรือพนมพระจังหวัดตรัง เริ่มมีแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงทั้งในเรื่องวัตถุประสงค์ในการสร้างเรือพนมพระ คือเริ่มมีการแข่งขันมากยิ่งขึ้นในการสร้างเรือพนมพระเพื่อเข้าประกวด ซึ่งต่างจากสมัยอดีตที่สร้างเรือพนมพระเพื่อเข้าร่วมถวายเป็นพุทธบูชาแด่พระพุทธรูปเจ้า ในประเพณีชักพระ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงส่งผลให้มีการคิดค้น พัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ที่เป็นลักษณะเด่นเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ ทันสมัยมากยิ่งขึ้นทั้งในเรื่องของวัสดุ และกรรมวิธีในการสร้างเรือพนมพระ สอดคล้องกับสมหวัง เลิศชาญกิจ (2550) ที่ได้กล่าวว่า ปัจจุบันเรือพนมพระของจังหวัดตรัง เริ่มมีแนวโน้มของความเปลี่ยนแปลงทางด้านของจุดประสงค์ในการสร้างเรือพนมพระมากขึ้น คือการสร้างเรือพนมพระเพื่อส่งเข้าประกวดเพื่อให้ได้เงินรางวัล ดังนั้นกระบวนการสร้างเรือพนมพระจึงเปลี่ยนไปจากกระบวนการเดิม มีการนำวัสดุสมัยใหม่ และนำเอาวัฒนธรรมใหม่ๆ จากต่างท้องถิ่นมาผสมผสาน จึงทำให้คุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดตรังเริ่มเปลี่ยนไป ซึ่งหากไม่มีการเข้าไปฟื้นฟู หรือเร่งเข้าไปดูแล อาจส่งผลให้เรือพนมพระของจังหวัดตรังเกิดความเปลี่ยนแปลงไป และสูญหายในที่สุด ดังนั้น การศึกษาควรเข้าไปมีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องการสร้างเรือพนมพระอย่างจริงจังและชัดเจน เพื่อให้คงคุณค่าและเอกลักษณ์ของเรือพนมพระอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ในด้าน

จุดประสงค์อีกข้อที่ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระ ในชุมชน สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดไว้ในสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ สาระที่ 1 ทศนศิลป์ ใจว่า มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อกันศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และมาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างาน ทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อผู้เรียนเกิด ความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระแล้วนั้น จะทำให้ ผู้เรียนเข้าไปมีบทบาทในเรื่องของการสร้างเรือพนมพระมากยิ่งขึ้น รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ สืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่อง การสร้างเรือพนมพระ ไปสู่ชนรุ่นหลัง ต่อไป

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับจุดประสงค์ที่ว่า เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และ สืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การเริ่มปลูกฝังสนับสนุนให้ ผู้เรียนมีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนาและสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือ พนมพระตั้งแต่เด็ก จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในเชิงลึก ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระ ซึ่งจะทำให้ให้เกิดความเข้าใจ รู้คุณค่า เกิดความรัก ความ ภาคภูมิใจ และอยากที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนาและสืบทอดภูมิปัญญาการสร้าง เรือพนมพระต่อไปในอนาคต ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ยศกร ประภาสนิวัต (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จะช่วย ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรัก และเกิดความภาคภูมิใจในคุณค่าของภูมิปัญญา ทำให้เกิดแรง กระตุ้นและแรงบันดาลใจที่จะเข้าไปมีบทบาท หรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่ภูมิปัญญา นั้นต่อไป

ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อพบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับจุดประสงค์ดังนี้ คือ

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของการสร้างเรือพนมพระ สามารถอธิบายความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ สามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ มีความรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ได้ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิหรือปราชญ์ท้องถิ่น รวมถึงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่อง การสร้างเรือพนมพระ อันได้แก่ ประวัติ ความเป็นมา ความสำคัญ คุณค่า ความหมาย ประเภท องค์ประกอบและลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ การฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิหรือปราชญ์ท้องถิ่น จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน จนนำไปสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พัฒนา และสืบทอดการสร้างเรือพนมพระต่อไป โดยการที่ผู้เรียนเข้าไปมีบทบาทในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบทอด จะทำให้อัตราการสูญหายหรือการเกิดความเสื่อมของภูมิปัญญาท้องถิ่นลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งรวี พิษัรัตน์ (2545) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชุมชน ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก เกิดความรู้ ความเข้าใจ โดยจะส่งผลต่อเนื่องให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักเห็นคุณค่าในภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้มีความกระตือรือร้นในการเข้าไปมีบทบาทในการอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญา อันทรงคุณค่าของท้องถิ่น

1.2 ด้านเนื้อหาสาระ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ” ในด้านเนื้อหาสาระ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ เรื่อง ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับด้านเนื้อหาสาระ เรื่อง ประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ รวมถึงเรื่องความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในภาคใต้

ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับด้านเนื้อหาสาระ เรื่องประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ เรื่องความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในภาคใต้ เรื่องลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ เรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ เรื่องการฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น เรื่องวิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น

จากข้างต้นที่บุคคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ ความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในภาคใต้ ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเรือพนมพระจากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น รวมไปถึงเรื่องวิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นองค์ความรู้ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ โดยเริ่มจากจุดเริ่มต้น ที่เนื้อหาสาระ เรื่องประวัติความเป็นมา ประวัติศาสตร์ จนถึงกระบวนการ วิธีการในการอนุรักษ์และสืบทอด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในการที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของการสร้างเรือพนมพระ จำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจตั้งแต่เรื่องเบื้องต้นหรือพื้นฐานก่อน เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเรือพนมพระ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ว่าเรือพนมพระมีที่มาที่ไปอย่างไรตลอดจนการสร้าง วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประมวลองค์ความรู้ทั้งหมดเป็นบทสรุปความเข้าใจของตนเองเพื่อนำไปสู่การเห็นถึงคุณค่า ตระหนักและเกิดเป็นความภาคภูมิใจ เกิดความรัก และต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบทอดต่อไป ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่อง เรือพนมพระ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดเนื้อหาสาระให้มีความครอบคลุมและครบถ้วน เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ หวังประสิทธิ์ (2544) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ดีเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการคัดเลือกเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์สูงสุดให้แก่ผู้เรียน เนื้อหาสาระจะต้องมีความครบถ้วนสมบูรณ์ เรียงลำดับจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องที่มีความยากขึ้น มีความต่อเนื่องของเนื้อหา และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาสาระที่ควรนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ประวัติ ความเป็นมา ความสำคัญ ประโยชน์ คุณค่า กระบวนการวิธีทำ ตลอดจนแนวทางในการอนุรักษ์ สานต่อ สืบทอดไปยังลูกหลานในอนาคต เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ จะต้องมีทางเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

และ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ เพราะเนื้อหาสาระจะเกิดจากการตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะเลือกเนื้อหาสาระที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพกับผู้เรียน (Anthony, 2009)

1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ” ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ ภายในชุมชน ท้องถิ่นและแหล่งข้อมูลอื่นๆ

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การเข้าร่วมงานประเพณีชักพระ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ถึงกระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ

ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระในชุมชน และท้องถิ่น กิจกรรมการสาธิตการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น กิจกรรมการสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง กิจกรรมการอภิปรายเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ และการรวบรวมข้อมูลทำรายงานสรุปองค์ความรู้เรื่อง เรือพนมพระ

จากข้างต้นที่บุคคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เน้นกิจกรรมที่ลงพื้นที่และการปฏิบัติ เช่น การค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ ภายในชุมชนและท้องถิ่น การเข้าร่วมงานประเพณีชักพระ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ถึงกระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ กิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ กิจกรรมการสาธิตการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้เน้นลงมือปฏิบัติจริงนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะต่างๆ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และความคิด เนื่องจากได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้รู้จักกับปัญหาและการหาวิธีการ

แก้ไขปัญหาก็ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ การเรียนรู้จากสภาพจริงในท้องถิ่นและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือการฝึกปฏิบัตินั้น จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังที่ กรวิทย์ ชาติพงศ์ (2545) กล่าวว่า ในการเรียนรู้ นั้น ผู้เรียนจะได้แสวงหาความรู้อย่างจริงจัง เมื่อได้มีโอกาสเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติ ถือเป็นความรู้เชิงประจักษ์ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ถือเป็นความรู้ที่แท้จริง นอกจากนี้ การที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และสัมผัสกับผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น ในแหล่งชุมชน ท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมตามสถานการณ์จริง จะทำให้ผู้เรียนมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น เห็นความสัมพันธ์ เห็นคุณค่า และประโยชน์ในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับ อนันต์ ส่องแสง (2550) ที่กล่าวว่า ความรู้จะเกิดขึ้นและสร้างขึ้นโดยผู้เรียน การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเองในสถานที่หรือสถานการณ์จริงในท้องถิ่นหรือสังคม ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอน จะต้องมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีบทบาทเรียนรู้และลงมือปฏิบัติมากกว่าการเรียนอยู่แค่ในห้องเรียน จากที่ David (2007) ได้ทำการ ศึกษาวิจัยเรื่อง “A Case Study of Development Process in Local Curriculum” พบว่า การที่ผู้เรียนมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันกับผู้มีความรู้ในชุมชน หรือท้องถิ่น จะทำให้ผู้เรียนสามารถร่วมกันสำรวจ ทดลอง ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้กับผู้รู้ในท้องถิ่นได้อย่างใกล้ชิด มีโอกาสค้นพบสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ มีการอธิบายกระบวนการทำงานอย่างชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา ปรึกษาหารือกันเมื่อเกิดมีข้อผิดพลาด และช่วยกันปรับแก้ไขอย่างเปิดเผย จริงใจ ซื่อตรง จะเป็นพลังในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เติบโตขึ้นได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

1.4 ด้านครูผู้สอน

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ” ในด้านครูผู้สอน พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับครูผู้สอน คือ ครูผู้สอนควรเป็นผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์เรื่อง เรือพนมพระ ในท้องถิ่น

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับครูผู้สอน คือ ครูผู้สอนควรเป็นครูศิลปะ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ศึกษานิเทศก์มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับครูผู้สอน คือ การสอนร่วมกันของครูศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นและช่างสร้างเรือพนมพระ

จากข้างต้นที่บุคคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ส่วนใหญ่เห็นด้วยในการสอนร่วมกันของครูศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นและช่างสร้างเรือพนมพระ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนในแต่ละกลุ่ม ย่อมมีความถนัดทางด้านทักษะ กระบวนการ กรรมวิธี กระบวนการสอน มีความรู้ความชำนาญที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ เน้นให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องเกิดจากความร่วมมือจากทั้งครูศิลปะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นและช่างสร้างเรือพนมพระ โดยแต่ละส่วนจะต้องทำหน้าที่ แตกต่างกันไป เช่น ครูศิลปะ อาจมีหน้าที่ในการเขียนแผนการสอนหรือแผนการจัดกิจกรรม เป็นผู้ เลือกรูปวิธีการสอนหรือการถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้อง ส่วนครูผู้สอนที่เป็นผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่น และช่างสร้างเรือพนมพระ จะมีหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ รวมถึงการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ ซึ่งหากครูผู้สอนจาก ทั้ง 3 ส่วนมีความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือ พนมพระ จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ และเกิดผลสัมฤทธิ์ให้ เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Henry (2003) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่นนั้นจะเกิดผลและมีประสิทธิภาพสูงสุด จะเกิดขึ้นจากความร่วมมือกันของ ทุกภาคส่วน ทั้งครูผู้สอนในระบบโรงเรียน ครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น เนื่องจากบุคคลดังกล่าว สามารถให้ความรู้เฉพาะด้านที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญได้เป็นอย่างดี ทั้งในเชิงปฏิบัติและทฤษฎี ดังที่ สุนทร อภินันท์สกุล (2552) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในหลักสูตรท้องถิ่นนั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกคนที่มีความเกี่ยวข้อง จะต้องให้ปราชญ์ ท้องถิ่น หรือผู้ทรงภูมิความรู้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยอาจทำ หน้าที่หลักในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา หรืออาจทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยแนะนำหรือ ให้ความรู้แก่ครูผู้สอน ก่อนนำความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไปถ่ายทอดแก่ผู้เรียนอย่างถูกต้อง และถูกต้องวิธีมากที่สุด

1.5 ด้านสื่อการสอน

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ” ในด้านสื่อการสอน พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็น ด้วยมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็น

ด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับสื่อการสอน คือ การใช้เรื่องพนมพระ สำหรับใช้ประกอบในประเพณีชักพระ มาเป็นสื่อการสอน

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับสื่อการสอน คือ สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรื่องพนมพระ เช่น สไลด์ วิดิทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับสื่อการสอน คือ หนังสือ ตำรา วารสารเกี่ยวกับองค์ความรู้ เรื่องเรื่องพนมพระ ใบงาน ใบกิจกรรมองค์ความรู้เรื่อง เรื่องพนมพระ วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างเรื่องพนมพระ และเรื่องพนมพระที่ใช้ประกอบประเพณีชักพระ

จากข้างต้นที่บุคคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้าน สื่อการสอนในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรื่องพนมพระ ส่วนใหญ่เห็น ด้วยในการใช้เรื่องพนมพระ สำหรับใช้ประกอบในประเพณีชักพระ มาเป็นสื่อการสอน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ การเรียนรู้ของผู้เรียนจะมีประสิทธิภาพนั้น การเลือกใช้สื่อต้องมีความเหมาะสมในการ จัดการเรียนการสอน เช่นเดียวกันกับการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่อง เรื่องพนมพระ สื่อที่ควรมี บทบาทสำคัญที่สุดที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือ เรื่องพนมพระ เพราะเป็นสิ่งที่ แสดงออกถึงภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นๆ เรื่องพนมพระของจังหวัดตรังก็ย่อมมีเอกลักษณ์ และรูปแบบที่เป็นลักษณะเฉพาะของศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดตรัง ดังนั้นจึงควรนำเรื่องพนมพระ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็น สัมผัส และเรียนรู้จากสื่อภูมิปัญญาที่มีอยู่ จริงในชุมชน โดยมีผู้รู้ ผู้ทรงภูมิปัญญา หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านเรื่องพนมพระคอยให้คำแนะนำ อย่างถูกต้อง ซึ่งสื่อการสอนที่ดีจะส่งผลทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้กับ ผู้เรียน ดังที่ นิคม จันทรแก้ว (2542) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่นที่ดี ควรเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินได้อย่างสมบูรณ์ การได้ เรียนรู้จากสื่อการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อการสอนประเภทหนังสือ ตำรา ใบความรู้ สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่อง เรื่องพนมพระ อันได้แก่ สไลด์ วิดิทัศน์ และ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ถือเป็นอีกสื่อหนึ่งที่เปรียบเสมือนแนวทางให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธี การศึกษาด้วยตนเอง แม้จะไม่มีครูผู้สอน ผู้เรียนก็สามารถที่จะแสวงหาความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่อง ของเรื่องพนมพระได้ เพราะในปัจจุบันนี้ การศึกษาไร้ขอบเขต ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหา

ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถทำได้หลากหลายวิธีตามความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Mark (2003) ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนประเภทหนังสือ ตำรา ใบความรู้ สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นตัวเลือกสำหรับผู้เรียนในการใช้เป็นแหล่งข้อมูลหาความรู้ด้วยตนเอง ความรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน จะมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับความสนใจในการศึกษาหาความรู้จากสื่อการสอนที่ผู้เรียนสนใจ จึงจะทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการศึกษาค้นคว้า เกิดความสนุกสนานควบคู่กับการได้มาซึ่งความรู้ที่ผู้เรียนสนใจ

1.6 ด้านแหล่งการเรียนรู้

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ” ในด้านแหล่งการเรียนรู้ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ คือ แหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น เช่น วัด บ้านของช่างเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น อาจเป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ คือ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑสถาน วัฒนธรรม และหอจดหมายเหตุ เป็นต้น และแหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น เช่น วัด บ้านของช่างเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น

ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ คือ ห้องเรียน ห้องสมุดภายในโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน หรือห้องสมุดในชุมชน/ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑสถาน วัฒนธรรม และหอจดหมายเหตุ เป็นต้น แหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น เช่น วัด บ้านของช่างเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น และแหล่งการสร้างเรือพนมพระ ในจังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้

จากข้างต้นที่บุคคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับ การให้เรียนได้ไปเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและท้องถิ่น เช่น วัด บ้านของช่างเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑสถาน วัฒนธรรม และหอจดหมายเหตุ รวมถึงแหล่งการเรียนรู้จากห้องเรียน ห้องสมุดภายในโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน หรือห้องสมุดในชุมชนและท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ ไม่มีแหล่งการเรียนรู้ใดที่จะดีเท่าแหล่งการเรียนรู้ต้นกำเนิดของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะ แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเรือพนมพระ จะครบถ้วนไปด้วยองค์ประกอบ หลากๆ ประการทางการศึกษา ได้แก่ สื่อการเรียนการสอนที่เกิดจากภูมิปัญญา ครูผู้สอนที่เป็นคน ในชุมชนและท้องถิ่นย่อมมีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน มากกว่าครูผู้สอนต่างท้องถิ่น ความ สะดวกในการเลือกวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน แหล่งข้อมูลท้องถิ่นที่เป็น ตำรา เอกสาร และแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคลก็ย่อมมีมากกว่าต่างท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับภูมิปัญญาได้อย่างเต็มที่ ดังที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมควร กิจนุกูล (2541) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การจัดการเรียนการสอนของครู สำหรับการเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเรื่อง ผ้าบาติก ซึ่งได้ผลการวิจัยด้านแหล่งการเรียนรู้ว่า จะต้องเลือกแหล่งการเรียนรู้ใน ชุมชนที่มีการทำผ้าบาติก เพื่อให้เกิดความสะดวกในการค้นคว้าหาความรู้จากท้องถิ่น อีกทั้งยัง เพิ่มความสะดวกในเรื่องของครูผู้สอนที่เป็นผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านอาศัยอยู่ในท้องถิ่น เพราะ บุคคลเหล่านี้จะมีความเชี่ยวชาญในเรื่องการทำผ้าบาติกเป็นอย่างดี และเมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรค ในการทำงาน ผู้เรียนก็สามารถปรึกษาและทำการแก้ไขควบคู่ไปกับปราชญ์ชาวบ้านในแหล่งการ เรียนรู้ นั้นได้ทันที ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Everett (1997) ที่กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ที่ดีที่สุด สำหรับให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา คือ สถานที่ที่เป็นต้นกำเนิดของภูมิ ปัญญา นับเป็นชุมชนทรัพย์อันล้ำค่าที่สามารถทำให้ผู้เรียนหรือผู้ที่มีความสนใจได้เข้าไปศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ เป็นศูนย์รวมปัญญาชนทางภูมิปัญญา เป็นศูนย์รวมของแหล่งวัสดุและวัตถุดับ อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่คงไว้ซึ่งความเป็นต้นฉบับดั้งเดิมของภูมิปัญญาที่แท้จริง

1.7 ด้านการประเมินผล

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ” ในด้านการประเมินผล พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็น ด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับการประเมินผล คือ ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของ เรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ รวมถึงผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิ ปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับการ ประเมินผล คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนม พระ ประเพณีชักพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

มากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ศักยภาพก็มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับการประเมินผล คือ ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา ความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของการสร้างเรือพนมพระได้ ผู้เรียนอธิบายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความสำคัญ คุณค่าของเรือพนมพระ ในชุมชนและท้องถิ่นได้ ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการสร้างเรือพนมพระได้ ผู้เรียนอธิบายขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระได้ ผู้เรียนสามารถสร้างเรือพนมพระ โดยใช้ทักษะทางศิลปะด้านต่างๆ ได้ ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจเห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน โดยการอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระให้ผู้อื่นรับรู้ได้ และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระในชุมชนและท้องถิ่นได้

จากข้างต้นที่บุคคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับ การที่ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ รวมถึงผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอด ภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระในชุมชนและท้องถิ่นได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้ของเรือพนมพระทั้งหมด อันได้แก่ ประวัติ ความเป็นมา คุณค่า ความสำคัญ ขั้นตอนกระบวนการสร้างเรือพนมพระ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำ เป็นต้น จะทำให้ผู้เรียนได้ทราบถึงที่มา และความสำคัญ เกิดการเรียนรู้ ซึมซับคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระจนเกิดเป็นความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของเรือพนมพระในท้องถิ่น ซึ่งส่งผลไปยังการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในที่สุด ทำให้การสร้างเรือพนมพระยังคงคุณค่าและสมควรแก่การสืบทอดเป็นมรดกของท้องถิ่นต่อไป ซึ่งจุดประสงค์ที่บุคคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอด ภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระในชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งการประเมินผลในข้อนี้ ก็มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าว นฤมล ทัพวงศ์ (2548) กล่าวว่า การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนทางศิลปะ สามารถวัดได้หลากหลายวิธี ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางด้านใด โดยจะต้องพิจารณาการประเมินผลตามจุดประสงค์การจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งได้มีความสอดคล้องกับ ปรมศวรร พรหมสุโข (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอน จะต้อง

มีการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาสาระ การกำหนดครูผู้สอน รวมถึงเป็นแนวทางในการกำหนดกฎเกณฑ์ในการประเมินผล ซึ่งการประเมินผลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นการสำรวจผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน ว่ามีผลสัมฤทธิ์เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากน้อยเพียงใด ระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรม มีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่อย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไปให้การเรียนการสอนมีความสมบูรณ์สอดคล้องตรงตามจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนให้ได้มากที่สุด

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 10 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 9 คน และเป็นเพศหญิง 1 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประเพณีชกพระ และการสร้างเรือพนมพระ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจทำให้ดูไม่เหมาะสมหากจะให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเรือพนมพระมากนัก เพราะการสร้างเรือพนมพระ จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการสร้าง บางวัดใช้เวลากว่า 3 เดือน บางวัดสร้างเป็นปีกว่าจะเสร็จ การที่ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นหรือช่างเรือพนมพระจะเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างโดยอาศัยอยู่ในบริเวณวัดนั้น จึงเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยเหมาะสม ดังนั้นจึงส่งผลให้ไม่ค่อยมีผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นหรือช่างเรือพนมพระที่เป็นผู้หญิง ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 5 คน รองลงมาคือมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 4 คน และอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 1 คน เป็นที่สังเกตได้ว่าผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมีอายุมาก ซึ่งเป็นวัยเกษียณและวัยใกล้เกษียณเป็นส่วนใหญ่ อาจเป็นเพราะว่าหน้าที่หลักในการสร้างเรือพนมพระในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นของพระและผู้สูงวัยในชุมชน เพราะได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ในปัจจุบันการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ค่อนข้างมีน้อยคนที่จะเข้าไปสนใจเกี่ยวกับเรือการสร้างเรือพนมพระมากนัก หากไม่มีการเข้าไปดูแลหรือจัดการเรียนรู้หรือการอนุรักษ์เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ อาจทำให้ในอนาคตอาจทำให้การสร้างเรือพนมพระสูญหายไปได้ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับที่ อรุณ วีระพัฒน์กุล (2550) ได้กล่าวไว้ว่า เรือพนมพระกำลังจะสูญหายไปกับกาลเวลาและคนรุ่นเก่า สามารถสังเกตได้จากคนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์เรือพนมพระ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่และพระภิกษุสามเณรที่ความรู้อาจมีฝีมือเชิงช่าง เป็นผู้สืบทอดศิลปะในพิธดังกล่าว ถือเป็นกลุ่มคนเพียงไม่กี่คน ที่มีความรู้ในเรื่องลวดลาย วัสดุ ขั้นตอนกระบวนการในการทำเรือพนมพระ ผนวกกับการถ่ายทอดความรู้จะถ่ายทอดความรู้อันในวงแคบเฉพาะแค่กลุ่มลูกหลาน หรือคนสนิทเพียงเท่านั้น ซึ่งหากในอนาคตลูกหลานไม่เห็นคุณค่าและไม่ถ่ายทอดสืบต่อ อาจส่งผลทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่อง

การทำเรือพนมพระสูญหายไปมากที่สุด ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปจำนวน 4 คน รองลงมาคือ มีอาชีพทำสวนจำนวน 3 คน รับราชการ 2 คน และเป็นพระภิกษุ 1 คน ซึ่งทั้งนี้อาชีพหลักของคนในท้องถิ่นคือ เกษตรกรรม ได้แก่ การทำสวนยาพารา สวนปาล์ม ปลูกผัก ซึ่งนอกเหนือจากการสร้างเรือพนมพระแล้ว รายได้ส่วนใหญ่จะเกิดจากการทำการเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อใกล้เวลาที่จะออกพรรษาล่วงหน้า 3 เดือน ก็จะรวมตัวกันในการร่วมมือกันสร้างเรือพนมพระสำหรับใช้ประกอบในงานประเพณีชักพระ ในด้านวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 คน รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี 3 คน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน และสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในอดีตผู้ปกครองส่งเสริมและให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาไม่มากเท่าที่ควร ทำให้ในสมัยก่อนคนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้เรียนหนังสือในโรงเรียนมากนัก อาศัยเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองชอบและนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในการหารายได้เป็นหลัก

สำหรับในเรื่องประสบการณ์การทำงานศิลปะทางด้านศิลปะ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์จำนวน 8 คน และไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานศิลปะจำนวน 2 คน ซึ่งผู้ที่ทำงานศิลปะส่วนใหญ่ทำเกี่ยวกับแกะสลักไม้ จำนวน 3 คน ทำจาดสำหรับใช้ประกอบประเพณีงานทำบุญสารทเดือนสิบจำนวน 3 คน รองลงมา คือ งานจิตรกรรม จำนวน 2 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่ได้ทำงานศิลปะเพื่อเป็นการสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ส่วนงานศิลปะอื่นๆ สร้างเพื่อร่วมทำบุญในประเพณีต่างๆ ส่วนประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ มีจำนวน 8 คนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ โดยส่วนใหญ่แล้วจะทำทุกกระบวนการคือ ตั้งแต่ขั้นตอนการร่างแบบจำลอง เตรียมวัสดุอุปกรณ์ ทำโครงเรือ ร่างแบบลวดลาย ลงสีลวดลาย และแกะสลักลวดลาย สำหรับในเรื่องการแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ ส่วนใหญ่เรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 10 คน โดยเรียนรู้จากหนังสือ ตำรา ดูจากเรือพนมพระตัวอย่าง และแสวงหาความรู้จากการเป็นผู้ช่วยช่างสร้างเรือพนมพระ จำนวน 7 คน และนอกเหนือจากการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วยังได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่จะสร้างเรือพนมพระได้นั้นต้องอาศัยความชำนาญและประสบการณ์ค่อนข้างสูง การแสวงหาความรู้จึงเน้นการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติ การลงมือทำ ดูจากตัวอย่างเรือพนมพระ เป็นต้น

ส่วนในด้านประสบการณ์ในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ มีผู้มีประสบการณ์จำนวน 6 คน ได้แก่ เป็นวิทยากรบรรยายในโรงเรียนของชุมชนจำนวน 4 คน และเป็นครูสอนเกี่ยวกับลายไทยที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้าไปสู่ชุมชนค่อนข้างเป็นไปได้ยากเพราะขาดการสนับสนุนที่ชัดเจน

จากส่วนต่างๆ ทำให้ผู้ที่มีความรู้ยังไม่ค่อยมีโอกาสได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเผยแพร่หรือจัดการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระมากเท่าที่ควร

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำเรือพนมพระ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นต่างๆ ได้ ดังนี้

2.2.1 ประวัติความเป็นมา

ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าเรือพนมพระเกิดจากพระพุทธศาสนาเนื่องใน วันออกพรรษา โดยถือเป็นประเพณีทำบุญในวันออกพรรษา จึงปฏิบัติตามความเชื่อว่าเป็นการไป รับเสด็จพระพุทธเจ้า ที่ทรงเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์หลังจากไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา ซึ่งเมื่อปฏิบัติต่อเนื่องกันมาจึงถือเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของภาคใต้ที่ถือปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิถีชาวบ้านส่วนใหญ่มีความผูกพันกับวัด ทำให้อิทธิพลศาสนาพุทธเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในท้องถิ่น เมื่อถึงระยะเวลาออกพรรษา ตามคติความเชื่อที่ถูกสั่งสอน ปลูกฝังมารุ่นสู่รุ่นจึงเกิดเป็นวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ และจะต้องมีการสืบทอดให้คงอยู่ ดังเช่นการสร้างเรือพนมพระตามความเชื่อที่ว่า จะร่วมกันทำบุญด้วยการไปร่วมกันชักพระ หรือลากพระ เพื่อรับเสด็จพระพุทธเจ้าในวันออกพรรษา ซึ่งถือเป็นมหากุศลที่คนในชุมชนร่วมมือกันสร้างขึ้นในช่วงวันออกพรรษาของทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับ กร รุ่งชาติ (2547) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เรือพนมพระ เรียกภาษาท้องถิ่นอีกชื่อสั้นๆ ภาษาชาวบ้าน ว่า เรือพระ เป็นขบวนเรือที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชาองค์พระพุทธเจ้า เนื่องจากท่านเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึง หลังโปรดพุทธมารดา เสด็จกลับสู่โลกมนุษย์ ซึ่งตรงกับช่วงออกพรรษา โดย เรือพนมพระ จะเป็นเครื่องแสดงความศรัทธาของชาวบ้านในหมู่บ้าน ที่สร้างขึ้นเพื่อถวายการรับเสด็จของพระพุทธเจ้า และดังที่ สุนทร พรสงเสริม (2550) ที่กล่าวไว้ว่า เรือพนมพระคือ รถหรือล้อเลื่อนที่ประดับตกแต่งให้เป็นรูปเรือแล้ววางบุษบก ซึ่งภาษาพื้นเมืองของภาคใต้เรียกว่า นม หรือ นมพระ ยอดบุษบก เรียกว่า ยอดนม ใช้สำหรับอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานแล้วลากในวันออกพรรษา

2.2.2 วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระ

วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระ คือ สร้างเพื่อเป็นการถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้าและเพื่อความรักสามัคคีกันในหมู่คณะของคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นกลอุบายในการส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีกันในการร่วมแรงร่วมใจในการชักหรือลาก

ขบวนรถที่ประดิษฐานพระพุทธรูปอันถือเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าตามความเชื่อ และเป็นการสร้างกุศลร่วมกันของคนในท้องถิ่นจากการได้ชักหรือลากพระ ในวันออกพรรษา ซึ่งสอดคล้องกับที่สมควร แก้วนิล (2549) ได้กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรือพนมพระนั้น เกิดจากประเพณีชักพระ ซึ่งเป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวใต้ เป็นประเพณีทำบุญวันออกพรรษา ตรงกับ วันแรม 1 ค่ำเดือน 11 เชื่อกันว่า เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้า เสด็จไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา เมื่อครบพรรษาจึงเสด็จมายังโลกมนุษย์ พุทธศาสนิกชนจึงมารอรับเสด็จ แล้วอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นประทับบนบุษบกแล้วแห่ไปรอบเมือง ซึ่งนอกจากเป็นการถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์พระพุทธเจ้าและยังเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีให้กับคนในชุมชนอีกด้วย

2.2.3 แนวคิดในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ

สำหรับเรื่องแนวคิดในการสร้างเรือพนมพระ ผู้ทรงภูมิ หรือ ปราชญ์ท้องถิ่น ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าสร้างเพื่อเป็นพุทธบูชาแด่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นการสร้างบุญกุศลร่วมกัน อีกทั้งเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เผยแพร่ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีงาม รวมถึงสร้างเพื่อความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า โดยความคิดหลักแล้วเกิดจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่คนในชุมชนหรือท้องถิ่นมี จึงเป็นแรงบันดาลใจและเกิดแนวคิดในการสร้างเรือพนมพระเพื่อใช้ในประเพณีชักพระ อีกทั้งเรือพนมพระเปรียบเสมือนศิลปวัฒนธรรมที่ตกผลึกและถูกถ่ายทอดออกมาให้เห็นเป็นรูปร่าง ทำให้เห็นถึงเอกลักษณ์และความประณีตเชิงช่างของช่างเรือพนมพระในแต่ละท้องถิ่น คนในท้องถิ่นจึงเกิดความภาคภูมิใจและอยากจะมีการเผยแพร่ อนุรักษ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรมสืบไป แต่ในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็คือ ก็เริ่มมีบางส่วนสร้างเพื่อการประกวดชิงเงินรางวัล ซึ่งจุดเปลี่ยนแปลงในส่วนนี้อาจจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อแนวคิดการสร้างเรือพนมพระในอนาคตได้ เพื่อเมื่อมีการแข่งขันเมื่อไหร่ ความละเอียด ประณีต ความศรัทธา ความเอาใจใส่ตามจุดประสงค์หรือแนวคิดในการสร้างเรือพนมพระตามความเชื่อแบบเดิมก็จะค่อยๆ เลือนหายไป และกลายเป็นเชิงธุรกิจการสร้างเรือพนมพระเพื่อแข่งขันชิงเงินรางวัลดังเช่นหลายๆ จังหวัดที่เกิดขึ้นในภาคใต้ ณ ปัจจุบันนี้ ซึ่งสอดคล้องกับสมหวัง เลิศชาญกิจ (2550) กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันเรือพนมพระของจังหวัดตรัง เริ่มมีแนวโน้มของความเปลี่ยนแปลงทางด้านของจุดประสงค์ในการสร้างเรือพนมพระมากขึ้น คือการสร้างเรือพนมพระเพื่อส่งเข้าประกวดเพื่อให้ได้เงินรางวัล ดังนั้นกระบวนการสร้างเรือพนมพระจึงเปลี่ยนไปจากกระบวนการเดิม มีการนำวัสดุสมัยใหม่ และนำเอาวัฒนธรรมใหม่ๆ จากต่างท้องถิ่นมาผสมผสาน จึงทำให้คุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดตรังเริ่ม

เปลี่ยนไป ซึ่งหากไม่มีการเข้าไปฟื้นฟู หรือเร่งเข้าไปดูแล อาจส่งผลให้เรือพนมพระของจังหวัดตรังเกิดความเปลี่ยนแปลงไป และสูญหายในที่สุด

2.2.4 ประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ

เรือพนมพระเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาและศิลปประเพณีทรงคุณค่าของท้องถิ่น เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ เผยแพร่ศิลปะ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น อีกทั้งการสร้างเรือพนมพระยังสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นการสร้างบุญกุศลร่วมกัน และสร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่ ธนาวุฒิ ดอนประสงค์ (2540) ได้กล่าวไว้ว่า ประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระนั้นนอกจากการใช้เพื่อใช้ประกอบในประเพณีชักพระ หรือแห่พระแล้ว ยังถือเป็นประเพณีปฏิบัติที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ที่ได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษนับร้อยปี เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของไทย และดังที่ ณัฐวุฒิ ภู่วัชรกุล (2550) ได้กล่าวไว้ว่า คุณค่าและความสำคัญของเรือพนมพระ นอกจากการสร้างเพื่อใช้ประกอบพิธีในประเพณีชักพระแล้ว เรือพนมพระยังแสดงออกถึงเอกลักษณ์เชิงช่างท้องถิ่นที่ปรากฏเป็นผลงานศิลปะท้องถิ่นเกิดเป็นลวดลายอันวิจิตรบรรจงบนเรือพนมพระ เป็นการแสดงถึงความเพื่องฟูของศิลปกรรมท้องถิ่นที่บ่งบอกถึงวิวัฒนาการของสังคมในแต่ละท้องถิ่น เป็นคุณค่าทางภูมิปัญญาที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากลวดลาย วัสดุ กรรมวิธีที่ปรากฏ ซึ่งจะบ่งบอกถึงคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ที่เป็นแบบเฉพาะตัวของช่าง นอกจากนี้เรือพนมพระยังเป็นสื่อกลาง และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์เรือพนมพระ ส่งเสริมให้เกิดความรักสามัคคีในหมู่คณะในการร่วมแรงร่วมใจในการประกอบพิธีในประเพณีลากพระของชุมชน

2.2.5 องค์ประกอบของเรือพนมพระ

องค์ประกอบของเรือพนมพระ สามารถแบ่งได้ 5 ส่วนประกอบดังนี้ คือ ตัวเรือพนมพระจะสร้างจากโครงเรือจริงๆ หรือใช้โครงของรถมาทำเป็นรูปเรือตามรูปแบบของความเชื่อ โดยมีบุษบกเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดของเรือพนมพระ ส่วนหัวเรือพนมพระ จะทำเป็นลักษณะหัวพญานาค ตกแต่งลำตัวเรือไปจรดหางเรือเป็นเกร็ดพญานาคตลอดทั้งลำเรือ เมื่อสร้างเรือพนมพระเสร็จก็จะอัญเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร (ปางขอฝน) ขึ้นประดิษฐานบนบุษบก ใช้เชือกผูกสองสายบริเวณด้านหน้าของหัวเรือสำหรับใช้จูงหรือลากประกอบพิธีกรรม ประดับตกแต่งเพิ่มเติมด้วยธงสีและฉัตร ใช้กลองโพน สำหรับตีประกอบจังหวะการลากเรือพนมพระ โดยมีความสอดคล้องกับที่ สมพงษ์ สาธุโณทัย (2543) กล่าวไว้ว่า เอกลักษณ์ของเรือพนมพระ จะต้องประกอบด้วย 6 ส่วน

ดังต่อไปนี้ 1) ต้องมีลักษณะเป็นรูปเรือเท่านั้น แม้จะใช้ประกอบพิธีทางบก ก็จะต้องทำเค้าโครงของ ขบวนรถให้เป็นรูปเรือเท่านั้น ในอดีตเรือพนมพระจะไม่มีล้อ แต่ในปัจจุบันในการสร้างเรือพนมพระ จะเพิ่มส่วนล้อเข้าไปเพื่อความสะดวกในการลากหรือชัก 2) หัวเรือจะต้องสร้างสรรค์เป็นรูปหัว พญานาค 3) ตกแต่งด้วยลายไทยแบบต่างๆ 4) มีบุษบกเป็นส่วนสำคัญที่สุดของเรือพนมพระสำหรับ ประดิษฐานพระพุทธรูป 5) พระพุทธรูปเป็นปางอุ้มบาตร 6) มีเชือกในส่วนหน้าของเรือพนมพระ เพื่อใช้สำหรับลากหรือชักในการประกอบพิธีกรรมในประเพณีชักพระ

2.2.6 การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ

การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ เริ่มจากการเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ ต่างๆ ที่ใช้ให้พร้อม โดยเริ่มจากการหาโครงเรือ หรือนำโครงรถที่มีขนาดใหญ่ เช่น โครงรถบัสด โครงรถสิบล้อมาทำเป็นรูปเรือ ต่อมาเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำส่วนที่เป็นบุษบก เช่น ไม้ ไม้ไผ่ เป็นต้น เตรียมไม้สำหรับแกะสลักหัวพญานาค ลำตัว และหางสำหรับตกแต่งลำเรือ เตรียม กระดาษเงิน กระดาษทอง กระดาษสะท้อนแสง กระดาษสี และสีคัลเลอร์ สำหรับใช้ในการตกแต่ง ลวดลายซึ่งเป็นลายไทยแบบต่างๆ ที่เกิดจากลวดลายพื้นฐานและลวดลายที่เกิดจากการคิดค้น ประยุกต์โดยช่างสร้างเรือพนมพระ และและเตรียมอุปกรณ์อื่นๆ เช่น มีดขุด (สำหรับแกะสลัก) เลื่อย ค้อน อุปกรณ์ช่างไม้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ กิจ หลีกภัย (สัมภาษณ์, 21 มี.ค.55) ที่กล่าวว่า การเตรียมวัสดุและอุปกรณ์จะเตรียมล่วงหน้าประมาณ 4 - 5 เดือนก่อนการลากพระ เพราะ วัสดุบางอย่างค่อนข้างหายากในปัจจุบัน เช่น โครงเรือขนาดใหญ่ ไม้เนื้ออ่อนขนาดใหญ่สำหรับการ แกะสลักหัวพญานาคหรือใช้สำหรับสร้างบุษบก เป็นต้น การเตรียมวัสดุตกแต่งต่างๆ ได้แก่ กระดาษสีที่มีความมันวาวสะท้อนแสง กระดาษสี ฯลฯ รวมถึงการเตรียมอุปกรณ์ช่างต่างๆ ที่จำเป็น ในการสร้างเรือพนมพระ และมีความสัมพันธ์กับที่ สุวินัย วิริยะไพศาลสกุล (สัมภาษณ์, 25 มี.ค.55) ที่กล่าวว่า สิ่งที่ต้องเตรียมเป็นอย่างแรก คือ โครงเรือขนาดใหญ่ ที่จะต้องหาไว้ล่วงหน้าก่อนการ สร้างเรือพนมพระ ไม้สำหรับแกะสลักส่วนต่างๆ กระดาษสีสีต่างๆ ที่สะท้อนแสงระยิบระยับเมื่อ กระแทกกับแสงแดด และการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ช่างไม้ เช่น สิ่ว เลื่อย เป็นต้น

2.2.7 กระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ

กระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระ เริ่มต้นจากการร่างแบบจำลองเรือพนมพระ โดยวางองค์ประกอบ กำหนดขนาดของส่วนต่างๆ จัดเตรียมอุปกรณ์ทั้งหมดที่ใช้ในการสร้าง เรือพนมพระ ทั้งที่เป็นตัวโครงเรือ วัสดุที่ใช้ในการตกแต่ง เช่น ไม้ กระดาษเงินกระดาษทอง กระดาษ สี เป็นต้น ร่างแบบลวดลายไทย สำหรับใช้ประดับตกแต่งเรือพนมพระ หลังจากนั้นสร้างโครงสร้าง

ล่ำเรือพนมพระด้วยโครงเรือหรือโครงรถขนาดใหญ่ตกแต่งเป็นรูปเรือ วางองค์ประกอบโดยรวมของเรือพนมพระที่สำคัญๆ เช่น บุษบก เป็นต้น แกะสลักตกแต่งรายละเอียดแต่ละส่วนประกอบ เช่น หัวเรือแกะเป็นรูปพญานาค ล่ำตัวเรือตลอดจนหางเรือตกแต่งเป็นเกร็ดพญานาคด้วยไม้แกะสลัก หลังจากนั้นก็เริ่มเข้าสู่การประดับตกแต่งรายละเอียดด้วยการแกะสลักลวดลายไทยแบบต่างๆ จากกระดาษเงิน กระดาษทอง กระดาษสะท้อนสี ประดับตกแต่งเพิ่มเติมด้วยกระจกสีต่างๆ ลงสีไม้แกะสลักบางส่วนด้วยสีอคริลิก เช่น สีทอง สีเงิน และสีแดง เป็นต้น นำส่วนประกอบปลีกย่อยมาประกอบเข้ารวมกัน สำรวจความเรียบร้อย ัญเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนบุษบก และขั้นตอนสุดท้ายคือการเก็บรายละเอียดปลีกย่อย ดูความเรียบร้อยโดยรวมของเรือพนมพระ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สุชีพ จงเดิม (2541) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างเรือพนมพระไว้ว่า มีขั้นตอนการทำดังต่อไปนี้ 1) เตรียมวัสดุและอุปกรณ์สำหรับการทำเรือพนมพระ โดยมีการวางแผนล่วงหน้าโดยรวมทั้งเรื่องของ วัสดุอุปกรณ์ บุคคลกร และระยะเวลาในการสร้าง 2) ทำโครงเรือพนมพระ ด้วยการใช้ไม้ไผ่สานและเสื่อกระจูด มาประกอบเป็นโครงเรือพนมพระบนรถหรือล้อเลื่อน 3) ตกแต่งล่ำเรือ จัดวางองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรือพนมพระในตำแหน่งที่ถูกต้องและเหมาะสม ดูองค์ประกอบโดยรวม และ 4) ตกแต่งลวดลายเรือ เริ่มตั้งแต่การวางโครงสร้างอย่างได้สัดส่วน จากฐานไล่ขึ้นไปถึงยอดสุด กระหนกลายไทยที่นำมาปิดต้องวาดและแกะอย่างประณีต การสอดสีต้องรู้จักเลือกใช้กระดาษที่ทำให้ลายกระหนกเกิดมิติ และรู้จักเลือกใช้กระดาษสีที่ดูเด่นทั้งในแสงแดดและแสงไฟกลางคืน และที่สำคัญลายจะต้องเหมาะสม

2.2.8 เอกลักษณะเฉพาะในการสร้างเรือพนมพระ

เอกลักษณะเฉพาะในการสร้างเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นมีความคิดเห็น ว่า เรือพนมพระจะต้องเป็นเรือที่แกะจากไม้ทั้งล่ำ ทุกส่วนประกอบจะต้องเกิดจากไม้แกะสลักทั้งสิ้น ตกแต่งด้วยวัสดุต่างๆ เช่น กระดาษทองเกียบ กระดาษเงินกระดาษทอง เป็นต้น โดยจะต้องไม่ใช่โฟม พลาสติก หรือวัสดุสมัยใหม่ที่สังเคราะห์ขึ้น เช่น เรซิน พลาสติก โดยรูปแบบของเรือจะต้องสร้างเป็นรูปพญานาค ตกแต่งเป็นพญานาคตลอดล่ำเรือ ส่วนกลางของล่ำเรือจะต้องปรากฏบุษบก ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของเรือพนมพระ ไว้สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป สำหรับลวดลายที่ใช้ประดับจะต้องเป็นลายไทยแบบดั้งเดิม หรือลายไทยประยุกต์โดยเอกลักษณ์ของลวดลายจะเป็นแบบเฉพาะของช่างเรือพนมพระแต่ละคน เช่น เรือพนมพระบางล่ำอาจตกแต่งเพิ่มเติมด้วยลายแทงหยวก แต่ในปัจจุบันการแทงหยวกไม่ค่อยเป็นที่นิยม เพราะการแทงหยวกจำเป็นต้องใช้ระยะเวลารวดเร็ว และแทงลายในช่วงข้ามคืนก่อนวันลากพระ ทำให้ไม่สะดวกในการนำมาใช้ในการสร้างเรือพนมพระในสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วิเชียร โล่ประเสริฐ

(2547) เอกลักษณ์เฉพาะในการสร้างเรือพนมพระนั้น ในด้านลวดลาย จะประดับตกแต่งด้วยลายไทย ธงฉัตรเพื่อให้มีความสวยงามพอประมาณ เพราะหากสร้างยิ่งใหญ่หรือมีความวิจิตรสวยงามมากจะทำให้เรือพนมพระมีน้ำหนักมาก ยากต่อการใช้ลากหรือชักในประเพณีชักพระ และมีความสัมพันธ์กับที่ กิจ หลีกภัย (สัมภาษณ์, 21 มี.ค.55) ที่กล่าวว่า เอกลักษณ์ของเรือพนมพระจะต้องเป็นเรือพญานาค และเป็นเรือที่แกะสลักด้วยไม้เนื้ออ่อนทั้งลำ ต้องมีบุษบก ใช้ลวดลายเป็นลายไทยแบบดั้งเดิม หรือเกิดจากการดัดแปลงของช่างเรือพนมพระแต่ละคนซึ่งจะมีความแตกต่างกัน มักจะใช้ลวดลายจากการแกะสลักลายกระดาดชนิดต่างๆ กระดาดเงินกระดาดทอง และกระดาดทองเกียบ มีการตกแต่งเพิ่มเติมด้วยการติดกระจกเพื่อความระยิบระยับเมื่อโดนแสงแดดหรือแสงไฟ เรือพนมพระรูปแบบสมัยโบราณจะมีเอกลักษณ์ คือ ไม่มีล้อ ปัจจุบันมีแห่งเดียวที่ยังคงอนุรักษ์เรือพนมพระแบบไม่มีล้อ คือ ที่วัดควนขัน จังหวัดตรัง และสอดคล้องกับ สุณีย์ วิริยะไพศาลสกุล (สัมภาษณ์, 25 มี.ค.55) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ในจังหวัดตรังเอกลักษณ์แบบดั้งเดิมเดิม เรือพนมพระบกจะต้องไม่มีล้อ ซึ่งปัจจุบันหาดูได้ยาก หลงเหลืออยู่เพียงแห่งเดียวคือ ที่วัดควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง แต่เดิมมีการใช้ลวดลายแทงหยวกมาประดับตกแต่ง แต่ปัจจุบันได้สูญหายไปแล้ว เพราะช่างฝีมือในการแทงหยวกหลายท่าน ได้เสียชีวิตลงกลับไปแล้ว โดยลูกหลานไม่ได้สืบทอดอีกประการหนึ่งที่ปัจจุบันทางจังหวัดได้เน้นให้อนุรักษ์ไว้ คือ การสร้างเรือพนมพระไม้แกะสลักทั้งลำ โดยห้ามใช้วัสดุสังเคราะห์อื่นๆ เข้ามาใช้ เช่น ห้ามใช้พลาสติก ห้ามใช้เรซิน เป็นต้น ใช้การตกแต่งด้วยวัสดุที่มีในท้องถิ่นเป็นหลัก และการใช้ลวดลายไทยที่เกิดจากการแกะสลักด้วยมือเท่านั้น บุษบกจะต้องมีความประณีต วิจิตรสวยงาม ใช้การประดับด้วยกระจกสีที่ให้แสงสะท้อนเมื่อโดนแสงแดด รูปแบบเรือจะต้องเป็นเรือพญานาคเท่านั้นตามความเชื่อในพุทธประวัติ

2.2.9 ความหมายและที่มาของรูปทรงที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ

ความหมายและที่มาของรูปทรงในการสร้างเรือพนมพระ ลักษณะของโครงเรือพนมพระ จะสร้างตามรูปแบบของความเชื่อที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ คือ จะต้องมียกฐานะเป็นรูปเรือ ตกแต่งหัวเรือเป็นพญานาคตามพุทธประวัติ ลำเรือตลอดไปยังหางเรือตกแต่งเป็นเกร็ดพญานาคตลอดทั้งลำ ส่วนท้ายเรือเป็นหางพญานาค และสร้างบุษบก ตามรูปแบบศิลปะไทย ตั้งอยู่ตรงกลางลำเรือพนมพระเป็นจุดสำคัญที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับ บัญญัติ อนันตรัตน์และทีมช่างเรือพนมพระ (สัมภาษณ์, 20 มี.ค.55) ที่ได้กล่าวว่า รูปทรงของเรือพนมพระส่วนใหญ่เกิดจากคติความเชื่อ คือ จะต้องเป็นพาหนะรูปเรือพญานาค ตกแต่งลำเรือตลอดไปถึงหางเรือด้วยเกร็ดนาคซึ่งทำจากกระจกสีหรือกระดาดสะท้อนแสงสีต่างๆ มีบุษบกตามรูปแบบของศิลปะไทยอันเป็นส่วนประกอบ

หลักและสำคัญที่สุดสำหรับไว้ประดิษฐานพระพุทธรูป และมีความสัมพันธ์กับที่ เสนอ สีเรื่อง (สัมภาษณ์, 21 มี.ค.55) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า รูปทรงของเรือพนมพระที่สำคัญ คือ ต้องเป็นรูปเรือ และเป็นเรือพญานาคตลอดทั้งลำจากหัวจรดหางตามความเชื่อ และมีบุษบกวางกลางลำเรือเพื่อใช้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า

2.2.10 การเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ

การเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระว่า ใช้สีที่สื่อถึงสิ่งของมีค่า เช่น สีทอง สีเงิน สีโลหะที่มีความมันวาว รวมถึงนิยมใช้สีที่ตัดกัน เช่น สีแดงกับสีดำ สีทองกับสีแดง สีแดงกับสีเขียว เป็นต้น และการใช้สีคู่ตรงข้าม ได้แก่ สีเขียวกับสีแดง สีส้มกับสีน้ำเงิน สีเหลืองกับสีม่วง ฯลฯ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ เสนอ สีเรื่อง (สัมภาษณ์, 19 มี.ค.55) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า การเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ สีโดยหลักที่เน้น คือ สีที่สื่อถึงสิ่งของมีค่า เพราะถือว่าการกำลังสร้างสิ่งที่มีมากมายด้วยคุณค่าและดีที่สุดเพื่อถวายแด่องค์พระพุทธรูป สีส่วนใหญ่จึงจะปรากฏเป็นสีเงิน สีทอง สีโลหะต่างๆ ที่มีความมันวาว สะท้อนแสงระยิบระยับ อาจมีการใช้สีตกแต่งเพิ่มเติมในบางส่วนด้วยสีที่ตัดกัน เช่น ใช้สีแดงตัดกับสีดำ เพื่อให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้น และเป็นการดึงดูดเด่นให้เรือพนมพระ และสัมพันธ์ดังที่ พระอาจารย์ณรงค์ อติภทฺโท (สัมภาษณ์, 22 มี.ค.55) ได้กล่าวว่า โดยหลักแล้วไม่มีการกำหนดตายตัวขึ้นอยู่กับช่างเรือพนมพระ และการออกแบบ แต่ส่วนใหญ่นิยมใช้สีออกสีลึก สีทอง และสีโลหะชนิดต่างๆ ที่ส่องประกายแสงระยิบระยับเมื่อโดนแสงแดด ตกแต่งเพิ่มด้วยคูสีที่ตัดกัน และใช้สีคู่ตรงข้าม เช่น สีเขียวกับสีแดง เป็นต้น

2.2.11 การเก็บบันทึกลวดลาย ต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรือพนมพระ

การเก็บบันทึกลวดลายต้นแบบของลายที่ใช้สร้างเรือพนมพระ เนื่องด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ช่างเรือพนมพระนิยมใช้กล้องดิจิทัลถ่ายภาพลวดลายที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระแต่ละครั้งเพื่อใช้เป็นแบบในการใช้ปรับปรุงพัฒนาแบบลวดลายในการสร้างเรือพนมพระในปีถัดไป และอีกวิธีที่นิยมทำคือ การวาดลายเส้นเก็บเป็นต้นแบบแล้วทำเป็นหนังสือสะสมลวดลาย และในปัจจุบันเริ่มมีการบันทึกลวดลายด้วยวิธีทำเป็นต้นแบบหรือแม่พิมพ์ เช่น ต้นแบบกระดาษ ต้นแบบยางพารา ต้นแบบแม่พิมพ์ปูน ต้นแบบแม่พิมพ์ไม้ และต้นแบบแม่พิมพ์เรซิน เป็นต้น แต่การใช้ต้นแบบจะทำให้ลวดลายไม่ละเอียดเท่าที่ควร ช่างเรือพนมพระจะต้องมาแกะสลักลายละเอียดของลวดลายเพิ่มเติม เพื่อความวิจิตร ละเอียดอ่อนของลวดลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สุธรรม กังแฮ (สัมภาษณ์, 24 มี.ค.55) ซึ่งกล่าวว่า การเก็บบันทึกลวดลายจะนิยมใช้การถ่ายภาพเก็บไว้ พอถึงระยะเวลาของการสร้างเรือพนมพระก็จะนำมาดูเป็นต้นแบบ อาจจะมีการพัฒนา

ปรับปรุงบ้าง แต่บางครั้งก็ใช้ลวดลายเดิมในการสร้าง ขึ้นอยู่กับงบประมาณ ระยะเวลา และจำนวนช่างในการสร้างเรือพนมพระด้วย ช่างบางคนก็จะมีสมุดสำหรับร่างลายเส้นเก็บไว้เป็นคู่มือในการวาดลวดลายต่างๆ แต่ในปัจจุบันเพื่อความสะดวกในการตกแต่งลวดลาย ก็จะใช้เป็นแม่แบบหรือแม่พิมพ์ในลักษณะต่างๆ ได้แก่ ต้นแบบกระดาษ ต้นแบบยางพารา ต้นแบบแม่พิมพ์ปูน และต้นแบบแม่พิมพ์ไม้ ฯลฯ เมื่อได้ลวดลายจากแม่พิมพ์ต่างๆ แล้ว ช่างที่มีฝีมือในการแกะสลักก็จะนำมาแกะลวดลายตกแต่งเพิ่มเติมเพื่อให้มีความละเอียดมากยิ่งขึ้น

2.2.12 การพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระ

ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระว่า จะมีการพัฒนาปรับปรุงจากเรือพนมพระลำเดิมน้อยๆ เพื่อใช้ในประเพณีลากพระปีถัดไป หรือบางพื้นที่จะคิดค้นลวดลายและสร้างรูปแบบเรือพนมพระใหม่ทุกปีเพื่อใช้ในประเพณีชักพระ แต่ยังคงใช้โครงหรือองค์ประกอบของเรือพนมพระลำเดิมจากปีที่ผ่านมา หรือบางท้องถิ่นจะไม่มีพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบ คือ ใช้เรือพนมพระลำเดิมในการร่วมประเพณีชักพระทุกปี ทั้งนี้เป็นเพราะในการสร้างเรือพนมพระแต่ละลำ ต้องใช้งบประมาณในการสร้างค่อนข้างสูง บางลำใช้งบประมาณเกือบหนึ่งล้านบาท อีกทั้งความละเอียดอ่อน ความวิจิตรของเรือพระจำเป็นต้องใช้ระยะเวลามากในการสร้าง บางลำใช้ระยะเวลาร่วม 10 ปีในการสร้าง เพื่อให้องค์ประกอบมีความสมบูรณ์มากที่สุด ดังนั้นทำให้การพัฒนารูปแบบของการสร้างเรือพนมพระค่อนข้างทำได้ยากเพราะข้อจำกัดดังกล่าวที่กล่าวมาในข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับที่พระอาจารย์ณรงค์ อติภทฺโท (สัมภาษณ์, 22 มี.ค.55) ซึ่งกล่าวว่า ทางวัดหนองช้างแล่น ในช่วงปีหลังๆ จะไม่มีการสร้างเรือพนมพระลำใหม่ เนื่องจากใช้งบประมาณค่อนข้างสูง ใช้ระยะเวลานานในการสร้าง และช่างเรือพนมพระของวัดก็นิยมไปรับจ้างสร้างเรือพนมพระให้วัดอื่น ดังนั้นในช่วงปีหลัง เรือพนมพระของวัดหนองช้างแล่นจะนำไปใช้ในการประกอบพิธีกรรมและจัดแสดงเรือพนมพระลำเดิม โดยไม่มีการสร้างขึ้นใหม่ และสอดคล้องกับ สุธรรม กังแฮ (สัมภาษณ์, 24 มี.ค.55) ที่กล่าวว่า จะมีการคิดค้นลวดลายและสร้างเรือพนมพระใหม่ในบางปี แต่โดยหลักใช้โครงเรือพนมพระลำเดิม แต่ปรับเปลี่ยนตำแหน่งองค์ประกอบและลวดลายใหม่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าด้วยระยะเวลาที่จำกัด และงบประมาณในการสร้างเรือพนมพระค่อนข้างสูง เรือพนมพระลำที่สร้างนี้มีมูลค่ารวมแล้วกว่าล้านบาท หากจะต้องสร้างลำใหม่ทุกปี ก็จะสามารถทำได้ยาก ปัญหาอุปสรรคอีกประการคือ ช่างฝีมือในการสร้างเรือพนมพระบางคนก็ได้ล้มหายตายจากไปแล้วหลายคน

2.2.13 ความเหมาะสมในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น

ความเหมาะสมในการบรรจุเรื่อง เรือพนมพระในหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของเรือพนมพระ รวมถึงยังเป็นวิธีการเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ และสืบทอดการสร้างเรือพนมพระต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ เสนอ สีเรือง (สัมภาษณ์, 19 มี.ค.55) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า มีความเห็นด้วยที่จะบรรจุเรื่องเรือพนมพระในหลักสูตรท้องถิ่น เพราะทำให้นักเรียนได้รู้จักและเห็นคุณค่าของเรือพนมพระมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการไปร่วมงานประเพณีชักพระที่สนุกสนานเพียงอย่างเดียว เป็นการสนับสนุนให้นักเรียน เยาวชนและประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมมือกันในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานการสร้างเรือพนมพระต่อไป และสอดคล้องกับที่ กิจ หลีกภัย (สัมภาษณ์, 21 มี.ค.55) ซึ่งได้กล่าวว่า อยากให้มีการบรรจุเป็นหลักสูตรท้องถิ่นมากๆ เพราะลูกหลานจะได้รู้จักคุณค่าและได้เรียนรู้ศิลปะของท้องถิ่นที่มีมาอย่างช้านาน กล่าวคือสักวันหากไม่มีใครสนใจ โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ภูมิปัญญาเหล่านี้คงสูญหายไปแน่ๆ การให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและคุณค่าของเรือพนมพระ จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเชิญชวนให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ ซึ่งคิดว่าน่าสนับสนุนมากๆ

แต่ทั้งนี้ก็มีผู้ที่ไม่เห็นด้วย ด้วยสาเหตุเพราะขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการสร้างเรือพนมพระ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ และขาดทุนทรัพย์สนับสนุนในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการสร้างเรือพนมพระ ซึ่งสอดคล้องกับ สุธรรม กังแฮ (สัมภาษณ์, 21 มี.ค.55) ที่กล่าวว่า ปัญหาอุปสรรคในการบรรจุเรื่องเรือพนมพระในหลักสูตรท้องถิ่น คือ การขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการสร้างเรือพนมพระที่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม และมีความสัมพันธ์กับที่ สุณีย์ วิริยะไพศาลสกุล (สัมภาษณ์, 25 มี.ค.55) ที่กล่าวว่าไม่ค่อยเห็นด้วย เพราะการทำเรือพนมพระ เป็นเรื่องยากที่จะสอนกัน เนื่องจาก ใช้ระยะเวลาในการบรรจวการขั้นตอนค่อนข้างสลับซับซ้อนวุ่นวาย อุปกรณ์บางอย่างอันตราย เช่น มีด อุปกรณ์ในการตัด แกะสลักไม้ เป็นต้น ปัจจุบันการถ่ายทอดส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนในครอบครัวหรือคนในชุมชนเท่านั้น อีกประการ คือ ขาดเงินงบประมาณในการสนับสนุนให้เกิดการจัดการศึกษาหรือให้ความรู้ให้กับนักเรียน หลักสูตรของโรงเรียนไม่ค่อยเอื้ออำนวยมากนักในการจัดการเรียนการสอน

2.2.14 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระในหลักสูตรท้องถิ่น ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนที่ดีที่สุด คือ การฝึกปฏิบัติจริงในการสร้างเรือพนมพระกับช่างเรือพนมพระ การสาธิตโดยช่างสร้างเรือพนมพระ การนำนักเรียนไป

ศึกษาด้วยวิธีทัศนศึกษาสถานที่จริงในการสร้างเรือพนมพระ รวมถึงวิธีการบรรยายโดยผู้มีความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การสร้างเรือพนมพระจะมีกระบวนการขั้นตอนที่ค่อนข้างยุ่งยาก ซับซ้อน ละเอียดอ่อน ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงกับช่างสร้างเรือพนมพระจะทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีสำหรับผู้เรียน ผู้เรียนได้ฝึกทำ ได้เจอปัญหา และแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีจากช่างสร้างเรือพนมพระ ทำให้ความรู้คงทน และเป็นที่ยึดจำ สามารถบอกต่อถึงกระบวนการทำได้ถูกต้องได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Bernard (1994) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีสำหรับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการพร้อมๆ กับการได้ลงมือทำงานศิลปะจริงๆ โดยถือเป็นประสบการณ์ตรงที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะมากกว่าวิธีการท่องจำ และสอดคล้องกับ กววิทย์ ศิริรัชการ (2549) ที่ได้กล่าวว่า วิธีการจัดการเรียนรู้แบบทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแสวงหาประสบการณ์ตรงจากแหล่งความรู้ที่มีอยู่จริงตามสถานที่ต่าง ๆ นอกห้องเรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาสติปัญญาตลอดจนทักษะทางสังคม อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างลึกซึ้ง

2.2.15 ระดับช่วงชั้นของผู้เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

ช่วงวัยที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะเป็นช่วงวัยที่มีความรับผิดชอบมากพอ และเป็นวัยที่สามารถเรียนรู้ร่วมและปฏิบัติงานสร้างเรือพนมพระกับช่างได้สะดวกที่สุด เนื่องจากการสร้างเรือพนมพระ มีกระบวนการสร้างและวิธีการที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน อุปกรณ์บางอย่างมีความแหลมคมและอันตราย งานส่วนใหญ่แล้วเป็นงานละเอียด ประณีต ต้องใช้ความอดทนและมีใจรักที่จะทำ มิฉะนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างเรือพนมพระ ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่ สุนีย์ วิริยะไพศาลสกุล (สัมภาษณ์, 25 มี.ค.55) ที่กล่าวว่า เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด เพราะเป็นวัยที่น่าจะมีความรับผิดชอบ และมีความอดทนสูง สามารถทำงานร่วมกับช่างเรือพนมพระได้ง่ายกว่าช่วงชั้นอื่นๆ แต่หากต้องมีการจัดการศึกษาจริงๆ ก็น่าจะให้นักเรียนในทุกช่วงชั้นได้เรียนรู้กันอย่างทั่วถึง เพื่อเป็นการปูพื้นฐานองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ และสัมพันธ์กับที่ เสนอ ศิริเรือง (สัมภาษณ์, 19 มี.ค.55) ซึ่งกล่าวว่าระดับช่วงชั้นที่เหมาะสมที่จะเข้ามาเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระมากที่สุด คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะว่า การสร้างเรือพนมพระนั้นค่อนข้างเป็นงานที่หนัก ใช้ความละเอียดและความอดทนสูง ต้องมีใจรักเท่านั้นถึงจะทำได้ สุธรรม กังแฮ (สัมภาษณ์, 24 มี.ค.55) กล่าวเพิ่มเติมว่า ควรจะปลูกฝังตั้งแต่เด็กๆ ในความเป็นจริงแล้วนักเรียนทุกระดับชั้นควรเข้ามาเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ โดยอาจจะแบ่งเนื้อหาและกิจกรรมให้

เรียนรู้ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถ แต่พื้นฐานแล้วผู้เรียนต้องรักและชื่นชอบในสิ่งที่จะทำก่อน ถึงจะทำให้การเรียน มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง

1. ควรมีการจัดอบรมให้แก่ ผู้อำนวยการ ครูผู้สอน รวมถึงศึกษานิเทศก์ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ รวมถึงให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาในท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการสำรวจ รวบรวม เก็บข้อมูลในท้องถิ่น เกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ เพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น สำหรับเป็นแนวทางในการนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาของโรงเรียนในชุมชนและท้องถิ่นอย่างเป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการศึกษา
3. ควรสนับสนุนให้คนในชุมชนหรือท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระมากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาเรือพนมพระที่มากด้วยคุณค่าไปสู่ชนรุ่นหลังสืบไป
4. ควรส่งเสริมการจดบันทึกองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาเรื่องเรือพนมพระในท้องถิ่น โดยจัดทำเป็นเอกสาร หนังสือ ตำรา ตลอดจนแบบเรียน เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเรือพนมพระ

1. ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ เพราะหลักสูตรท้องถิ่นมีบทบาทในการนำไปเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่นอันดีงามที่เป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียงของชุมชน
2. ควรมีการสำรวจ และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับเรื่อง เรือพนมพระ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเรือพนมพระอย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีการส่งเสริม ปลูกฝังให้เยาวชนในท้องถิ่น เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา สืบทอดศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของท้องถิ่นต่อไป

4. ควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมเรื่อง เรือพนมพระร่วมกันระหว่างชุมชน องค์กรต่างๆ และสถานศึกษาในทุกกระดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาสภาพทั่วไป สภาพปัญหาของท้องถิ่น และสำรวจความต้องการของคนในชุมชน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเรือพนมพระ ต่อไป

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง เรือพนมพระ ในเขตพื้นที่ในจังหวัดอื่นๆ เพื่อนำองค์ความรู้มารวบรวมและบูรณาการร่วมกัน ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเรือพนมพระในส่วนภูมิภาคต่อไป

3. ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของชุมชน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรินทร์ จิตเกื้อกุล. 2549. **ศิลปวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: สหวิทยาการพิมพ์.

กันต์ สมสรวย. 2551. **การศึกษาแนวทางพัฒนาหลักสูตรออกแบบประยุกต์ศิลป์ในระดับ**

ปริญญาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กาญจนา คุณารักษ์. 2521. **เอกสารคำบรรยายวิชา ชล. 319 หลักสูตร**. นครปฐม: ภาควิชา

หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กิจ หลีกภัย. **สัมภาษณ์**. 21 มีนาคม 2555.

กร รุ่งชาติ. 2547. **วัฒนธรรมชาวตรัง**. ตรัง: โรงพิมพ์วิวัฒน์.

กรกนก พุ่มพัฒนายนต์. 2539. **ซั๊กพระ ลากพระสงขลา**. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิทยาเขตสงขลา.

กรวิทย์ ศิริราชการ. 2549. **กิจกรรมการเรียนรู้และวิธีปฏิบัติสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์

ไซคอนันต์.

กรวิทย์ ชชาติพงศ์. 2545. **กิจกรรมศิลปะเชิงบูรณาการ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหการวิทยา.

เกษร ธิตะจारी. 2543. **กิจกรรมศิลปะสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกริก ชัยวรวิสุทธิ. 2549. **สอนศิลป์**. กรุงเทพฯ : รุ่งอักษรการพิมพ์.

คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน. 2545. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช**

2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

คณะกรรมการกฤษฎีกา.

คิด ทองได้คล้าย. 2544. **ศึกษาเปรียบเทียบหนังสือหลักสูตรทางภาคใต้ฝั่งตะวันออกกับภาคใต้**

ฝั่งตะวันตก. วิทยานิพนธ์สาขาไทยคดีศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เครือวัลย์ มีเกียรติ. 2547. **ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.

ชนัท ธาตุทอง. 2550. **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (Curriculum Development for Local)**.

นครปฐม. เพชรเกษมการพิมพ์.

จรัมพร พัฒนากุล. 2552. **วิถีตรัง**. ตรัง: ตรังการพิมพ์.

- จิรวัดน์ เมืองแป้น. 2549. รายงานผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนการสอน. นครปฐม: โรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาท).
- ฉวีวรรณ เก่งแก้ว. 2540. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดตรัง จากรายการเทปโทรทัศน์รูปแบบสารคดี โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบเรื่อง "ท้องถิ่นของเรา". วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉวีวรรณ วัฒนกิจ. 2550. ศิลปะและการสอน. กรุงเทพฯ: สาระศึกษากาการพิมพ์.
- ชัยวัฒน์ ไพบูลย์วัชร. 2550. หลักสูตรและการสอนในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: อักษรพาณิชย์.
- ชัยวัฒน์ หวังประสิทธิ์. 2544. กิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ: พิพัฒนาการพิมพ์.
- ช่อ สันธนิพัฒน์. 2546. การจัดการศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เจริญอักษร.
- ณิรศรา พุกกะวัน. 2547. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง เครื่องปั้นดินเผา โดยใช้ DISCIPLINE-BASED ART EDUCATION เป็นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามมหาบัณฑิต สาขาวิชา ศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐยา ทิพรัตน์. 2543. การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น “หนังตะลุง” ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวุฒิ ภู่วัชรกุล. 2550. ศิลปวัฒนธรรมปักษ์ใต้. กรุงเทพฯ: อรุณโรจน์การพิมพ์.
- ณัฐพร ตั้งสกุลทิพย์. 2548. รูปแบบการเรียนการสอนและกิจกรรม. กรุงเทพฯ: อาร์. แอนด์ เค. ควอลิตี้ พรินท์ติ้ง.
- ธนกร วัฒนรักษา. 2550. หลักสูตรท้องถิ่นกับการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: อักษรพาณิชย์.
- ธนพล จาดใจดี. 2538. ชักพระ เมืองใต้. สงขลา. พัชรีการพิมพ์.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. 2529. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินท์ติ้งเฮาส์.
- ธนาวุฒิ ดอนประสงค์. 2540. ชักพระ ลากพระ. นครศรีธรรมราช: กนกการพิมพ์.
- ธีรศักดิ์ ทองนุ้ยพราหมณ์. 2549. ประเพณีลากพระ. สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์วรุฒิ.

- ถำรง บำวศร่ำ. 2532. **ทฤษฎ่ำหล่ำกฐตร: ออกแบบและพัฒนำ.** พมพ์คร่ำงที่ 2. กฐงเทพฯ: โรงพมพ์
คฐรสภำลำนดพรำว.
- ถำรง บำวศร่ำ. 2542. **ทฤษฎ่ำหล่ำกฐตร: การออกแบบและการพัฒนำ.** พมพ์คร่ำงที่ 4. กฐงเทพฯ:
โรงพมพ์คฐรสภำลำนดพรำว.
- นรเศรษฐำ กรพมพ์พัฒน์. 2552. **หล่ำกฐตรท่ำงถ่ำนและการพัฒนำ.** กฐงเทพฯ: โรงพมพ์ลำนดพรำว
จำก้ำด.
- นถมล พลตร่ำตน์ . 2552. **หล่ำกฐตรและการพัฒนำหล่ำกฐตร.** กฐงเทพฯ: สำนักรพมพ์ เจริญอักษร.
- นถมล ท่ำวงศ่ำ. 2548. **การวัดและประเมินผล.** กฐงเทพฯ: เจริญร่ำตน์ พร่ำนที่ต่ง.
- นัฐสรำภรณ์ ต่งค้ำ. 2551. **การศึกษาแนวท่ำงการพัฒนำหล่ำกฐตรท่ำงถ่ำนเรื่อง ฝ่ำทอ
นหม่นศร่ำ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่ำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศกษำตอนต่น
ในโรงเรียนสังกัดสำนักรงำน เขตพ่นที่การศกษำจ้งหวัดตร่ง. วิทยำนพนธ์ปรชญญำ
มหำบัณฑิต สำขำวิชำศกษำปศกษำ ภำควิชำศกษำปะ ดนตรีและนฏศกษำปศกษำ
คณะครุศำสตร่ำ จุฬำล่งกรณ่มหำวิทยำลัย.**
- นคม จันทร่ำแก้ว. 2542. **นวัตกรรรมและส่ำอการสอน.** กฐงเทพฯ: มหำวิทยำลัยจ้งลิต.
- นคม ศร่ำตร่ง. 2547. **ซักรพระแดนใต้.** ตร่ง: สมพร ปร่ำนที่ต่ง.
- นิตำ บุญอยู่. 2550. **ภุมิปัญญำเรื่อพนมพระ.** ตร่ง: โรงพมพ์พมพ์วิวัฒน์.
- นวิวัฒน์ ร่ำตน์ไพศำล. 2548. **ศกษำปวัตน์ธรรมภำคใต้.** กฐงเทพฯ: ไทย ควอลิต่ำป่ำร่ำนที่ต่ง.
- น่ม ภำษีสฐวรรษน . 2549. **เรื่อพนมพระแดนสะตอ.** นครศร่ำธรรมรำช: วไรทยำการพมพ์.
- นนทวัฒน์ นร่ำนดร่ำตระกุล. 2549. **หล่ำกฐตรท่ำงถ่ำน.** กฐงเทพฯ: โรงพมพ์กฐงเทพป่ำร่ำนที่.
- ปัญญุตติ อนันตร่ำตน์. **สम्मภำษณ่ม.** 20 มีนาคม 2555.
- บุญมี เณรยออด. 2550. **หล่ำกการพัฒนำหล่ำกฐตรท่ำงถ่ำน.** กฐงเทพฯ: ภำควิชำปรำหำกรการศกษำ
คณะครุศำสตร่ำ. จุฬำล่งกรณ่มหำวิทยำลัย
- บุญชม ศร่ำสะอำนด. 2546. **กระบวนกรสร่ำงหล่ำกฐตร.** กฐงเทพฯ : สุกวิร่ำยำสำน.
- ประภำส จันทร่ำหอม. 2551. **ศกษำปะไทยและภุมิปัญญำ.** กฐงเทพฯ: สหส่ำส่นกรพมพ์.
- บรรพต ศร่ำสุร่ำโย. 2549. **ทำบุญซักรพระ.** นครศร่ำธรรมรำช: ศร่ำนครกรพมพ์.
- ปร่ำยำพร วงศ่ำอนุตร่ำโรจน์. 2542. **การปรำหำกรงำนวิชำกร.** กฐงเทพฯ : ศูนย่ำส่ำอเสริมกฐงเทพ.
- ปรเมศร่ำ พรหมสุโข . 2550. **การวัดและประเมินผลท่ำงการศกษำ.** สงขล่ำ:
มหำวิทยำลัยสงขลำนครนทร่ำ วิทยำเขตปัดตำน.
- พสุธร แก้วจระพัฒน์. 2551. **หล่ำกฐตรและการจัดกรเรียนกรสอน.** กฐงเทพฯ: สหวิทย่ำ
กรพมพ์.

- พิชัย วัฒนโชติ. 2550. การเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: เค. เอ็ม. พรินท์.
- พินิจ ว่องวิทยานนท์. 2553. การศึกษานอกโรงเรียน. ตรัง: ตรังพรินท์แอนด์คัลเลอร์พี.
- พจนา เทียนธาดา. 2543. การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
**ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัด
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโท สาขาวิชาเทคนิคการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชา
 บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- พงศ์ศักดิ์ ภูคาบขาว. 2540. การพัฒนาหลักสูตรหลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:
 อลิน เพลส.
- พงศกร รุ่งโรจน์. 2552. ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: บริษัท ดี.เค. พรินท์ติ้ง จำกัด.
- พลชาติ ตันติกรกุล. 2552. แนวทางพัฒนาหลักสูตรและทฤษฎี. ไทย ควอลิตี้ พรินท์ติ้ง.
 พระอาจารย์ณรงค์ อติภทฺโท. สัมภาษณ์. 22 มีนาคม 2555.
- มาเรียม นิลพันธุ์. 2542. หลักสูตรและการสอน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2547. การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : บ็อค พอยท์.
 ยศกร ประภาสนิวัต. 2548. ภูมิปัญญากับการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: วัฒนาพาณิชยกรรมพิมพ์.
 รชานนท์ พลยิ่ง. 2550. ประเพณีชักพระ. ตรัง: รัชฎาการพิมพ์.
- รวีวรรณ พันธุ์รักษ์. 2550. ลากพระชักพระ. ตรัง: โรงพิมพ์สานันวิวัฒน์.
- รัตนะ แจ่มโพธิ์ทอง. 2551. ลายไทยในเรือพนมพระ. สงขลา: บริษัท ดี แอนด์ เค พลัสลิซซิ่ง
 จำกัด.
- รุ่ง แก้วแดง. 2540. ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์แอนด์พรินท์ติ้งเซ็นเตอร์.
- รุ่งรวี พิชัยรัตน์. 2545. การศึกษาพุทธและภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ลัดดาวัลย์ มีทอง. 2547. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัด
**นครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- วราภัย ไจ่มั่น. 2553. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
**เรื่องการทำผ้ามัดย้อมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัด
 กาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ
 ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- วลัยพร คุโณทัย. 2546. ศิลปกรรมและศาสตร์แห่งการสอน. กรุงเทพฯ: ดี.เอส พรินท์ติ้ง.
- วลัยภรณ์ ชาติพันธุ์. 2550. จิตรกรรมไทย. กรุงเทพฯ: พิพัฒนาการพิมพ์.

- วัชรระ ธงพัฒนา. 2548. **ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วัชรวี นาคพรหม. 2551. **ประเพณีออกพรรษา: ลากพระ**. นครศรีธรรมราช: กรุงเทพฯพลิบลิชชิง.
- วิชัย ดิสสระ. 2535. **การพัฒนาหลักสูตรและการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. 2542. **การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟ.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. 2535. **การสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ตามหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525. **พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ธเนศวร
การพิมพ์.
- วิชาการ, กรม. 2540. **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน
การสอน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วิชาการ, กรม. 2542. **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน
การสอน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิชาการ, กรม. 2545. **คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น.
พิมพ์ครั้งที่ 2**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิเชียร โล่ประเสริฐ. 2547. **ตรึงกับวัฒนธรรม**. ตรัง: โรงพิมพ์ตรึงทอง.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539. **ศิลปศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- วัฒนธรรมจังหวัดตรัง, สำนักงาน. 2553. **คุณค่าและความดีงามที่คงอยู่ในสังคมและ
วัฒนธรรมไทย**. ตรัง: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตรัง.
- วัฒนศิษย์ พงษ์พิทักษ์. 2549. **ท้องถิ่นและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาเจริญอักษร.
- วุฒิ วัฒนสิน. 2540. **เรือกอและ: ศึกษาลวดลายจิตรกรรม**. ปัตตานี: แผนกวิชาศิลปศึกษา
ภาควิชาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี.
- วุฒิ วัฒนสิน. 2541. **ศิลปะระดับมัธยมศึกษา**. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- วรวิธ ส่งเสริมสกุล. 2546. **ภูมิปัญญาและการถ่ายทอดความรู้**. กรุงเทพฯ: พิมพ์สิริ.
- วรพล วาฑะโหดศิลป์. 2549. **ประเพณีลากพระ.พัทลุง: สมบูรณ์สหอักษร**.

- ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2553. **Roadmap จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อการ
ขับเคลื่อนหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล.** กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2551. **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้
ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2542. **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และ
ภูมิปัญญาจังหวัดตรัง.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
จำกัด.
- สังัด อุทรานันท์. 2532. **พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- สดุดี ศิริโรจนา. 2550. **ภูมิปัญญาท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พัฒนาการพิมพ์.
- สถาพร แดงขุนทด. 2536. **ประเพณีชักพระ.** กรุงเทพฯ: กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์
กรมศิลปากร.
- สวัสดิ์ ประทุมราช. 2521. **การศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครูกับ
หลักสูตรประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ว่องกิจ.
- เสนอ ศรีเรือง. **สัมภาษณ์.** 19 มีนาคม 2555.
- สันติ ธรรมบำรุง. 2527. **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร.** กรุงเทพฯ: วงเดือน.
- สัญญา ธรรมรักษ์. 2550. **หลักสูตร.** กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พลับพลึง.
- สามารถ จันทร์สุรย์. 2533. **ภูมิปัญญาชาวบ้าน. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ
เนื่องในการจัดงาน “มหกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย '33” นครราชสีมา: รุ่งรวี
การพิมพ์.**
- สิริชัย ศิริมงคล. 2551. **พนมพระและการสร้างสรรค์.** สงขลา: บริษัท อัมพร จำกัด.
- สิริวรรณ ศรีพหล. 2525. **เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา 22401 วรรณกรรมมัธยมศึกษา
เล่มที่ 2.** กรุงเทพฯ: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุจิตรา วรรณกุล. 2545. **หลักสูตรและจัดการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- สุชีพ จงเดิม. 2541. **คนเฒ่าเล่าให้ฟัง ประเพณีชักพระโคกโพธิ์.** สงขลา : สำนักพิมพ์
เหรียญทอง.

- สุธรรม กังแฮ. **สัมภาษณ์**. 24 มีนาคม 2555.
- สุนีย์ วิริยะไพศาลสกุล. **สัมภาษณ์**. 25 มีนาคม 2555.
- สุนีย์ ภูพันธ์. 2546. **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สุมิตร คุณานุกร. 2520. **หลักสูตรและการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนชม.
- สุนทร อภินันท์สกุล. 2552. **ครูและบทบาททางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อักษรพัฒน์.
- สุนทร พรส่งเสริม. 2550. **ลากพระเมืองตรัง**. ตรัง: โรงพิมพ์ศิริไทย.
- สุนทร ดอนอินทร์พย. 2546. **การศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น "การแทงหยวก" ในจังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเกียรติ ภูมิศิริไพบุลย์. 2541. **คุณค่าแห่งวัฒนธรรมแดนใต้**. สงขลา: บริษัท อัมพร จำกัด.
- สมควร กิจนุกุล. 2541. **การเรียนรู้ในท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจริญอักษร.
- สมควร แก้วนิล. 2549. **เรือพนมพระกับวัฒนธรรม**. นครศรีธรรมราช: รังสิมาการพิมพ์.
- สมพงษ์ สาธุโณทัย. 2543. **ความเป็นมาของพนมพระทักษิณ**. ตรัง: กรวิทย์พรินต์ติ้ง.
- สมพร วงษ์วรรณ. 2546. **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมมาตร ศรีสุวรรณโน. 2551. **ตรังในทศวรรษหน้า**. ตรัง: รัชฎาการพิมพ์.
- สมหวัง เลิศชาญกิจ. 2550. **เรือพนมพระและการสร้างสรรค์**. ตรัง: รัชฎาการพิมพ์.
- เสาวนีย์ เขียวโรจน์. 2544. **การศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชา การสอนสังคมศึกษา ภาควิชามัธยมศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันต์ ไชยวิบูลย์. 2549. **การสร้างสรรค์เรือพนมพระ**. สงขลา: บริษัท อัมพร จำกัด.
- อนันต์ ส่องแสง. 2550. **กิจกรรมและการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อรุณ วีระพัฒน์กุล. 2550. **ประเพณีชักพระปักข์ใต้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหวิทย์พัฒนา.
- อลงกรณ์ คงแก้ว. 2550. **หลักสูตรท้องถิ่นกับภูมิปัญญา**. กรุงเทพฯ: วัชรพลการพิมพ์.

อัศจรรย์ หนูใหม่. 2553. **แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสาระทัศนศิลป์ตามแนวพุทธศิลป์
ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชา ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาคม นิราศสุวรรณ. 2549. **ปักข์ใต้ 14 จังหวัด.** กรุงเทพฯ: บริษัท เกรนด์แอนด์ควอลิตี้
พับลิชชิ่ง จำกัด.

อารยา บุรณกาญจน์. 2553. **การถ่ายทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: บริษัท
เกรนด์แอนด์ควอลิตี้พับลิชชิ่ง จำกัด.

อุดม เขยกวีวงศ์. 2545. **หลักสูตรท้องถิ่น: ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ:
บรรณกิจ.

อุดม เขยกวีวงศ์ และคณะ. 2548. **วิถีไทย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงดาว.

อุทาน สิริกุลพัฒนา. 2548. **มัธยมศึกษากับการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจริญอักษร.

อุไรวรรณ ย่องสิริ .2549. **แนวทางการพัฒนาหลักสูตร.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ว่องวิทยา.

อุษณีย์ เสือดี. 2549. **การศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทะเลาะเบาะแว้งดินเผา
ในจังหวัดสงขลา.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ภาควิชา ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2521. **ข้อคิดเรื่องหลักสูตร ในคู่มือนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ :
วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2540. **ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค: วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของ
ชาวบ้านไทย.** นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อำพร เรืองศรี. 2551. **หลักสูตรท้องถิ่นและการพัฒนา.** กรุงเทพฯ: สิริสมบุญการพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

Anthony, Jayson. 2009. *The Art and Craft.* New York: Rinchart and Winston.

Battison, Sara Bennett. 1991. *The context of deliberation Case Studies in Local
Curriculum Development.* Research: Ph.D. Education, Curriculum and
Instruction. Ohio: The Ohio State University.

Beauchamp, Creрге. 1975. *Developing the Curriculum.* 3rd Ed. New York:
HarperCollins Publishers.

- Beauchamp, George A. 1981. **Curriculum Theory**. Itusch , Illimioms : F.e. Peacock Publisher.
- Bernard. Mac J. 1994. **Art Experience**. 2 rd Ed. London: Chapman&Hall.
- Bintz, William Paul. 1996. **Curriculum and Curriculum Development as Inquiry (Semiotics)**. Dissertation Abstracts International.
- Blount, N.S. & Klausmeir, H.J. 1968. **Teaching in Secondary School**. New York: Harper & Rowe.
- Breithaupt, David L. 1997. **Collaborative Curriculum Development: An Instructional Technology International Model for School – University Partnership**. Dissertation Abstracts International.
- Brown, Hilton. 2008. **The Wisdom and Thinking**. New York: H&C Printing Corporation.
- Butler, Jerry E. 1996. **A Process for Effective Graphic Design Curriculum Development**. Dissertation Abstracts International.
- Chan, K. 2012. **Art Local Curriculum**. [Online]. www.china-localedu.com.
- Chung, Sheng Kuan. 2004. **Social reconstructionism in art education: Art, critical pedagogy and empowerment in a junior high setting**. Abstract from: UMI ProQuest Digital Dissertations.
- Crow, A.W.Crow. 1980. **Introduction to Education**. New Delhi: Euraga Publishing House.
- Cuban, L. 1992. **“Curriculum Stability and Change” In the handbook of Research on Curriculum**. Edited by P.W.Jackson. New York: Macmillan.
- Cuncha, Zeilma Da. 1997. **A Case Study of Curriculum Development Process in Nutrition Education**. Dissertation Abstracts International.
- David. 2007. **A Case Study of Development Process in Local Curriculum**. Dissertation Abstracts International.
- Everett, K. 1997. **The Local Curriculum**. 2 nd Ed. New York: HarperCollins Publishers.
- Fair, Susan Wilhite. 1994. **Native Art In The Public Eye, The Affirmation of Tradition (Alaska)**. PhD. University of Pennsylvania.
- Grayro, Kan. 2011. **Japanese Art and Culture**. [Online]. www.sf.us.emb-japan.go.jp.

- Good, C.V. 1973. **Dictionary of Education**. Third Edition. New York: McGraw - Hill Book Company.
- Hass, Glen. 1980. **Curriculum Planning: A New Approach**. Boston: Allyn and Bacon, Inc.
- Harvey , G.B. 2012. **Art and Craft Curriculum**. [online]. <http://www.globaleducation.edna.edu.au>.
- Henry, Mark. 2003. **Teachers for Local Curriculum**. New York: B&P Books Publishing.
- Johnson, Steve. 2003. **The Local Culture**. Singapore: Page One Publishing PTE Ltd.
- Jones, Michael. 2012. **Art Curriculum**. [Online]. <http://www.education-in-japan.info>.
- March, C and Stafford, K. 1984. **Curriculum: Australian Practice and Issues**. Sydney: McGraw-Hill Book.
- Mark, Jenny. 2003. **The Curriculum and Teaching**. USA: Paper Q Publishing Ltd.
- Mooradian, Edward David. 1986. **Curriculum Planning in a Selected Schools District that Lacks of Curriculum Staff works**. Dissertation Abstracts International.
- Oliver, James. 2012. **Art and Craft Education**. [Online]. www.africaeducation.org.
- Prior, Daniel. 2002. **Museum Culture**. London: The regents of the University of Minnesota.
- Primer, Chary. 2005. **Artist and Art activities**. New York: Art Education Inc.
- Renken, Arlene Hele . 1986. **Symbolic ethnicity in the rag rug weaving craft of finish Americans**. PhD. The University of Wisconsin Madison.
- Saylor, Alexander and Lewis, Arthur J. 1981. **Curriculum Planing for Better Teaching and Learning**. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Saylor, J.G & Alexander, W.M. 1974. **Planning Curriculum For Schools**. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Salary, Daniel.1999. **Art Education and Activities**. New York: Harper & Row, Publishers.
- Sinatra, Peterson. 1992. **The Craft and Art Activity**. USA: Prentice Hall. Inc.
- Taba, Hilda. 1962. **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York: Harcourt, Brace and Word, Inc.

Thomson, Christ. 2010. **Art Activity and Teaching**. USA: A and Q Publishing Ltd.

Toler, Eric. 1999. **Culture of life**. Singapore: A.C. Publishing.

Tyler, R. W. 1957. **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago: University of Chicago Press.

Tyler, R. W. 1949. **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago: University of Chicago Press.

Wang, Ching-Yi. 2004. **Investigating a cultural product: Folk art in K-12 art curricula**.

Abstract from: UMI ProQuest Digital Dissertations.

Wheeler, D.K. 1974. **Curriculum Process**. London: University of London.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์สัญญา วงศ์อ่วม
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. นางบุญเรือน ปานจันทร์
ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13
ตรัง กระบี่
4. นางพิมพ์ พันธ์ฉายอง
อาจารย์โรงเรียนกันตังพิทยาคาร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
5. นายสุเทพ เรืองศรีศักดิ์สกุล
ช่างสร้างเรือพนมพระ จังหวัดตรัง ประสบการณ์สร้างเรือพนมพระ 12 ปี

ภาคผนวก ข.

รายชื่อประชากรที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 49 รายชื่อผู้อำนวยการโรงเรียน

ลำดับที่	ชื่อ – นามสกุล	โรงเรียน
1.	นายสุมิตร สามช่วย	โรงเรียนคันทรพิทยาคาร อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
2.	นางยุภา พรเศรษฐ์	โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
3.	นายพิไชย ชั่งคิด	โรงเรียนทุ่งยาวผดุงศิษย์ อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
4.	นายจบ แก้วพิบูลย์	โรงเรียนจุฬารัตน์ราชวิทยาลัย ตรัง อ.เมือง จ.ตรัง
5.	นายสุธรรม ไล่เพี้ย	โรงเรียนน้ำผุด อ.เมือง จ.ตรัง
6.	ดร.มนตรีพิทย์ ทรงกิติพิศาล	โรงเรียนวิเชียรมาตุ อ.เมือง จ.ตรัง
7.	นายดิระ ไกรเทพ	โรงเรียนวิเชียรมาตุ 3 อ.เมือง จ.ตรัง
8.	นายอำนาจ แก้วรักษ์	โรงเรียนสภาราชนิ จังหวัดตรัง อ.เมือง จ.ตรัง
9.	นายวีระยุทธ ธนทวี	โรงเรียนสภาราชนิ 2 อ.เมือง จ.ตรัง
10.	นายวรวิฑูร น้ำผุด	โรงเรียนลำภูราเรืองวิทย์ อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
11.	นางสาวนวลแสง สุคีรี	โรงเรียนสามัคคีศึกษา อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
12.	นายเรืองชัย ช่วยจันทร์	โรงเรียนห้วยนางราษฎร์บำรุง อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
13.	นายสมจริง อินทรักเดช	โรงเรียนห้วยยอด อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
14.	นายสมมารต ผดุงอรอด	โรงเรียนในเตาพิทยาคม อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
15.	นายสมบูรณ์ ธนากรรัฐ	โรงเรียนบางดีวิทยา อ.ห้วยยอด จ.ตรัง

ตารางที่ 50 รายชื่อครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ลำดับที่	ชื่อ – นามสกุล	โรงเรียน
1.	นายบุญเลิศ จันแก้ว	โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
2.	นางสมญา รอดประไพ	โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
3.	นายจักรวัชร จันทรจิตจริงใจ	โรงเรียนทุ่งยาวผดุงศิษย์ อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
4.	นางยศวดี สันตรัตติ	โรงเรียนทุ่งยาวผดุงศิษย์ อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
5.	นายสมใจ ภัทศิริ	โรงเรียนจุฬารัตน์ราชวิทยาลัย ตรัง อ.เมือง จ.ตรัง

ตารางที่ 50 (ต่อ) รายชื่อครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	โรงเรียน
6.	นายสุกิจ ศุภระกาญจน์	โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย ตรัง อ.เมือง จ.ตรัง
7.	นางสาวอิงอร ชัยเพชร	โรงเรียนน้ำผุด อ.เมือง จ.ตรัง
8.	นายพิชิตพงศ์ ทวีตา	โรงเรียนวิเชียรมาตุ อ.เมือง จ.ตรัง
9.	นายสุวิทย์ แสงรัตน์	โรงเรียนวิเชียรมาตุ อ.เมือง จ.ตรัง
10.	นายชูศิลป์ มัธยันต์	โรงเรียนวิเชียรมาตุ 3 อ.เมือง จ.ตรัง
11.	นายสฤติ สังขมณี	โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง อ.เมือง จ.ตรัง
12.	นายไฉยัน พรหมชู	โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง อ.เมือง จ.ตรัง
13.	นายนนท์ปวิธ เพชรสุทธิ	โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง อ.เมือง จ.ตรัง
14.	นายชววิช ปานพุ่ม	โรงเรียนสภาราชินี 2 อ.เมือง จ.ตรัง
15.	นางสาวเยาวลักษณ์ รักษาศรี	โรงเรียนลำภูราเรืองวิทย์ อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
16.	นายสุเทพ เสรีรักษ์	โรงเรียนสามัคคีศึกษา อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
17.	นายสุวิทย์ จุห้อง	โรงเรียนห้วยนางราษฎร์บำรุง อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
18.	นางสาวนิตยา ศรีสมบัติ	โรงเรียนห้วยยอด อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
19.	นายสุธี ธีระนอง	โรงเรียนห้วยยอด อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
20.	นายชำนาญ บุญถึงจิตร	โรงเรียนห้วยยอด อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
21.	นายวิศิษฐ์ ศรีศักดิ์	โรงเรียนบางดีวิทยา อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
22.	นายณรงค์ศักดิ์ จริงจิตร	โรงเรียนคันทพิทยาคาร อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
23.	นายศิริชัย พัฒนสกุลชัย	โรงเรียนห้วยนางราษฎร์บำรุง อ.ห้วยยอด จ.ตรัง

ตารางที่ 51 รายชื่อศึกษานิเทศก์ทางด้านศิลปะ

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	โรงเรียน
1.	นางสมคิด ศรีแก้ว	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13
2.	นางไรวัลย์ สมานธิ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13

ตารางที่ 52 รายชื่อผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านเรือพนมพระ

ลำดับที่	ชื่อ – นามสกุล	คุณสมบัติ
1.	นายเสนอ ศรีเรือง	<p>อายุ 69 ปี อาชีพ รับจ้างทั่วไป ประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการบรรยายให้ความรู้และส่งเสริมการอนุรักษ์สืบทอดเรือพนมพระ และเป็นช่างสร้างเรือพนมพระ รวมระยะเวลา 11 ปี ทำหน้าที่ในการร่างแบบลวดลาย ลงสีลวดลาย และแกะสลักลวดลาย แสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระด้วยตนเอง คือ ค้นจากหนังสือ ตำรา และดูตัวอย่างจากรูปแบบของเรือพนมพระจากแหล่งต่างๆ ผนวกกับการเรียนรู้จากการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ คือ คุณพ่อที่เคยสร้างเรือพนมพระมาก่อน อีกทั้งยังมีประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ โดย ทำหน้าที่เป็นวิทยากรบรรยายในโรงเรียนของชุมชน</p>
2.	นายบัญญัติ อนันตรัตน์	<p>อายุ 51 ปี ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป ประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ รวมระยะเวลา 15 ปี โดยทำในทุกกระบวนการตั้งแต่การร่างแบบจำลอง จนกระทั่งขึ้นตอนสุดท้ายคือประกอบองค์ประกอบต่างๆ ของเรือพนมพระเข้าเป็นลำเรือ แสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระด้วยตนเอง คือ การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำ ลวดลายไทยต่างๆ ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ เรียนรู้จากการไปศึกษาดูตัวอย่างเรือพนมพระในท้องถิ่นอื่นๆ แล้วย้นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างเรือพนมพระของชุมชนตนเอง รวมถึงการเริ่มต้นฝึกการสร้างเรือพนมพระด้วยการเป็นผู้ช่วยช่างเรือพนมพระในช่วงแรก และความรู้บางส่วนได้รับจากการถ่ายทอดมาจากตา ซึ่งเคยเป็นช่างเรือพนมพระในอดีต ทำให้เกิดความสนใจที่จะสร้างเรือพนมพระ</p>

ตารางที่ 52 (ต่อ) รายชื่อผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านเรือพนมพระ

ลำดับ ที่	ชื่อ – นามส กุล	คุณสมบัติ
3.	นายสม รัตน์ เรื่องขำ	อายุ 51 ปี ประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ คือ เป็นช่างสร้างเรือพนมพระ รวมระยะเวลา 10 ปี มีหน้าที่หลักในเรื่องของการแกะสลักไม้และลงสีลวดลายแกะสลักสามารถทำได้ทุกกระบวนการตั้งแต่เริ่มการเตรียมอุปกรณ์ ไปถึงขั้นตอนสุดท้ายของการสร้างเรือพนมพระ การหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นหลัก คือ หาตำราหรือหนังสือที่เกี่ยวข้องมาอ่านเองและฝึกทำเอง และการไปดูเรือพนมพระของจังหวัดอื่นๆ บ้างในบางโอกาสแล้วนำมาปรับใช้ในการสร้างเรือพนมพระ ความรู้บางอย่างก็ได้เรียนรู้มาจากพ่อ และลุงที่เคยสร้างเรือพนมพระในสมัยที่ตนเองยังเป็นเด็ก
4.	นาย มานิต เรื่องขำ	อายุ 51 ปี ประสบการณ์ทางด้านการทำเรือพนมพระ รวมระยะเวลา 10 ปี โดยทำหน้าที่เป็นช่างเรือพนมพระทำในทุกกระบวนการ ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระจากการศึกษาจากหนังสือ และการเป็นผู้ช่วยสร้างเรือพนมพระในช่วง 1-2 ปีแรก หลังจากนั้นจึงเข้ามามีบทบาทในการสร้างเรือพนมพระอย่างเต็มตัว ปัจจุบันจึงสามารถทำได้ในทุกกระบวนการ กระบวนการที่มีความถนัดมากที่สุด คือ การร่างลวดลาย การลงสีลวดลาย และการติดกระจกสีประดับตกแต่งลวดลายประดับต่างๆ ของเรือพนมพระ ความรู้บางส่วนได้รับการถ่ายทอดมาจากพี่ชาย คือ นายสมรัตน์ เรื่องขำ ซึ่งปัจจุบันเป็นช่างเรือพนมพระในที่มงานเดียวกัน
5.	นายก จัก หลัก ภักย์	อายุ 76 ปี มีประสบการณ์การทำงานทางด้านศิลปะทางด้านจิตรกรรม ไม่มีประสบการณ์ในด้านสร้างเรือพนมพระ แต่มีประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ คือ การเป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระในโรงเรียนของชุมชน

ตารางที่ 53 (ต่อ) รายชื่อผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านเรือพนมพระ

ลำดับที่	ชื่อ – นามสกุล	คุณสมบัติ
6.	พระอาจารย์ณรงค์ อติภทฺโท	อายุ 37 ปี ประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ ได้แก่ การเป็นผู้เชี่ยวชาญในการบรรยายเกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระและวิธีการอนุรักษ์ และเป็นช่างในการสร้างเรือพนมพระในทุกกระบวนการ ศึกษาหาความรู้จากการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เรียนจากครูอาจารย์ที่เป็นช่างเรือพนมพระ เคยมีโอกาสในการถ่ายทอดเกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระในโรงเรียน เช่น การเป็นครูสอนศิลปะลายไทย
7.	นายสุธรรม กังแย	อายุ 51 ปี มีประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ คือ เป็นช่างเรือพนมพระ รวมระยะเวลามากกว่า 20 ปี สามารถทำทุกกระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ การแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการสร้างเรือพนมพระ เรียนรู้ด้วยตนเอง จากการดูจากตัวอย่างเรือพนมพระจากท้องถิ่นอื่นๆ เช่น จังหวัดสงขลา พัทลุง สุราษฎร์ธานี และ นครศรีธรรมราช เป็นต้น รวมถึงการอ่านจากหนังสือเกี่ยวกับเรือพนมพระ และได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เพิ่มเติม บางส่วนเกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระมาจากบรรพบุรุษ คือ ตา ที่เคยเป็นช่างเรือพนมพระ ทางด้านประสบการณ์ในการถ่ายทอดองค์ความรู้เรือพนมพระ เคยมีโอกาสไปเป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ และเป็นครูสอนเกี่ยวกับลายไทยที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ
8.	นายถวิล สร้างตัน	อายุ 76 ปี ประกอบอาชีพ ทำสวน มีประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ รวมระยะเวลาประมาณ 20 ปี ทำในทุกระบวนการของการสร้างเรือพนมพระ แต่จะมีหน้าที่รับผิดชอบหลัก คือ การแกะสลักลายไม้และการลงสีลวดลายต่างๆ แสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเรือพนมพระ จากการดูแบบอย่างเรือพนมพระจากแหล่งพื้นที่ใกล้เคียง หาความรู้จากการดูภาพจากหนังสือ และฝึกทำตาม

ตารางที่ 53 (ต่อ) รายชื่อผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านเรือพนมพระ

ลำดับที่	ชื่อ – นามสกุล	คุณสมบัติ
9.	นายพนม เดิมลิ้ม	อายุ 52 ปี ประกอบอาชีพ ทำสวน มีประสบการณ์ในการสร้างเรือพนมพระ รวมระยะเวลามากกว่า 20 ปี โดยทำทุกกระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ หน้าที่หลักในการสร้างเรือพนมพระ คือ การดูแลเรื่องโครงสร้างหลักของเรือพนมพระ
10.	นางสุนีย์ วิริยะไพศาลสกุล	อายุ 63 ปี ประกอบอาชีพ รับราชการ ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาศิลปะไทย ณ โรงเรียนห้วยยอด อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ คือ การเป็นกรรมการตัดสินการประกวดเรือพนมพระ และการเป็นวิทยากรบรรยายเรื่องเรือพนมพระในโรงเรียนต่างๆ ของชุมชน

ภาคผนวก ค.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

“แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ”

รายละเอียดแบบสอบถามในชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ 7 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) ครูผู้สอน 5) สื่อการสอน 6) แหล่งการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผล โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ค่าเป็น	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ค่าเป็น	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ค่าเป็น	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้ค่าเป็น	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ค่าเป็น	1	คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วัชรินทร์ จีตติอดิษฐ์

ผู้วิจัย นายณฤตล จิตสกุล (โทร 086 - 5935160)

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

คำชี้แจง โปรดตอบแบบสอบถาม โดยเขียนเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่านมากที่สุด และเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

21 – 30 ปี

31 – 40 ปี

41 – 50 ปี

51 – 60 ปี

สูงกว่า 60 ปี

3. วุฒิการศึกษาสูงสุด

ต่ำกว่าปริญญาตรี สาขา..... ปริญญาตรี สาขา.....

ปริญญาโท สาขา..... ปริญญาเอก สาขา.....

อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

4. สถานภาพการทำงาน

ศึกษานิเทศก์

ผู้บริหารโรงเรียน

ครูผู้สอนวิชาศิลปะ

5. ประสบการณ์การทำงาน

1 – 5 ปี

6 – 10 ปี

11 – 15 ปี

16 – 20 ปี

21 – 25 ปี

มากกว่า 25 ปี

(ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียนโปรดข้ามไปทำ ข้อ 7)

6. ปัจจุบันท่านปฏิบัติงานสอนในระดับชั้นใด (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

มัธยมศึกษาปีที่ 1

มัธยมศึกษาปีที่ 2

มัธยมศึกษาปีที่ 3

มัธยมศึกษาปีที่ 4

มัธยมศึกษาปีที่ 5

มัธยมศึกษาปีที่ 6

อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

7. ปัจจุบันโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานสอน บริหารหรือนิเทศก์ติดตาม มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นหรือไม่

ไม่มี

มี ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่น

1. เรื่อง.....ระดับชั้น.....

2. เรื่อง.....ระดับชั้น.....

3. เรื่อง.....ระดับชั้น.....

8. ปัจจุบันโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานสอน บริหารหรือนิเทศก์ติดตาม มีการสอนวิชาที่บูรณาการเกี่ยวกับเรื่องประเพณีชักพระและเรือพนมพระหรือไม่

ไม่มี

มี ได้แก่

1. วิชา.....ระดับชั้น.....

2. วิชา.....ระดับชั้น.....

3. วิชา.....ระดับชั้น.....

9. ปัจจุบันโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงาน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องเรือพนมพระหรือไม่

ไม่มี

มี ในลักษณะ

10. ท่านสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการสร้างเรือพนมพระมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะหรือไม่ อย่างไร

10.1) สนับสนุนมาก ดังนี้.....

.....

10.2) สนับสนุนบ้าง ดังนี้.....

.....

10.3) สนับสนุนน้อยมาก ดังนี้.....

.....

10.3) ไม่ได้สนับสนุน เนื่องจาก.....

.....

10.4) อื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอน ศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ 7 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) ครูผู้สอน 5) สื่อการสอน 6) แหล่งการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผล

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านโดยการทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่กำหนดให้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

ข้อ	องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ←	↔			น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
	1. จุดประสงค์					
1.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการสร้างเรือพนมพระ					
2.	เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระ					
3.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของเรือพนมพระ					
4.	เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ					
5.	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ					
6.	เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน หรือท้องถิ่น					
7.	เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น					
8.	เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน					
9.	เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระในท้องถิ่น					

ข้อ	องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ←	→			น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
2. เนื้อหาสาระ						
1.	ประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ของการสร้างเรือพนมพระ					
2.	ความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในภาคใต้					
3.	ความหมาย ประเภทและองค์ประกอบของเรือพนมพระ					
4.	ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ					
5.	วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ					
6.	ขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระ					
7.	การฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ ในท้องถิ่น					
8.	วิธีการสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง					
9.	วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนม พระในท้องถิ่น					
3. กิจกรรมการเรียนการสอน						
1.	การบรรยายประวัติความเป็นมา จุดประสงค์ ความสำคัญ คุณค่า ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ เอกลักษณ์ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนกระบวนการ การถ่ายทอดภูมิปัญญา วิธีการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ในท้องถิ่น					
2.	การค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ ภายในชุมชน ท้องถิ่น และแหล่งข้อมูลอื่นๆ					
3.	ทัศนศึกษาในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์วัฒนธรรม หอจดหมายเหตุ เป็นต้น					
4.	ทัศนศึกษาแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระในชุมชน					
5.	การสาธิตการสร้างเรือพนมพระ จากผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ ในท้องถิ่น และฝึกปฏิบัติการสร้างเรือพนมพระ					

ข้อ	องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ← → น้อยที่สุด				
		5	4	3	2	1
6.	การสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลอง					
7.	อภิปรายเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ					
8.	การจัดนิทรรศการเรื่องเรือพนมพระในโรงเรียน ชุมชนหรือท้องถิ่น					
9.	การเข้าร่วมงานประเพณีชักพระเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในเรื่องขั้นตอนกระบวนการสร้างเรือพนมพระ					
10.	รวบรวมข้อมูลทำรายงานสรุปองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ					
4. ครูผู้สอน						
1.	ครูศิลปะ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ					
2.	ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์เรื่องเรือพนมพระในท้องถิ่น					
3.	ช่างสร้างเรือพนมพระ					
4.	การสอนร่วมกันของครูศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่นและช่างสร้างเรือพนมพระ					
5. สื่อการสอน						
1.	หนังสือ ตำรา วารสารเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ					
2.	เอกสารใบความรู้ แผ่นพับเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ					
3.	ใบงาน ใบกิจกรรมองค์ความรู้เรื่องเรือพนมพระ					
4.	วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ					
5.	เรือพนมพระที่ใช้ประกอบประเพณีชักพระ					
6.	สื่อทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สไลด์ วิดิทัศน์ และอินเทอร์เน็ต					
6. แหล่งการเรียนรู้						
1.	ห้องเรียน ห้องสมุดภายในโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน ท้องถิ่น					
2.	แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม และหอจดหมายเหตุ เป็นต้น					
3.	แหล่งการสร้างเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่น เช่น วัด บ้านของช่างเรือพนมพระ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ หรือปราชญ์ท้องถิ่น เป็นต้น					

ข้อ	องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ← → น้อยที่สุด				
		5	4	3	2	1
	7. การประเมินผล					
1.	ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของการสร้างเรือพนมพระได้					
2.	ผู้เรียนอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้					
3.	ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือพนมพระในชุมชนและท้องถิ่นได้					
4.	ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการสร้างเรือพนมพระได้					
5.	ผู้เรียนอธิบายขั้นตอน กระบวนการในการสร้างเรือพนมพระได้					
6.	ผู้เรียนสามารถสร้างเรือพนมพระ โดยใช้ทักษะทางศิลปะด้านต่างๆ ได้					
7.	ผู้เรียนสามารถประยุกต์การสร้างเรือพนมพระมาสร้างสรรค์เรือพนมพระจำลองได้					
8.	ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระในชุมชน โดยการอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระให้ผู้อื่นรับรู้ได้					
9.	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือพนมพระ ประเพณีชักพระในชุมชนและท้องถิ่นได้					

- ตอนที่ 3** แบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียน
การสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ 7 ด้าน ดังต่อไปนี้
- 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) ครูผู้สอน
5) สื่อการสอน 6) แหล่งการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผล
- คำชี้แจง** โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของท่านเกี่ยวกับการจัด
การเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ
-

1. การจัดการเรียนการสอนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ 7 ด้าน

1.1 จุดประสงค์

.....

.....

.....

.....

1.2 เนื้อหาสาระ

.....

.....

.....

.....

1.3 กิจกรรมการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

1.4 ครูผู้สอน

.....

.....

.....

.....

1.5 สื่อการสอน

.....
.....
.....
.....

1.6 แหล่งการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....
.....

1.7 การประเมินผล

.....
.....
.....
.....

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....
.....
.....

- ขอขอบคุณอย่างสูงสำหรับการให้ความร่วมมือ -

แบบสัมภาษณ์**เรื่อง****“แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ”**

รายละเอียดแบบสอบถามสัมภาษณ์ในชุดนี้ จะแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ และความคิดเห็นเกี่ยวกับ
แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วัชรินทร์ ลีตติดีศัย

ผู้วิจัย นายนฤตล จิตสกุล (โทร 086 - 5935160)

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....สถานที่สัมภาษณ์.....

1. ชื่อนามสกุล.....

2. เพศ ชาย หญิง 3. อายุ.....ปี 4. ภูมิลำเนา.....

5. ที่อยู่ปัจจุบัน.....

6. อาชีพ.....

7. สถานที่ทำงาน.....

8. โทรศัพท์.....9. E - Mail.....

10. วุฒิกการศึกษา

ระดับชั้นประถมศึกษา (ปีที่.....) ระดับมัธยมศึกษา (ปีที่.....)

ระดับ ปวช. สาขา..... ระดับ ปวส. สาขา.....

ระดับปริญญาตรี สาขา..... ระดับปริญญาโท สาขา.....

ระดับปริญญาเอก สาขา..... อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

10. ประสบการณ์การทำงานทางด้านศิลปะ

ไม่มี มี ได้แก่.....ระยะเวลา.....ปี

11. ประสบการณ์การสร้างเรือพนมพระ ไม่มี มี ได้แก่

เป็นกรรมการตัดสินการประกวดเรือพนมพระ ระยะเวลา.....ปี

เป็นผู้เชี่ยวชาญในการบรรยายให้ความรู้และส่งเสริมการอนุรักษ์สืบทอดเรือพนมพระ
และประเพณีชักพระ (สถานที่.....เมื่อวันที่.....)

เป็นช่างทำเรือพนมพระ รวมระยะเวลา.....ปี(สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ร่างแบบจำลองปี จัดเตรียมอุปกรณ์ปี

ร่างแบบลวดลายปี ลงสีลวดลายปี

แกะสลักลวดลายปี ทำโครงเรือปี

ทำทุกกระบวนการปี อื่นๆ

12. ท่านมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระได้อย่างไร

ได้รับการถ่ายทอด (รายละเอียด.....)

13. ประสบการณ์ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรือพนมพระ ไม่มี มี ได้แก่.....

เรียนรู้ด้วยตนเอง (รายละเอียด.....)

ตอนที่ 2 ข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำเรือพนมพระ และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

1. ประวัติความเป็นมา และความสำคัญของการสร้างเรือพนมพระ

ภาคใต้.....

.....

.....

จังหวัดตรัง

.....

.....

2. วัตถุประสงค์ในการสร้างเรือพนมพระ

อดีต.....

.....

.....

ปัจจุบัน.....

.....

.....

ในทรรศนะของท่าน.....

.....

.....

3. องค์ประกอบของเรือพนมพระ

แบบดั้งเดิม.....

.....

แบบที่นิยมกันในปัจจุบัน.....

.....

แบบเฉพาะของท่าน.....

.....

4. แนวคิดของท่านในการสร้างเรือพนมพระ ในประเพณีชักพระ

.....

.....

.....

.....

.....

5. การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพนมพระ

.....

.....

.....

.....

.....

6. กระบวนการขั้นตอนในการสร้างเรือพนมพระของท่าน

แบบดั้งเดิม.....

.....

.....

แบบที่นิยมกันในปัจจุบัน.....

.....

.....

แบบเฉพาะของท่าน.....

.....

.....

7. เทคนิค และวิธีการสร้างเรือพนมพระของท่านที่มีความแตกต่างจากผู้อื่น หรือแหล่งท้องถิ่นอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

8. เอกลักษณ์เฉพาะในการสร้างเรือพนมพระของท่าน (เช่น รูปทรง ลวดลาย สี และวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น)

.....
.....
.....
.....

9. ความหมายและที่มาของรูปทรงที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ

.....
.....
.....
.....

10. ความหมายและที่มาของลวดลายที่ใช้ในการสร้างเรือพนมพระ

.....
.....
.....
.....

11. การเลือกใช้สีในการสร้างเรือพนมพระ

.....
.....
.....
.....

12. การเก็บบันทึกลวดลาย / ต้นแบบของลายที่ใช้ประดับตกแต่งเรือพนมพระ

.....
.....
.....
.....

13. การพัฒนารูปแบบ ลวดลายหรือวิธีการสร้างเรือพนมพระของท่าน

.....

.....

.....

14. ประโยชน์และคุณค่าของการสร้างเรือพนมพระ

.....

.....

.....

15. การสร้างเรือพนมพระ ควรมีการบรรจุอยู่ในหลักสูตรท้องถิ่นหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

16. หากจะมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรือพนมพระ ในหลักสูตรท้องถิ่น ควรจะสอนให้กับผู้เรียนระดับใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

17. ในการสอนเกี่ยวกับการสร้างเรือพนมพระ ควรใช้วิธีการสอนแบบใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

18. ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง.

ภาพประกอบ

ภาพที่ 2 เรือพนมพระวัดแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ภาพที่ 3 ส่วนหัวเรือ สร้างเป็นหัวพญานาค
เรือพนมพระวัดท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

ภาพที่ 4 บุษบก สร้างไว้กลางลำเรือ สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป
เรือพนมพระวัดท่าพญา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

ภาพที่ 5 หัวพญานาคไม้แกะสลัก

ภาพที่ 6 มีดขุดสำหรับฉลุลายกระดาษ
และต้นแบบลวดลายกระดาษ

ภาพที่ 7 ตาเสนอ ศรีเรือง สำนิตการฉลุ
ลวดลายกระดาษ

ภาพที่ 8 ตาเสนอ ศรีเรือง สำนิตการฉลุ
ลวดลายกระดาษ

ภาพที่ 9 ตาเสนอ ศรีเรือง สำนิตการฉลุ
ลวดลายกระดาษ

ภาพที่ 10 กระดาษเงินฉลุลวดลายสำเร็จ

ภาพที่ 11 กระดาษเงินฉลุลวดลายสำเร็จ

หมายเหตุ : บันทึกภาพ ณ วันที่ 19 มีนาคม 2555 ผู้บันทึกภาพ : นายนฤดล จิตสกุล

ภาพที่ 12 มีดขูด สำหรับใช้สำหรับฉลุ
ลวดลายกระดาด

ภาพที่ 13 สิวรูปตัว V สำหรับใช้แกะสลักไม้

ภาพที่ 14 สิวปลายตัด สำหรับใช้แกะสลักไม้

ภาพที่ 15 สิวปลายตัด สำหรับใช้แกะสลักไม้

ภาพที่ 16 สิวปลายโค้ง
สำหรับใช้แกะสลักไม้

ภาพที่ 17 เครื่องมือแกะสลักไม้

หมายเหตุ : บันทึกภาพ ณ วันที่ 25 มีนาคม 2555 ผู้บันทึกภาพ : นายนฤดล จิตสกุล

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายณฤตล จิตสกุล เกิดเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ.2529 ที่จังหวัดพังงา สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากสาขาวิชานฤมิตรศิลป์ ภาควิชา นฤมิตรศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2551 และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2553